

Hallituksen esitys laiksi ympäristövaikutusten arviointimenettelystä ja laeiksi eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Hallituksen esityksellä pannaan täytäntöön tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista annetun Euroopan Unionin direktiivin 2011/92/EU muutos (2014/52/EU) sekä sujuvoitetaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyä ja eräitä muita ympäristöllisiä menettelyjä. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä, joka korvaisi voimassa olevan lain ympäristövaikutusten arviointimenettelystä. Samassa yhteydessä muutetaan 15 muuta lakia.

Uudistuksessa ajanmukaistettaisiin vuodesta 1994 voimassa ollut laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä vastaamaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun direktiivin muutoksia. Direktiivin keskeisimmät muutokset koskevat ympäristövaikutusten arvioinnin määritelmää, Natura-arvioinnin ja ympäristövaikutusten arviointimenettelyn suhdetta, arviointimenettelyn määräytymistä yksittäistapauksessa, arviointiselostuksen sisältövaatimuksia ja perusteltua päätelmää, laadunvarmistusta sekä ympäristövaikutusten arvioinnin huomioon ottamista luvassa. Direktiivin muutokset on pantava kansallisesti täytäntöön viimeistään 16 päivänä toukokuuta 2017.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain soveltamisala, arviointimenettely sekä viranomaisten tehtävät säilyisivät pääosin ennallaan. Aina ympäristövaikutusten arviointimenettelyä edellyttävien hankkeiden luettelosta ja menettelyn yksittäistapauksessa soveltamisen perusteista säädettäisiin lain liitteissä nykyisen valtioneuvoston asetuksessa säätämisen sijaan.

Eri lakien mukaisten ympäristöllisten menettelyjen vaiheita olisi mahdollista yhteen sovittaa entistä paremmin. Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain sekä maankäyttö- ja rakennuslain kuulemiset olisi mahdollista yhdistää. Samoin ehdotetaan yhdistettäväksi luonnonsuojelulain mukainen Natura –arviointi ja ympäristövaikutusten arviointimenettely. Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä mahdollistaisi myös sen, että ympäristövaikutusten arviointimenettely toteutettaisiin muun lain mukaisessa menettelyssä, jos tuo menettely täyttää asetetut vaatimukset. Tältä osin hallituksen esitykseen sisältyisi myös maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n muutos.

Myös ympäristövaikutusten arviointimenettelyn tulosten huomioon ottamista lupamenettelyissä vahvistetaan direktiivimuutoksen edellyttämällä tavalla. Tämän johdosta ehdotetaan muutettavaksi lupamenettelyjä koskevia säännöksiä 13 eri laissa.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyä koskevaan lakiin ehdotetaan myös sisällytettäväksi säännös ennakkoneuvottelumenettelystä, mikä vahvistaisi eri viranomaisten ja hankkeesta vastaavan yhteydenpitoa, varmistaisi tiedon kulkua eri toimijoiden välillä sekä helpottaisi menettelyn viivytyksetöntä ja sujuvaa läpiviemistä.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi, että eduskunta hyväksyisi ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettuun lakiin sekä viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annettuun lakiin säännökset, joilla täydennetään kansallista täytäntöönpanolainsäädäntöä

vastaamaan paremmin valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arviointia koskevan yleissopimuksen ja siihen liitetyn strategista ympäristöarviointia koskevan pöytäkirjan veloituksia.

SISÄLLYS:

YLEISPERUSTELUT

1. JOHDANTO
2. NYKYTILA
  - 2.1. Lainsäädäntö
  - 2.2. Käytäntö
  - 2.3. Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö
  - 2.4. Nykytilan arviointi
3. ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET
  - 3.1. Tavoitteet
  - 3.2. Keskeiset ehdotukset
4. ESITYKSEN VAIKUTUKSET
  - 4.1. Taloudelliset vaikutukset
  - 4.2. Vaikutukset viranomaisiin
  - 4.3. Ympäristövaikutukset
  - 4.4. Muut vaikutukset
5. ASIAN VALMISTELU
  - 5.1. Valmisteluvaiheet ja aineistot
  - 5.2. Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT
  - 1.1. Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä
  - 1.2. Laki viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista
  - 1.3. Maankäyttö- ja rakennuslaki
  - 1.4. Luonnonsuojelulaki
  - 1.5. Ympäristönsuojelulaki
  - 1.6. Vesilaki
  - 1.7. Maa-aineslaki
  - 1.8. Kaivoslaki
  - 1.9. Ydinenergiainlaki
  - 1.10. Maantielaki
  - 1.11. Ratalaki
  - 1.12. Ilmailulaki
  - 1.13. Laki kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annettu laki
  - 1.14. Eräiden ympäristön käyttöön vaikuttavien hankkeiden lunastusluvasta annettu laki
  - 1.15. Sähkömarkkinalaki
  - 1.16. Maakaasumarkkinalaki
2. TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET
3. VOIMAANTULO
4. SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS

LAKIEHDOTUKSET

1. Laki ympäristövaikutusten ja arviointimenettelystä
2. Laki viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain muuttamisesta
3. Laki maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta
4. Laki luonnonsuojelulain 65 §:n muuttamisesta

5. Laki ympäristönsuojelulain 39 ja 83 §:n muuttamisesta
6. Laki vesilain muuttamisesta
7. Laki maa-aineslain muuttamisesta
8. Laki kaivoslain 56 §:n muuttamisesta
9. Laki ydinenergilain 23 §:n muuttamisesta
10. Laki maantielain 27 ja 29 §:n muuttamisesta
11. Laki ratalain 22 ja 24 §:n muuttamisesta
12. Laki Ilmailulain 79 §:n muuttamisesta
13. Laki kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain muuttamisesta
14. Laki eräiden ympäristön käyttöön vaikuttavien hankkeiden lunastusluvasta annetun lain muuttamisesta
15. Laki sähkömarkkinalain 14 ja 15 §:n muuttamisesta
16. Laki maakaasumarkkinalain 6 luvun 6 §:n muuttamisesta

YLEISPERUSTELUT

1. JOHDANTO

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettu laki (468/1994), jäljempänä YVA-laki ja -asetus (792/1994) tulivat voimaan 1 päivänä syyskuuta 1994. Lain säätäminen liittyi osaltaan Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen voimaansaattamiseen, jolloin kansallinen lainsäädäntö harmonisoitiin vastaamaan Euroopan yhteisöjen lainsäädäntöä (acquis communautaire). Samoin laki liittyi Yhdistyneiden kansakuntien Euroopan talouskomissiossa valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arvioinnista hyväksytyyn yleissopimuksen voimaansaattamiseen (SopS 67/1997, jäljempänä Espoon sopimus).

YVA-lailla ja -asetuksella pantiin täytäntöön tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista annettu neuvoston direktiivi 85/337/ETY, jäljempänä YVA-direktiivi.

Huhtikuun 1 päivänä 1999 tulivat voimaan YVA-lain muutokset, joilla pantiin täytäntöön neuvoston direktiivi YVA-direktiivin muuttamisesta 97/11/EY. Tässä yhteydessä annettiin myös uusi asetus ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (268/1999). Tämä asetus kumottiin valtioneuvoston asetuksella ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (713/2006), joka on edelleen voimassa.

YVA-lakia ja -asetusta on muutettu lähinnä EU-sääntelyn muutosten johdosta. Vuoden 1999 muutokset laajensivat ympäristövaikutusten arviointimenettelyn soveltamista hankeluettelon perusteella ja selkeyttivät YVA-menettelyn soveltamista yksittäistapauksessa. Säädosmuutoksissa otettiin huomioon myös kansallisia tarpeita koskien määritelmiä, YVA-lain suhdetta muuhun lainsäädäntöön sekä ympäristövaikutusten arviointimenettelyn käytännön toteutusta. YVA-lain vuoden 2006 muutoksella oli yhteys osallistumisoikeusdirektiivin (2003/35/EY) kansalliseen täytäntöönpanoon. Samassa yhteydessä arviointimenettelyn soveltamista yksittäistapauksessa koskeva päätöksenteko siirtyi ympäristöministeriöstä alueellisiin ympäristökeskuksiin. Lainmuutoksella myös täsmennettiin yksittäistapauksellista soveltamista koskevaa päätöksentekoa ja valitusperusteita. Lisäksi YVA-lainsäädäntöön on tehty vähäisempiä lähinnä teknisluonteisia muutoksia vuosina 1995, 2004, 2005, 2009 ja 2011.

2. NYKYTILA

2.1. Lainsäädäntö

Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä

YVA-lain tavoitteena on 1 §:n mukaisesti edistää ympäristövaikutusten arviointia ja yhtenäistä huomioon ottamista suunnittelussa ja päätöksenteossa sekä samalla lisätä kansalaisten tiedonsaantia ja osallistumismahdollisuuksia.

Ympäristövaikutuksella tarkoitetaan lain 2 §:n 1 kohdan mukaan hankkeen tai toiminnan aiheuttamia välittömiä ja välillisiä vaikutuksia Suomessa ja sen alueen ulkopuolella ja jotka kohdistuvat a) ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen; b) maaperään, vesiin, ilmaan, ilmastoon, kasvillisuuteen, eliöihin ja luonnon monimuotoisuuteen; c) yhdyskuntarakenteeseen, rakennuksiin, maisemaan, kaupunkikuvaan ja kulttuuriperintöön; d) luonnonvarojen hyödyntämiseen; sekä e) kohdissa a - d mainittujen tekijöiden keskinäisiin vuorovaikutussuhteisiin.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyllä puolestaan tarkoitetaan lain 2 §:n 2 kohdan mukaan menettelyä, jossa selvitetään ja arvioidaan tiettyjen hankkeiden ympäristövaikutukset ja kuullaan viranomaisia ja niitä, joiden oloihin tai etuihin hanke saattaa vaikuttaa.

Arviointimenettelyä sovelletaan 4 §:n mukaisesti hankkeisiin, joilla saattaa olla merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia. Hankkeista, joihin aina sovelletaan arviointimenettelyä, säädetään valtioneuvoston asetuksella. Asetuksen 6 §:n hankeluettelo sisältää yhteentoista toimintalohkoon ryhmiteltynä 50 hanketyyppiä. Menettelyä sovelletaan seuraavilla toimialoilla: 1) eläinten pito; 2) luonnonvarojen otto ja käsittely; 3) vesistön rakentaminen ja säännöstely; 4) metalliteollisuus; 5) metsäteollisuus; 6) kemianteollisuus ja mineraalituotteiden valmistus; 7) energian tuotanto; 8) energian ja aineiden siirto sekä varastointi; 9) liikenne; 10) vesihuolto; 11) jätehuolto sekä 12) edellä kohdissa 1-11 mainittujen toimialojen hankkeiden kooltaan vastaaviin muutoksiin.

Arviointimenettelyä sovelletaan lisäksi lain 4 §:n 2 ja 3 momentin mukaisesti yksittäistapauksessa muuhun hankkeeseen tai toteutetun hankkeen olennaiseen muutokseen, jonka haitalliset ympäristövaikutukset olisivat todennäköisesti merkittäviä. Päätöksen teki alkujaan ympäristöministeriö. Tällä hetkellä tapauskohtainen päätöksenteko kuuluu elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle (jäljempänä ELY-keskus). Harkittaessa yksittäistapauksessa arviointimenettelyn soveltamista, otetaan huomioon hankkeen ominaisuudet ja sijainti sekä vaikutusten luonne. Myös eri hankkeiden yhteisvaikutukset otetaan huomioon. Tarkemmin arviointikriteereistä säädetään valtioneuvoston asetuksen 7 §:ssä.

Lain 3 §:n mukaan lakia sovellettaessa otetaan huomioon, mitä hankkeesta ja sen ympäristövaikutuksista on muussa yhteydessä selvitetty, sekä sovitetaan yhteen mahdollisuuksien mukaan laissa ja muussa lainsäädännössä edellytetyt selvitykset. Arviointiselostuksen käyttämisestä muun lain mukaisena selvityksenä säädetään erikseen.

Hankkeen ympäristövaikutusten selvittäminen kuuluu hankkeesta vastaavalle. Arviointimenettelyn järjestämisestä ja siihen kuuluvista viranomaistehtävistä vastaa yhteysviranomainen. Asetuksella yhteysviranomaisiksi on säädetty ELY-keskus. ELY-keskus tekee myös päätöksen arviointimenettelyn soveltamisesta yksittäistapauksessa. Ydinenergialaissa (990/1987) tarkoitettuja ydinlaitoksia koskevien hankkeiden yhteysviranomaisiksi on säädetty työ- ja elinkeinoministeriö. Se myös tekee ydinlaitosten osalta päätökset arviointimenettelyn soveltamisesta yksittäistapauksessa.

YVA-lain täytäntöönpanon yleinen ohjaus ja seuranta sekä arvioinnin yleinen kehittäminen kuuluvat ympäristöministeriölle. Muut ministeriöt ohjaavat ja kehittävät ympäristövaikutusten arviointia toimialallaan.

Lain 7 §:n 1 momentin mukaisesti hankkeen ympäristövaikutukset on oltava selvitettyinä ennen kuin hankkeen toteuttamiseksi ryhdytään ympäristövaikutusten kannalta olennaisiin toimiin. Säännöksen soveltamista rajaa saman pykälän 2 momentti, jonka mukaan arviointi on suoritettava ennen asiassa tehtävää lupa- tai vastaavaa päätöstä.

Arviointimenettely käynnistyy, kun hankkeesta vastaava toimittaa arviointiohjelman yhteysviranomaiselle. Yhteysviranomaisen on huolehdittava arviointiohjelman tiedottamisesta sekä mahdollisuuden varaamisesta lausuntojen antamiseen ja mielipiteiden esittämiseen. Yhteysviranomainen antaa arviointiohjelmasta lausunnon, josta on käytävä ilmi miltä osin arviointiohjelmaa on tarvittaessa tarkistettava ja kuinka tämän lain mukaisten tarpeellisten selvitysten hankkiminen sekä niistä tiedottaminen ja kuuleminen järjestetään ja sovitetaan tarpeen mukaan yhteen hanketta koskevien muiden lakien mukaisten menettelyjen kanssa. Lausunnossa on esitettävä yhteenvedo annetuista muista lausunnoista ja mielipiteistä. Yhteysviranomainen toimittaa

lausuntonsa ja muut lausunnot ja mielipiteet hankkeesta vastaavalle ja lisäksi yhteysviranomaisen velvollisuutena on toimittaa lausunto samalla tiedoksi asianomaisille viranomaisille.

Hankkeesta vastaava selvittää hankkeen ja sen vaihtoehtojen vaikutukset arviointiohjelman ja yhteysviranomaisen lausunnon perusteella sekä laatii ympäristövaikutusten arviointiselostuksen, joka toimitetaan yhteysviranomaiselle. Arviointiselostuksesta järjestetään yhteysviranomaisen toimesta kuuleminen, jossa yleisöllä ja muilla viranomaisilla on mahdollisuus mielipiteen esittämiseen tai lausunnon antamiseen. Lain 12 §:n mukaan yhteysviranomaisen antaa vielä lausuntonsa arviointiselostuksesta ja sen riittävydestä. Lausunto sisältää myös arviointiohjelman koskevan lausunnon tavoin yhteenvedon annetuista muista mielipiteistä ja lausunnoista.

Arviointimenettely päättyy, kun yhteysviranomaisen toimittaa lausuntonsa sekä muut lausunnot ja mielipiteet hankkeesta vastaavalle. Yhteysviranomaisen toimittaa lausuntonsa myös tiedoksi hanketta käsitteleville viranomaisille, hankkeen vaikutusalueen kunnille sekä tarvittaessa maakuntien liitoille ja muille asianomaisille viranomaisille. Ympäristövaikutusten arviointimenettely ei siten itsessään pääty hallintopäätökseen eikä arviointimenettely sisällä lupaviranomaisia sitovaa kannanottoa siitä, tulisiko toiminta sallia. Lain 13 §:n nojalla viranomaisen ei kuitenkaan saa myöntää lupaa hankkeen toteuttamiseen tai tehdä muuta siihen rinnastettavaa päätöstä ennen kuin se on saanut käyttöönsä arviointiselostuksen ja yhteysviranomaisen siitä antaman lausunnon. Viranomaisen antamasta lupapäätöksestä hanketta tai siihen rinnastettavasta muusta päätöksestä on käytävä ilmi miten arviointiselostus ja siitä annettu yhteysviranomaisen lausunto on otettu huomioon.

YVA-lain 14 §:ssä säädetään viranomaisen kansainvälisistä tehtävistä. Säännöksen mukaan ympäristöministeriö huolehtii kansainvälisen sopimuksen mukaisista ilmoitus- ja neuvottelutehtävistä.

YVA-lain 15 §:ssä säädetään kansainvälisen kuulemisen edellytyksistä. Ympäristöministeriöllä tai sen määräämällä viranomaisella on velvollisuus varata kohdeosapuolena olevan valtion viranomaisille, luonnollisille henkilöille ja yhteisöille tilaisuus osallistua arviointimenettelyyn, jos hankkeen ympäristövaikutukset todennäköisesti ilmenevät kyseisen valtion alueella.

Laki viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista

Viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annettu laki (200/2005, jäljempänä SOVA-laki) tuli voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2005. Lailla on pantu keskeisesti täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi tiettyjen suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista 2001/42/EY, jäljempänä SOVA-direktiivi. Kaavoituksen osalta SOVA-direktiivi on kuitenkin saatettu kansallisesti voimaan maankäyttö- ja rakennuslailla (132/1999) ja maankäyttö- ja rakennusasetuksella (895/1999). SOVA-laki sisältää myös ne aineelliset säännökset, jotka olivat tarpeen Yhdistyneiden Kansakuntien Euroopan talouskomission yleissopimukseen valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arvioinnista liitetyn, Kiovassa toukokuussa 2003 strategisesta ympäristöarvioinnista tehdyn 11 päivänä heinäkuuta 2010 voimaan tulleen pöytäkirjan (Sops 69/2010, jäljempänä SOVA-pöytäkirja) hyväksymiseksi.

SOVA-laki sisältää yleisen säännöksen suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten selvittämisestä ja arvioinnista sekä tarkemmat SOVA-direktiivissä edellytetyt säännökset tiettyjen suunnitelmien ja ohjelmien ympäristöarvioinnista. SOVA-laki velvoittaa tekemään ympäristöarvioinnin sellaisista viranomaisten valmistelemissä suunnitelmista ja ohjelmista, joilla on todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia, ja jotka perustuvat lakiin, asetukseen tai hallinnolliseen määräykseen, ja jotka luovat puitteet hankkeiden lupa- tai hyväksymispäätöksille.

SOVA-lain 2 §:ssä on määritelty viranomaisen, ympäristövaikutus, ympäristöarviointi, ympäristöselostus, suunnitelmasta ja ohjelmasta vastaava viranomaisen sekä yleisö. Lain 3 § koskee yleistä velvollisuutta selvittää ympäristövaikutukset. Suunnitelmasta tai ohjelmasta vastaavan viranomaisen on huolehdittava siitä, että suunnitelman tai ohjelman ympäristövaikutukset selvitetään ja arvioidaan riittävässä määrin valmistelun kuluessa, jos suunnitelman tai ohjelman toteuttamisella saattaa olla merkittäviä ympäristövaikutuksia. Lain 4 §:ssä määritellään ne suunnitelmat ja ohjelmat, joista on tehtävä ympäristöarviointi. Lisäksi lain 5 §:ssä säädetään ympäristöarvioinnin tekemisestä harkinnan perusteella. Suunnitelmasta tai ohjelmasta vastaava viranomaisen vastaa 4 ja 5 §:ssä tarkoitettujen suunnitelmien ja ohjelmien ympäristöarvioinnista sekä 5 §:n mukaisesta ympäristöarvioinnin tarpeen harkinnasta. Lain 8–11 §:ssä säädetään ympäristöarvioinnista ja siihen sisältyvää ympäristöselostuksen laatimista, kuulemisten järjestämistä, ympäristöselostuksen ja kuulemisten tulosten huomioon ottamista päätöksenteossa sekä päätöksestä tiedottamista.

SOVA-lain 10 §:ssä säädetään ympäristöarvioinnista niiden suunnitelmien ja ohjelmien osalta, joilla todennäköisesti on merkittäviä valtioiden rajat ylittäviä ympäristövaikutuksia. Suunnitelman tai ohjelman ympäristövaikutuksiin liittyvistä tiedottamis- ja neuvottelutehtävistä huolehtii lain mukaan ympäristöministeriö yhdessä kohdevaltion kanssa.

Luonnonsuojelulaki

Luonnonsuojelulaki (1096/1996) tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997.

Lain tavoitteena on muun muassa luonnon monimuotoisuuden ylläpitäminen, luonnonkauneuden ja maisema-arvojen vaaliminen sekä luonnonvarojen ja luonnonympäristön kestävä käytön tukeminen.

Luonnonsuojelulain 10 lukuun sisältyy Euroopan yhteisön Natura 2000 -verkostoa koskevat erityissäännökset. Hankkeiden ja suunnitelmien arvioinnista säädetyn 65 §:n mukaan on hankkeen toteuttajan tai suunnitelman laatijan asianmukaisella tavalla arvioitava vaikutukset, jos hanke tai suunnitelma joko yksistään tai tarkasteltuna yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa todennäköisesti merkittävästi heikentää valtioneuvoston Natura 2000 -verkostoon ehdottaman tai verkostoon sisällytetyn alueen niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty tai on tarkoitus sisällyttää Natura 2000 -verkostoon (Natura-arviointi). Sama koskee sellaista hanketta tai suunnitelmaa alueen ulkopuolella, jolla todennäköisesti on alueelle ulottuvia merkittäviä haitallisia vaikutuksia.

Edellä mainittu vaikutusten arviointi voidaan lain 65 §:n 1 momentin mukaisesti tehdä osana YVA-laissa tarkoitettua arviointimenettelyä. Jos vaikutusten arviointi tehdään osana ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain mukaista ympäristövaikutusten arviointimenettelyä, katsotaan Natura-arviointi hoidetuksi sitä kautta. Jos hankkeeseen tai suunnitelmaan ei sovelleta mainittua lakia, on luonnonsuojelulain mukainen Natura-arviointi tehtävä erillisenä arviointina. Natura-arvioinnissa hankkeen tai suunnitelman vaikutukset luonnonsuojelualueeseen arvioidaan hyväksyttävällä menetelmällä ja tulosten on käytävä selvästi ilmi asiakirjoista. Menettelyllisesti Natura-arviointi voi olla muotoihin ja menettelytapoihin sidottua ympäristövaikutusten arviointimenettelyä kevyempi.

Maankäyttö- ja rakennuslaki

Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999) tuli voimaan vuoden 2000 alussa.

Sen tavoitteena on järjestää alueiden käyttö ja rakentaminen niin, että siinä luodaan edellytykset hyvälle elinympäristölle sekä edistetään ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävää kehitystä. Lain tavoitteena on myös turvata jokaisen osallistumismahdollisuus asioiden valmisteluun, suunnittelun laatu ja vuorovaikutteisuus, asiantuntemuksen monipuolisuus sekä avoin tiedottaminen käsiteltävinä olevissa asioissa.

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaiset alueiden käyttöä koskevat tavoitteet ja suunnitelmat on otettava huomioon lain 3 §:n mukaisesti suunniteltaessa ja päätettäessä muun lainsäädännön nojalla ympäristön käytön järjestämisestä.

Kaavoitusta ohjaavat maankäyttö- ja rakennuslain 5 §:n mukaiset alueiden käytön suunnittelun yleiset tavoitteet, valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (22 - 24 §) sekä kaavojen sisältövaatimukset (28 §, 39 § ja 54 §).

Lain tavoitteiden mukaista vuorovaikutteisuutta ja osallistumismahdollisuuksia edistetään 6 §:n mukaisella vuorovaikutuksella ja kaavoituksesta tiedottamisella, 7 §:n mukaisella kaavoituskatsauksella ja 8 §:n mukaisella kunnan ja ELY-keskuksen kesken käytävällä kehittämiskeskustelulla.

Kaavan tulee 9 §:n mukaan perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavan vaikutuksia selvitetessä otetaan huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus. Kaavaa laadittaessa on tarpeellisessa määrin selvittävä suunnitelman ja tarkasteltavien vaihtoehtojen toteuttamisen ympäristövaikutukset, mukaan lukien yhdyskuntataloudelliset, sosiaaliset, kulttuuriset ja muut vaikutukset. Selvitykset on tehtävä koko siltä alueelta, jolla kaavalla voidaan arvioida olevan olennaisia vaikutuksia.

Maankäyttö- ja rakennuslaissa kiinnitetään huomiota kaavan laatijan pätevyyteen. sen mukaisesti kaavan laatijan tulee olla pätevä tehtävään. Pätevyydestä säädetään tarkemmin maankäyttö- ja rakennusasetuksen (895/1999) 3 ja 107 §:ssä.

Lain 2 luvussa säädetään viranomaisista. Ympäristöministeriölle kuuluu asianomaisena ministeriönä lain yleinen kehittäminen ja ohjaus. ELY-keskus edistää ja ohjaa kunnan alueiden käytön suunnittelun ja rakennustoimen järjestämistä. ELY-keskus myös valvoo lain toimeenpanoa lain 18 §:n mukaisesti. Maakunnanliiton tehtävänä on maakunnan suunnittelu. Kunta huolehtii lain 20 §:n mukaisesti alueiden käytön suunnittelusta sekä rakentamisen ohjauksesta ja valvonnasta alueellaan. Rakennusvalvonnan viranomaistehtävistä huolehtii kunnan rakennusvalvontaviranomainen.

Maakuntakaava on yleispiirteinen maankäytön suunnitelma, jonka oikeusvaikutukset kohdistuvat ensisijassa yksityiskohtaisempaan suunnitteluun. Maakuntakaavaa laadittaessa on otettava huomioon valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ja konkretisoitava tavoitteet periaatteiksi ja aluevarauksiksi kaavassa. Maakunnalliset tai seudulliset maankäyttökysymykset on ratkaistava lähtökohtaisesti maakuntakaavassa. Maakunnan liiton tulee huolehtia tarpeellisesta maakuntakaavan laatimisesta, kaavan pitämisestä ajan tasalla sekä kehittämisestä.

Kunnissa laadittavien yleiskaavojen tarkoituksena on kunnan yhdyskuntarakenteen ja maankäytön yleispiirteinen ohjaaminen. Kunnilla on mahdollisuus laatia myös yhteinen yleiskaava maankäytön yleispiirteiseksi ohjaamiseksi ja toimintojen yhteensovittamiseksi.

Alueidenkäytön yksityiskohtaista järjestämistä, rakentamista ja kehittämistä varten laaditaan asemakaava, jonka tarkoituksena on osoittaa tarpeelliset alueet eri tarkoituksia varten ja ohjata rakentamista sekä muuta maankäyttöä muun muassa paikallisten olosuhteiden mukaan. Jos asemakaava laaditaan alueelle, jolla ei ole oikeusvaikutteista yleiskaavaa, on asemakaavaa

laadittaessa soveltuvin osin otettava huomioon myös mitä yleiskaavan sisältövaatimuksista säädetään.

Maankäyttö- ja rakennuslain 125 §:n mukaan rakennuksen rakentamiseen on oltava rakennuslupa. Rakennuslupan piiriin kuuluvat myös ne korjaus- ja muutostyöt, jotka ovat verrattavissa rakennuksen rakentamiseen tai sen kerrosalaan laskettavan tilan lisäämiseen. Rakennukselle on ominaista kiinteä, pitkäaikaisesti paikallaan pidettävä rakenne, jolla myös on maisemaan tai kaupunkikuvaan vaikuttava merkitys.

Rakennuslupan sijasta rakentamiseen voidaan hakea lain 126 §:n mukainen toimenpidelupa sellaisten rakennelmien ja laitosten, kuten maston, säiliön ja piipun pystyttämiseen, joiden osalta lupa-asian ratkaiseminen ei kaikilta osin edellytä rakentamisessa muutoin tarvittavaa ohjausta. Toimenpidelupa tarvitaan lisäksi sellaisen rakennelman tai laitoksen pystyttämiseen ja sijoittamiseen, jota ei pidetä rakennuksena, jos toimenpiteellä on vaikutusta luonnonoloihin, ympäröivän alueen maankäyttöön taikka kaupunki- tai maisemakuvaan.

Rakennuslupan ja toimenpideluvan ratkaisee kunnan rakennusvalvontaviranomainen. Lupamenettelystä säädetään lain 19 luvussa ja tarkemmin maankäyttö- ja rakennusasetuksessa.

Naapurin kuuleminen rakennuslupa-asiassa on pääsääntö. Rakennuslupahakemuksen vireille tulosta on ilmoitettava naapurille, jollei ilmoittaminen hankkeen vähäisyys tai sijainti taikka kaavan sisältö huomioon ottaen ole naapurin edun kannalta ilmeisen tarpeetonta. Yleensä hakija itse kuulee naapuria. Viranomainen voi myös suorittaa kuulemisen joissakin tapauksissa. Rakennuspaikalla on tarvittaessa suoritettava katselmus rakennuksen ympäristöön soveltuvuuden selvittämiseksi, rakentamisen vaikutusten arvioimiseksi ja naapureiden kuulemiseksi. Katselmuksen ajasta on annettava tieto hakijalle sekä naapureina olevien kiinteistöjen haltijoille.

Rakennuslupan myöntämisen edellytykset ovat osin maisemallisia, osin teknisiä. Lupapäätöksessä on lausuttava luvan edellytyksistä sekä annettava tarpeelliset lupamääräykset, esimerkiksi teollisen toiminnan melueristyksistä, jätehuollon järjestämisestä, rakennustyön tai toimenpiteen suorittamista ja niistä mahdollisesti aiheutuvien haittojen rajoittamista.

Lain 132 §:ssä säädetään maankäyttö- ja rakennuslain mukaisten lupahakemusten ja ilmoitusten suhteesta YVA-lain velvoitteisiin. Jos rakentamisesta tai muusta maankäyttö- ja rakennuslain mukaan luvanvaraisesta tai viranomaishyväksyntää vaativasta toimenpiteestä on laadittava YVA-lain mukainen arviointiselostus, se tulee liittää maankäyttö- ja rakennuslaissa säädettyyn lupahakemukseen tai ilmoitukseen.

Jos rakennuslupaa haetaan luonnonsuojelulain mukaiselle valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädettyä luonnonsuojelun kannalta merkittävälle alueelle tai alueelle, joka maakuntakaavassa on varattu virkistys- tai suojelualueeksi, hakemuksesta on pyydettyä ELY-keskuksen lausunto. Jos rakentamisen tarkoitamaan toimintaan tarvitaan ympäristönsuojelulaissa säädetty lupa, rakennuslupa-asian ratkaisemista voidaan lykätä, kunnes ympäristölupa-asia on ratkaistu, jos se rakennuksen käyttömahdollisuudet tai aiotun toiminnan ympäristövaikutukset huomioon ottaen on perusteltua.

Lain 199 §:ssä säädetään valtioiden rajat ylittävistä ympäristövaikutuksista. Sen mukaan kaavan ympäristövaikutuksia arvioitaessa edellytetään yhteistyötä toisen valtion kanssa, Kaavaa laativan maakunnan liiton tai kunnan tulee toimittaa ennen kaavan hyväksymistä ympäristöministeriölle ja ELY-keskukselle sopimuksen mukaista toiselle valtiolle ilmoittamista varten tarpeelliset tiedot. Ministeriö huolehtii toiseen valtioon kohdistuvista ilmoitus- ja neuvottelutehtävistä.

Ympäristönsuojelulaki

Uusi ympäristönsuojelulaki (527/2014) tuli voimaan 1 päivänä syyskuuta 2014.

Ympäristönsuojelulaki on keskeinen ympäristön pilaantumisen torjuntaa koskevasäädös. Lain 1 §:n mukaan lain tavoitteena on:

- 1) ehkäistä ympäristön pilaantumista ja sen vaaraa, ehkäistä ja vähentää päästöjä sekä poistaa pilaantumisesta aiheutuvia haittoja ja torjua ympäristövahinkoja;
- 2) turvata terveellinen ja viihtyisä sekä luonnontaloudellisesti kestävä ja monimuotoinen ympäristö, tukea kestävää kehitystä sekä torjua ilmastonmuutosta;
- 3) edistää luonnonvarojen kestävää käyttöä sekä vähentää jätteiden määrää ja haitallisuutta ja ehkäistä jätteistä aiheutuvia haitallisia vaikutuksia
- 4) tehostaa ympäristöä pilaavan toiminnan vaikutusten arviointia ja huomioon ottamista kokonaisuutena: sekä
- 5) parantaa kansalaisten mahdollisuuksia vaikuttaa ympäristöä koskevaan päätöksentekoon.

Lain 6 §:n mukaan toiminnanharjoittajan on oltava selvillä toimintansa ympäristövaikutuksista, ympäristöriskeistä ja niiden hallinnasta sekä haitallisten vaikutusten vähentämismahdollisuuksista (selvilläolovelvollisuus). Lain 2 luvussa säädetään myös muista yleisistä velvollisuuksista, periaatteista ja kielloista.

Ympäristönsuojelulaki sisältää laaja-alaiset valtuussäännökset valtioneuvoston asetusten antamiseen ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi.

Lain 3 luvussa säädetään viranomaisista ja niiden tehtävistä. Lain mukaisen toiminnan yleinen ohjaus, seuranta ja kehittäminen kuuluvat ympäristöministeriölle. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus) ohjaa ja edistää ympäristönsuojelulaissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä tarkoitettujen tehtävien hoitamista alueellaan, valvoo niiden säännösten noudattamista sekä käyttää osaltaan ympäristönsuojelun yleisen edun puhevaltaa. ELY-keskus myös tukee kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen toimintaa toimialaansa kuuluvissa asioissa.

Aluehallintovirasto toimii valtion ympäristölupaviranomaisena ja tukee kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen toimintaa toimialaansa kuuluvissa asioissa.

Kunnalle kuuluvista ympäristönsuojelulain mukaisista lupa- ja valvontatehtävistä huolehtii kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Lain mukaisia yleisiä valvontaviranomaisia ovat ELY-keskukset sekä kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Laissa säädetään myös muista valvontaviranomaisista sekä asiantuntijaviranomaisista ja -laitoksista.

Toimintojen luvanvaraisuudesta säädetään lain 4 luvussa ja lain liitteessä 1. Lain 27 §:n mukaan ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavaan toimintaan on oltava ympäristölupa. Lulahakemuksen sisällöstä säädetään ympäristönsuojelulaissa ja -asetuksessa.

Ympäristöluvan tarkoituksena on selvittää edellytykset sijoittaa toiminta suunniteltuun paikkaan ottaen huomioon alueen luonnonolosuhteet, maankäyttö sekä toiminnan vaikutukset terveyteen ja ympäristöön. Luvassa annetaan lähes aina päästörajoituksia ja muita määräyksiä toiminnasta aiheutuvien riskien ja haitallisten vaikutusten ehkäisemiseksi. Luvan myöntämisen edellytyksenä on, että toiminnasta aiheutuva haitta tai riski terveydelle ja ympäristölle on teknisesti ja taloudellisesti mahdollista riittävässä määrin ehkäistä. Lupa annetaan tiettyyn paikkaan sijoittuvalle toiminnalle, eikä sijoittaminen saa olla asemakaavan vastaista.

Ympäristönsuojelulaissa myös säädetään ympäristölupahakemuksesta pyydettävistä lausunnoista. Lupaviranomainen voi hankkia myös muita asiaan liittyviä tarpeellisia selvityksiä.

Ennen asian ratkaisemista on varattava niille, joiden oikeutta tai etua asia saattaa koskea (asianosainen), tilaisuus tehdä muistutuksia lupa-asian johdosta. Muille kuin asianosaisille on varattava tilaisuus ilmaista mielipiteensä. Lupaviranomaisen on asetettava hakemusasiakirjat julkisesti nähtäville ja tiedotettava lupahakemuksesta tarpeellisessa laajuudessa pääsääntöisesti kuuluttamalla siitä vähintään 30 päivän ajan. Kuulutuksesta on annettava erikseen tieto niille asianosaisille, joita asia erityisesti koskee.

Ympäristölupahakemukseen on liitettävä ympäristönsuojelulain 39 §:n 2 momentin mukaisesti YVA-lain mukainen arviointiselostus sekä yhteysviranomaisen antama lausunto arviointiselostuksesta. Hakemukseen on lisäksi tarvittaessa liitettävä luonnonsuojelulain 65 §:ssä tarkoitettu Natura-arviointi.

Lupapäätöksestä säädetään lain 8 luvussa. Lain 83 §:n 2 momentin mukaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyn piiriin kuuluvien hankkeiden lupapäätöksestä on käytävä ilmi, miten arviointi on otettu huomioon lupaharkinnassa.

Vesilaki

Uusi vesilaki (587/2011) tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 2012.

Luvanvaraisista vesitaloushankkeista säädetään lain 3 luvussa. Luvan tarve määräytyy joko hankkeen vaikutusten tai laitosluettelon perusteella. Hankkeella on oltava vesilain 3 luvun 2 §:n mukaan lupa, jos siitä aiheutuu lainkohdassa tarkoitettu muutos vesistöissä tai pohjavedessä ja mainitusta muutoksesta seuraa yleisen tai yksityisen edun loukkaus. Jos kyse on vesilain 3 luvun 3 §:ssä tarkoitettusta hankkeesta, lupa on oltava hankkeen vaikutuksista riippumatta.

Vesilain mukaisessa lupamenettelyssä ratkaistaan hankkeen toteuttamisen edellytykset ja järjestetään hankkeesta johtuvat yksityisoikeudelliset suhteet. Jos hakija ei omista hankkeen edellyttämää aluetta tai hallitse sitä pysyvällä käyttöoikeudella, luvan myöntämisen edellytyksenä on, että hakijalle myönnetään oikeus alueen käyttämiseen tai että hakija esittää luotettavan selvityksen siitä, miten oikeus alueeseen järjestetään.

Lupahakemukseen on liitettävä 11 luvun 3 §:n mukaan muun muassa yksityiskohtainen suunnitelma hankkeesta, selvitys hankkeen tarkoituksesta ja vaikutuksista sekä arvio hankkeen hyödyistä ja edunmenetyksistä. Jos hakemus koskee luvan myöntämistä YVA-laissa tarkoitettulle hankkeelle, hakemusasiakirjoihin on liitettävä YVA-lain mukainen arviointiselostus. Siltä osin kuin selostukseen sisältyvät vesilain säännösten soveltamiseksi tarpeelliset tiedot ympäristövaikutuksista, tätä selvitystä ei ole esitettävä uudelleen. Hakemukseen on tarvittaessa liitettävä luonnonsuojelulain 65 §:ssä tarkoitettu arviointi (Natura-arviointi).

Luvan myöntämisen yleisistä edellytyksistä säädetään 3 luvun 4 §:ssä.

Lupapäätöksessä annetaan 3 luvun 10 §:n mukaan tarpeelliset määräykset hankkeesta ja sen toteuttamisesta aiheutuvien haittojen välttämiseksi.

Vesilain mukaisena lupaviranomaisena toimii aluehallintovirasto.

Hakemuksesta on pyydettävä lausunto 11 luvun 6 §:n mukaan siltä valtion valvontaviranomaiselta, jonka toimialueella hankkeen vaikutukset saattavat ilmetä, sekä asianomaisilta yleistä etua valvoilta viranomaisilta, jollei lausunnon pyytäminen näiltä ole ilmeisen tarpeetonta. Yhteiskunnan kannalta

tärkeästä hankkeesta, jolla on valtakunnallista merkitystä ja josta voi aiheutua huomattavia tai laajalle ulottuvia haitallisia vaikutuksia, on pyydettävä lausunto valtioneuvostolta. Lupaviranomaisen on lisäksi pyydettävä lausunto kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselta niissä kunnissa, joissa hakemuksen tarkoittaman hankkeen vaikutukset saattavat ilmetä, sekä hakemuksen tarkoittaman hankkeen sijaintialueen kunnalta ja tarvittaessa hankkeen vaikutusalueen kunnilta.

Lupaviranomaisen on ennen asian ratkaisemista varattava niille, joiden oikeutta, etua tai velvollisuutta asia saattaa koskea, tilaisuus tehdä muistutuksia asiasta. Muille kuin asianosaisille on ennen asian ratkaisua varattava tilaisuus ilmaista mielipiteensä.

Hakemuksesta on tiedotettava kuulutuksella.

Päätöksen sisällöstä säädetään 11 luvun 21 §:ssä. Jos hakemus koskee YVA-laissa tarkoitettua hanketta, päätöksestä on käytävä ilmi, miten arviointi on otettu huomioon.

Maa-aineslaki

Maa-aineslaki (555/1981) tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 1982.

Lain tavoitteena on ainesten otto ympäristön kestävää kehitystä tukevalla tavalla. Maa-aineslakia sovelletaan lain 1 §:n mukaan kiven, soran, hiekan, saven ja mullan ottamiseen poiskuljetettavaksi taikka paikalla varastoitavaksi tai jalostettavaksi. Maa-aineslakia ei kuitenkaan sovelleta lain 2 §:n perusteella kaivoslakiin perustuvaan ainesten ottamiseen tai rakentamisen yhteydessä irrotettujen ainesten ottamiseen ja hyväksikäyttöön, kun toimenpide perustuu viranomaisen antamaan lupaan tai hyväksyntään. Maa-aineslakia ei sovelleta myöskään sellaiseen ainesten ottamiseen vesialueella, johon tarvitaan vesilain mukainen lupa.

Viranomaisista ja niiden tehtävistä säädetään lain 4 a §:ssä. Ympäristöministeriölle kuuluu lain mukaisen toiminnan yleinen ohjaus, seuranta ja kehittäminen. ELY-keskus ohjaa ja valvoo lain mukaista toimintaa alueellaan. Kunnan tehtävänä on ohjata ja valvoa maa-ainesten ottamista kunnassa. Luvan ainesten ottamiseen myöntää kunnan ympäristönsuojeluviranomainen.

Toiminnan luvanvaraisuudesta säädetään lain 4 §:ssä, jonka mukaan ainesten ottamiseen on saatava lupa. Luvan hakemismenettelystä ja hakemuksessa esitettävistä tiedoista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksessa maa-ainesten ottamisesta (926/2005).

Lupaa haettaessa on lain 5 §:n mukaan esitettävä ottamissuunnitelma ainesten ottamisesta ja ympäristön hoitamisesta sekä alueen myöhemmästä käyttämisestä, mikäli se on mahdollista. Ainesten ottamista koskevaan lupaan on liitettävä lain 11 §:n mukaan määräykset siitä, mitä hakijan on noudatettava hankkeesta aiheutuvien haittojen välttämiseksi tai rajoittamiseksi, mikäli nämä seikat eivät käy ilmi ottamissuunnitelmasta.

Lain 13 §:ään ja edellä mainitun asetuksen 3 §:ään sisältyvät säännökset kuulemisesta.

Lupaviranomaisen on pyydettävä lausunto ELY-keskukselta, jos alueella on valtakunnallista tai muutoin huomattavaa merkitystä luonnonsuojelun kannalta, jos alueella on merkitystä vesiensuojelun kannalta, tai jos ainesten ottaminen vaikuttaa välittömästi toisen kunnan alueeseen. Lisäksi harkinnanvaraisen lausunnon pyytäminen saattaa tulla kysymykseen maa-ainesasetuksen 4 §:ssä säädetyissä tilanteissa.

Luvan myöntämisen edellytykset on määritelty lain 6 §:ssä. Jos hankkeeseen sovelletaan YVA-lakia, päätöksestä on käytävä ilmi, miten mainitun lain mukainen arviointi on otettu huomioon.

Heinäkuun alussa 2016 voimaan tulevalla ympäristönsuojelulain muutoksella (423/2015) ja maa-aineslain muutoksella (424/2015) sulautuu maa-aineslain mukainen lupamenettely osin ympäristölupamenettelyyn. Sen mukaisesti sellaisen maa-ainesten ottamishankkeen, joka tarvitsee sekä ympäristönsuojelulain että maa-aineslain mukaisen luvan, lupahakemukset käsitellään ympäristönsuojelulain mukaisessa menettelyssä. Yksinomaan maa-aineslain mukaista lupaa edellyttävä hanke käsitellään edelleenkin maa-aineslain mukaisessa menettelyssä.

Kaivoslaki

Uusi kaivoslaki (62172011) tuli voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2011.

Lain tarkoituksena on edistää kaivostoiminnan ja malminetsinnän harjoittamista yhteiskunnallisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestäväällä tavalla. Kaivoslaki muodostaa kaivostoiminnan harjoittamisen ja kaivosturvallisuuden perusnormiston.

Kaivoslain mukaisena kaivosviranomaisena toimii turvallisuus- ja kemikaalivirasto.

Kaivoksen perustamiseen ja kaivostoiminnan harjoittamiseen tarvitaan lain 16 §:n mukaisesti kaivoslupa. Lupahakemukseen on liitettävä lain 34 §:n mukaisesti tarvittaessa YVA-lain mukainen arviointiselostus ja selvitys luonnonsuojelulain 65 §:ssä tarkoitetusta arvioinnista (Natura-arviointi). Lupahakemuksessa on esitettävä lupaharkinnan kannalta tarpeellinen ja luotettava selvitys muun muassa toiminnan ympäristö- ja muista vaikutuksista ottaen huomioon suunniteltujen toimenpiteiden laatu ja laajuus elleivät vaaditut tiedot sisälly edellä mainittuun arviointiselostukseen.

Lain 6 luku sisältää laajan lupaharkintasäännösten. Kaivosluvassa on annettava yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi tarpeelliset määräykset.

Lupapäätöksen sisällöstä säädetään lain 56 §:ssä. Jos hankkeeseen sovelletaan YVA-lakia, lupapäätöksestä on käytävä ilmi, miten arviointi on otettu huomioon lupaharkinnassa.

Sähkömarkkinalaki

Sähkömarkkinalaki (588/2013) tuli voimaan 1 päivänä syyskuuta 2013.

Sähkömarkkinalain 14 §:n mukaan nimellisjännitteeltään vähintään 110 kilovoltin sähköjohdon rakentamista koskevaa hanketta varten on saatava hankelupa. Hankelupaa ei kuitenkaan tarvita kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäisen sähköjohdon rakentamiseen. Lupaviranomainen on Energiavirasto lukuun ottamatta valtakunnan rajat ylittäviä sähköjohtoja, joiden osalta lupaviranomainen on työ- ja elinkeinoministeriö.

Lain 15 §:n mukaan hankelupahakemuksessa esitettävistä tiedoista ja selvityksistä säädetään valtioneuvoston asetuksella. YVA-laissa tarkoitettua hanketta koskevaan hakemukseen on liitettävä YVA-lain mukainen arviointiselostus. Hankelupaan voidaan liittää luvan edellytysten kannalta tarpeellisiksi katsottuja ehtoja. Lupapäätöksestä on 14 §:n mukaisesti käytävä ilmi, miten YVA-lain mukainen arviointi on otettu huomioon.

Hankelupaa haettaessa sähköjohdon yksityiskohtainen reitti ei yleensä ole vielä tiedossa. Mahdollisia reittivaihtoehtoja voi tässä vaiheessa olla myös useampia. Hankeluvassa ei määrätä sähköjohdon reittiä, vaan se tapahtuu erikseen johtoreitin käyttöoikeuden hankinnan yhteydessä. Useimmissa tapauksissa suurjännitejohtojen johtoreitin käyttöoikeuden hankinta tapahtuu kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain (603/1977) mukaisessa lunastusmenettelyssä.

Sähkömarkkinalain 17 §:ään sisältyy suurjännitteisten sähköjohtojen reitinmäärittäystä ja johtoalueen käyttöoikeuden hankintaa koskeva erityissäännös, joka edellyttää kunnan suostumuksen nimellisjännitteeltään vähintään 110 kilovoltin sähköjohdon reitille, jos oikeutta sähköjohdon sijoittamiseen ei perusteta kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain mukaisessa lunastusmenettelyssä ja sähköjohto rakennetaan muualle kuin kaavassa tätä varten varatulle alueelle. Kunta ei saa evätä suostumusta tai asettaa sen myöntämiselle ehtoja ilman alueiden käytön suunnitteluun tai ympäristönäkökohtiin liittyviä taikka muihin seikkoihin perustuvia päteviä syitä, jos epämisestä tai ehdoista aiheutuu sähkönsiirron turvaamiselle tai hakijalle kohtuutonta haittaa.

Laissa ei ole erillisiä säännöksiä asianosaisten kuulemismenettelystä. Kuulemiseen sovelletaan siten hallintolain säännöksiä.

Maakaasumarkkinalaki

Maakaasumarkkinalaki (508/2000) tuli voimaan 1 päivänä elokuuta 2000.

Maakaasumarkkinalain 6 luvun 5 §:n mukaan maan rajan ylittävän maakaasun siirtoputken rakentamiseen on haettava kirjallisesti hankelupaa työ- ja elinkeinoministeriöltä. Jos hakemus koskee YVA-laissa tarkoitettua hanketta, hakemukseen on liitettävä YVA-lain mukainen arviointiselostus. Hankelupaan voidaan liittää luvan edellytysten kannalta tarpeellisiksi katsottavia ehtoja. Lupapäätöksestä on kuitenkin käytävä ilmi, miten ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain mukainen arviointi on otettu huomioon.

Hankelupaa haettaessa siirtoputken yksityiskohtainen reitti ei yleensä ole vielä tiedossa. Mahdollisia reittivaihtoehtoja voi tässä vaiheessa olla myös useampia. Hankeluvassa ei määrätä siirtoputken reittiä, vaan se tapahtuu erikseen johtoreitin käyttöoikeuden hankinnan yhteydessä. Useimmissa tapauksissa siirtoputken reitin käyttöoikeuden hankinta tapahtuu kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain mukaisessa lunastusmenettelyssä.

Hankelupamenettelyn tarkoituksena on arvioida ennen kaikkea maan rajat ylittävien siirtoputkihankkeiden merkitystä maakaasujärjestelmän ja maakaasun siirtotarpeiden näkökulmasta. Luvan myöntämisen edellytyksenä on, että maan rajan ylittävän siirtoputken rakentaminen on maakaasumarkkinoiden kehityksen ja vastavuoroisuuden kannalta tarkoituksenmukaista. Lupaa myönnettäessä on otettava huomioon hankkeen merkitys maakaasun sisämarkkinoille.

Laissa ei ole erillisiä säännöksiä asianosaisten kuulemismenettelystä. Kuulemiseen sovelletaan siten hallintolain säännöksiä.

Maantielaki

Maantielaki (503/2005) tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 2006 ja samalla kumottiin laki yleisistä teistä (243/1954).

Laki koskee valtion ylläpitämien yleistä liikennettä välittämään tarkoitettujen teiden eli maanteiden suunnittelua, rakentamista ja kunnossapitoa. Lain tarkoituksena on ylläpitää ja kehittää liikkumis- ja kuljetustarpeiden vaatimia toimivia, turvallisia ja kestävästä kehitystä edistäviä maantieyhteyksiä osana liikennejärjestelmää sekä turvata osallistumismahdollisuudet tieratkaisuja koskevaan suunnitteluun toteuttamalla ja edistämällä hyvää hallintoa ja oikeusturvaa maanteitä koskevissa asioissa.

Lain 10 §:n mukaan tienpitäjä on valtio ja 11 §:n mukaan tienpitöviranomaisen on toimivaltainen ELY-keskus.

Maantien rakentaminen perustuu lain mukaisiin yleis- ja tiesuunnitelmiin. Suunnitelman laatimisvelvollisuus koskee tietyin edellytyksin myös maantien parantamista. Suunnitelmien laatimisesta vastaa tienpitoviranomainen ja niiden hyväksymisestä Liikennevirasto (eräissä tapauksissa hyväksyjänä on liikenne- ja viestintäministeriö). Yleissuunnitelmassa on lain 19 §:n mukaan esitettävä selvitys maantien tarpeellisuudesta ja tutkituista vaihtoehdoista, tien liikenteelliset ja tekniset perusratkaisut, tien likimääräinen sijainti, tien arvioidut vaikutukset ja mahdollisuudet haitallisten vaikutusten poistamiseksi tai vähentämiseksi. Tiesuunnitelman sisällöstä säädetään lain 22 §:ssä. Suunnitelmassa on osoitettava tien sijainti ja korkeusasema sekä poikkileikkaus. Tiesuunnitelmaan on liitettävä arvio tien vaikutuksista sekä esitettävä ne toimenpiteet, jotka ovat tarpeen tien haitallisten vaikutusten poistamiseksi tai vähentämiseksi. Hyväksytyt tiesuunnitelmat oikeuttavat niiden osoitettujen alueiden ja oikeuksien lunastamiseen.

Lain 27 §:n mukaan yleis- ja tiesuunnitelmaa laadittaessa on kiinteistön omistajille ja muille asianosaisille sekä niille, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin suunnitelma saattaa vaikuttaa, varattava mahdollisuus osallistua suunnitelman valmisteluun, arvioida suunnitelman vaikutuksia ja lausua kirjallisesti tai suullisesti mielipiteensä asiassa. Suunnitelmat asetetaan yleisesti nähtäville kuntaan 30 päivän ajaksi ja niitä kohtaan voi esittää muistutuksia. Suunnitelmasta pyydetään lausunnot vaikutusalueen maakunnan liitoilta ja kunnilta sekä myös muilta viranomaisilta, jos se on päätösharkinnassa tarpeen.

Lain 18 §:n mukaan yleissuunnitelma on aina laadittava sellaisissa hankkeissa, joihin sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyä annetun lain (468/1994) 2 luvun mukaista arviointimenettelyä. Lain 29 §:n mukaan YVA- laissa tarkoitettua tiehanketta koskevaan yleissuunnitelmaan on liitettävä kyseisen lain mukainen arviointiselostus. Yleis- ja tiesuunnitelmasta on käytävä ilmi, miten selostus on otettu suunnitelmassa huomioon. Kun yleissuunnitelmaan on sovellettu ympäristövaikutusten arviointimenettelyä annetun lain mukaista arviointimenettelyä, ei sitä enää sovelleta yleissuunnitelman mukaisen tiesuunnitelman laatimiseen.

Ratalaki

Ratalaki (110/2007) tuli voimaan 1. päivänä tammikuuta 2008. Laki koskee rautateiden suunnittelua, rakentamista ja kunnossapitoa. Lakia sovelletaan valtion hallinnoimaan rataverkkoon ja määrätyiltä osin myös yksityisraiteisiin. Lain tarkoituksena on ylläpitää ja kehittää rautateiden henkilö- ja tavaraliikenteen vaatimia toimivia, turvallisia ja kestävästä kehityksestä edistäviä rautatieyhteyksiä osana liikennejärjestelmää. Tarkoituksena on myös turvata rautateiden ylläpitäminen, kehittäminen ja rakentaminen valtakunnan eri osia yhdistävänä liikennemuotona sekä turvata osallistumismahdollisuudet rautatieliikennetarkoituksiin koskevaan suunnitteluun toteuttamalla ja edistämällä hyvää hallintoa ja oikeusturvaa rataverkkoa koskevissa asioissa.

Lain 7 §:n mukaan Liikennevirasto toimii radanpitoviranomaisena ja hallinnassaan olevan rataverkon radanpitäjänä.

Rautatien rakentaminen perustuu ratalain mukaisiin yleis- ja ratasuunnitelmiin. Suunnitelmien laatimisesta ja hyväksymisestä vastaa Liikennevirasto (eräissä tapauksissa hyväksyjänä on liikenne- ja viestintäministeriö).

Yleissuunnitelmassa on lain 12 §:n mukaan esitettävä selvitys rautatien rakentamisen tai rataverkon kehittämisen tarpeellisuudesta sekä tutkituista vaihtoehdoista, radan liikenteelliset ja tekniset perusratkaisut, rautatiealueen likimääräinen sijainti sekä rautatiealueen ja rautatieliikenteen arvioidut vaikutukset. Yleissuunnitelmassa on lisäksi esitettävä mahdollisuudet haitallisten vaikutusten poistamiseksi tai vähentämiseksi sekä alustava kustannusarvio. Ratasuunnitelmassa esitetään lain 15 §:n mukaan rautatie ja sen sijainti, käyttö eri tarkoituksiin, korkeusasema,

poikkileikkaus ja kuivatus sekä suunnitellut eritasoristeykset, tasoristeykset ja kulkuyhteydet. Ratasuunnitelmaan on liitettävä arvio rautatien vaikutuksista sekä esitettävä ne toimenpiteet, jotka ovat tarpeen radan rakentamisen tai junaliikenteen haitallisten vaikutusten poistamiseksi tai vähentämiseksi. Hyväksytty ratasuunnitelma oikeuttaa siinä osoitettujen alueiden ja oikeuksien lunastamiseen.

Lain 22 §:n mukaan yleis- ja ratasuunnitelmaa laadittaessa on kiinteistön omistajille ja muille asianosaisille sekä niille, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin suunnitelma saattaa vaikuttaa, varattava mahdollisuus osallistua suunnitelman valmisteluun, arvioida suunnitelman vaikutuksia ja lausua kirjallisesti tai suullisesti mielipiteensä asiassa. Suunnitelmat asetetaan yleisesti nähtäville kuntaan 30 päivän ajaksi ja niitä kohtaan voi esittää muistutuksia. Suunnitelmasta pyydetään lausunnot vaikutusalueen maakunnan liitoilta ja kunnilta sekä myös muilta viranomaisilta, jos se on päätösharkinnassa tarpeen.

Lain 11 §:n mukaan yleissuunnitelma on aina laadittava sellaisissa hankkeissa, joihin sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyä annetun lain (468/1994) 2 luvun mukaista arviointimenettelyä. Lain 24 §:n mukaan YVA-laissa tarkoitettua ratakantaa koskevaan yleissuunnitelmaan on liitettävä kyseisen lain mukainen arviointiselostus. Yleis- ja tiesuunnitelmasta on käytävä ilmi, miten selostus on otettu suunnitelmassa huomioon. Kun yleissuunnitelmaan on sovellettu ympäristövaikutusten arviointimenettelyä annetun lain mukaista arviointimenettelyä, ei sitä enää sovelleta yleissuunnitelman mukaisen ratasuunnitelman laatimiseen.

Ilmailulaki

Ilmailulaki (864/2014) tuli voimaan 13 päivänä marraskuuta 2014. Lailla kumottiin vastaavaniminen laki (Ilmailulaki 1194/2009). Ilmailulailla säännellään ilmailua Suomessa ja ilmailua suomalaisella ilma-alueella Suomen ulkopuolella. Laissa säädetään muun muassa ilma-alueita ja niiden henkilöstöä samoin kuin ilmailua palvelevaa maahenkilöstöä koskevista turvallisuus- ja kelpoisuusvaatimuksista, ilmailun luvista ja rekistereistä, lentopaikoista ja maalaitteista, lentoasemien maahuolinnasta, siviili-ilmailun turvaamisesta, lennonvarmistuksesta, ilmailuonnettomuuksien tutkinnasta, ilmailun etsintä- ja pelastuspalvelusta sekä seuraamuskäytännöistä.

Ilmailulain mukaisena toimivaltaisena viranomaisena toimii Liikenteen turvallisuusvirasto.

Lain 79 §:ssä säädetyn mukaan lentopaikan tai muun ilmailua palvelevan alueen rakentamiseen on saatava rakentamislupa muutamia säännöksessä lueteltuja poikkeuksia lukuun ottamatta. Lupavelvoite koskee myös lentopaikan tai muun ilmailua palvelevan alueen muutoksia, joilla saattaa olla vaikutuksia lentoturvallisuuteen tai merkittäviä vaikutuksia maisemakuvaan. Rakentamisluvan myöntää Liikenteen turvallisuusvirasto. Valtioneuvosto voi yksittäistapauksessa pidättää rakentamislupaa koskevan asian ratkaistavakseen.

YVA-asetuksen 6 §:n mukaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyä sovelletaan lentokenttien rakentamiseen, kun pääkiitorata on vähintään 2 100 metriä pitkä.

Laki kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta

Kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annettu laki (603/1977) astui voimaan 1 päivänä tammikuuta 1978.

Lain 3 §:n mukaan lunastamalla voidaan hankkia kiinteää omaisuutta taikka pysyvä tai määräaikainen erityinen oikeus, rajoittaa pysyvästi tai määräajaksi oikeutta käyttää tai vallita kiinteää omaisuutta taikka erityistä oikeutta sekä lakkauttaa erityinen oikeus.

Lain 4 §:n mukaan lunastaa saadaan, kun yleinen tarve sitä vaatii. Lunastusta ei kuitenkaan saa panna toimeen, jos lunastuksen tarkoitus voidaan yhtä sopivasti saavuttaa jollain muulla tavalla taikka jos lunastuksesta yksityiselle edulle koitua haitta on suurempi kuin siitä yleiselle edulle saatava hyöty.

Lunastusluvan antaa hakemuksesta valtioneuvosto yleisistunnossaan. Jos lunastuslupaa haetaan rautatien, voimansiirtolinjan, maakaasulinjan muun näihin verrattavan yrityksen rakentamista varten, eikä luvan antamista vastusteta tai kysymys on yleisen ja yksityisen edun kannalta vähemmän tärkeästä lunastuksesta, luvan voi antaa myös Maanmittauslaitos.

YVA-laissa tarkoitettua hanketta koskevaan lunastuslupahakemukseen on liitettävä YVA-lain mukainen arviointiselostus. Siltä osin kuin selostukseen sisältyy tämän lain soveltamiseksi tarpeelliset tiedot ympäristövaikutuksista, ei samaa selvitystä vaadita uudestaan.

Lain 8 §:n mukaan lunastettavan kiinteän omaisuuden omistajalle ja käyttöoikeuden haltijalle on, jollei hakija näytä heidän kirjallisesti suostuneen lunastukseen, ennen lunastusluvan antamista varattava tilaisuus antaa määräajassa lausuntonsa asiasta. Lain 9 §:n mukaan jos lunastus tapahtuu voimansiirtolinjan, maakaasuverkoston tai muun näihin verrattavan yrityksen rakentamista varten, voidaan kiinteän omaisuuden omistajien ja käyttöoikeuden haltijoiden kuuleminen järjestää siten, että hakija varaa niille omistajille ja haltijoille, joiden etua ja oikeutta asia koskee, mahdollisuuden lausua mielipiteensä hankkeesta kussakin kunnassa järjestettävässä kokouksessa.

Sähkömarkkinalain ja maakaasumarkkinalain mukaisissa hankeluvissa ei määrätä johdon tai putken reittiä. Johdon tai putken tarvitsema alue hankitaan useimmissa tapauksissa lunastuslupamenettelyssä. Myös vapaaehtoinen sopiminen maanomistajien kanssa on mahdollista, mutta sitä ei käytetä usein, koska johto- tai putkireiteillä on lähes aina hyvin suuri määrä maanomistajia.

Lain 84 §:n mukaan ennen lunastuksen toimeenpanoa voidaan myöntää lupa lunastuksen kohteeksi aiotun alueen tutkimiseen. Tutkimustyössä ei toisen oikeuteen saa puuttua enempää kuin tutkimuksen tuloksen saavuttamiseksi on välttämätöntä, eikä omistajalle tai oikeudenhaltijalle saa aiheuttaa tarpeetonta häiriötä. Lupapäätöksessä on tarvittaessa yksilöitävä, millaisiin toimenpiteisiin lupa on annettu ja millaisia rajoituksia työn suorittamisessa on noudatettava. Luvan tutkimuksen suorittamiseen antaa Maanmittauslaitos. Lupa-asiaa käsiteltäessä voidaan asiasta antaa asianosaisille tieto hallintolain 62 §:ssä tarkoitettuna yleistiedoksiantona. Jos kuitenkin on ilmeistä, että tutkimustyö vaikeuttaisi merkittävästi jonkin kiinteistön käyttöä, on tällaisen kiinteistön omistajalle tai haltijalle annettava tieto hakemuksesta hallintolain 59 §:ssä tarkoitettuna tavallisena tiedoksiantona.

Ydinenergilaki

Ydinenergilaki (990/1987) tuli voimaan 1 päivänä maaliskuuta 1988.

Ydinenergilaki sisältää ydinenergian käyttöön liittyvät yleiset periaatteet sekä säännökset ydinenergian käytön turvallisuudesta, ydinjätehuollon toteuttamisesta, ydinenergian käytön luvanvaraisuudesta ja valvonnasta sekä toimivaltaisista viranomaisista. Ydinenergian käytöllä tarkoitetaan ydinenergilain soveltamisalaan kuuluvaa toimintaa, joka kattaa kaikki ydinenergiaan ja sen tuottamiseen liittyvät toiminnot uraanin tai toriumin tuotantoon tähtäävästä kaivos- ja rikastustoiminnasta aina ydinjätteiden loppusijoitukseen. Lakia tarkentavia säännöksiä on annettu ydinenergia-asetuksella (161/1988).

Ydinenergian käyttö on 8 §:n mukaan kielletty ilman ydinenergilain mukaista lupaa. Ydinenergian käyttö edellyttää ydinenergilain mukaan valtioneuvoston periaatepäätöstä 4 luvussa säädetyn mukaisesti, ydinlaitoksen rakentamislupaa 18 § ja 19 §:n mukaan sekä ydinlaitoksen käyttö lupaa 20 §:n mukaan.

Ydinenergilaki sisältää viittauksia ympäristövaikutusten arviointiin 4 luvussa, jossa säädetään periaatepäätöksestä, sekä 5 luvussa, jossa säädetään lupamenettelystä. Ydinenergilain 13 §:n mukaan hakijan on ennen periaatepäätöksen tekemistä julkistettava [kauppa- ja teollisuusministeriön] tarkastama, sen ohjeiden mukaisesti laadittu yleispiirteinen selvitys laitoshankkeesta, laitoksen arvioidusta ympäristövaikutuksista ja sen turvallisuudesta siten, että selvitystä on yleisesti saatavilla.

Ydinenergilain 19 §:n mukaan lupa ydinlaitoksen rakentamiseen voidaan myöntää, jos pykälässä luetellut kaikki edellytykset täyttyvät, mukaan lukien vaatimus että, ydinlaitoksen sijoituspaikka on toiminnan turvallisuuden kannalta tarkoituksenmukainen ja ympäristönsuojelu on otettu asianmukaisesti huomioon toiminnan suunnittelussa. Samoin 20 §:n mukaan lupa ydinlaitoksen käyttämiseen voidaan myöntää sitten kun lupa sen rakentamiseen on myönnetty ja muiden vaatimusten ohella jos ydinlaitos ja sen käyttäminen täyttävät ydinenergilain mukaiset turvallisuutta koskevat vaatimukset ja työntekijöiden ja väestön turvallisuus sekä ympäristönsuojelu on otettu asianmukaisesti huomioon.

Ydinenergia-asetuksessa (161/1988) on tarkempia säännöksiä lupahakemuksesta sekä hakemukseen liitettävistä selvityksistä. Valtioneuvoston periaatepäätöstä koskevaan hakemukseen on asetuksen 24 §:n mukaan liitettävä ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (468/1994) mukaisesti laadittu arviointiselostus ja yhteysviranomaisen lausunto arviointiselostuksesta sekä selvitys suunnitteluperusteista, joita hakija aikoo noudattaa ympäristövahinkojen välttämiseksi ja ympäristörasituksen rajoittamiseksi.

Rakentamislupahakemukseen on ydinenergia-asetuksen 32 §:n mukaan liitettävä selvitys ydinlaitoksen ympäristövaikutuksista sekä selvitys suunnitteluperusteista, joita hakija aikoo noudattaa ympäristövahinkojen välttämiseksi ja ympäristörasituksen rajoittamiseksi. Käyttölupahakemukseen on asetuksen 34 §:n mukaan samoin liitettävä selvitys toimenpiteistä ydinlaitoksen ympäristörasituksen rajoittamiseksi.

Haettaessa muutosta ydinlaitoksen rakentamis- tai käyttö lupaan, ydinenergia-asetuksen 40 §:n mukaan on soveltuvin osin noudatettava samoja säännöksiä kuin uutta lupaa haettaessa.

Yleisön kuulemisesta säädetään ydinenergilain 13 §:ssä, jonka mukaan [kauppa- ja teollisuusministeriön] on varattava ydinlaitoksen lähiympäristön asukkaille ja kunnille sekä paikallisille mahdollisuus ennen periaatepäätöksen tekemistä esittää kirjallisesti mielipiteensä hankkeesta. Ministeriön on lisäksi laitoksen suunnitellulla sijaintipaikkakunnalla järjestettävä tarkemmin määräämällään tavalla julkinen tilaisuus, jossa asiasta voidaan esittää suullisesti tai kirjallisesti mielipiteitä, jotka on saatettava valtioneuvoston tietoon. Tarkemmat yksityiskohtaiset säännökset yleisestä kuulemisesta sekä ministeriön ilmoitusvelvollisuudesta, joka koskee ydinlaitoshankkeen vireilläoloa, sisältyvät ydinenergia-asetuksen 27, 28 sekä 29 §:n.

2.2. Käytäntö

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn soveltamismäärät

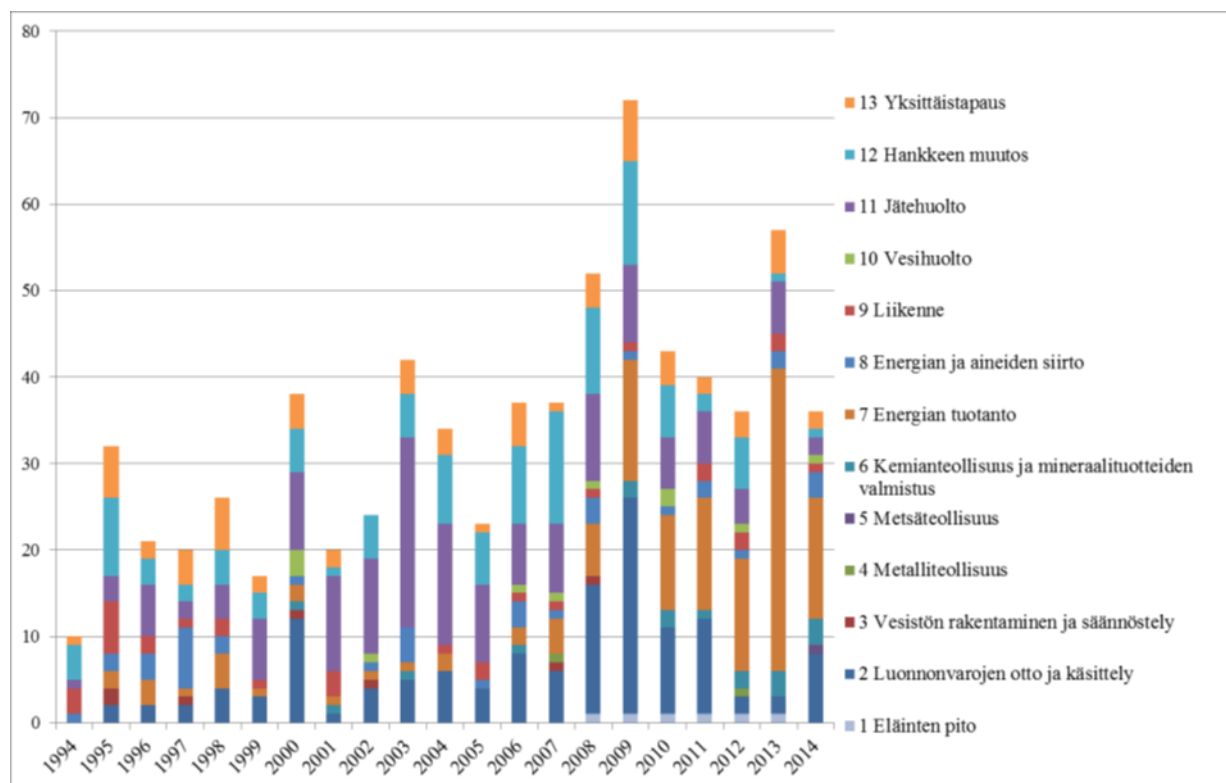
Ympäristövaikutusten arviointimenettelyä sovelletaan keskimäärin 30-50 hankkeeseen vuodessa. Ympäristövaikutusten arviointimenettelyä sovelletaan vain ympäristövaikutuksiltaan suurimpiin

hankkeisiin, jolloin pienen mittakaavan hankkeet jäävät soveltamisen ulkopuolelle. Vireille tulleiden ympäristövaikutusten arviointimenettelyjen määrä on kasvanut lain voimaantulon alkuvuosista ja vaihtelee paljon myös vuosittain (kuva 1). 1990-luvulla vuosittain vireille tuli keskimäärin 20–30 arviointimenettelyä vuodessa, kun taas 2000-luvun alussa vireille tuli vuosittain 35–40 arviointimenettelyä ja 2008 jälkeen useimpina vuosina yli 40 arviointimenettelyä vuodessa. Eniten arviointimenettelyjä tuli vireille vuonna 2009 (72 kappaletta).

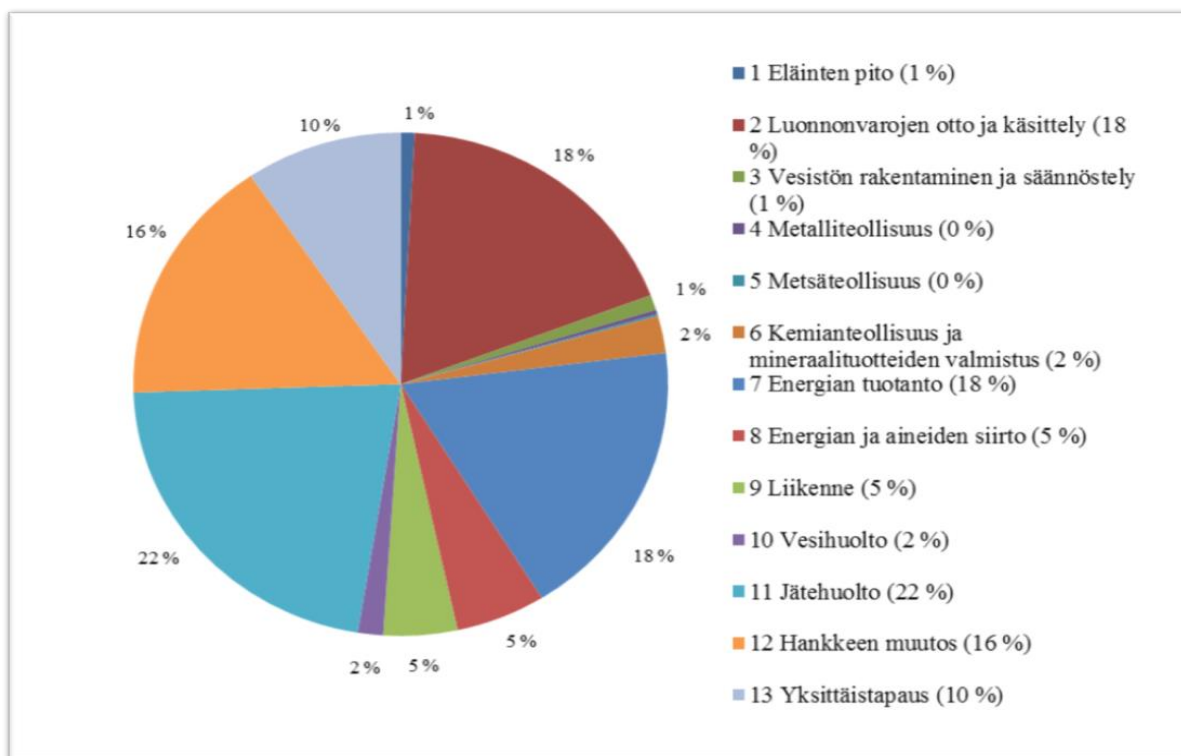
Yleisin hanketyyppi on ollut jätehuolto, joita on ollut yhteensä 157 hanketta, seuraavaksi yleisin luonnonvarojen otto ja käsittely (132 kpl) ja kolmanneksi yleisin energiantuotanto (130 kpl). Vähiten ympäristövaikutusten arviointimenettelyä on sovellettu metsäteollisuushankkeisiin (1 kpl), metalliteollisuushankkeisiin (2 kpl), eläintenpitoon (6 kpl), vesistön rakentamiseen (7 kpl) ja vesihuoltoon (11 kpl). Jätehuollon lainsäädännön muutokset ja jätehuollon kehittyminen ovat vaikuttaneet näiden hankkeiden arviointimenettelyjen määrään. Viime vuosina energiapolitiikan muutokset ovat tuoneet paljon tuulivoimahankkeita ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn piiriin.

Kaikkiaan ympäristövaikutusten arviointihankkeita on tullut vireille vuoden 2014 loppuun mennessä 717. Näistä hankkeista päätyneitä oli 641, vireillä 60 ja keskeytettyjä 16.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyjen määrä vaihtelee ELY-keskuksittain. Eniten hankkeita oli tullut vireille Uudellamaalla, kaikkiaan 126 ja vähiten Etelä-Savossa, 20. Työ- ja elinkeinoministeriö toimii yhteysviranomaisena ydinlaitoshankkeissa. Ympäristövaikutusten arviointimenettelyä on sovellettu ydinlaitoshankkeisiin 11 kertaa.

Kuva 1: Vuosina 1994–2014 vireille tulleet ympäristövaikutusten arviointimenettelyt hanketyypeittäin ja vuosittain. YVA-laki tuli voimaan syyskuussa 1994, mikä vaikuttaa sen vuoden vähäisempään menettelyjen määrään.

Kuva 2: Vuosina 1994–2014 vireille tulleet ympäristövaikutusten arviointimenettelyt ja niiden jakautuminen hanketyyppeihin.

Taulukko 1: Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn soveltaminen yksittäistapauksissa (YVA-laki 6 §). Aineistona on päätökset ajalta 1.9.2006–31.12.2013 (Perho 2015).

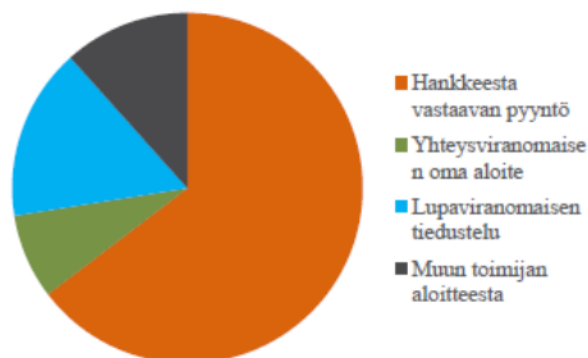
Hanketyyppi	Sovellettu	Ei sovellettu	Rauennut	Yhteensä
Eläintenpito	7	46	0	53
Luonnonvarojen otto ja käsittely	21	49	0	70
Vesistön rakentaminen ja säännöstely	0	6	0	6
Metalliteollisuus	0	1	0	1
Metsäteollisuus	0	0	0	0
Kemianteollisuus ja mineraalituotteiden valmistus	3	5	0	8
Energiantuotanto, tuulivoima	74	89	2	165
Energiantuotanto, muut	3	3	0	6
Energian ja aineiden siirto sekä varastointi	2	21	0	23
Liikenne	9	22	1	32
Vesihuolto	2	7	0	9
Jätehuolto	3	26	0	29
Yksittäistapaukset	6	20	0	26
YHTEENSÄ	130	295	3	428

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn soveltaminen yksittäistapauksessa

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyä sovelletaan joko suoraan YVA-asetuksen hankeluettelon perusteella tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätöksellä yksittäistapauksessa. Ydinlaitoshankkeissa päätöksen tekee työ- ja elinkeinoministeriö. Yksittäistapauksessa on tehty vuoden 2013 loppuun mennessä 428 päätöstä, joista 130 hankkeeseen oli sovellettava arviointimenettelyä ja 295 hankkeeseen ei tullut soveltaa arviointimenettelyä. Päätökset ovat koskeneet useimmiten tuulivoiman rakentamista, luonnonvarojen ottoa ja käsittelyä tai eläintenpitoa.

Päätöksentekomenettelyyn tulleista hankkeista noin 30 %:iin päädyttiin soveltamaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyä. Päätöksentekoon päätyvät hankkeet ovat osin olleet melko pieniä tai vaikutuksiltaan vähäisiä, mikä selittää kielteisten päätösten suurta määrää. Suurin osa yksittäistapauksessa tehtävistä päätöksistä perustuu hankkeesta vastaavan tekemään pyyntöön. Hankkeesta vastaava on näin ollen halunnut varmistaa hankkeensa ympäristövaikutusten arviointimenettelyn soveltamisen tarpeellisuuden ennen lupamenettelyä.

Päätösten yleisimmät vireilletulotavat (n=396)

Kuva 3: YVA-menettelyn soveltaminen yksittäistapauksissa, vireilletulon tavat. Aineistona päätökset ajalta 1.9.2006–31.12.2013 (Perho 2015).

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn kesto

Ympäristövaikutusten arviointimenettely jakautuu kahteen vaiheeseen, arviointiohjelma- ja arviointiselostusvaiheeseen. Arviointiohjelman ja -selostuksen käsittelyajat on laissa säädetty, arviointiohjelmavaiheessa 2-3 kuukautta ja arviointiselostusvaiheessa 3-4 kk. Käsittelyaika muodostuu kuulemisajasta ja yhteysviranomaisen lausunnon antamiseen varatusta ajasta. Arviointiohjelman ja -selostuksen kuulemisajat ovat 30-60 päivää. Yhteysviranomaisella on yksi kuukausi arviointiohjelmalausunnon antamiseen ja kaksi kuukautta arviointiselostuslausunnon antamiseen kuulemisajan päättymisestä. Enimmillään viranomaiskäsittelyyn kuluva aika on näin ollen 7 kuukautta. Kun keston lasketaan mukaan hankkeesta vastaavan keskimääräinen arviointiselostuksen valmisteluun käyttämä aika, saadaan arviointimenettelyn kestoksi noin 1 - 1 ½ vuotta. Menettelyn kesto riippuu siis pitkälti hankkeesta vastaavasta, esimerkiksi siitä, miten maastoinventoinnit ajoitetaan ja paljonko aikaa tarvitaan ympäristövaikutusten selvittämiseen, arviointiselostuksen laatimiseen ja kuinka paljon vuorovaikutusta ympäristövaikutusten arviointiin sisällytetään. Osa hankkeesta vastaavista on varautunut ympäristövaikutusten arviointiin tekemällä osan maastoinventoinneista ja ympäristöselvityksistä ennen ympäristövaikutusten arvioinnin alkamista. Arviointimenettelyn aikana täydennetään tietoja ja laaditaan lopullinen vaikutusten arviointi. Osassa hankkeita ympäristövaikutusten arviointi tehdään hankesuunnittelun osana, jolloin YVA-menettelyn kokonaiskesto saattaa olla pidempi.

YVA-lain mukaisiin tehtäviin käytetty työaika ja suoritemaksut

ELY-keskuksissa YVA-lain mukaisiin tehtäviin käytetty työaika on kaksinkertaistunut 1990-luvun lopulta vuoteen 2008 mennessä, mikä noudattelee menettelyiden määrän kasvua. Vuonna 2015 se oli noin 17 henkilötyövuotta josta noin 8,23 henkilötyövuotta oli maksutonta ohjausta ja neuvontaa.

Taulukko 2. Ympäristövaikutusten arviointitehtäviin käytetyt henkilötyövuodet ELY-keskuksittain vuonna 2015. Ensimmäisen rivin tehtäviin kuuluvat yleinen ohjaus ja muun muassa YVA-menettelyn soveltamisalan määrittelyyn liittyvät tehtävät, kuten yksittäistapauksessa tehtävät päätökset ja niiden valmistelu. Toisen rivin tehtävät muodostuvat YVA-menettelyn arviointiohjelma- ja –selostusvaiheen yhteysviranomaistehtävistä.

	EPO	ESA	HAM	KAS	KAI	KES	LAP	PIR	POK	POP	POS	UUS	VAR	YHT
YVA- tehtävät, yleinen ohjaus ja maksuton viranomaistoiminta	1,51	0,28	0,20	0,59	0,11	0,53	0,39	0,81	0,13	1,00	0,50	1,93	0,27	8,23
Maksullinen, YVA-tehtävä	2,08	0,20	0,12	0,46	0,19	0,11	0,80	0,37	0,19	2,14	0,30	1,02	0,45	8,42

YVA-lain mukaisista yhteysviranomaistehtävistä on säädetty suoritemaksut arviointiohjelma- ja arviointiselostuslausunnon laatimiselle. Hinnoittelun lähtökohtana on neliportainen hinnoittelu, joka perustuu ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta ja arviointiselostuksesta annettavien lausuntojen laatimisen edellyttämään työmäärään. Porrastus on YVA-ohjelman osalta (2015) 4000 eurosta 32 000 euroon ja arviointiselostuksen osalta 6000 eurosta 42 000 euroon. Tuntihinnaksi on määritelty 80 euroa. Maksu kertyy arviointiasiakirjan vireilletulosta lausunnon antamiseen saakka. Vuonna 2015 kertymä oli arviointiohjelmista 266 000 euroa ja arviointiselostuksista 456 000 euroa.

Hankekaavoituksen tarve YVA-hankkeissa

SYKE selvitti vuonna 2015 (Katsaus YVA-menettelyyn, kaavoituksen ja lupamenettelyjen suhteesta, Janne Hesso) YVA-asetuksen mukaisten eri hanketyyppien vaatimia hankekaavoitusmenettelyjä. Maankäyttö- ja rakennuslaissa ei erikseen ole määritelty käsitettä hankekaava. Käytännössä hankekaavalla tarkoitetaan kaavaa, joka laaditaan tai jota muutetaan yksinomaan tai pääasiassa jonkin tietyn hankkeen toteuttamiseksi. Käytännön kaavoitustilanteissa hankkeiden toteuttaminen voi edellyttää itse hankkeeseen liittyvien aluevarausten ja kaavamääräysten lisäksi myös esimerkiksi liikennejärjestelyihin tai muihin hankkeen lähiympäristön maankäyttöratkaisuihin liittyviä tarkistuksia.

Hankekaavoista puhutaan useimmiten asemakaavoituksen yhteydessä, kun kaava laaditaan esimerkiksi kauppakeskuksen toteuttamiseksi. Hankekaava voi liittyä myös yleispiirteisempään kaavoitukseen, esimerkiksi tuulivoimayleiskaavat tai kaivoshanketta koskeva maakuntakaava. Hankekaavakaan ei useimmiten ohjaa toteuttamista yksityiskohtaisesti, mutta MRL:n mukainen lähtökohta on selvittää vaikutukset siten, että suunniteltu hanke on mahdollista toteuttaa kaavan ja kaavamääräysten sallimissa puitteissa.

Selvityksessä käytiin läpi 23 mahdollisimman tuoreen YVA-menettelyn asiakirjat valikoituna laajasti eri hanketyypeistä siten, että saatiin katettua suurin osa eri hanketyypeistä. Vuonna 2015 tuli vireille 31 YVA-menettelyä. Yleisin hanketyyppi oli energian tuotanto (14 kpl), josta tuulivoimahankkeita oli 13 kappaletta. Muut yleisimmät hanketyypit olivat jätehuolto (6kpl), luonnonvarojen otto ja käsittely (3 kpl) sekä hankkeen muutos (3 kpl). Vuonna 2015 painotus oli energian tuotannossa ja erityisesti tuulivoimahankkeissa. Näistä tuulivoimahankkeisiin liittyi lähes aina yleiskaava hankekaavana.

Selvityksen mukaan vuonna 2015 65 % YVA-hankkeista vaati hankekaavoitusta yhdellä tai useammalla kaavatasolla. 13 % vaati maakuntakaavoitusta, 52 % yleiskaavoitusta ja 30 % asemakaavoitusta.

Taulukko 3. Hankekaavan tarve SYKE:n selvityksessä tarkastelluissa hankkeissa vuonna 2015.

YVA-asetuksen hankeluettelon hanketyyppi	Hankekaavan tarve
1) eläinten pito 1a) kanalat 1b) sikalat	Kaavavaraus yleensä jo olemassa (ei erillistä hankekaavan tarvetta)
2) luonnonvarojen otto ja käsittely 2a) kaivokset 2b) kiviainesten otto 2e) turvetuotanto	Kaivoshankkeissa yleensä yleis- ja asemakaava Kiviaineshankkeissa yleensä yleiskaava Turvetuotantohankkeissa kaavavaraus yleensä jo olemassa (ei hankekaavan tarvetta)
5) metsäteollisuus 5a) massatehtaat	Yleensä asemakaava
7) energian tuotanto 7e) tuulivoima	Tuulivoimahankkeissa lähtökohtaisesti yleiskaava
8) energian ja aineiden siirto sekä varastointi 8c) maanpäälliset voimajohdot	Kaavavaraus yleensä jo olemassa (ei hankekaavan tarvetta)
9) liikenne 9b) neli- tai useampikaistainen maantie 9f) meriväylät ja satamat	Pääsääntöisesti yleiskaava Isommat satamien kehittämiset vaativat yleis- ja asemakaavan, pienemmät yleensä asemakaavan
10) vesihuolto 10c) jätevesien käsittelylaitokset	Jätevesien käsittelylaitokset vaativat yleensä asemakaavan.
11) jätehuolto 11b) muiden kuin vaarallisten jätteiden käsittelylaitokset	Uudet sijaintipaikat vaativat usein yleis- ja asemakaavan.

Espoon sopimuksen ja SOVA-pöytäkirjan mukaiset kansainväliset menettelyt

Ympäristöministeriö on Espoon sopimuksen toimivaltainen viranomainen Suomessa, ja vastaa sopimuksen toimialaan kuuluvista tehtävistä. Ahvenanmaalla ei ole itsenäistä asemaa Espoon sopimuksen osapuolena eikä omaa Espoon sopimuksen yhteystahoa, vaan sen osallistuminen sopimuksen mukaisiin kansainvälisiin ympäristövaikutusten arviointimenettelyihin tapahtuu ympäristöministeriön kautta.

Vuoden 2016 syyskuun loppuun mennessä Espoon sopimusta oli sovellettu 59 hankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn. Suomi on ollut aiheuttajaosapuolena 37 hankkeessa ja kohdeosapuolena 22 hankkeessa, kahdessa hankkeessa (Itämeren kaasuputkihanke –Nord Stream ja Suomen ja Viron välinen Balticconnector-kaasuputkihanke) Suomi on ollut sekä aiheuttaja- että kohdeosapuolena.

Venäjä ei ole Espoon sopimuksen osapuoli, se on allekirjoittanut sopimuksen, mutta ei ole ratifioinut sitä. Suomen soveltamiskäytäntö kuitenkin on ollut sellainen, että Venäjälle on ilmoitettu kaikista hankkeista, joilla on todennäköisesti merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia Venäjän alueelle.

Venäjä on soveltanut sopimusta aiheuttajaosapuolen aseman kaltaisesti Ust-Lugan satamaterminaalihankkeessa ja Itämeren kaasuputkihankkeessa. Venäjä on lisäksi osallistunut useisiin Suomen arviointimenettelyihin.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyjen vireilletulossa on ollut huomattavaa vuotuista vaihtelua, mutta 2000-luvun puolivälistä lähtien trendi on ollut selvästi nouseva paria viime vuotta lukuun ottamatta, jolloin hankkeita on tullut vireille melko vähän. Kansainvälisten ympäristövaikutusten arviointimenettelyjen määrän kasvu näkyy myös ympäristöministeriön lisääntyneenä työmääränä. Merkittävä vaikutus työmäärään on ollut erityisesti Itämeren kaasuputkihankkeen sekä ydinenergiahankeiden laajoilla kansainvälisillä ympäristövaikutusten arviointimenettelyillä vuosina 2006–2010.

Kansainvälisten ympäristövaikutusten arviointimenettelyjen keskimääräinen kesto on ollut 16 kuukautta Suomen ollessa aiheuttajaosapuolena ja 17 kuukautta Suomen ollessa kohdeosapuolena. Kesto on laskettu Espoon sopimuksen mukaisesta ilmoituksesta yhteysviranomaisen selostuslausuntoon (Suomi aiheuttajaosapuolena) ja toisen valtion tekemästä ilmoituksesta arviointiselostusta koskevaan Suomen antamaan vastaukseen (Suomi kohdeosapuolena).

Suurin osa kansainvälisistä ympäristövaikutusten arviointimenettelyistä, joissa Suomi on ollut osallisena, on käyty Ruotsin kanssa. Seuraavaksi eniten yhteisiä menettelyjä on muiden naapurimaiden, eli Viron, Venäjän ja Norjan, kanssa. Suomen lukuisat ydinenergiahankeet näkyvät Suomen hankkeisiin osallistuneiden maiden laajana joukkona. Näissä hankkeissa Itävalta on ollut kaukaisin Suomen ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn osallistunut maa. Itävalta on näissä tapauksissa erikseen pyytänyt saada osallistua Suomen arviointimenettelyyn.

Suunnitelman tai ohjelman ympäristövaikutuksiin liittyvistä tiedottamis- ja neuvottelutehtävistä huolehtii SOVA-lain mukaan ympäristöministeriö yhdessä kohdevaltion kanssa.

Tähän mennessä SOVA-pöytäkirjan mukaista kansainvälistä menettelyä on SOVA-lain mukaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristöarviointien osalta sovellettu 15 kertaa. Suomi on ollut aiheuttajaosapuolena kolmen suunnitelman tai ohjelman ympäristöarvioinnissa sekä kohdeosapuolena 12:ssa ympäristöarvioinnissa.

2.3. Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö

Lainsäädäntö eräissä maissa

EU-maiden on noudatettava YVA-direktiiviä, mutta eri maiden järjestelmissä on silti eroja esimerkiksi lainsäädäntötavassa ja siinä onko YVA erillinen menettelynsä vai integroitu esimerkiksi lupamenettelyyn. YVA-menettelyjen määrä myös vaihtelee merkittävästi eri maiden välillä (Taulukko 4). Suomessa oli vertailuajankohtana EU:n neljänneksi vähiten YVA-menettelyjä (38 kappaletta) Maltaan, Latvian ja Itävallan jälkeen. Eniten YVA-menettelyitä oli Ruotsissa (1600), Ranskassa (3867) ja Puolassa (4000).

Tämän kansainvälisen vertailutarkastelun kohteiksi on valittu Alankomaat, Ruotsi, Viro, Tanska, Saksa, Latvia sekä Liettua. Tarkastelussa kiinnitetään huomiota arviointijärjestelmien yleispiirteisiin, etenkin siihen, millaisella lainsäädännöllä YVasta säädetään, mikä on YVA-menettelyn suhde muihin menettelyihin, sekä mitkä ovat menettelyn keskeiset piirteet ja viranomaiset.

Alankomaat

YVA-lainsäädännön yleispiirteitä sekä keskeiset viranomaiset

Alankomaissa YVA-menettelystä säädettiin lailla vuonna 1987. Sitten YVA-lainsäädäntöön on tehty muutoksia ja tällä hetkellä Alankomaat on monia muita maita pidemmällä ympäristölainsäädännön yleisessä integraatiossa. Vuodesta 2010 alkaen Alankomaissa on nimittäin ollut käytössä yhden luukun lupajärjestelmä, jota kehystää ”ympäristömenettelyn puitelaki” (Wet algemene bepaligen omgevingsrecht, Wabo), joka yhdisti 25 erillistä lupamenettelyä. Aineellinen lainsäädäntö jäi sektorilakeihin. Tavoite on ollut yhdentää samaan fyysiseen ympäristöön liittyvät lupamenettelyt, ja käytössä on yhden luukun lupapalvelu ja integroitu lupapäätös. Lainsäädännön integrointi kehittyi Alankomaissa edelleen: vuonna 2015 hyväksyttiin uusi ”ympäristö- ja suunnittelulaki” (Omgevingswet), joka yhdistää edelleen 15 lakia ja lupamenettelyä, ja täytäntöönpanee YVA-direktiivin vuonna 2017 voimaan tulevat muutokset. Laki tulee voimaan pääosin vuonna 2019, mutta YVA-direktiivin edellyttämät muutokset toukokuuhun 2017 mennessä.

Alankomaissa YVA-menettely on integroitu lupamenettelyyn. Mikäli hanke edellyttää muutoksia kaavoitukseen, tehdään kaavamuuos erillisessä menettelyssä. YVasta säädetään ”ympäristöjärjestelmälaissa” (Wet milieubeheer), erityisesti sen seitsemännessä luvussa, sekä erillisessä YVA-asetuksessa (Besluit milieueffectrapportage, 1994). Lakia ja asetusta on muutettu Wabo-lain ja yhden luukun lupajärjestelmän kehittämisen yhteydessä vuosina 2010 ja 2011, ja tuolloin täysimittaisen YVA-menettelyn lisäksi perustettiin erillinen kevennetty YVA-menettely. Menettelyn valinta perustuu hanke- ja lupatyyppeihin ja niiden menettelyyn. Esimerkiksi luonnonsuojelulain mukainen lupa edellyttää täysimittaista YVAa, samoin kuin hankkeet joissa kansallisen tason viranomaisen on aloitteen tekijänä.

Toimivaltainen viranomaisen YVA-menettelyssä on sama kuin lupamenettelyssä, joten toimivaltainen viranomaisen voi vaihdella. Lisäksi Alankomaiden erityispiirre on itsenäinen asiantuntijaelin YVA-komissio (Commissie voor de milieueffectrapportage). Se toimii riippumattomana neuvoa-antavana asiantuntijaelimenä sekä YVAa kansainvälisestäkin kehittävänä ja tutkivana keskuksena. YVA-komissio antaa lausunnon laajamittaisen menettelyn YVA-selostuksesta, ja siltä voi halutessaan pyytää lausuntoa myös kevennytyssä YVAssa paikallisen tai alueellisen lupaviranomaisen lausunnon lisäksi.

YVA-velvolliset hankkeet on lueteltu laissa. Lisäksi laissa on kattava luettelo niistä hankkeista, joiden kohdalla on tehtävä YVAN tarpeellisuuden arviointi.

YVA-menettelyn kulku

Ennen YVA-menettelyä suoritetaan mahdollinen YVAN tarpeellisuuden arviointi, kun hankkeesta vastaava on tehnyt ilmoituksen lupaviranomaiselle. Tarpeellisuuden arvioimiselle ei ole laissa määritelty määräaika.

Varsinainen YVA-menettely aloitetaan arvioinnin rajauksella (arviointiohjelmavaihe). Kevennytyssä menettelyssä rajaus ei ole pakollinen, mutta hankkeesta vastaava voi halutessaan pyytää viranomaiselta arvioinnin rajauksesta suosituksen, joka on annettava kuuden viikon kuluessa. Määräaika voidaan pidentää yhteensä 12 viikon mittaiseksi. Viranomaisen voi myös antaa suosituksen oma-aloitteisesti nähdessään sen tarpeelliseksi. Myös YVA-komissiota voidaan konsultoida. Täysimittaisessa YVA-menettelyssä puolestaan järjestetään julkinen kuuleminen arviointiohjelmavaiheessa. Yleisöä ja hankkeeseen liittyviä viranomaisia kuullaan arvioinnin laajuuden ja yksityiskohtaisuuden määrittämiseksi.

Ympäristövaikutusten arviointi suoritetaan rajauksen mukaisesti ja laaditaan YVA-selostus. Sekä täysimittaisessa että kevennetyssä menettelyssä selostus laitetaan nähtäville ja siitä järjestetään julkinen kuuleminen. Kevennetyssä menettelyssä toimivaltainen viranomainen laatii lausunnon YVA-selostuksesta, ja arvioi erityisesti YVAN laatua ja riittävyyttä. Täysimittaisessa YVA-menettelyssä YVA-komissio antaa lausunnon arviointiselostuksesta. Ennen vuoden 2010–2011 lainsäädäntömuutoksia YVA-komissio lausui kaikista YVA-selostuksista, mutta kevennetyssä menettelyssä komission lausunnon pyytäminen on vapaaehtoista. YVA-komissio voi esittää täydentäviä kysymyksiä ja pyytää lisätietoja hankkeesta vastaavalta. Lausunto on annettava kuuden viikon määräajassa.

YVA-selostus on huomioitava hankkeen lupapäätöksessä, ja luvan tai päätöksen on sisällettävä tieto siitä, kuinka YVA-menettely on otettu huomioon. Luvasta on myös ilmoitettava julkisesti. Kaikille YVA-hankkeille määrätään ympäristövaikutusten seurantavelvollisuus.

Uusi lakiuudistus voimaan vuonna 2019

Vuonna 2015 hyväksyttiin uusi ”ympäristö- ja suunnittelulaki” (Omgevingswet), jonka ennakoidaan tulevan pääosin voimaan vuonna 2019. Tässä lakiuudistuksessa yhdistetään 15 lakia, esimerkiksi kaavoitus- ja lupalainsäädäntö (Wabo). Lisäksi vesilaki, luonnonsuojelulaki ja muutama muu säädös yhdistetään lakiin osittain. Integrointi koskee myös aineellisoikeudellisia säännöksiä, kun Wabolaissa on yhdistetty menettelysäännöksiä. Uudistuksen tavoite on yksinkertaistaa, keventää ja tehostaa ympäristöön liittyvien hankkeiden sääntelyä ja menettelyjä. Selvitysten ja arviontien määrä vähenee ja tavoite on vähentää myös paikallisten ”asemakaavojen”, joita nyt on lukuisia pienelläkin alueella, määrää. Lakiuudistuksella täytäntöönpannaan myös YVA-direktiivin viimeisimmät muutokset.

Ruotsi

YVA-lainsäädännön yleispiirteitä sekä keskeiset viranomaiset

Ruotsissa merkittävä osa ympäristösääntelyä on koottu ympäristökaareen (Miljöbalk (1998:808)), joka korvasi vuonna 1998 15 aiempaa lakia ja menettelyä, tosin substanssisääntely on säilynyt erikoislaeissa. YVA-menettelystä säädetään ympäristökaaren 6 luvussa. Lisäksi on säädetty erillinen YVA-asetus (Förordning (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar). Parhaillaan vuonna 2016 ympäristökaaren 6 lukua ja YVA-asetusta ollaan uudistamassa kokonaan hallinnon tehokkuuden ja YVA-direktiivin muutosten täytäntöönpanemiseksi (Ds 2016:25 Miljöbedömningar).

YVA-menettely liittyy kiinteästi ympäristökaaren joidenkin muiden lakien mukaisiin lupamenettelyihin. Hankkeesta vastaavan on toteutettava YVA ennen lupahakemuksen jättämistä, ja YVA-selostus on osa lupahakemusta. YVAsta lausutaan osana lupapäätöstä tai erillisessä päätöksessä lupapäätöksen yhteydessä. Keskeisiä viranomaisia ovat lääninhallitus (länsstyrelsen), jolle YVA-selostus toimitetaan ja joka toimii yhteysviranomaisena. Muita viranomaisia ovat lupaviranomainen sekä valvova viranomainen.

Ruotsin järjestelmässä YVA-velvollisuuden käsite ja laajuus poikkeavat jossain määrin Suomesta. Lähes kaikki ympäristökaareissa luvanvaraiseksi säädetty hankkeet ovat lain mukaan myös YVA-velvollisia. Kuitenkin hankkeiden, joista säädetään erikseen asetuksessa sekä hankkeiden, joilla on muulla perusteella todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia, on käytävä läpi niin kutsuttu suuri YVA. Muut hankkeet läpikäyvät niin kutsutun pienen YVAN, jossa kuuleminen sekä arviointiselostus ovat suppeampia. Laajan YVA-velvollisuuden vuoksi Ruotsissa tehdään paljon vaikutustenarviointeja.

Ympäristökaaren 6 luvussa määritellään yleissääntö siitä, milloin YVA on suoritettava, ja YVA-asetus säätää niistä toiminnoista, joissa YVAa edellytetään aina, sekä harkintakriteereistä joiden perusteella päätetään arviointimenettelyn tarpeesta yksittäistapauksessa.

YVA-menettelyn kulku

Lain 1 §:n mukaan ympäristövaikutusten arviointiselostus (miljökonsekvensbeskrivning) on liitettävä hakemukseen, joka koskee lupaa perustaa, harjoittaa tai muuttaa tiettyjä ympäristökaareissa luvanvaraiseksi säädettyjä toimintoja, tai jos sektorilainsäädäntö näin edellyttää. Useimmat luvanvaraiset hankkeet ovat siis YVA-velvollisia. Lääninhallitus voi myös tehdä päätöksen YVA-velvollisuudesta yksittäistapauksessa, jos hankkeella on todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia (5 §).

Lain mukaan YVA-velvollisen on käynnistettävä arviointi riittävän hyvissä ajoin ennen lupahakemuksen jättämistä. Lääninhallitus toimii yhteysviranomaisena arvioinnin ohjauksessa ja lupahakemuksen valmistelussa. Laki korostaa sitä, että YVA suoritetaan riittävän aikaisessa vaiheessa hankkeen suunnitteluun nähden ja että arvioinnin tulokset ovat käytettävissä päätöksenteon kaikissa vaiheissa.

Sekä suuri että pieni YVA alkavat, kun hankkeesta vastaava toimittaa tietoja hankkeesta ja sen mahdollisista ympäristövaikutuksista lääninhallitukselle, asianosaisille ja valvovalle viranomaiselle, ja hankkeen YVasta järjestetään näille tahoille yhteisneuvottelut (samrådet, Miljöbalk 6 kap. 4 §). Jos hanke kuuluu suuren YVAN piiriin eli jos sillä on todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia joko lainsäädännön tai lääninhallituksen päätöksen perusteella, on myös muita viranomaisia ja yleisöä osallistettava neuvotteluihin. Neuvotteluissa käsitellään hanketta tai lupa-asiaa, sen laajuutta, sijoittamista, toteuttamistapaa ja ympäristövaikutuksia sekä ympäristövaikutusten arvioinnin sisältöä ja laatimista.

Lääninhallitus päättää, missä laajuudessa arviointi tulee tehdä (5 §). Hankkeesta vastaava laatii arviointiselostuksen, jonka sisällöstä säädetään lain 7 §:ssä. Pienen YVAN arviointiselostuksen sisällöstä ei säädetä laissa tarkasti vaan lain 7 §:ssä todetaan yleisesti, että arviointiselostukseen on sisällytettävä hankkeen laajuus ja luonne huomioon ottaen tarvittavat tiedot hankkeesta ja sen vaikutuksista. Suuren YVAN arviointiselostuksesta säädetään tarkasti.

YVA-selostus jätetään yhdessä lupahakemuksen kanssa. Laajassa YVAssa ne julkaistaan ja niistä järjestetään kuuleminen. Ympäristökaaren 6 luvun 9 §:n mukaan lupaviranomainen lausuu arviointiselostuksen riittävydestä ja siitä, täyttääkö se lain vaatimukset. Lupaviranomainen tekee päätöksen arviointiselostuksen hyväksymisestä joko lupapäätöksen osana tai sen yhteydessä. YVAa koskevasta päätöksestä ei voi valittaa erikseen.

Uudistumassa oleva YVA-sääntely

Ruotsin ympäristölupajärjestelmää ja YVA-menettelyä on pyritty keventämään, ja esimerkiksi joiltain lupahankkeilta on poistettu automaattinen YVA-velvollisuus. Parhaillaan vuonna 2016 valmistellaan YVAa koskevan ympäristökaaren luvun 6 kokonaisuudistusta (Ds 2016:25 Miljöbedömingar). Uudistuksella pannaan täytäntöön YVA-direktiivin muutokset. Ehdotus on lausunnoilla syksyyn 2016.

Valmisteilla olevassa lakiehdotuksessa muun muassa tarkennettaisiin lain määritelmiä ja keskitettäisiin arviointia toimintoihin ja hankkeisiin, joilla on todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia. Uudistuksessa YVA-velvollisia hankkeita rajattaisiin. Ruotsissa on ollut paineita tehdä selkeämpi ero YVA-menettelyssä ja -vaatimuksissa niiden hankkeiden, joilla on

todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia, sekä muiden hankkeiden välillä, jotta arviointivelvollisuus ja esimerkiksi laadittavat asiakirjat olisivat oikeassa suhteessa ympäristövaikutusten merkittävyyteen (Ds 2016:25 Miljöbedömingar).

Saksa

YVA-lainsäädännön yleispiirteitä sekä keskeiset viranomaiset

Saksassa ympäristönsuojelulainsäädäntöä on mahdollista antaa sekä liittovaltio- että osavaltiotasolla, mutta suurin osa sääntelystä on liittovaltiotasolla. Osavaltiot voivat säännellä, jos liittovaltio ei ole käyttänyt lainsäädäntövaltaansa. Ympäristölainsäädäntöä on pyritty kodifioimaan, mutta hankkeet ovat kaatuneet perustuslaillisiin ongelmiin. Yksi hanke voi edellyttää useita lupia, mutta lupamenettelyjä on pyritty yhdistämään osavaltiotasolla. Lisäksi viime vuosina ympäristömenettelyjä on kevennetty joiltain osin, ja YVA-menettelyä on jonkin verran muutettu tässä yhteydessä.

YVA-menettelystä säädetään liittovaltion YVA-laissa, joka on alun perin säädetty vuonna 1990 (Gesetz über die Umweltverträglichkeitsprüfung – UVPG). Myöhemmin lakia on uudistettu ja siihen on lisätty SOVA. Lain 4 artikla mahdollistaa tiukemman sääntelyn osavaltio- ja sektorilainsäädännössä, mutta käytännössä niissä usein viitataan liittovaltion YVA-lakiin.

YVA-menettelyn vaiheet (mm.arviointiohjelmavaihe, kuulemiset, arviointiselostus) on integroitu lupamenettelyihin ja YVasta vastaava viranomainen on sama kuin luvasta vastaava viranomainen. YVAN viimeinen vaihe on toimivaltaisen viranomaisen perusteltu päätelmä hankkeen ympäristövaikutuksista, joka otetaan huomioon, kun lopullisena vaiheena päätetään annetaanko hankkeelle lupa. Lupamenettely voi käynnistyä lyhyellä hankehakemuksella, jota jatkossa täydennetään. YVA-laki sisältää erityisiä säännöksiä koskien erityyppisiä arviointimenettelyjä (UVPG, 15–19 artiklat). Jos hanke edellyttää usean viranomaisen hyväksyntää, osavaltion on osoitettava YVAa koordinoiva viranomainen (UVPG, 14 (1) artikla).

YVA-menettely ja kaavoitukseen liittyvä vaikutusten arviointi tehdään erikseen SOVA-direktiivin mukaisesti. Kaavoituksessa tehtyjä ympäristöselvityksiä käytetään hyväksi YVAssa kaksinkertaisen arvioinnin välttämiseksi.

Liittovaltion YVA-lain liitteenä on lista hankkeista, jotka edellyttävät aina YVAN, sekä hankkeista, joiden kohdalla on tehtävä päätös laissa säädettyjen harkintakriteerien nojalla. YVA voidaan edellyttää yksitaiustapauksessa, mikäli hankkeella arvioidaan olevan mahdollisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia. Lisäksi laissa säädetään erityinen harkintavaihe hankkeille, jotka toteutetaan ekologisesti herkällä alueella. Käytännössä Saksassa on siis kolme erilaista hankeluokkaa: aina YVAa edellyttävät, merkittävien vaikutusten kynnsarvot ylittävät, sekä herkällä alueilla toteutettavat. Myös muutos- tai laajennus-YVAa saatetaan edellyttää. Lisäksi jos samantyyppiset, toisiinsa liittyvät ja samaan aikaan toteutettavat projektit yhdessä ylittävät YVA-kynnsarvon, on niiden YVA on tehtävä kokonaisuutena. YVAa edellytetään myös siinä vaiheessa, kun hankkeen koko, laajennus mukaan lukien, ylittää YVA-menettelynkynnsarvon (UVPG 3, 3a, 3b, 3d, 3e artiklat, liite 1). Säännöksellä pyritään estämään hankkeiden keinotekoinen pilkkominen YVA-velvollisuuden välttämiseksi.

YVA-menettelyn kulku

Lain mukaan YVA käynnistyy, kun lupamenettely käynnistyy joko hankkeesta vastaavan ilmoituksella tai muulla kullekin lupamenettelylle pakollisella tavalla, tai kun hankkeesta vastaava konsultoi

toimivaltaista viranomaista YVAssa tarvittavista asiakirjoista. Hankkeesta vastaava, toimivaltainen viranomainen ja muut asiaan liittyvät viranomaiset voivat käydä ennakkoon neuvotteluja YVA-menettelystä, sen laajuudesta ja tarvittavista selvityksistä. Yleisesti ottaen asiakirjojen tulee sisältää tietoa hankkeesta, sen ympäristövaikutuksista ja miten niitä pyritään välttämään, sekä hankkeen toteuttamisvaihtoehtoista. (UVPG 3a, 5-6 artikla).

Kun asiakirjat ja selvitykset on toimitettu ja lupaviranomainen pitää niitä riittävänä, muita viranomaisia ja kolmansia tahoja kuullaan, ja toimivaltainen viranomainen tekee kuulemisten sekä hankkeesta vastaavan toimittamien dokumenttien perusteella yhteenvedon hankkeen ympäristövaikutuksista (Zusammenfassende Darstellung der Umweltauswirkungen, lain 11 artikla). Toimivaltainen viranomainen lausuu yhteenvedon perusteella hankkeen ympäristövaikutuksista. Lausunto otetaan huomioon hankkeen lupapäätöstä tai vastaavaa tehtäessä (12 artikla).

YVA-lainsäädännön uudistushankkeita

Saksa suunnittelee uudistavansa YVA-lainsäädäntöään merkittävästi samalla, kun täytäntöönpanee YVA-direktiivin viimeisimmät muutokset. Uudistuksen painopisteitä ovat valtioiden rajat ylittävien vaikutusten arviointi sekä erityistilanteiden, kuten hankkeiden muutosten tai kumulatiivisten vaikutusten, tarkempi sääntely. Lisäksi suunnitteilla on yhdistää luonto- ja lintudirektiivien arviointimenettely YVAN kanssa yhden luukun menettelyksi. Myös muita ympäristölainsäädännön ja yritysten hallinnollisen taakan keventämisen hankkeita ja aloitteita on ollut viime vuosina käynnissä. Niiden yhteydessä YVAN kynnysarvoa on jo nostettu joidenkin hankkeiden osalta.

Viro

YVA-lainsäädännön yleispiirteitä sekä keskeiset viranomaiset

Virossa YVA-menettelystä säädetään ”YVA- ja ympäristöjärjestelmälaissa” (Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnujuhtimissüsteemi seadus) ja sen toisessa luvussa. Samassa laissa säädetään YVAN lisäksi SOVasta sekä vapaaehtoisista ympäristöjärjestelmistä ja ympäristömerkeistä. Laki on vuodelta 2005, mutta ennen sitä YVasta säädettiin vuoden 1992 YVA-asetuksessa. YVA-menettely kytkeytyy lupa- tai muuhun menettelyyn niin, että ne tulevat vireille samalla ilmoituksella ja luvasta päättävä viranomainen päättää esimerkiksi YVAN aloittamisesta sekä siihen liittyvästä kuulemisesta. Lupamenettelyistä säädetään eri laeissa. Kaavan ja luvan suhde poikkeaa Suomesta, sillä Virossa kaavan on oltava valmis ennen kuin YVA-menettely voi alkaa.

Viron YVA-menettelyssä on kaksi keskeistä viranomaista: lupaviranomainen sekä YVAa valvova viranomainen. Lupaviranomainen (9 §) päättää lupamenettelyn käynnistymisen yhteydessä myös YVAN aloittamisesta, sekä hoitaa monia YVAan liittyviä tehtäviä, esimerkiksi kuulemisen. Lupaviranomaisia ovat hankkeesta riippuen esimerkiksi kunnat, ympäristöviranomainen tai ympäristöministeriö.

Lain 10 §:ssä säädetään erikseen YVAa valvovasta viranomaisesta ja sen tehtävistä. Valvova viranomainen hyväksyy YVA-ohjelman ja YVA-selostuksen sekä varmistaa niiden lainmukaisuuden, sekä tiedottaa YVA-ohjelman ja YVA-selostuksen hyväksynnästä. Lisäksi se vastaa seurannasta ja YVAan liittyvästä jälkiarvioinnista. Tavanomaisissa tapauksissa valvoja on ympäristöviranomainen (Keskkonnaameti), valtioiden rajat ylittäviä merkittäviä ympäristövaikutuksia aiheuttavissa hankkeissa ympäristöministeriö (Keskkonnaministerium). Keskkonnaameti on ympäristöministeriön alainen viranomainen, joka täytäntöönpanee Viron ympäristö- ja luonnonsuojelupolitiikkaa sekä ohjaa täytäntöönpanoa, sääntele ja valvoo luonnonvarojen käyttöä, välittää tietoa sekä myöntää joitain lupia.

Hankkeen toteuttaja on vastuussa YVA-menettelyn suorittamisesta, mutta käytännössä YVAN saa laatia vain lisensoitu YVA-asiantuntija, joka voi olla luonnollinen henkilö tai esimerkiksi yritys. ”YVA- ja ympäristöjärjestelmälaissa” säädetään asiantuntijan kelpoisuusvaatimuksista ja lisenssin hakemisesta. Lisenssi voidaan myöntää viiden vuoden määräajaksi, ja lisenssissä määritellään, millaisia ympäristövaikutuksia tai toimintoja se oikeuttaa arvioimaan. Ympäristöministeriö myöntää lisenssit. Järjestelmän tarkoitus on huolehtia asiantuntijoiden puolueettomuudesta ja itsenäisyydestä YVA-menettelyssä. Valvova viranomaisen valvoo että YVAN toteuttajalla on tarvittava lisenssi, ja lisenssi voidaan myös perua esimerkiksi jos YVAssa esitetään väärää tietoa (lain 10 § ja 14–15 §).

”YVA- ja ympäristöjärjestelmälain” 3 pykälän mukaan YVA on pakollinen, kun uusi hanke tai hankkeen muutos aiheuttaa todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia. Myös hankkeet, joiden toiminta merkittävästi vaikuttaa Natura-alueisiin ovat YVAN soveltamisalan piirissä. YVA-velvollisuus liittyy muun muassa rakennuslupiin, ympäristölupiin, kaivosteollisuuteen liittyviin lupiin, sekä muihin hankkeisiin, joilla on merkittäviä ympäristövaikutuksia (7 §). Lain 6 pykälässä luetellaan hankkeet ja laitokset, joilla on merkittäviä ympäristövaikutuksia ja joille YVA on pakollinen, sekä yksittäistapauksessa YVAN tarpeellisuuden arviointia edellyttävät hankkeet ja niiden arviointikriteerit. Mikäli tietyllä hankkeella on useampi luvanhakija tai lupa, YVA voidaan tehdä yhteisenä niiden kaikkien osalta.

YVA-menettelyn kulku

YVA-menettely on kaksivaiheinen ja se sisältää YVA-ohjelmavaiheen ja -selostusvaiheen, joihin molempiin liittyy sekä lupaviranomaisen että valvovan viranomaisen päätöksiä. Lupaviranomainen tekee ensinnäkin päätöksen YVA-menettelyn tarpeellisuudesta sekä käynnistymisestä, kun lupamenettely käynnistyy. Ennen tätä hankkeen toteuttajan on mahdollista konsultoida viranomaisia niistä tiedoista, joita siltä YVA-menettelyssä mahdollisesti edellytetään (lain 11–12 §). YVAN käynnistyessä luvan käsittely lykätään, kunnes YVA-menettely on saatu päätökseen.

Ensimmäinen varsinainen vaihe on YVA-ohjelmavaihe. Hankkeesta vastaava, eli käytännössä hankkeesta vastaavan lisensoitu konsultti, laatii YVA-ohjelman, jossa kerrotaan hankkeesta ja sen ympäristövaikutuksista, aikataulusta, vaihtoehtoista ja vastaavista seikoista. Ohjelman tulee myös sisältää osallistumissuunnitelma. Lupaviranomainen asettaa YVA-ohjelman julkisesti nähtäville vähintään 14 päivän ajaksi, jonka jälkeen on hankkeesta vastaavan vastuulla järjestää julkinen kuulemistilaisuus. Tämän jälkeen YVAa valvova viranomaisen, yleensä ympäristöviranomaisen Keskkonnaameti, hyväksyy tai hylkää YVA-ohjelman 30 päivän kuluessa. Jos ohjelmaa ei hyväksytä, sitä pitää muokata ja julkaista uudelleen. Jos hankkeesta vastaava ei toimita lopullista YVA-selostusta lupaviranomaiselle kahden vuoden kuluessa YVA-ohjelman hyväksymisestä, ohjelma vanhentuu (lain 13 ja 16–19 §).

Toisessa vaiheessa hankkeesta vastaavan konsultti laatii YVA-selostuksen laissa tarkemmin määritellyllä sisällöllä YVA-ohjelman pohjalta. Myös selostus asetetaan julkisesti nähtäville ja siitä järjestetään kuulemistilaisuus YVA-ohjelman tapaan. Valvova viranomaisen hyväksyy tai hylkää YVA-selostuksen 30 päivän sisällä ja siihen liitetään ympäristöehdot, joiden tarkoituksena vähentää ja estää hankkeen haitallisia ympäristövaikutuksia. Mikäli valvova viranomaisen ei hyväksy selostusta, se palautetaan konsultille jonka on asetettava selostus uudelleen nähtäväksi ja järjestettävä kuulemistilaisuus. Saatuihin kommentteihin on vastattava mikäli niihin ei ole vastattu riittävästi aiemmin. Selostusta voidaan korjata ja se lähetetään uudelleen hyväksyttäväksi (lain 20–23 §).

Kun lupaviranomainen tekee hanketta koskevaa päätöstä, on YVA-selostus ja siihen liitetyt ympäristöehdot otettava huomioon, eikä lupaa saa myöntää jos ympäristöehtoja ei pystytä

noudattamaan. YVAssa määriteltyjä ympäristövaikutuksia on myös seurattava hankkeen toteutuksen jälkeen. Valvova viranomainen vastaa YVA-hankkeiden seurannasta. Seurantatietojen antaessa aihetta voidaan lupaehtoja muuttaa valvovan viranomaisen ehdotuksen mukaisesti (lain 20–25 §).

Tanska

YVA-lainsäädännön yleispiirteitä sekä keskeiset viranomaiset

Tanska otti YVAn lainsäädäntöönsä ensimmäisen kerran vuonna 1989, ja se päätettiin yhdistää olemassa olevaan sääntely- ja kaavoitusjärjestelmään. Tällä hetkellä YVasta säädetään kaavoituslakiin liittyvässä ”YVA-asetuksessa” (Bekendtgørelse nr. 957 af 27. juni 2016 om vurdering af visse offentlige og private anlægs virkning på miljøet (VVM) i medfør af lov om planlægning) sekä osana sektorilainsäädäntöä, muun muassa mertensuojelu-, kaivos- lupamenettely-, rakentamis-, tie- ja ratalainsäädännön osana.

Tanskan arviointimenettely poikkeaa muista tässä tarkastelluista siten, että Tanskassa poliittiset päätöksentekijät ovat osa YVA-järjestelmää. Lisäksi YVA-selostus laaditaan prosessissa aikaisin, ja arvioinnin laatimisesta vastaa viranomainen, ei hankkeesta vastaava. Lain 1 pykälän mukaan hanke ei voi edetä, ennen kuin päätös YVAn tarpeellisuudesta on tehty, tai mikäli YVAa edellytetään, arviointiselostus on hyväksytty.

”YVA-asetuksen” mukainen toimivaltainen viranomainen vaihtelee sektoreittain ja hankkeittain. Yleensä toimivaltaisena viranomaisena toimivat kunnanvaltuustot, mutta joissain tapauksissa ”Vesi- ja luonnonhallintavirasto” (Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning), ”Ympäristövirasto” (Miljøstyrelsen) tai ”maakuntaneuvosto” (regionsrådet) (1, 8-13 §).

Asetuksessa säädetään hankkeista, joille YVA on pakollinen, sekä hankkeista, joiden kohdalla on arvioitava, onko niillä todennäköisesti merkittäviä vaikutuksia ympäristöön. Laissa säädetään myös harkintakriteereistä.

YVA-menettelyn kulku

”YVA-asetuksen” mukainen YVA-menettely käynnistyy, kun hankkeesta vastaava tekee ilmiotuksen toimivaltaiselle viranomaiselle hankkeen käynnistymisestä, muuttamisesta tai laajentamisesta. Viranomainen on yleensä kunnanvaltuusto. Jos hankkeen kohdalla on arvioitava, edellyttääkö se YVAa vai ei, viranomainen tekee päätöksen YVAn soveltamisesta (1-3 §).

Seuraavassa vaiheessa toimivaltainen viranomainen laatii YVAn rajauksen (arviointiohjelma), jonka tulee sisältää myös kuvaus osallistumismenettelyistä. Rajauksesta järjestetään kuuleminen. Sen jälkeen toimivaltainen viranomainen laatii YVA-selostuksen, josta järjestetään toinen kuuleminen. Vaikka viranomainen laatii selostuksen, on hankkeesta vastaavan toimitettava selostusta varten tietoja. Selostusta pidetään nähtävillä 8 viikkoa. Kuulemisen jälkeen toimivaltainen viranomainen päättää, hyväksytäänkö YVA, ja saako hanke YVA-luvan (VVM-tilladelsen), ja määrittää luvan ehdot (4-7 §). YVA-lupa kehitettiin, kun sektorilainsäädännön YVA-sääntely ei kattanut kaikkia arviointitilanteita.

YVA-luvan jälkeen tehdään tarvittavat muutokset kaavaan, ja hankkeelle myönnetään mahdollinen lupa. Hankkeelle myönnettävän luvan tulee olla yhdenmukainen aikaisemmin laaditun kaavamuutoksen kanssa. Sektorikohtaisten lupalakien ohella sovelletaan YVA-lupaa. Kunnilla on merkittävä rooli YVA-menettelyssä, koska ne vastaavat YVAn lisäksi myös kaavoituksesta. Tanskassa YVA-menettelyn poliittisuus on ilmeinen. Päätöksen tekevät poliitikot ja valitukset osoitetaan

pääosin poliitikoista muodostuvalle lautakunnalle. YVA voi kestää pitkäänkin, mikä johtuu julkisten kuulemisten järjestämisen viemästä ajasta ja poliittisesta päätöksentekotavasta.

Uudistuva lainsäädäntö

Tanskan hajautettu YVA-sääntely on muuttumassa. Vastikään vuonna 2016 on hyväksytty 16.5.2017 voimaantuleva uusi erillinen laki YVAsta ja SOVAsta (Lov nr. 425 af 18. maj 2016 om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM)). Uudella lailla pannan täytäntöön YVA-direktiivin vuoden 2014 muutos, ja sen tarkoituksena on säätää kootusti ja kattavasti YVA- ja SOVA-menettelyistä ja koota sektorilainsäädäntö yhteen. Jotkin sektorit jäävät edelleen lain ulkopuolelle. Uudella lailla täytäntöönpannaan esimerkiksi muutetun YVA-direktiivin vaatimukset määräajoista, YVA-arvioinnin laatijan pätevydestä, YVA- ja Natura-arvioinnin yhdistämisestä, lupaehtojen noudattamisen valvonnasta, sekä sähköisen menettelyn edistämisestä. Jatkossa viranomainen ei voi laatia YVA-asiakirjoja, vaan velvoite on hankkeesta vastaavalla.

Latvia

YVA-lainsäädännön yleispiirteitä sekä keskeiset viranomaiset

Latviassa on YVA-laki (Likums par ietekmes uz vidi novērtējumu), joka on hyväksytty vuonna 1998 ja muutettu viimeksi vuonna 2015, ja sitä täydentävät asetukset. YVA-laissa säädetään myös SOVAsta. Laissa edellytetään, että YVA tehdään hankkeen varhaisessa vaiheessa.

Keskeinen viranomainen on YVAa valvova ja koordinoiva valtion ympäristövirasto (Valsts vides dienests), joka myös lausuu arviointiselostuksesta. Lopullisen päätöksen YVAsta tekee sektorilainsäädännön perusteella määräytyvä lupaviranomainen. Lupaviranomaisena toimii paikallishallinto, valtion viranomainen tai muu viranomainen luvasta riippuen. Paikallisviranomaisia on konsultoitava myös YVAN aikana. Hankkeesta vastaavan on järjestettävä kuulemiset ja laadittava arviointi. YVA-menettely sekä siinä kuultavat ja konsultoivat tahot ja asiantuntijat saattavat jonkin verran vaihdella hanketyypeittäin. Esimerkiksi luonnonsuojeluun vaikuttaviin hankkeisiin liittyy YVA-laissa erityisäännöksiä.

YVA-velvolliset hankkeet on lueteltu lain liitteessä 1 ja sen lisäksi YVAa voidaan edellyttää yksittäistapauksessa, muutosten yhteydessä tai usean pienen hankkeen yhteisvaikutusten johdosta. YVAN tarpeellisuuden arviointia edellyttävät hankkeet on lueteltu lain liitteessä 2. Lisäksi YVAN tarvetta on harkittava Natura-alueisiin liittyen hankkeiden, hankkeen muutosten, sekä samanaikaisesti toteutettavien hankkeiden yhteydessä (3² artikla).

YVA-menetteyn kulku

YVA-menettely käynnistyy kun hankkeesta vastaava jättää hanke-ehdotuksen, jossa on esitettävä ainakin kaksi sijoituspaikkaa ja teknologista toteutusta koskevaa vaihtoehtoa. Jos hanke edellyttää YVA-tarpeellisuuden harkintaa, ympäristövirasto arvioi 20 päivän kuluessa, sovelletaanko hankkeeseen YVA-menettelyä. Vaikka alustavan arvioinnin mukaan YVAa ei edellytettäisi, voi ympäristövirasto antaa silti tietyissä tapauksissa teknisiä ohjeita hankkeen toteuttajalle. Lisäksi ennen YVAN suorittamista hankkeesta vastaavan on konsultoitava paikallisviranomaisia hankkeen toteuttamisesta, ja paikallisviranomainen antaa arvion hankkeen yhdenmukaisuudesta kaavojen kanssa 15 päivän kuluessa (6¹, 11–14 artikla).

Jos hanke on YVA-velvollinen, hankkeesta vastaava järjestää mahdollisuuden yleisölle kommentoida hanke-ehdotusta ja sen ympäristövaikutuksia (15 artikla). Ympäristövirasto laatii hankkeesta

vastaavan hakemuksesta arviointiohjelman, jossa on otettu huomioon hanke-ehdotus, kuulemisen tulokset sekä mahdollinen alustava vaikutustenarviointi, ja mahdollisesti kuultu hankkeesta vastaavaa ja asiantuntijoita. Arviointiohjelma on laadittava pääsääntöisesti 30 päivän kuluessa hakemuksesta ja se on voimassa viisi vuotta (6¹ ja 16 artikla).

Hankkeesta vastaava laatii ohjelman perusteella luonnoksen arviointiselostuksesta, joka yhdessä relevanttien asiakirjojen kanssa asetetaan julkisesti nähtäville ja kommentoitavaksi 30 päiväksi. Menettelyyn liittyy myös kuulemistilaisuus ja luonnos toimitetaan relevanteille viranomaisille kommentoitavaksi. Hankkeesta vastaavan on otettava kommentit huomioon selostuksessa ja lähetettävä se sekä saadut kommentit ympäristövirastolle (17 artikla).

Ympäristövirasto laatii arviointiselostuksesta lausunnon ja arvioi, noudattaako selostus arviointiohjelmaa sekä lainsäädäntöä, onko kuulemiset toteutettu vaatimusten mukaan ja onko kommentit otettu huomioon. Arviointiselostusta sekä prosessia on mahdollista täydentää ja korjata, mikäli ne eivät täytä vaatimuksia. Lausunto julkaistaan ja se on voimassa kolme vuotta. Lausunnossa voidaan asettaa ehtoja, jotka hankkeen on täytettävä tullakseen hyväksytyksi (20 artikla).

Arviointiselostus, ympäristöviraston lausunto ja hankesuunnitelma toimitetaan lupaviranomaiselle yhdessä luvan hakemiseen tarvittavien selvitysten kanssa. Luvasta päättävän viranomaisen on otettava arviointiselostus, siihen liittyvät kommentit sekä YVA-viranomaisen lausunto huomioon hanketta tai lupaa koskevassa päätöksessään (21–22 artikla).

Liettua

YVA-lainsäädännön yleispiirteitä sekä keskeiset viranomaiset

Liettuan YVA-lainsäädäntö on alun perin vuodelta 1996 ja koostuu ”Tiettyjen taloudellisten hankkeiden ympäristövaikutusten arviointilaista” (Lietuvis republikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai verinimo įstatymas), myöhemmin YVA-laki, sekä neljästä asetuksesta. Asetukset säätävät erikseen YVA-tarpeellisuuden määrittämisestä, osallistumisesta YVA-menettelyssä, YVA-dokumenttien arvioinnista, sekä arviointiohjelmasta ja -selostuksesta. Lakia on viimeksi uudistettu vuonna 2011 ja asetuksia 2015 tai 2010. Lakia ollaan parhaillaan uudistamassa YVA-direktiivin muutosten johdosta ja uudistettu laki tulee voimaan keuhällä 2017.

Vastuullisena viranomaisena toimii ympäristönsuojeluvirasto (Aplinkos apsaugos agentūra) tai valtioiden rajat ylittäviä ympäristövaikutuksia koskevissa hankkeissa ympäristöministeriö. Liettuan YVA-menettelyssä järjestetään yleinen kuuleminen tai konsultoidaan viranomaisia menettelyn jokaisessa vaiheessa, ja määrääjat ovat melko lyhyitä. Laissa määritellään erikseen relevantit julkiset instituutiot ja viranomaiset, jotka analysoivat arviointiasiakirjoja ja lausuvat arviointiselostuksesta ennen YVA-viranomaisen päätöstä. Viron lainsäädäntöä muistuttaen myös Liettuan YVA-laissa edellytetään YVA-selvitysten ja asiakirjojen laatijalta tiettyä asiantuntemusta ja koulutusta, ei kuitenkaan Viron mallin mukaista lisenssiä. Käytännössä YVAn toimittaa hankkeesta vastaavan konsultti. YVA-viranomaisen vastuulla on YVAn tarpeellisuuden määrittäminen, YVA-ohjelman hyväksyminen sekä YVA-päätöksen tekeminen hankkeesta arviointiselostuksen perusteella. YVA-viranomaisen voi myös käyttää konsultteja arvioidessaan YVA-selostusta.

YVA-lain liitteessä on lueteltu YVA-velvolliset hankkeet ja toisessa liitteessä ne, joiden kohdalla on arvioitava, aiheutuuko niistä merkittäviä ympäristövaikutuksia. Lisäksi Natura-alueisiin ja luonnonsuojeluun vaikuttavat hankkeet ovat YVA-velvollisia (YVA-lain 3 ja 7 artikla).

YVA koskee hankkeita ja on olennainen osa lupapäätöstä. Ilman hyväksytyä YVAa lupaa ei voi myöntää. YVA pyritään toteuttamaan hankkeen suunnittelun varhaisessa vaiheessa. Kaavan ja YVAN vaikutusten arviointia ei ole integroitu, vaan mahdollinen kaava tai sen muutos tehdään omana menettelynä.

YVA-menettelyn kulku

YVA-lain mukaan YVAN tarpeellisuuspäätös on tehtävä 20 työpäivän kuluessa siitä, kun viranomainen on saanut asiasta tarvittavat tiedot. Päätös on voimassa kolme vuotta. Päätöksestä tiedotetaan, ja asianosaiset voivat kommentoida päätöstä kymmenen työpäivän kuluessa. Myös hankkeesta vastaava voi kymmenen päivän ajan pyytää muutosta päätökseen. Mikäli YVA-viranomainen harkitsee päätöstään uudelleen, kuulee se kommentoijia ja hankkeesta vastaavaa. Uusi päätös pitää tehdä viiden työpäivän kuluessa. Myös hankeluettelon mukaisista hankkeista tiedotetaan (7 artikla).

Seuraavaksi hankkeesta vastaava laadituttaa arviointiohjelman hyväksytyllä asiantuntijalla. Ohjelman on sisällettävä tietoa hankkeesta, sen mahdollisista vaikutuksista sekä siitä, miten niitä aiotaan arvioida. Ohjelmasta tiedotetaan ja yleisö, relevantit instituutiota ja viranomaiset ja ympäristöministeriö voivat kommentoida sitä ja esittää täydennyksiä, ennen kuin YVA-viranomainen hyväksyy ohjelman. Määräaika on kymmenen työpäivää. Tietyissä tilanteissa paikallinen kunnan viranomainen voi kuitenkin pysäyttää hankkeen, jos se ei hyväksy arviointiohjelmaa eikä pidä hanketta toteuttamiskelpoisena. Lisäksi mikäli yleisö on esittänyt perusteltuja ehdotuksia ohjelmaan tai mikäli relevanttien viranomaisten ja instituutioiden näkemykset eroavat toisistaan, YVA-viranomainen järjestää ohjelmasta neuvottelun kommentoijien ja hankkeesta vastaavan asiantuntijan kesken (8 artikla).

Hankkeesta vastaava asiantuntija laatii arviointiselostuksen, joka asetetaan julkisesti nähtäville ja jota yleisö voi kommentoida. Kommentit ja mahdollisesti näiden perusteella täydennetty YVA-selostus lähetetään laissa määriteltyjen relevanttien julkisten instituutioiden ja viranomaisten kommenteille. Nämä tahot arvioivat, noudattaako selostus arviointiohjelmaa, onko arviointi toteutettu kattavasti ja onko hanke toteuttamiskelpoinen. Ne voivat myös esittää muutosehdotuksia selostukseen, jotka asiantuntijan on huomioitava ja lähetettävä täydennetty raportti uudelle kommenttikierrokselle. Kommentointikierroksen määräaika on 20 työpäivää ja uuden kierroksen 10 työpäivää. Tämän jälkeen arviointiselostus ja kommentit jätetään YVA-viranomaisen arvioitavaksi. Mikäli selostus on muuttunut merkittävästi viranomaisten ja instituutioiden kommenttien johdosta, voi YVA-viranomainen vaatia hankkeesta vastaavaa asettamaan selostuksen uudelleen julkisesti nähtäville (9 artikla).

YVA-viranomaisen on tehtävä arviointiselostuksesta päätös 25 työpäivän kuluessa, tai pyydettyä selostuksen täydentämistä. Jos arviointiselostuksen tarkistamiseen käytetään konsultteja, määräaika on 50 päivää. Hyväksyvä päätös on voimassa viisi vuotta. Mikäli YVA-viranomainen päättää, että hanke ei saa lupaa sen takia että se rikkoo lakia tai siitä koituvien ympäristövaikutusten takia, ei hanketta saa toteuttaa (10 artikla).

Taulukko 4. EU-maiden YVA-menettelyjen vuosittaisia lukumääriä. Luku edustaa vuosien 2005-2008 keskiarvoa. (GHK 2010. Collection of information and data to support the Impact Assessment study of the review of the EIA Directive A study for DG Environment ja European Commission, DG ENV 2009. Study concerning the report on the application and effectiveness of the EIA Directive. Final report.)

EU-maa	YVA-menettelyjen lukumäärä vuodessa (kpl)
Malta	10
Latvia	11
Itävalta	23
Suomi	38
Viro	80
Kypros	96
Tsekki	117
Hollanti	123
Tanska	125
Unkari	152
Belgia	183
Irlanti	197
Yhdistynyt kuningaskunta	334
Kreikka	425
Slovakia	670
Saksa	1000
Espanja	1054
Ruotsi	1600
Ranska	3867
Puola	4000

Euroopan unioni

YVA-direktiivi

Euroopan unionissa on säädetty ympäristövaikutusten arvioinnista alun perin vuonna 1985 annetulla tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista annetulla neuvoston direktiivillä 85/337/ETY, jota on sittemmin muutettu kolme kertaa (neuvoston direktiivi 97/11/EY, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2003/35/EY sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/31/EY). Alkuperäinen direktiivi myöhemmin tehtyine muutoksineen on kodifioitu yhdeksi direktiiviksi, kun vuonna 2011 annettiin Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/92/EU tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista (kodifikaatio, jäljempänä YVA-direktiivi).

YVA-direktiivissä edellytetään ennakkollista ympäristövaikutusten arviointimenettelyä sen liitteessä I mainituille hankkeille. Liitteessä II mainittujen hankkeiden ympäristövaikutukset tulee arvioida, mikäli niillä on laatunsa, kokonsa ja sijaintinsa vuoksi todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia liitteen III arviointiperusteet huomioon ottaen. Olemassa olevien hankkeiden muutokset ja laajennukset ovat myös arvioinnin piirissä, jos esimerkiksi kapasiteettilisäys ylittää hankeluettelon kokorajan. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että YVA-direktiivissä mainitut hankkeet alistetaan lupamenettelyyn. Lupamenettelyssä ja luvassa on otettava ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä saadut tiedot huomioon ja kirjattava tämä lupapäätökseen. YVA-direktiivin soveltamisalaan kuuluu YVA-menettelyn lisäksi myös YVA-direktiivin alaisiin hankkeisiin liittyvät lupamenettelyt.

Direktiivi edellyttää yleisölle tiedottamista sekä asianosaisille tarjottua mahdollisuutta osallistumiseen. Jäsenvaltioiden edellytetään määrittelevän yksityiskohtaiset järjestelyt tiedottamisen ja kuulemisen järjestämiseksi. Huomautukset ja mielipiteet tulee voida esittää vaihtoehtojen ollessa vielä avoinna.

Espoon YVA-yleissopimus on saatettu voimaan Euroopan unionissa YVA-direktiivillä. Jos hankkeella on toisen jäsenvaltion alueelle todennäköisesti kohdistuva merkittävä vaikutus, on tämän jäsenvaltion viranomaisille ja kansalaisille annettava mahdollisuus osallistua hankkeen arviointimenettelyyn. Menettelyyn liittyy myös velvoite neuvottelujen järjestämiseksi muun muassa hankkeen mahdollisista rajat ylittävistä vaikutuksista ja tällaisten vaikutusten vähentämiseksi tai poistamiseksi suunnitelluista toimenpiteistä. Lupamenettelyssä ja luvassa on huomioitava myös muissa jäsenmaissa järjestettyjen kuulemisten ja muiden maiden kanssa käytyjen neuvottelujen tulokset. Lupapäätöksen keskeinen sisältö on toimitettava osallistuneelle jäsenvaltiolle, jonka on varmistettava tietojen antaminen yleisön saataville niiden omalla alueella. YVA-direktiivi määrittelee luvasta tiedottamisesta tarkemmin kuin Espoon sopimus. Lisäksi direktiivi edellyttää, että jäsenvaltion on voitava osallistua toisen jäsenvaltion arviointimenettelyyn niin vaatiessaan. Espoon sopimus edellyttää vastaavassa tilanteessa molemman osapuolen suostumusta tai esimerkiksi erikseen perustettavan selvitystoimikunnan lausuntoa asiasta.

Osallistumisoikeusdirektiivi

Yleisön osallistumisesta tiettyjen ympäristöä koskevien suunnitelmien ja ohjelmien laatimiseen sekä neuvoston direktiivien 85/337/ETY ja 96/61/EY muuttamisesta yleisön osallistumisen sekä muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeuden osalta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2003/35/EY, jäljempänä osallistumisoikeusdirektiivi, liittyy tiedon saannista, yleisön osallistumisoikeudesta sekä muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeudesta ympäristöasioissa tehdyn yleissopimuksen (SopS 121—122/2004, jäljempänä Århusin yleissopimus) ratifiointiin Euroopan yhteisössä. Direktiivillä on mukautettu yhteisön lainsäädäntö Århusin yleissopimuksen vaatimuksiin siltä osin kuin sopimuksessa on määräyksiä yleisön osallistumis- ja muutoksenhakuoikeudesta. Direktiiviin sisältyy säännökset yleisön osallistumisesta tiettyjen ympäristöä koskevien suunnitelmien ja ohjelmien laatimiseen, minkä lisäksi sillä muutettiin aiempaa YVA-direktiiviä (85/337/ETY) ja IPPC-direktiiviä (96/61/EY) muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeutta koskien. YVA-lainsäädännön osalta direktiivi on pantu täytäntöön YVA-lain muutoksella (458/2006) ja siihen liittyvällä valtioneuvoston asetuksella ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (713/2006).

Osallistumisoikeusdirektiivin 2 artiklassa säädetään yleisön osallistumisesta direktiivin liitteessä I lueteltujen suunnitelmien ja ohjelmien laatimiseen. Luettelo käsittää kaikkiaan kuudessa yhteisön ympäristödirektiivissä säädettyjä suunnitelmat ja ohjelmat, joista neljä koskee eri jätedirektiiveissä (75/442/ETY, 91/157/ETY, 91/689/ETY ja 94/62/EY) tarkoitettuja suunnitelmia tai ohjelmia. Lisäksi artiklaa sovelletaan vesien suojelemisesta maataloudesta peräisin olevien nitraattien aiheuttamalta pilaantumiselta annetussa neuvoston direktiivissä 91/676/ETY ja ilmanlaadun arvioinnista annetussa neuvoston direktiivissä 96/62/EY tarkoitettuihin suunnitelmiin ja ohjelmiin.

Osallistumisoikeusdirektiivin 2 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että yleisölle tiedotetaan ehdotuksista suunnitelmiksi tai ohjelmiksi ja että yleisöllä on oikeus esittää niistä mielipiteensä. Osallistumisen tulokset on otettava asianmukaisella tavalla huomioon ja hyväksytyistä suunnitelmista tai ohjelmista on tiedotettava yleisölle. Yleisöllä tarkoitetaan artiklassa yhtä tai useampaa luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä sekä näiden henkilöiden yhteenliittyviä, järjestöjä tai ryhmiä. Kansallisesti on määriteltävä se yleisö, jolla on oikeus osallistua menettelyyn direktiivin tarkoittamissa asioissa. Direktiivin kansalliseksi täytäntöönpanemiseksi erityisesti sen 2 artiklan osalta täydennettiin ympäristönsuojelulain 26 §:n 1 momentin säännöstä yleisön osallistumisesta eräiden ympäristöä koskevien suunnitelmien ja ohjelmien valmisteluun. Toisin kuin

tiettyjen suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä (2001/42/EY), osallistumisoikeusdirektiivin mukaisten suunnitelmien tai ohjelmien tarkoituksena ei pääsääntöisesti ole luoda puitteita hankkeiden lupa- tai hyväksymispäätöksille.

Suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointia koskeva direktiivi

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi tiettyjen suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista 2001/42/EY, jäljempänä SOVA-direktiivi, annettiin kesäkuussa 2001.

Direktiivi edellyttää, että sen soveltamisalaan kuuluvien suunnitelmien ja ohjelmien sekä niiden kohtuullisten vaihtoehtojen ympäristövaikutukset selvitetään ja arvioidaan suunnitelman tai ohjelman valmistelun aikana ja ennen sen hyväksymistä. Suunnitelman tai ohjelman valmistelun yhteydessä laaditaan ympäristöselostus ja yleisölle sekä ympäristöasioista vastaaville viranomaisille annetaan mahdollisuus esittää mielipiteensä. Jos suunnitelmalla tai ohjelmalla on todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia toisissa jäsenvaltioissa, niitä on kuultava, ja niiden yleisölle ja ympäristöasioista vastaaville viranomaisille on annettava mahdollisuus esittää näkemyksensä asiasta.

Arvioinnin tulokset on otettava huomioon suunnitelmaa tai ohjelmaa valmisteltaessa. Kun suunnitelma tai ohjelma on hyväksytty, yleisölle ja ympäristöasioista vastaaville viranomaisille sekä mahdollisesti kuulluille jäsenvaltioille on toimitettava tiedot päätöksestä ja sen perusteluista. Suunnitelmien ja ohjelmien toteuttamisesta aiheutuvia merkittäviä ympäristövaikutuksia on myös seurattava. Direktiivi edellyttää lisäksi, että jäsenvaltiot varmistavat ympäristöselostuksen laadun.

SOVA-direktiivissä on nimenomaisesti mainittu sen suhteesta joihinkin yhteisön säädöksiin. SOVA-direktiivin 11 artiklan mukaan direktiivin mukaisesti suoritettulla ympäristöarvioinnilla ei rajoiteta YVA-direktiivin tai muiden yhteisön oikeuden mukaisten vaatimusten noudattamista. Tämä tarkoittaa, ettei SOVA-direktiivin mukaisesti tehty arviointi vaikuta tarpeeseen soveltaa yksittäisiin hankkeisiin YVA-direktiiviä.

Jos velvoite tehdä suunnitelmien tai ohjelmien ympäristövaikutusten arviointeja johtuu samanaikaisesti sekä SOVA-direktiivistä että muusta yhteisön lainsäädännöstä, jäsenmaat voivat säätää yhteensovitetuista tai yhteisistä menettelyistä, jotka täyttävät asiaa koskevan yhteisön lainsäädännön vaatimukset. Direktiivin johdanto-osassa on tässä yhteydessä mainittu luonnonvaraisten lintujen suojelusta annettu neuvoston direktiivi 79/409/ETY, jäljempänä lintudirektiivi, luontodirektiivi, sekä yhteisön vesipolitiikan puitteista annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2000/60/EY, jäljempänä vesipolitiikan puitedirektiivi.

Kansainväliset sopimukset

Espoon sopimus

Valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arvioinnista on sovittu Espoon sopimuksessa. Sopimuksella määritetään sopimuspuolten velvollisuudet arvioida tiettyjen toimintojen ympäristövaikutukset varhaisessa suunnitteluvaiheessa, ja siinä asetetaan valtioille yleinen ilmoitus- ja kuulemisvelvollisuus kaikkien sellaisten suurten hankkeiden yhteydessä, joilla on todennäköisesti merkittäviä valtioiden rajojen yli ulottuvia haitallisia ympäristövaikutuksia. Sopimuksen osapuolella on oikeus osallistua toisen osapuolen ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn, mikäli arvioitavan hankkeen todennäköisesti merkittävät haitalliset ympäristövaikutukset kohdistuvat kyseiseen valtioon. Sopimus on allekirjoitettu Espoossa 1991. Suomi ratifioi sopimuksen 1995, ja se astui

voimaan 1997. Vuoden 2016 maaliskuussa sopimusosapuolia oli 45. Lisäksi Euroopan unioni on Espoon sopimuksen osapuoli. Espoon sopimus sisältää sekä Euroopan unionin että jäsenvaltioiden toimivaltaan kuuluvia määräyksiä, joten se on niin sanottu sekasopimus.

Suomessa sopimuksen velvoitteet on toimeenpantu YVA-lainsäädännön kansainvälistä kuulemista koskevilla säännöksillä (YVAL 14–15 §) ja asetuksella valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arviointia koskevan yleissopimuksen voimaansaattamisesta (SopS 67/1997).

Suomen ja Viron välinen YVA-sopimus

Espoon sopimuksen lisäksi Suomella on Viron kanssa kahdenvälinen sopimus valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arvioinnista (SopS 51/2002). Sopimuksen tavoitteena on tehostaa kahdenkeskistä yhteistyötä ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä. Sopimuksen velvoitteet vastaavat pitkälti Espoon sopimusta. Lisäksi sopimuksessa on sovittu vähintään kerran vuodessa kokoontuvasta arviointikomissiosta. Sopimuspuolten nimeämistä jäsenistä koostuvan komission tehtävänä on toimia lähinnä neuvoa-antavana ja tietoa vaihtavana elimenä.

SOVA-pöytäkirja

Espoon sopimukseen liitetyn strategisesta ympäristöarvioinnista tehdyn pöytäkirjan (jäljempänä SOVA-pöytäkirjan) tavoitteet ja pääasiallinen sisältö ovat samat kuin SOVA-direktiivissä. SOVA-pöytäkirjan tavoitteena on edistää ympäristö- ja terveystieteiden huomioon ottamista etenkin suunnitelmien ja ohjelmien valmistelussa. SOVA-pöytäkirja hyväksyttiin vuonna 2003, ja se tuli kansainvälisesti voimaan 11.7.2010. Vuoden 2016 maaliskuussa pöytäkirjan osapuolia oli 27, mukaan lukien Euroopan unioni. Suomi oli ensimmäinen pöytäkirjan ratifioinut valtio.

SOVA-pöytäkirjan määräykset on saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä pääosin lailla viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista (200/2005). Kaavoituksen osalta SOVA-pöytäkirja on saatettu kansallisesti voimaan maankäyttö- ja rakennuslailla (132/1999) ja maankäyttö- ja rakennusasetuksella (895/1999).

SOVA-pöytäkirjan 10 artiklan mukaan valtioiden välinen yhteistyö on tarpeen myös silloin, kun ympäristöarvioinnin kohteena olevalla suunnitelmalla tai ohjelmalla, mukaan lukien maankäytön suunnitelmat, todennäköisesti on merkittäviä valtioiden rajat ylittäviä ympäristövaikutuksia.

2.4. Nykytilan arviointi

Ympäristövaikutusten arviointimenettely

YVA-laki on ollut voimassa runsaat 20 vuotta. Lain voimassaoloaikana siihen on tehty muutoksia, jotka ovat perustuneet EU-lainsäädännön muutoksiin ja toisaalta kansallisiin tarpeisiin täsmentää sääntelyä tai muutokset ovat aiheutuneet muun ympäristölainsäädännön muutoksista. YVA-lain perusrakenne ja sen rooli ympäristöllisenä ohjauksena ovat säilyneet muuttumattomina.

YVA-lain toimivuutta selvitti Suomen ympäristökeskus Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn toimivuus ja kehittämistarpeet -selvityksessä (Suomen ympäristö 18/2010). Toimivuusarvioinnin keskeisin tulos oli, että YVA-laki toimii varsin hyvin lain tavoitteiden ja hallinnon toimivuuden näkökulmista. Selvityksen mukaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyä sovelletaan arvioinnin tarkoituksen kannalta perustellusti harvoin, mutta ympäristövaikutuksiltaan merkittäviin hankkeisiin. Arviointiprosessin osapuolilla katsottiin olevan selkeät roolit ja vastuut. Kaksivaiheista arviointiprosessia pidettiin ympäristövaikutusten arviointimenettelyn vaikuttavuuden ja laadun

kannalta perusteltuna ratkaisuna ja sen katsottiin tarjoavan kansalaisille hyvät mahdollisuudet tiedonsaantiin ja osallistumiseen.

Toimivuusarvioinnissa tunnistettiin eräitä lainsäädännön tarkistamista edellyttäviä kehittämistarpeita, jotka koskivat ympäristövaikutusten arviointimenettelyn ja kaavoituksen yhteensovittamista ja toisaalta ympäristövaikutusten arviointimenettelyn ja lupamenettelyjen suhdetta. Huomattava osa arvioinnissa tunnistetuista kehittämiskohteista oli toteutettavissa viranomaisten ohjausta ja viranomaisten toimintatapoja kehittämällä sekä koulutuksella.

Vaikka YVA-laki sellaisenaan onkin koettu toimivaksi, on viime vuosina entistä vahvemmin tullut esille asiakasnäkökulma eli eri lakien samanaikainen soveltaminen hankkeen perustamisvaiheessa tai toiminnon laajentamis- ja muutostilanteissa. Tällöin ovat tarkastelun kohteena erityisesti YVA-lain mukainen ympäristövaikutusten arviointimenettely, ympäristönsuojelulain mukainen ympäristölupamenettely, luonnonsuojelulain mukaiset poikkeamispäätökset, vesilain mukainen lupa sekä maankäyttö- ja rakennuslain mukainen hankekaavoitus ja rakennuslupamenettely.

Viime vaalikaudella selvitettiin ympäristönsuojelulain uudistamishankkeen toisessa vaiheessa mahdollisuutta keventää ympäristövaikutusten arviointimenettelyä teollisten toimintojen laajentamis- ja muutostilanteissa. Lopputuloksena päädyttiin siihen, ettei keventäminen ollut tarkoituksenmukaista ottaen huomioon hankkeiden vähäinen määrä.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn kehittämismahdollisuuksia arvioitiin ympäristömenettelyjen arviointiryhmän raportissa ”Ympäristömenettelyjen sujuvoittaminen ja tehostaminen” (Ympäristöministeriön raportteja 13/2015). Menettelyjen päällekkäisyyksien vähentämistä ja koordinoitua koskevissa ehdotuksissa on keskeisenä kohteena YVA-laki. Arviointiryhmä ehdotti ennakkoneuvottelumenettelystä säätämistä YVA-laissa, ympäristövaikutusten arviointimenettelyn ja kaavoituksen yhteensovittamista, ympäristövaikutusten arviointimenettelyn ja Natura-arvioinnin yhteensovittamista, ympäristövaikutusten arviointimenettelyn tulosten entistä tehokkaampaa hyödyntämistä lupamenettelyissä sekä muutoksia arviointiohjelmaa ja arviointiselostusta koskeviin säännöksiin.

Pääministeri Juha Sipilän hallitusohjelman tavoitteena on muun muassa sujuvoittaa lupa- ja valitusmenettelyjä. Hallitusohjelma edellyttää, että ympäristövaikutusten arviointimenettely ja hankekaava yhdistetään. Toisaalta hallitusohjelma sisältää muitakin tavoitteita, jotka osaltaan vaikuttavat YVA-lain kehittämiseen. Hallitusohjelman mukaan teollisuuden kustannukset eivät saa kasvaa, kuntien tehtävät eivät saa kasvaa ja EU-lainsäädännön kansallisessa täytäntöönpanossa on vältettävä lisäsääntelyä. Ympäristöllisten menettelyjen sujuvoittamiseen liittyen selvitettiin ministeriöiden yhteisessä hankkeessa ympäristöllisten menettelyjen yhden luokun palvelujen toteuttamista. Selvitys valmistui kesäkuussa 2016.

Tarkasteltaessa YVA-lakia ja -asetusta vuonna 2000 voimaan tulleen perustuslain näkökulmasta on kiinnitettävä huomiota sääntelytasoon. YVA-lain 4 §:n nojalla on säädetty YVA-asetuksen 6 §:ssä ympäristövaikutusten arviointivelvollisista toiminnoista sekä 7 §:ssä ympäristövaikutusten arviointimenettelyn yksittäistapauksessa soveltamisesta. Koska YVA-velvollisuuden piiriin kuuluminen luo yrityksille velvoitteita, olisi uuteen YVA-lakiin syytä sisällyttää ympäristövaikutusten arvioinnin toteuttamisvelvollisuutta koskevat säännökset lain tasolle. Koska hankeluettelo ja yksittäistapauksellisen soveltamisen kriteerit ovat varsin seikkaperäisiä, soveltuvat ne hyvin lain liitteiksi kuten on menetelty ympäristönsuojelulaissa lupavelvollisuudesta säätämisessä.

Edellä kuvatun perusteella keskeisimmät YVA-lain kehittämistarpeet ovat EU-direktiivin muutosten täytäntöönpanon ohella hankkeesta vastaavan ja keskeisten viranomaisten yhteistyön tiivistäminen hankkeen suunnittelun varhaisessa vaiheessa ennakkoneuvottelun kautta, ympäristövaikutusten

arviointimenettelyn ja hankekaavan yhteensovittaminen sekä ympäristövaikutusten arviointimenettelyn ja Natura-arvioinnin yhteensovittaminen.

Lisäksi myös YVA-lain ja pykälien rakennetta on syytä selkiyttää ja sääntelytasoa eräiltä osin tarkistaa. Myös YVA-menettelyn ja lupalakien välisiä viittaussäännöksiä on tarpeen yhdenmukaistaa.

Kansainvälinen menettely – Espoon sopimus ja SOVA-pöytäkirja

Suomen ympäristövaikutusten arviointimenettelyn toimivuutta kansainvälisten kuulemisvelvoitteiden toteuttajana arvioitiin vuonna 2012 (Valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arviointi Suomessa, Ympäristöministeriön raportteja 7/2012, jäljempänä toimivuusraportti).

Toimivuusraportin mukaan nykyinen ympäristövaikutusten arviointijärjestelmä toimii kokonaisuudessaan hyvin kansainvälisten menettelyiden osalta. Toimivuusraportissa ehdotetaan kuitenkin eräitä täydentäviä säännöksiä YVA-lakiin.

Voimassa olevan YVA-lain 3 luvun valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arviointimenettelyn säännökset koskevat vain tilannetta, jossa Suomi on ympäristövaikutusten aiheuttajaosapuolena. Sen sijaan lainsäädännössä ei tällä hetkellä ole säännöksiä tilanteesta, jossa Suomi osallistuu kansainväliseen ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn kohdeosapuolena. Näissä tilanteissa noudatetut menettelyt ovat tähän asti perustuneet suoraan Espoon sopimuksen määräyksiin ja niiden nojalla vakiintuneeseen käytäntöön. Toimivuusraportissa ehdotetaan, että YVA-lakiin lisättäisiin säännökset tilanteesta, jossa Suomi on kohdeosapuolena toisen valtion ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä. Tällaisten säännösten lisääminen lakiin selkeyttäisi myös kansalaisten tiedonsaanti- ja osallistumisoikeuksia.

Toimivuusraportissa on nostettu esiin myös Espoon sopimuksen 5 artikla, joka koskee ympäristövaikutusten arviointiasiakirjojen pohjalta käytäviä valtioiden välisiä neuvotteluja. Vastaavasti YVA-lain 3 luvun kansainvälistä kuulemistä koskevassa 14 §:ssä on tällä hetkellä yleisluontoinen maininta siitä, että ympäristöministeriö huolehtii sopimuksen mukaisista neuvottelutehtävistä. Käytännössä neuvotteluja on järjestetty tarvittaessa. Tarkemman säännöksen puuttuminen laista ei ole sinänsä aiheuttanut käytännön ongelmia. Espoon sopimuksen 5 artiklan tehokkaan täytäntöönpanon varmistamiseksi YVA-lakiin olisi kuitenkin tarpeen lisätä täsmälliset säännökset neuvottelujen järjestämisestä silloin, kun ympäristövaikutusten arviointimenettely järjestetään yhteistyössä toisen valtion kanssa.

Edelleen toimivuusraportissa ehdotetaan, että YVA-lakiin lisättäisiin Espoon sopimuksen 6 artiklan mukainen velvollisuus ottaa huomioon lupa- tai vastaavassa päätöksessä myös valtioiden välisten neuvottelujen tulokset sekä arviointiasiakirjoja koskevat kannanotot. Käytännössä ongelmana on ollut se, että valtioiden väliset neuvottelut ovat jatkuneet joissain hankkeissa YVA-lain 12 §:n mukaisen yhteysviranomaisen lausunnolle säädetyn kahden kuukauden määräajan jälkeen. Näissä tilanteissa neuvottelujen tulosten ja kannanottojen huomioiminen lupapäätöksessä on perustunut suoraan Espoon sopimuksen 6 artiklaan, ilman kansallisen lain säännöksen tukea.

Voimassa olevassa YVA-laissa ei ole tällä hetkellä säännöksiä menettelystä, jolla täytettäisiin Suomen velvollisuus toimittaa lupa- tai vastaavat päätökset ympäristövaikutusten arviointimenettelyiden kohdeosapuolille Espoon sopimuksen 6 artiklan mukaisesti. Käytännössä lupapäätöksiä on toimitettu kohdevaltiolle aina, kun ympäristöministeriön tietoon on tullut, että hankkeelle on myönnetty lupa. Koska lupaviranomaisella ei ole tällä hetkellä velvollisuutta toimittaa lupapäätöstä ympäristöministeriölle, joka välittäisi sen edelleen kohdevaltioille, on yleissopimuksen velvoitteen

täyttäminen vaatinut erityisiä toimenpiteitä. Menettelyn sujuvoittamisen ja yleissopimuksen tehokkaan täytäntöönpanon vuoksi tämä velvoite olisi tarpeen lisätä YVA-lakiin.

Myös SOVA-laista puuttuvat täsmälliset säännökset tilanteesta, jossa Suomi on kohdeosapuolena toisen valtion suunnitelman tai ohjelman ympäristöarvioinnissa. SOVA-pöytäkirjan tehokkaan toimeenpanon edistämiseksi SOVA-lakiin olisi tarpeen lisätä näitä tilanteita koskevat menettelysäännökset.

3. ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET

3.1. Tavoitteet

Hallituksen esityksen tavoitteena on edistää ympäristövaikutusten arviointia ja yhtenäistä huomioon ottamista suunnittelussa ja päätöksenteossa sekä samalla lisätä kaikkien tiedon saantia ja osallistumismahdollisuuksia. Esityksen tavoitteena on myös panna kansallisesti täytäntöön YVA-direktiivin muutos. Aineellisten säännösten ohella tehostetaan ja sujuvoitetaan menettelyjä. Uudistuksessa on otettu huomioon ne käytännön tilanteet, joissa ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain ohella sovelletaan muita ympäristömenettelyjä koskevia säädöksiä. Lainsäädännön systematiikkaa ja hierarkista rakennetta on tarpeen uudistaa, jotta se vastaa paremmin perustuslain vaatimuksia. Uudistuksessa pidetään huolta kaikkien osallistumismahdollisuuksien turvaamisesta. Samoin lain rakennetta pyritään selkeyttämään ja ymmärrettävyyttä parantamaan.

Direktiivimuutoksen tavoitteena on parantaa ympäristövaikutusten arvioinnin laatua ja kehittää ympäristövaikutusten arviointia vastaamaan entistä paremmin ajankohtaisiin ja tulevaisuuden ympäristöhaasteisiin. Direktiivimuutoksella pyritään myös YVA-direktiivin ja muiden EU-lainsäädännön edellyttämien ympäristövaikutusten arviointia koskevien velvoitteiden parempaan yhteensovittamiseen ja menettelyjen yksinkertaistamiseen.

Direktiivimuutoksella on täsmennetty keskeisiä määritelmiä, mikä selkeyttäisi myös kansallista lainsäädännön täytäntöönpanoa. Hankkeesta vastaavan ja viranomaisen rooleja selkeytettäisiin määritelmien täsmennyksen kautta.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn määräytymistä yksittäistapauksessa tarkennettaisiin. Direktiivi myös mahdollistaa sen, että lieventämistoimet voidaan jatkossa ottaa huomioon ympäristövaikutusten arvioinnin tarpeellisuudesta päätettäessä yksittäistapauksessa.

Esityksen tavoitteena on parantaa YVA-menettelyn laatua pätevyyden varmistamisella. Laissa säädettäisiin hankkeesta vastaavan velvollisuudesta varmistaa, että sillä on käytettävissä riittävä asiantuntemus arviointiohjelman ja –selostuksen laadintaan. Vastaavasti myös yhteysviranomaisella olisi velvollisuus varmistaa henkilöstönsä asiantuntemus.

Ympäristövaikutusten arviointia ehdotetaan suunnattavaksi hankkeen todennäköisesti merkittäviin ympäristövaikutuksiin.

YVA-laki myös toteuttaisi kansallisia tavoitteita ympäristöllisten menettelyjen sujuvoittamisesta. Laissa otettaisiin käyttöön ennakoneuvottelu hankkeesta vastaavan, yhteysviranomaisen ja muiden keskeisten viranomaisten välillä. Ennakoneuvottelun tavoitteena on edistää hankkeen vaatimien arviointi-, suunnittelu- ja lupamenettelyjen kokonaisuuden hallintaa, hankkeesta vastaavan ja viranomaisten välistä tiedonvaihtoa sekä parantaa selvitysten ja asiakirjojen laatua ja käytettävyyttä sekä sujuvoittaa menettelyjä.

Uudessa laissa otettaisiin entistä paremmin huomioon sen suhde muuhun ympäristölainsäädäntöön. Direktiivimuutoksen mukaisesti YVA-menettelyssä laadittava ympäristövaikutusten arviointi ja Natura-arviointi olisi jatkossa sovitettava yhteen tapauksen mukaan. Pääministeri Juha Sipilän hallitusohjelmassa edellytetään YVA-menettelyn ja hankekaavan yhdistämistä. Tämän mukaisesti uusi laki myös mahdollistaisi ympäristövaikutusten arvioinnin muun lain mukaisessa menettelyssä. Hallituksen esitykseen sisältyy myös maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n muutos, joka mahdollistaa ympäristövaikutusten arvioinnin osana kaavamenettelyä. Lisäksi ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa säädettäisiin, että YVA-menettelyn ja hankekaavan kuulemiset on mahdollista yhdistää.

Jo voimassa olevaan YVA-lakiin sisältyy viranomaisten käsittelylle asetettuja määräaikoja. Myös uuteen lakiin sisällytettäisiin viranomaiskäsittelyn määrääjat. Tätä kautta toteutettaisiin myös hallitusohjelman tavoitetta.

Direktiivimuutoksen mukaisesti vahvistettaisiin ympäristövaikutusten arviointimenettelyn tulosten huomioon ottamista lupamenettelyissä. Samalla yhdenmukaistettaisiin säädösteknisesti eri lupalakien viittauksia YVA-menettelyyn.

Hallitusohjelma edellyttää, että hallitus ei lisää kilpailukykyä haittaavaa ylimääräistä taakkaa EU-sääntelyn kansallisessa toimeenpanossa ja että EU-säännösten toimeenpanossa pidättäytytään kansallisesta lisäsääntelystä. Lakiesityksessä on eräiltä osin selvennetty säännöksiä, jotta ne vastaisivat voimassa olevaa lakia paremmin direktiivin sanamuotoa ja tavoitetta. YVA-direktiivi on kuitenkin minimidirektiivi, mikä mahdollistaa myös kansallisten erityistarpeiden huomioon ottamisen.

Hallituksen esityksen tavoitteena on myös täydentää YVA-lain ja SOVA-lain valtioiden rajat ylittäviä ympäristövaikutuksia koskevia säännöksiä siten, että kansallinen lainsäädäntömme tukisi nykyistä paremmin Espoon sopimuksen ja siihen liitetyn SOVA-pöytäkirjan tehokasta toimeenpanoa.

Koska YVA-laki annettaisiin kokonaan uutena lakina, voidaan lain rakennetta selkeyttää ja ymmärrettävyyttä parantaa. Myös YVA-lain ja sen nojalla annettavan valtioneuvoston asetuksen suhdetta voidaan kehittää vastaamaan entistä paremmin perustuslain asettamia vaatimuksia sääntelytasolle.

3.2. Keskeiset ehdotukset

Voimassa olevan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain keskeiset elementit, kuten arviointimenettelyn soveltamisala, arviointimenettelyn kaksivaiheisuus ja yhteysviranomaiset, säilyisivät myös uudessa laissa. Myös YVA-menettelyn soveltamista koskeva hankeluettelo ja tapauskohtaisen soveltamisen kriteerit vastaisivat pääosin nykyistä lainsäädäntöä, vaikkakin säännökset siirrettäisiin asetuksesta lain tasolle lain liitteisiin.

YVA-direktiivin muutoksen täytäntöönpano

Uudella lailla ympäristövaikutusten arviointimenettelystä ja siihen liittyvillä muiden lakien muutoksilla pantaisiin kansallisesti täytäntöön YVA-direktiivin muutos. Direktiivi on luonteeltaan minimisääntelyä, mikä merkitsee sitä, että direktiivin asettamasta tasosta saadaan poiketa ympäristölle edullisempaan suuntaan.

Merkittävimmät erot direktiivin edellyttämän minimitason ja hallituksen esityksen välillä koskevat hankeluettelo (lain liite 1) eli kysymystä siitä miltä hankkeilta Suomessa edellytetään ympäristövaikutusten arviointia, tapauskohtaisen YVA-menettelyn perustumista direktiivin II liitteen rajaamien hankkeiden sijasta yksinomaan hankkeiden ominaisuuksiin ja sijaintiin sekä vaikutusten

luonteeseen (lain liite 2), YVA-ohjelmavaiheeseen ja yleisön kuulemiseen myös tässä vaiheessa, YVA-ohjelman ja YVA-selostuksen sisällöllisiin vaatimuksiin sekä ympäristövaikutusten arvioinnin määritelmään eli kysymyksen siittä, mitä vaikutuksia hankkeesta vastaavan on arvioitava. Direktiivimuutoksen tavoitteet ovat olleet ympäristönsuojelun korkean tason ylläpitäminen ja ympäristönsuojelun edistäminen, tarpeettoman hallinnollisen taakan keventäminen, päällekkäisten selvitysten ja arviointien välttäminen, kustannustehokkuus sekä sosioekonomisten ja ekologisten hyötyjen saavuttaminen. Muutoksilla on haluttu parantaa ympäristövaikutusten arvioinnin laatua, selkeyttää ympäristövaikutusten arviointimenettelyn ja lupalainsäädännön suhdetta sekä tarkentaa ympäristövaikutusten arvioinnin määräytymistä yksittäistapauksessa.

Uuden lain määritelmäsäännöksiä on selkiytetty ja uusia määritelmiä sisällytetty lakiin direktiivimuutoksen johdosta samoin kuin kansallisista tarpeista. Direktiivii on lisätty ympäristövaikutusten arviointimenettelyn määritelmä. Määritelmässä selvennetään hankkeesta vastaavan ja viranomaisen rooleja. Hankkeesta vastaava suorittaa ympäristövaikutusten arvioinnin ja laatii arviointiselostuksen. Toimivaltainen viranomainen tarkastelee arviointiselostuksen sekä siitä annetut kuulemisten tulokset sekä hankkeeseen mahdollisesti sovelletun Espoon sopimuksen mukaisten neuvottelujen tulokset ja laatii niiden ja oman lisätarkastelunsa pohjalta perustellun päätelmän hankkeen merkittävistä ympäristövaikutuksista. YVA-menettely ulottuu perustellun päätelmän sisällyttämiseen lupaan.

Mikäli ympäristövaikutusten arviointihankkeessa on tarpeen laatia Natura-arviointi, on hankkeen ympäristövaikutusten arviointi näiltä osin jatkossa tapauksen mukaan sovittava yhteen tai yhdistettävä. Muiden direktiivien ja YVA-direktiivin arviointivelvoitteiden yhteensovittaminen on kansallisesti säädettävissä. Direktiivi kuitenkin mahdollistaa sen, että ympäristövaikutusten arviointi tehdään erillisessä YVA-menettelyssä, lupamenettelyn yhteydessä tai muussa menettelyssä.

Hankkeesta vastaavalla on velvoite tuottaa viranomaiselle tiedot hankkeesta ja sen vaikutuksista, kun päätetään ympäristövaikutusten arvioinnin soveltamisesta yksittäistapauksessa. Uusi liite IIA sisältää toimitettavat tiedot. Viranomaisen päätöksenteon pohjana olevia liitteen III harkintaperusteita on päivitetty. Direktiivi mahdollistaa sen, että haitallisten ympäristövaikutusten ehkäisy- ja välttämistoimet voidaan huomioida jatkossa ympäristövaikutusten arvioinnin tarpeellisuudesta yksittäistapauksessa päätettäessä. Direktiivin liitteet II A ja IV pantaisiin tarkemmin täytäntöön valtioneuvoston asetuksella lakiin sisältyvien valtuutussäännösten mukaisesti. Direktiiviin on lisätty ympäristövaikutusten arviointiselostuksen käsite, mikä otettaisiin huomioon myös kansallisessa laissa.. Ympäristöviranomaisten lisäksi myös paikallisille ja alueellisille viranomaisille annetaan mahdollisuus ilmaista kantansa hankkeesta vastaavan toimittamien tietojen ja lupahakemuksen osalta. Tiedottamisen tapoja on laajennettu niin, että yleisö voi saada ympäristövaikutusten arviointia ja lupamenettelyä koskevat tiedot sähköisen keskusportaalin tai helposti käytettävissä olevan sähköisen yhteyspisteen kautta. YVA-direktiivissä edellytetään, että arviointiselostuksen perusteellisuuden ja laadun takaamiseksi hankkeesta vastaavan on varmistettava, että selostuksen laativat pätevät asiantuntijat. Lisäksi edellytetään, että viranomaisella tulee olla käytössään riittävä asiantuntemus, kun se arvioi arviointiselostuksen riittävyttä ja laatua. Tämän johdosta lakiin sisällytettäisiin säännös hankkeesta vastaavan ja yhteysviranomaisen pätevydestä..

Lupapäätöksen on sisällettävä perusteltu päätelmä, mahdolliset päätökseen liittyvät ympäristöehdot, kuvaus hankkeen ominaisuuksista ja toimenpiteistä, joilla pyritään välttämään, ehkäisemään tai vähentämään ja, jos mahdollista poistamaan merkittävät haitalliset ympäristövaikutukset. Jäsenvaltion on lisäksi varmistettava, että hankkeesta vastaava toteuttaa sellaiset toimenpiteet, joilla pyritään välttämään, ehkäisemään tai vähentämään ja, jos mahdollista, poistamaan merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia, sekä määritettävä merkittävien haitallisten

ympäristövaikutusten seurantamenettelyt. Myös lupapäätöksestä tiedottamisen sisältöä on tarkennettu. Tämän edellyttämät lainmuutokset tehtäisiin eri sektoreiden lupa- ja muita menettelyjä koskeviin lakeihin.

YVA-direktiivin muutos ei koskenut hankeluetteloja, jotka ovat direktiivin liitteissä I ja II. Direktiivin liite I pantaisiin kansallisesti täytäntöön uuden lain liitteellä 1.

Kansalliset sujuvoittamistavoitteet

Ministeri Lauri Tarastin johtama arviointiryhmä esitti keväällä 2015 valmistuneessa raportissaan useita ympäristömenettelyjen sujuvoittamis- ja tehostamistoimenpiteitä, jotka ovat tämän esityksen taustalla. Näitä ovat esimerkiksi YVA-menettelyn ja kaavoituksen nykyistä tehokkaampi yhteensovittaminen, luonnonsuojelulain mukaisen Natura-arvioinnin tekeminen YVA-menettelyssä; YVA-menettelyn tulosten entistä tehokkaampi hyödyntäminen ympäristöllisissä lupamenettelyissä; arviointiohjelmasta annettavien lausunnoille ja esitettävälle mielipiteille annettavan määräajan lyhentäminen 60 päivästä 30 päivään; sekä ennakkoneuvottelua koskevien säännösten lisääminen YVA-lakiin.

Pääministeri Juha Sipilän hallituksen hallitusohjelmassa on edellytetty lupa- ja valitusprosessien sujuvoittamista sekä hankekaavoituksen ja YVA-menettelyn yhdistämistä.

Näiden tavoitteiden toteuttamiseksi esitykseen sisältyy säännökset YVA-menettelyn ja yksittäisen hankkeen vaatiman kaavoituksen kuulemisten yhdistämisestä, arviointiohjelmasta annettavien lausuntojen ja esitettävien mielipiteiden määräajan lyhentämisestä ja ennakkoneuvottelusta. Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettu laki myös mahdollistaisi sen, että YVA-menettely toteutettaisiin muun lain mukaisessa menettelyssä, jos menettely täyttäisi asetetut vaatimukset. Esitykseen sisältyy maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n muutos. Tällä lainmuutoksella ja sitä tarkentavilla maankäyttö- ja rakennusasetuksen muutoksilla mahdollistettaisiin YVA-menettelyn toteuttaminen kaavoituksen kautta.

Kansainvälisten velvoitteiden täytäntöönpano

Esityksessä ehdotetaan, että YVA-lain ja SOVA-lain valtioiden rajat ylittäviä ympäristövaikutuksia koskevia säännöksiä täydennettäisiin vastaamaan Espoon sopimuksen ja siihen liitetyn SEA-pöytäkirjan velvoitteita. YVA-lakiin ja SOVA-lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset toimivaltaisesta viranomaisesta ja viranomaisen tehtävistä silloin, kun Suomi osallistuu ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn valtion rajat ylittäviä todennäköisesti merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia aiheuttavan hankkeen, suunnitelman tai ohjelman kohdeosapuolena.

Esityksessä ehdotetaan, että YVA-lakiin lisättäisiin säännökset neuvottelumahdollisuuden tarjoamisesta kohdeosapuolen viranomaisille silloin, kun Suomi toimii hankkeessa aiheuttajaosapuolena. Esityksessä ehdotetaan YVA-lakiin lisättäväksi myös tällaisia neuvotteluja koskevien asiakirjojen huomioon ottamisesta Suomen kansallisessa lupamenettelyssä.

SOVA-laissa ei ole myöskään erikseen säännöksiä tilanteesta, jossa Suomi on kohdeosapuolena toisen valtion suunnitelman tai ohjelman ympäristöarvioinnissa. SOVA-pöytäkirjan ja -direktiivin tehokkaan toimeenpanon edistämiseksi myös SOVA-lakiin ehdotetaan lisättäväksi menettelysäännökset tällaisissa tilanteissa.

4. ESITYKSEN VAIKUTUKSET

Esityksen vaikutusten arviointi perustuu pääosin esivalmistelussa teetettyihin asiantuntijaselvityksiin, perusvalmistelun aikana työryhmässä tuotettuun tietoon¹ sekä lausuntopalautteeseen. Esitys sisältää useita YVA-direktiivin muutoksesta johtuvia muutoksia kansalliseen lainsäädäntöön. Osa muutoksista merkitsee lähinnä voimassa olevan käytännön kirjaamista lakiin. Muilta osin muutosten käytännön vaikutukset ovat oleellisesti riippuvaisia lain soveltamis- ja tulkintakäytäntöjen kehittymisestä, joita on osin vaikea ennakoida. Siksi vaikutusten arviointiin liittyy useissa yksityiskohdissa merkittävää epävarmuutta.

4.1. Taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei olisi juurikaan vaikutuksia julkiseen talouteen. Esityksen mahdolliset taloudelliset vaikutukset liittyisivät pääosin YVAN hankevastaavina olevien yritysten ja julkisten toimijoiden hallinnollisen taakan muutoksiin. Tässä yhteydessä hallinnollisella taakalla tarkoitetaan hallinnollisia kustannuksia, jotka aiheutuvat YVA-menettelystä tai muusta ympäristömenettelystä (lupa, kaava) viranomaismaksujen tai tehtävien selvitysten muodossa. YVA-menettelyn merkittävin kustannus on arviointiselostuksen laatiminen ja sitä varten tehtävien taustaselvitysten tekeminen. Myös viranomaiskäsittelyn hankkeen toteuttamiselle aiheuttama viive voidaan useimmiten laskea hankevastaavalle aiheutuvaksi kustannukseksi.

Esitys ei vaikuttaisi juurikaan vuosittain toteutettavien YVA-menettelyiden määrään (30-50 kpl) . Ehdotus vaikutuksia lieventävien toimenpiteiden huomioon ottamisesta (10 §) saattaisi kuitenkin vähentää tapauskohtaiseen harkintaan perustuvien YVA-menettelyiden määrää ja sitä kautta hankkeesta vastaavan kustannuksia. Näiden osuus on kuitenkin vain noin 10 % kaikista YVA-menettelyistä.

Esitykseen sisältyy säännöksiä, jotka voisivat vähentää YVA-menettelystä aiheutuvia kustannuksia. Varsinkin arviointimenettelyn kohdentaminen entistä enemmän merkittäviin vaikutuksiin saattaisi vähentää hankkeen kokonaisuuden kannalta epäolennaisten vaikutusten selvittämistä ja tästä

---

¹ Keskeisimpiä esivalmisteluvaiheen tausta selvityksiä ovat:

YVA-yhteysviranomaistoiminnan kehittäminen. Ympäristöministeriön raportteja 8/2015.

YVA-muutosdirektiivin vaikutuksia Suomen lainsäädäntöön. Ympäristöministeriö 13.4.2015.

Jantunen, Jorma ja Hokkanen, Pekka: YVA-lainsäädännön toimivuusarviointi. Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn toimivuus ja kehittämistarpeet. Suomen ympäristö 18/2010.

Timo Koivurova, Neil Craik ja Minna Torkkeli: Valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arviointi Suomessa - YVA-lain toimivuus kansainvälistä kuulemistä koskevien velvoitteiden näkökulmasta. Ympäristöministeriön raportteja 7/2012

Haapanala, Auvo: YVA-lain ja maankäyttö- ja rakennuslain suhde. Ympäristöministeriön raportteja 16/2010.

Pölönen, Ismo: Ympäristövaikutusten arviointien sujuvoittaminen. Taustaselvitys ympäristöministeriölle 27.2.2015.

Ympäristömenettelyjen sujuvoittaminen ja tehostaminen. Ympäristöministeriön raportteja 13/2015.

aiheutuvia kustannuksia. Entistä selvempi säännös yhdistää Natura-arviointi ja kaavoituksessa tehtävät vaikutus selvitykset saattaisi vähentää hankkeesta vastaavan kustannuksia ja säästää aikaa suhteessa erikseen laadittaviin arviointeihin. Samoin ehdotettu ennakkoneuvottelu voisi johtaa siihen, että eri yhteyksissä laadittuja selvityksiä hyödynnetään aikaisempaa paremmin kaikissa viranomaismenettelyissä.

Lakiin ehdotetaan täsmennettäväksi veloitetta hankkeesta vastaavan velvollisuudesta toimittaa tietoa toimivaltaiselle viranomaiselle päätettäessä YVA-menettelyn soveltamisesta. Tältä osin hankkeesta vastaavan kustannukset saattavat jonkin verran lisääntyä. Niitä voi osaltaan kuitenkin vähentää se, että esitykseen sisältyy direktiivin mukaisesti säännös siitä, että viranomaisen on piittävä hankkeesta vastaavan saatavilla sen hallussa olevia olennaisia arviointiin liittyviä tietoja. Myös ehdotettu hankkeesta vastaavan pätevyysvaatimus olisi uusi. Säännös johtaisi eräissä hanketyypeissä pätevyysvaatimuksen nousuun myös käytännössä, mikä saattaa lisätä hankkeesta vastaavan kustannuksia joissain harvoissa tapauksissa joissakin hanketyypeissä.

YVAn ja kaavan kuulemisten yhdistäminen vähentää todennäköisesti hiukan muun muassa kuulutuskustannuksia. Ensisijaisesti kuulemisten yhdistäminen kuitenkin sujuvoittaisi ja nopeuttaisi hankkeen toteutusta niin, ettei menettelyjen normaalisti erillisiä kuulemisia olisi tarvetta järjestää, vaan molemmista kuultaisiin samalla kertaa. Ympäristövaikutusten arvioinnin tekeminen ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain mukaisen menettelyn sijasta muun lain mukaisessa menettelyssä kuten maankäyttö- ja rakennuslain mukaisessa kaavoituksessa vähentää vastaavasti kuulutuskustannuksia ja myös prosessin johtamisesta aiheutuvia kustannuksia, kun kahden prosessin sijaan ympäristövaikutusten arviointi ja kaavoitus tapahtuvat yhdessä prosessissa.. Aikataulun sitominen kaavoitusmenettelyn keston ei aiheuta hankkeelle viivekustannuksia, vaikka kaavoituksen alkuvaiheen pitkittymien saattaa johtaa pitkittymiseen myös ympäristövaikutusten arvioinnin osalta. Tämä ei aiheuta hankkeelle viivästymistä, koska kaavapäätös on hankkeen etenemisen keskeinen reunaehto ja edellytys eikä hanke voi edetä ilman sitä, vaikka ympäristövaikutusten arviointi olisi tehty erillisessä menettelyssä ja se olisi jo valmis.

4.2. Vaikutukset viranomaisiin

YVA-lain mukaisena yhteysviranomaisena toimisi edelleen ELY-keskus lukuun ottamatta ydinenergialain mukaisia hankkeita, joissa yhteysviranomaisena toimisi edelleen työ- ja elinkeinoministeriö.

Esityksellä voi olla jossain määrin vaikutuksia viranomaisten tehtävien määrään. Ehdotettu ennakkoneuvottelu lisäisi yhteysviranomaisten, lupaviranomaisten ja kaavoitusviranomaisten työtä hankkeen alkuvaiheessa, mutta se voisi vastaavasti tuoda aikasäästöjä YVA-menettelyn ja hanketta koskevan muun viranomaispäätöksenteon myöhemmissä vaiheissa.

Arviointimenettelyn kohdentaminen hankkeen merkittäviin vaikutuksiin parantaisi menettelyn vaikuttavuutta ja samalla säästäisi viranomaisten ja kaikkien osapuolien aikaa. Esitykseen sisältyvät perustellun päätelmän laatiminen, sen huomioon ottaminen ja ajantasaisuuden varmistaminen olisivat uutta sääntelyä. Päätelmän laatiminen ei sinällään lisäisi yhteysviranomaisen tehtäviä, koska se korvaisi voimassa olevassa laissa olevan yhteysviranomaisen lausunnon arviointiselostuksesta. Päätelmän ajantasaisuuden tarkistaminen sen sijaan olisi uusi vaatimus lupaviranomaiselle, mutta se ei välttämättä tarkoittaisi suurta käytännön muutosta verrattuna nykytilaan. Tällaisten tapausten määrä arvioidaan melko vähäiseksi. Yhteysviranomaisen pätevyysvaatimus olisi uusi, mutta sen ei arvioida käytännössä vaikuttavan yhteysviranomaisen toiminnan organisointiin vaan pikemminkin korostaa asiantuntemuksen ylläpidon tärkeyttä.

Esitys täsmentäisi ja selkeyttäisi viranomaisten tehtäviä, menettelytapoja ja osallistumismahdollisuuksia rajat ylittävien ympäristövaikutusten arvioinnissa. Esityksellä ei olisi vaikutusta tehtävien hoitamisessa tarvittavan henkilöstön määrään tai tehtävien hoitamisesta aiheutuviin kustannuksiin.

Esityksen merkittävimmät viranomaisvaikutukset aiheutuisivat säännöksistä, jotka koskevat YVA-menettelyn ja hankekaavan kuulemismenettelyjen yhdistämistä ja erityisesti säännöksistä, jotka mahdollistaisivat YVA-menettelyn toteuttamisen muussa menettelyssä kuin ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain mukaisessa menettelyssä. Esitykseen sisältyvä maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n muutos, tarkennettuna eräillä maankäyttö- ja rakennusasetuksen pykälien muutoksilla, mahdollistaisi YVA-menettelyn toteuttamisen kaavamenettelyssä. Käytännössä kyse olisi hankkeen toteuttamisen edellyttämän maakuntakaavan, yleiskaavan tai asemakaavan laadinnasta. YVA-menettelyn toteuttaminen kaavoituksen kautta edellyttää käytännössä hyvää yhteistyötä kaavoituksesta vastaavan tahon ja YVA-yhteysviranomaisena toimivan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen välillä varsinkin hankkeen alkuvaiheessa. Kaavamenettelyä johtaisi normaaliin tapaan kaavoitusviranomainen. YVA-yhteysviranomainen osallistuisi arviointiin antamalla hankkeesta vastaavalle lausunnon vaikutusarviointisuunnitelman laajuudesta ja riittävydestä sekä antamalla ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta perustellun päätelmän. Myös näistä tehtävistä säädettäisiin maankäyttö- ja rakennuslaissa ja asetuksessa, jotta viranomaisten tehtävät olisivat mahdollisimman selkeät. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma- sekä luonnosvaiheen kuulemisista ja lausunnoista tulisi näissä hankkeissa maankäyttö- ja rakennuslain nykyisiä kuulemissääntöjä muodollisempia. Käytännössä muutos ei olisi merkittävä, sillä jo nyt merkittäviä ympäristövaikutuksia sisältävien kaavoitushankkeiden aloitus- ja luonnosvaiheessa kuullaan ja pyydetään lausuntoja eri tahoilta siinä laajuudessa, kuin mitä nyt ehdotetaan säädettäväksi näitä hankkeita koskien. Opasmateriaalin ja koulutuksen merkitys korostuisi toimeenpanossa.

Vuonna 2015 tuli vireille kaikkiaan 31 YVA-menettelyä, joista noin 65-70 % vaati myös hankekaavan. Merkittävä osa näistä hankekaavan edellyttämistä hankkeista koski tuulivoimaa. Tilastojen perusteella integrointi voisi tulla tyypillisesti kyseeseen energian tuotantoa, liikennettä, vesihuoltoa ja jätehuoltoa ja luonnonvarojen ottoa ja käsittelyä koskevissa hankkeissa.

YVA-menettelyn toteuttaminen kaavoituksen yhteydessä edellyttäisi käytännössä, että kaavoitusviranomainen ja YVA-yhteysviranomaisena toimiva elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus puoltavat hankkeesta vastaavan aloitetta toteuttaa YVA-menettely kaavoituksessa.

YVA-menettelyn viranomaistehtävien hoito ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain mukaisessa menettelyssä samoin kuin muun lain mukaisessa menettelyssä olisi maksullista toimintaa.

4.3. Ympäristövaikutukset

Esityksellä ei olisi suoria ympäristövaikutuksia. Mahdolliset välilliset ympäristövaikutukset liittyisivät muutoksiin ympäristövaikutusten arvioinnin laadussa ja vaikuttavuudessa. Ehdotusten mukaan ympäristövaikutusten arviointia kohdennettaisiin entistä selvemmin hankkeen kannalta olennaisimpien vaikutusten arviointiin. Tämä voisi mahdollistaa jonkin verran nykyistä paremmin hankkeen muokkaamisen suunnittelussa ja päätöksenteossa siten, että hankkeen haitalliset ympäristövaikutukset vähenevät. Jos vaikutusten arviointi eräissä hanketyypeissä toteutettaisiin entistä pätevämpien arvioinnin laatijoiden toimesta, tämä parantaisi ympäristövaikutusten arvioinnin laatua kyseisissä hanketyypeissä. Perustellun päätelmän vieminen lupaharkintaan voisi vaikuttaa siihen, että lupaharkinnassa tai vastaavassa päätöksenteossa relevantit ympäristövaikutukset tulisivat paremmin esiin ja huomioitaisiin paremmin päätösharkinnassa.

Esitykseen sisältyvät rajat ylittäviä vaikutuksia koskevat uudet säännökset selkeyttäisivät ympäristövaikutusten arviointiin liittyviä menettelyjä, mikä voisi parantaa ympäristövaikutusten arvioinnin laatua ja vaikuttavuutta.

4.4. Muut vaikutukset

Esityksen muut vaikutukset liittyisivät lähinnä perustuslain ympäristöperusoikeuden toteutumiseen ja etenkin kansalaisten osallistumisoikeuteen. Ympäristövaikutusten arvioinnin keskittyminen merkittäviin vaikutuksiin parantaisi menettelyn vaikuttavuutta. Tämä voisi helpottaa kansalaisten perehtymistä hankkeeseen ja sen vaikutuksiin ja näin edistää kansalaisten osallistumista ja edesauttaa osallistumisen vaikuttavuutta.

Ehdotetut 5 luvun säännökset selkeyttäisivät menettelyä Suomen lainkäyttövaltaan kuuluvalla alueella toteutettavien hankkeiden rajat ylittävien vaikutusten arvioinnissa. Tämä vahvistaisi kansainvälisten sopimusosapuolten kansalaisten ja yhteisöjen tiedonsaanti- ja osallistumisoikeuksia ympäristöasioissa.

YVAN ja hankekaavoituksen kuulemisvaiheet yhdistävässä menettelyssä kansalaisten vaikutusmahdollisuudet voivat parantua: on helpompaa osallistua sekä kaavoitukseen että YVA-menettelyyn yhden menettelyn välityksellä ja vaikuttaa oikeaan aikaan. Vastaava tilanne olisi myös silloin, kun YVA-menettely toteutettaisiin kaavoituksen yhteydessä.

5. ASIAN VALMISTELU

5.1. Valmisteluvaiheet ja –aineisto

Hallituksen esitys on valmisteltu ympäristöministeriössä, ja valmistelun tueksi asetettiin laajapohjainen työryhmä, jossa olivat edustettuina ympäristöministeriö, oikeusministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö (Liikennevirasto), työ- ja elinkeinoministeriö, aluehallintovirastot, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, Suomen ympäristökeskus, Kuntaliitto, Elinkeinoelämän keskusliitto (EK) ja Suomen luonnonsuojeluliitto. Työryhmän tehtävänä oli toimeksiannon mukaisesti 1) valmistella ympäristövaikutusten arvioinnista annettuun lakiin ja asetukseen ja muuhun lainsäädäntöön tarvittavat muutokset YVA-direktiivin muutosdirektiivin täytäntöönpanoa varten; sekä 2) valmistella ehdotukset YVA-menettelyn yhteensovittamiseksi kaavoitukseen [ja ympäristöä koskeviin lupamenettelyihin].

5.2. Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Lausuntoja pyydettiin laajasti eri viranomaisilta, Suomen Kuntaliitolta ja maakuntien liitoilta, hallintotuomioistuimilta, etujärjestöiltä, korkeakouluilta, konsultti- ja muilta yrityksiltä sekä kaupungeilta. Valtaosa lausunnonantajista piti ehdotettua lakia yleisesti ottaen tarpeellisenä ja hyvänä. Useissa lausunnoissa esitettiin kuitenkin muutoksia ehdotuksen yksityiskohtiin. Tämän lisäksi merkittävässä määrin eriäviä näkemyksiä liittyi ympäristövaikutusten arvioinnin ja hankekaavoituksen yhteensovittamiseksi laadittuihin ehdotuksiin.

Lausunnoista on Suomen ympäristökeskuksen ja ympäristöministeriön yhteistyönä tehty yhteenveto. Hallituksen esitys perustuu työryhmän ehdotukseen ja siitä saatuihin lausuntoihin.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT

1.1. Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä

1 Luku. Yleiset säännökset

1 §. *Tavoite.* Lain tavoitesäännös vastaisi pääosin voimassa olevan YVA-lain tavoitesäännöstä. Säännös edistäisi ympäristövaikutusten arviointia ja sen yhtenäistä huomioon ottamista sekä suunnittelussa että päätöksenteossa. Lain tavoitteena on myös parantaa jokaisen oikeutta ympäristöä koskevan tiedon saantiin ja parantaa osallistumisoikeuksia. Tältä osin laki edistää myös perustuslain 20 §:n turvaaman ympäristöperusoikeuden toteutumista. Lain tavoitetta koskva säännös myös toteuttaa YVA-direktiivin tavoitteita.

Voimassa olevan lain viittausta kansalaisten tiedonsaantiin ja osallistumismahdollisuuksiin on pidetty liian kapeana suhteessa YVA-direktiivin yleisön määritelmään. Tämän vuoksi esitetään pykälää muotoiltavaksi uudelleen siten, että varmistetaan laaja tiedottaminen asiasta ja osallistuminen hankkeen ympäristövaikutusten arviointiin. Pykälä ohjaisi lain muiden säännösten tulkintaa. Säännöksiä olisi sovellettava siten, että edistetään lain tavoitteen toteutumista.

2 §. *Määritelmiä.* 1 kohta. Ympäristövaikutus. Kuten voimassa olevassa laissakin, ehdotettavassa laissa ympäristövaikutuksen määritelmä korostaisi laajaa ympäristövaikutuskäsitettä, johon sisältyvät vaikutukset ihmisiin ja yhteisöihin, luonnonympäristöön, yhdyskuntiin, maisemaan ja kulttuuriperintöön sekä luonnonvarojen hyödyntämiseen. Määritelmään kuuluisi myös eri tekijöiden välisten vuorovaikutussuhteiden tarkastelu, mikä edistää kokonaiskuvan muodostamista arvioitavista vaikutuksista. Hankkeen ja sen toiminnan vaikutukset voivat olla välittömiä tai välillisiä. Arvioitaviin vaikutuksiin kuuluvat muutosdirektiivin IV liitteen mukaisesti myös toissijaiset, kasautuvat, rajat ylittävät sekä lyhyen, keskipitkän ja pitkän aikavälin pysyvät ja väliaikaiset, myönteiset ja kielteiset vaikutukset. Näistä vaikutusten arviointiin liittyvistä tekijöistä säädettäisiin asetuksella.

a) Muutosdirektiivissä vaikutukset ihmisiin on korvattu vaikutuksilla väestöön ja ihmisten terveyteen. Nykyinen YVA-laki kattaa vaikutukset ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen. YVA-lain taustalla on YVA-direktiivin lisäksi Espoon sopimus, joka on kattanut vaikutukset ihmisten terveyteen ja kattaa myös vaikutukset turvallisuuteen ja edellyttää myös vaikutusten arviointia sosioekonomisiin olosuhteisiin.. Direktiivin muutoksen tavoitteena ei ole ollut kaventaa arvioinnin laajuutta ja esimerkiksi mm. vaikutukset elinoloihin kuuluvat edelleen arvioinnin piiriin. Lakiin lisättäisiin ”väestö”, jonka kautta arviointi kattaisi tarvittaessa myös väestölliset tekijät.

b) Alakohtaan ehdotetaan sisällytettäväksi muutosdirektiivin mukaisesti vaikutukset ”maahan”, josta direktiivin liitteessä IV on annettu esimerkkinä maan ottaminen infrastruktuurikäyttöön. Lisäksi lisättäisiin nimenomainen viittaus niihin lajeihin ja luontotyyppeihin, jotka on suojeltu luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta annetun direktiivin (92/43/ETY, luontodirektiivi)- ja luonnonvaraisten lintujen suojelusta annetun direktiivin (79/409/ETY, kodifioitu toisinto 2009/147/EY, lintudirektiivi) nojalla. Muutosdirektiivi korostaa luonnon monimuotoisuuden arvioinnissa erityisesti luonto- ja lintudirektiivien lajeja ja luontotyyppejä. Eläimet ja kasvit on toisaalta mainittu muutosdirektiivin liitteessä IV esimerkkinä luonnon monimuotoisuutta kuvaavista tekijöistä ja tämän lisäksi sisältyvät Espoon sopimuksessa tarkoitettuihin ympäristövaikutuksiin, joten ”eliöt ja kasvit” ehdotetaan säilytettäväksi pykälän sanamuodossa.

Muutosdirektiivin IV liite antaa lisäksi seuraavat esimerkit vaikutusten arviointiin tapauskohtaisesti sisällytettävistä tekijöistä: maaperä -esimerkiksi orgaaninen aines, maaperän eroosio sekä maaperän tiivistyminen ja sulkeminen, vesi -esimerkiksi hydrologis-morfologiset muutokset, määrä ja laatu, ilmasto -esimerkiksi kasvihuonekaasupäästöt, niiden luonne ja laajuus sekä ilmastonmuutokseen sopeutumisen kannalta olennaiset vaikutukset.

c) Alakohtaan ehdotetaan sisällytettäväksi yhdyskuntarakenteen, maiseman, kaupunkikuvan ja kulttuuriperinnön ohella myös aineellinen omaisuus. Ilmaisulla aineellinen omaisuus korvattaisiin termi rakennukset, jota on pidetty liian suppeana. Direktiivissä jo vanhastaan ollut ”material assets”, jonka suomenkos on uudessa direktiivissä muutettu muodosta ”kiinteä ja irtain omaisuus” muotoon ”aineellinen omaisuus”. Sama käsite ja sen suomenkielinen käännös esiintyvät myös SOVA-direktiivissä. Kulttuuriperintöön luetaan mukaan muutosdirektiivin IV liitteen mukaisesti arkkitehtoniset ja arkeologiset näkökohdat.

d) Direktiivin muutetussa liitteessä IV tarkennetaan luonnonvaroihin liittyvää vaikutusten arviointia. Luonnonvarojen käytöstä johtuvien vaikutusten arvioinnissa tulisi pyrkiä ottamaan huomioon luonnonvarojen kestävä saatavuus. Luonnonvaroista on erityisesti mainittu maa, maaperä, vedet ja luonnon monimuotoisuus.

e) Alakohta säilyisi voimassa olevan lain mukaisena sisältäen direktiivin mukaisesti vaikutukset a-d alakohdassa mainittujen tekijöiden keskinäisiin vuorovaikutussuhteisiin. Alakohta tekee mahdolliseksi ottaa arvioinnissa tarvittaessa huomioon laajoja vaikutuskokonaisuuksia ja edesauttaa näin kokonaiskäsityksen muodostamista hankkeen ympäristövaikutuksista.

2 kohta. Ympäristövaikutusten arviointimenettely. Tarkennettaisiin määritelmää YVA-direktiivin 3 artiklan mukaiseksi niin, että ympäristövaikutusten arvioinnilla tunnistetaan, arvioidaan ja kuvataan hankkeen merkittävät ympäristövaikutukset. Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn sisältö on kuvattu yksityiskohtaisesti muutosdirektiivissä, mistä säädettäisiin tarkemmin 14 §:ssä.

Muutosdirektiivi korostaa ympäristövaikutusten arvioinnin lopputulosta, eli merkittävien ympäristövaikutusten selvittämistä. Määritelmään ehdotetaan lisättäväksi tämä tavoite. Merkittävien ympäristövaikutusten määrittäminen edellyttää kuitenkin itse vaikutusten arvioinnilta laajempaa tarkastelua, jossa myös muita kuin todennäköisesti merkittäviä vaikutuksia tarpeellisessa määrin selvitetään ja kuvataan.

3 kohta. Ympäristövaikutusten arviointiohjelma. Ympäristövaikutusten arviointiohjelmalla tarkoitettaisiin hankkeesta vastaavan laatimaa suunnitelmaa siitä, miten hankkeen ja sen vaihtoehtojen ympäristövaikutukset selvitetäisiin ja arvioitaisiin.

4 kohta. Ympäristövaikutusten arviointiselostus. Ympäristövaikutusten arviointiselostuksella tarkoitettaisiin yhtenäistä esitystä hankkeen ja sen vaihtoehtojen ympäristövaikutuksista. Se sisältäisi myös arvion ympäristövaikutusten merkittävydestä. Arviointiselostus perustuisi selvityksiin, jotka on tehty arviointiohjelman ja yhteysviranomaisen ohjelmasta antaman lausunnon pohjalta. Selostuksen sisällöstä on tarkoitus säätää asetuksella tarkemmin.

Muutosdirektiivi määrittelee arviointiselostuksen hankkeesta vastaavan asiakirjaksi (art. 1 (2)(g)(i)-alakohta sekä Art. 5(1)). Täsmennys on olennainen määriteltäessä vastuunjako toiminnanharjoittajan ja yhteysviranomaisen edustaman julkisen vallan välillä. Sama täsmennys ehdotetaan tehtäväksi lakiin, hankkeesta vastaava vastaisi oman hankkeensa ympäristövaikutusten arvioinnista, ja siten myös arviointiselostuksesta. Vastuunjako on ympäristöoikeuden yleisten periaatteiden kuten selvilläolovelvollisuuden mukainen.

5 kohta. Hankkeesta vastaava. Hankkeesta vastaavalla tarkoitettaisiin toiminnanharjoittajaa tai sitä, joka muutoin on vastuussa laissa tarkoitetun hankkeen valmistelusta tai toteuttamisesta. Hankkeesta vastaava voisi olla myös valtion tai kunnan viranomainen. Määritelmä vastaa voimassa olevan lain määritelmää.

6 kohta. Yhteysviranomainen. Yhteysviranomaisella tarkoitettaisiin viranomaista, joka huolehtii siitä, että arviointimenettely järjestetään. Määritelmä vastaa voimassa olevan lain määritelmää.

7 kohta. Osallistuminen. Osallistumisen määritelmällä pyritään korostamaan vuorovaikutuksen merkitystä ympäristövaikutusten arvioinnissa.

Osallistumisella edistetään eri tahojen tietojen ja näkemysten välittymistä ympäristövaikutusten arviointiin ja edelleen suunnitteluun ja päätöksentekoon. Osallistumiseen kuuluu laissa ja asetuksessa mainittu tiedottaminen, kuuleminen, mielipiteiden ja kannanottojen esittäminen, lausuntojen antaminen sekä muu vuorovaikutus hankkeen suunnittelun kuluessa. Tarkoituksena on, että hankkeesta vastaavan arviointiohjelmassa laatima suunnitelma osallistumisen järjestämisestä tukee vuorovaikutusta hankkeen suunnittelussa. Arviointiohjelmasta ja -selostuksesta tiedottamisen ja kuulemisen järjestämisestä vastaa yhteysviranomainen. Tämän lisäksi hankkeesta vastaava ja yhteysviranomainen voivat sopia myös muun osallistumisen, kuten yleisötilaisuudet, järjestämisestä. Määritelmä vastaa voimassa olevan lain määritelmää.

8 kohta. Perusteltu päätelmä. Perusteltu päätelmä –käsitteen käyttöönotto on yksi keskeisimmistä muutoksista muutosdirektiivissä. Perusteltu päätelmä sisältää yhteysviranomaisen perustellun johtopäätöksen hankkeen merkittävistä ympäristövaikutuksista. Perustellulla päätelmällä tarkoitetaan yhteysviranomaisen arviointiselostuksen ja siitä saatujen lausuntojen ja mielipiteiden perusteella tekemien johtopäätösten olennaista sisältöä, jonka yhteysviranomainen määrittelee, ja jonka on tarkoitus tulla sisällytetyksi myös hankkeelle myönnettävään lupaan. Siten perustellun päätelmän tarkoituksena on varmistaa YVA-menettelyn huomioonottaminen myös luvassa.

9 kohta. Lupa. Luvalla tarkoitetaan YVA-direktiivissä hankkeen toteuttamiseen oikeuttavaa hallintopäätöstä. Kotimaiseen oikeuteen vakiintunut lupakäsite on tämän kanssa yhteneväinen.

3 §. Lain soveltamisala ja arviointimenettelyn soveltaminen.

Pykälän 1 momentin mukaan lakia ja arviointimenettelyä sovellettaisiin aina sellaisiin hankkeisiin ja niiden muutoksiin, joilla todennäköisesti on merkittäviä ympäristövaikutuksia. Muutettaisiin säännönmukainen arviointivelvollisuus direktiivin mukaisesti koskemaan hankkeita, joilla on merkittäviä ympäristövaikutuksia. Luettelo näistä hankkeista (hankeluettelo) liitettäisiin lain liitteeksi 1.

Hankeluettelo vastaisi sisällöltään voimassa olevan YVA-asetuksen 6 §:ää. Hankeluetteloon kuuluvien hankkeiden ympäristövaikutukset selvitetäisiin aina ja arvioitaisiin arviointimenettelyssä. Menettelyä sovelletaan seuraavilla toimialoilla: 1) eläinten pito; 2) luonnonvarojen otto ja käsittely; 3) vesistön rakentaminen ja säännöstely; 4) metalliteollisuus; 5) metsäteollisuus; 6) kemianteollisuus ja mineraalituotteiden valmistus; 7) energian tuotanto; 8) energian ja aineiden siirto sekä varastointi; 9) liikenne; 10) vesihuolto; 11) jätehuolto sekä 12) edellä kohdissa 1-11 mainittujen toimialojen hankkeita kooltaan vastaaviin muutoksiin. Hankeluettelo perustuisi pääosaltaan YVA-direktiivin ja Espoon sopimuksen luetteloihin, joista poikettaisiin eräiltä osin. Poikkeukset perustuisivat Suomen luonnon ja muun ympäristön erityispiirteisiin ja kestokykyyn sekä kokemukseen hankkeiden ympäristövaikutusten merkittävydestä. Hankeluetteloon olisi sisällytettävä myös hankkeita, joita Suomessa ei todennäköisesti toteutettaisi, mutta joiden arviointivelvoitteisiin olisi varauduttava

YVA-direktiivin ja Espoon sopimuksen takia. Tällaisia hankkeita olisivat esimerkiksi merellä tapahtuva hiilivedyn tuotanto ja asbestin louhinta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin arviointimenettelyn soveltamisesta yksittäistapauksessa. Momentti mahdollistaisi arviointimenettelyn edellyttämisen myös tapauksissa, jotka eivät sisälly 1 momentissa tarkoitettuun ja 1 liitteessä säädettyyn hankeluetteloon. Edellytyksenä olisi, että hanke todennäköisesti aiheuttaisi laadultaan ja laajuudeltaan, myös eri hankkeiden yhteisvaikutukset huomioon ottaen, 1 momentissa tarkoitettujen hankkeiden vaikutuksiin rinnastettavia merkittäviä ympäristövaikutuksia. Momentin tarkoituksena ei siten ole alentaa arviointikynnystä, vaan ainoastaan mahdollistaa arvioinnin edellyttäminen myös muissa kuin 1 liitteessä mainituissa hankkeissa, jos ne täyttävät asetetut edellytykset.

Tämän lisäksi 3 momentissa säädetään, että päätöstä yksittäistapauksessa tehtäessä on otettava huomioon hankkeen ominaisuudet ja sijainti sekä vaikutusten luonne. Liitteessä 2 säädettäisiin päätöksenteon perustana olevista tekijöistä ja sisältö olisi muutosdirektiivin mukainen.

Pykälän 2 ja 3 momenteilla täytäntöönpantaisiin direktiivin vaatimus edellyttää ympäristövaikutusten arviointimenettelyä aina edellyttävien 1 liitteessä mainittujen hankkeiden lisäksi myös direktiivin II liitteessä mainituissa hankkeissa, jos niillä todennäköisesti on merkittäviä ympäristövaikutuksia. Direktiivi mahdollistaa arviointitarpeen määrittämisen direktiivin II liitteen hankkeissa pykälän 2 ja 3 momenteissa esitetyn mukaisella tapauskohtaisella tarkastelulla.

4 §. *Suhde muuhun lainsäädäntöön ja muihin menettelyihin.* Pykälä sisältäisi edelleen jo voimassa olevassa laissa omaksutun yleisen periaatteen, jonka mukaan lakia sovellettaessa käytetään hyväksi hankkeesta ja sen ympäristövaikutuksista muussa yhteydessä tehdyt selvitykset. Muotoilu olisi kuitenkin velvoittavampi kuin voimassa olevassa laissa, mikä korostaa arviointimenettelyn ja muun lainsäädännön edellyttämien selvitysten yhteensovittamista sekä päällekkäisten selvitysten välttämistä. Yhteensovittaminen mahdollistaa käsittelyaikojen lyhentämisen, ja sen myötä hankkeesta vastaavan kustannusten ja hallinnollisen taakan pienentämisen, kuitenkin niin, ettei ympäristönsuojelun tasoa heikennetä tai eri osapuolten osallistumismahdollisuuksia heikennetä.

Menettelyjen selvitystarpeita ei aina pystytä yhdistämään, koska ympäristötiedon yksityiskohtaisuuden tarve on erilainen suunnittelun eri vaiheissa. Näin ollen yksityiskohtaisempia selvityksiä voidaan joutua täydentämään arviointimenettelyn jälkeen lupamenettelyjä varten.

Direktiivin muutetun 2 artiklan mukaan YVA-menettely on yhteen sovitettava tarpeen mukaan luonnonsuojelulain (1096/1996) 65 §:n mukaisen Natura-arvioinnin kanssa. Kansallisesti on nähty tämän lisäksi tarve velvoitteille yhteensovitaa YVA-menettely myös mahdollisten muuhun lainsäädäntöön perustuvien arviointivelvoitteiden kanssa. Natura-arvioinnin ja YVAN yhteensovittamisesta säädetään luonnonsuojelulaissa ja YVA-asetuksen arviointiohjelman ja –selostuksen sisältövaatimuksia koskeissa säännöksissä. Tässä pykälässä on informatiivinen viittaus luonnonsuojelulain kyseiseen pykälään.

5 §. *Ympäristövaikutusten arviointi muun lain mukaisessa menettelyssä.* Pykälän 1 momentin mukaan 3 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettujen hankkeiden ympäristövaikutukset voidaan selvittää myös muun lain mukaisessa menettelyssä, jos kyseisessä muun lain mukaisessa menettelyssä vaikutusten katsotaan tulevan selvitettyiksi tässä laissa tarkoitettulla tavalla. Tällöin huomioon otettavia pykäläitä olisivat 15 ja 17-24 pykälät. Menettelystä olisi tämän lain lisäksi säädettävä kussakin sektorilaisessa erikseen, jos mahdollisuus menettelyjen yhdistämiseen halutaan ottaa käyttöön. Tällainen hanke voisi olla esimerkiksi hanke, joka edellyttää hankekohtaista kaavaa. Tällöin menettelystä säädettäisiin tarkemmin maankäyttö- ja rakennuslaissa. Olennaisina kriteerinä riittävyttä

arvioitaessa olisi pidettävä sitä, että direktiivin edellyttämät keskeiset menettelylliset velvoitteet ja arvioinnin laatutaso saavutetaan.

Pykälän 2 momentin mukaan pykälän soveltamisen ulkopuolelle olisi perusteltua jättää ydinenergiain mukaisia ydinlaitoksia koskevat hankkeet. Soveltamisen ulkopuolelle jäisivät myös hankkeet, joilla olisi valtioiden rajat ylittäviä vaikutuksia, koska korvaava menettely koskisi vain 3 luvun mukaista menettelyä. Valtioiden rajat ylittävistä vaikutuksista säädettäisiin 5 luvussa.

Pykälän 3 momentin mukaan aloitteen korvaavan menettelyn soveltamisesta voisi tehdä hankkeesta vastaava yhteysviranomaisena toimivalle ELY-keskukselle. Aloiteoikeus on perusteltua antaa hankkeesta vastaavalle tämän asiaan kohdistuvan välittömän intressin vuoksi. Menettelyn mahdollisesta käyttöönnotosta sopisivat yhteysviranomaisen ja muun menettelyn vastuuviranomaisen. Sopimiselle ei ole laissa täsmennetty määrämuotoa. Sopiminen voisi tapahtua esimerkiksi 8 §:n mukaisessa ennakkoneuvottelussa.

6 §. Viranomaisten yhteistyö. Eri menettelyjen ympäristövaikutusten arviointien sujuva yhteensovittaminen ja arviointimenettelyn joustava toteuttaminen edellyttää valtion ja kuntien viranomaisten yhteistyötä hankkeen suunnitteluvaiheessa. Valtion viranomaisilla tarkoitetaan niin yhteysviranomaista kuin asiantuntija- ja lupaviranomaisia. Yhteistyöllä varmistettaisiin myös, että yhteysviranomaisen saa tietoonsa kaikki ne hankkeet, joiden vaikutukset todennäköisesti olisivat merkittäviä. Yhteistyön tärkeyden korostamiseksi, ja jotta yhteistyövelvoite kattaisi kaiken lain piiriin kuuluvan toiminnan ja yhteysviranomaisen lisäksi myös muut viranomaiset, asiasta ehdotetaan säädettävän oma yleissäännöksensä. Nykyisessä YVA-laissa asiasta on säädetty 16 §:n 3 momentissa.

7 §. Hankkeesta vastaavan tiedonsaantioikeus. Yhteysviranomaisen YVA-menettelyä koordinoivana viranomaisena kerää ja pitää hallussaan merkittävää määrää ympäristöä koskevia tietoja. Pykälän mukaan hankkeesta vastaavalla olisi oikeus saada yhteysviranomaiselta tai muilta viranomaisilta näiden hallussa olevat hankkeen ympäristövaikutusten arvioinnin kannalta tarpeelliset tiedot. Tämä oikeus ei kuitenkaan merkitse viranomaiselle velvollisuutta tuottaa hankkeesta vastaavan pyynnöstä uusia asiakirjoja tai koosteita olemassa olevista asiakirjoista.

8 §. Ennakkoneuvottelu. Yhteysviranomaisella olisi mahdollisuus joko jo ennen ympäristövaikutusten arviointiohjelman toimittamista tai menettelyn kuluessa järjestää ennakkoneuvottelu yhteistyössä hankkeesta vastaavan ja keskeisten viranomaisten kanssa. Aloitteen tekijänä voisi toimia yhteysviranomaisen, hankkeesta vastaava tai jokin muu asian kannalta keskeinen viranomaisen.

Ennakkoneuvottelulla tavoiteltaisiin hankkeen vaatimien arviointi-, suunnittelu- ja lupamenettelyjen kokonaisuuden hallintaa, hankkeesta vastaavan ja viranomaisten välisen tiedonvaihdon sujuvuutta sekä arviointiohjelman- ja selostusasiakirjojen laadunvarmistusta. Ennakkoneuvottelussa käsiteltäviä asioita voisivat olla esimerkiksi, miten eri lakien mukaiset selvitysvelvoitteet voisivat sijoittua hankkeen suunnittelun elinkaarella ja missä määrin näitä selvityksiä olisi mahdollista yhdistää. Konkreettisenä esimerkkinä ennakkoneuvottelussa käsiteltäväksi sopivasta asiasta voidaan mainita ympäristövaikutusten arvioinnin ja hankekaavoituksen yhdistäminen tässä laissa ja maankäyttö- ja rakennuslaissa tarkoitetulla tavalla. Hankkeesta vastaava ottaisi nämä asiat arviointiohjelman laatiessaan huomioon.

9 §. Suomen talousvyöhyke. Lakia sovellettaisiin myös Suomen talousvyöhykkeellä. Vastaava säännös on voimassa olevassa laissa.

10 §. Yhteysviranomaisen. Samoin kuin voimassa olevassa laissa, yhteysviranomaisena toimisi pääsääntöisesti ELY-keskus ja ydinenergiain laissa tarkoitettuja ydinlaitoksia koskevissa hankkeissa työ-

ja elinkeinoministeriö. Niin ikään säilyisi voimassa olevassa laissa oleva asetuksenantovaltuus, jonka mukaan määräytyy toimivallanjako ELY-keskuksen ja työ- ja elinkeinoministeriön välillä.

Pykälä säilyisi muuten samanlaisena kuin voimassa olevassa laissa, mutta määräysvaltaa täsmennettäisiin kirjaamalla lakiin ympäristöministeriön päätöksenteossaan käyttämät keskeiset kriteeritmääräysasiaa ratkaistessaan. Näitä kriteerejä olisivat hankkeen sijoittuminen ELY-keskusten alueille sekä ELY-keskusten voimavarat. Hankkeen olennaisten osien sijoittuminen tietyn ELY-keskuksen alueelle voisi olla päätöksenteon perusteena. Voimavaratilanne voi vaihdella merkittävästikin muun muassa sen mukaan, minkä verran ELY-keskuksella on ennestään yhteysviranomaistehtäviä hoidettavanaan kyseisenä ajankohtana. Ennen määräyksen antamista ympäristöministeriön tulisi olla yhteydessä asianomaisiin ELY-keskuksiin. Lisäksi säädettäisiin siitä, että mikäli ELY-keskus vastaa hankkeen suunnittelusta tai toteuttamisesta olisi varmistettava että nämä toiminnot on eriytetty yhteysviranomaisen tehtävistä siten ettei viranomaisen puolueettomuus vaarannu, mitä myös direktiivi edellyttää.

2 luku. Päätäminen arviointimenettelyn soveltamisesta yksittäistapauksessa

11 §. *Toimivaltainen viranomainen.* Pykälän mukaan ELY-keskus tekisi päätöksen arviointimenettelyn soveltamisesta yksittäistapauksessa.

Jo voimassa olevassa laissa on säännös, jonka mukaan ympäristöministeriö määrää, mikä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista tekee päätöksen, jos hanke sijoittuu useamman ELY-keskuksen toimialueelle tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus vastaa hankkeen suunnittelusta tai toteuttamisesta. Pykälässä asetettaisiin kriteerejä ympäristöministeriön päätökselle. Sen mukaisesti ympäristöministeriön on päätöksenteossa otettava huomioon hankkeen sijoittuminen ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten voimavarat sekä varmistettava, että hankkeen suunnittelusta ja toteuttamisesta vastaaminen on eriytetty toimivaltaisen viranomaisen tehtävistä siten, ettei viranomaisen puolueettomuus vaarannu. Näin säännös panee täytäntöön YVA-direktiivin 9 a artiklan säännöksen toimivaltaisen viranomaisen puolueettomuuden varmistamisesta, ja samalla yleisemmällä tasolla turvaa niin YVA-direktiivin kuin YVA-lainkin yleisiä tavoitteita.

Pykälän 2 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriö tekee päätöksen arviointimenettelyn soveltamisesta yksittäistapauksessa ydinenergialaissa tarkoitettuja ydinlaitoksia koskevien hankkeiden osalta.

12 §. *Hankkeesta vastaavalta edellytettävät tiedot.* YVA-lakiin sisällytettäisiin säännös yksittäistapauspäätöksentekoa varten toimivaltaiselle viranomaiselle toimitettavasta aineistosta. Velvoite perustuu muutosdirektiivin vaatimuksiin. Pykälän mukaan päätöksentekoa varten hankkeesta vastaavan on toimitettava toimivaltaiselle viranomaiselle kuvaus hankkeesta ja sen todennäköisistä merkittävistä ympäristövaikutuksista. Säännöksellä pyritään turvaamaan yksittäistapausta koskevan päätöksenteon perustuminen riittävään aineistoon, ja varmistamaan hankkeesta vastaavan vastuu asiassa.

Kuvaus voi sisältää myös hankkeen ominaisuuksiin liittyviä tietoja sekä suunniteltuja toimenpiteitä, joilla pyritään välttämään tai ehkäisemään hankkeen aiheuttamia merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia. Hankkeesta vastaavan viranomaiselle toimitettavista tiedoista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

13 §. *Päätös arviointimenettelyn soveltamisesta yksittäistapauksessa.* Pykälän 1 momentin mukaan toimivaltainen viranomainen tekisi päätöksen siitä, että 3 §:n 2 momentin mukaisen hankkeen ympäristövaikutukset selvitetään arviointimenettelyssä. Hankkeet voisivat tulla toimivaltaisen

viranomaisen tietoon eri tavoin tai viranomainen voisi käynnistää menettelyn omasta aloitteestaan. Tämän lain 6 §:n mukainen viranomaisten yhteistyövelvoite varmistaisi osaltaan tiedonkulkua.

Arviointimenettelyn tarpeesta olisi kuultava asianomaisia viranomaisia ellei tämä olisi ilmeisen tarpeetonta. Tämä keventäisi menettelyä suhteessa nykyiseen. Hankkeesta vastaavalla on oikeus tulla kuulluksi asiassa. Kuulemisvelvoite voitaisiin täyttää järjestämällä kokous tai kirjallisesti.

Toimivaltaisen viranomaisen olisi mahdollista päätöksenteossa ottaa huomioon hankkeesta vastaavan esittämät merkittävien haitallisten ympäristövaikutusten välttämisen- ja ehkäisytoimet. Pykälän 1 momentin mukaan niissä tapauksissa, joissa arviointimenettelyä ei edellytetä, päätöksessä on todettava myös mahdolliset hankkeesta vastaavan esittämät hankkeen ominaisuudet ja erityiset toimenpiteet, joilla pyritään välttämään tai ehkäisemään hankkeen merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia. Muutetun YVA-direktiivin 4 artiklassa on säädetty mahdollisuudesta ottaa lieventämistoimet huomioon päätöksenteossa. On huomattava, että hankkeen merkittävät haitalliset ympäristövaikutukset ovat seikka, jonka vuoksi hanke kuuluisi YVA-menettelyn piiriin. Jos hankkeesta vastaava voi osoittaa pystyvänsä välttämään tai ehkäisemään näitä vaikutuksia, YVA-velvollisuuden aikaansaava seikka voi poistua.

Pykälän 2 momentin mukaan päätös on annettava tiedoksi hankkeesta vastaavalle todisteellisella tiedoksiannolla hallintolain 60 §:n mukaisesti. Päätös on julkaistava sähköisesti toimivaltaisen viranomaisen internetsivuilla ja lähetettävä tiedoksi asianomaisille viranomaisille sekä mahdolliselle aloitteen tehneelle taholle. Tämän lisäksi päätöksestä on tiedotettava kuuluttamalla vähintään 14 päivän ajan hankkeen todennäköisen vaikutusalueen kuntien ilmoitustauluilla.

3 luku. Arviointimenettely

14 §. Arviointimenettelyn sisältö. Pykälässä esitettäisiin kootusti arviointimenettelyn sisältö. Säännöksen taustalla ovat muutetun direktiivin 1 artiklan 2 kohdan uusi g alakohta.

Pykälässä kuvattaisiin arviointimenettelyn keskeiset vaiheet ja tehtävät siten, että a kohta sisältäisi hankkeesta vastaavan toteuttaman arviointiohjelman ja arviointiselostuksen laatimisen, b kohta sisältäisi niitä koskevan tiedottamisen ja kuulemisen, c kohta yhteysviranomaisen tarkastelun arviointiohjelmassa ja -selostuksessa esitetyistä tiedoista ja kuulemisessa saadusta palautteesta, d kohta yhteysviranomaisen lausunnon arviointiohjelmasta, e kohta yhteysviranomaisen perustellun päätelmän hankkeen merkittävistä ympäristövaikutuksista ja f kohta arviointiselostuksen, siitä annetun kuulemispalautteen ja perustellun päätelmän huomioonottamisen lupamenettelyssä sekä perustellun päätelmän sisällyttämisen lupaan.

Määritelmän f kohta sisällyttäisi direktiivin mukaisesti ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn myös arvioinnin huomioon ottamisen lupamenettelyssä. Voimassa oleva lain mukaan arviointimenettely päättyy, kun yhteysviranomainen toimittaa antamansa lausunnon arviointiselostuksesta ja muut annetut lausunnot ja mielipiteet hankkeesta vastaavalle.

15 §. Arvioinnin ajankohta. Arviointimenettely olisi toteutettava suunnittelun mahdollisimman varhaisessa vaiheessa vaihtoehtojen ollessa vielä avoinna. Arvioinnin ajankohta vastaa YVA-direktiivissä esitettyä. Säännöksellä pyrittäisiin varmistamaan se, että vaikutusten arviointi tapahtuu sellaisessa hankkeen suunnittelun vaiheessa, jossa vielä voidaan vaikuttaa vaihtoehtoihin ja ja hankkeesta vastaavan tekemiin ympäristövaikutuksia koskeviin ratkaisuihin. Tavoitteena on, että ympäristövaikutusten arviointi ja osallistuminen liittyisivät kiinteänä osana hankkeen suunnitteluun. Tällainen suunnittelutapa yleensä säästää myös hankkeesta vastaavan kustannuksia. YVA:n tarkkuustasoon vaikuttaisi hankkeen suunnitteluvaihe. Aikaisessa suunnitteluvaiheessa YVA:n

liittyvät selvitykset ja vaikutusten arviointi olisi yleispiirteisempää kuin myöhäisemmässä suunnitteluvaiheessa toteutettu arviointimenettely. Hankkeen teknisen suunnittelun tulee kuitenkin olla tarpeeksi pitkällä, jotta hanke voidaan kuvata riittävällä luotettavuudella.

16 §. Hanketta koskevan kaavoituksen ja ympäristövaikutusten arviointimenettelyn kuulemisten yhteensovittaminen. Pykälässä säädettäisiin mahdollisuudesta ympäristövaikutusten arviointimenettelyn ja hankkeen edellyttämän kaavoituksen kuulemismenettelyjen yhteensovittamiseen. Osassa hankkeita on tarkoituksenmukaista yhdistää YVA-menettelyn ja hankekaavoituksen kuulemiset ja koordinoita molemmissa menettelyissä tarvittavat ympäristövaikutusten arviointiin liittyvät aineistot. Tällaista yhteensovittamismahdollisuutta voidaan käyttää esimerkiksi sellaisissa hankkeissa, joihin ei sovellu tämän lain 5 §:n 1 momentin ja maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n 3 momentin mukainen menettely.

17 §. Arviointiohjelma. Hankkeesta vastaava olisi toimitettava arviointiohjelma yhteysviranomaiselle suunnittelun mahdollisimman varhaisessa vaiheessa hankkeen muu suunnittelu huomioon ottaen.

Arviointiohjelmalla on tärkeä asema kohdennettaessa ympäristövaikutusten arviointia merkittäviin vaikutuksiin. Hankkeesta vastaava esittäisi arviointiohjelmassa tarvittavat tiedot hankkeesta ja sen kohtuullisista vaihtoehdoista, kuvauksen ympäristön nykytilasta, jonka pohjalta ohjelmassa pystyttäisiin mahdollisimman selkeästi tekemään ehdotus arvioitavista todennäköisesti merkittävistä ympäristövaikutuksista. Arviointiin tulisi lisäksi sisällyttää sellaiset vaikutukset, joiden merkittävydestä ei vielä ole selvyyttä ja edellyttäisivät siksi tarkempaa selvittämistä. Selvästi vähäisiksi arvioidut vaikutukset voitaisiin perustellusti ehdottaa jätettäväksi arvioinnin ulkopuolelle. Muutosdirektiivissä arviointiselostuksen sisältövaatimuksia on selvästi laajennettu, jolloin arviointiohjelmavaiheen merkitys ympäristövaikutusten arviointia rajaavana vaiheena korostuu. Asetuksella on tarkoitus säätää arviointiohjelman sisällöstä tarkemmin.

18 §. Arviointiohjelmasta kuuleminen. Pykälän mukaan yhteysviranomaisen olisi tiedotettava arviointiohjelmasta kuuluttamalla siitä omilla internetsivuillaan ja lisäksi hankkeen todennäköisen vaikutusalueen kunnissa.. Mitä julkisista kuulutuksista annettussa laissa säädetään kuulutuksen panemisesta ilmoitustaululle, sovellettaisiin arviointiohjelmaa koskevan kuulutuksen julkaisemiseen sähköisesti kunnan internet-sivuilla. Kuulutusaika olisi jatkossa sama kuin mielipiteiden esittämiseen ja lausuntojen antamiseen varattu aika.

Kuuluttamisvelvollisuus kattaisi hankkeen todennäköisen vaikutusalueen kunnat. Näin varattaisiin kaikille mahdollisuus saada riittävän varhain tieto hankkeesta sekä siitä, miten hankkeesta ja sen vaikutuksista on mahdollista esittää mielipiteitä. Arviointiohjelmasta olisi tiedotettava myös ainakin yhdessä hankkeen vaikutusalueella leviävässä sanomalehdessä. Sanomalehdessä tapahtuva tiedottaminen ei kuitenkaan olisi luonteeltaan varsinainen kuulutus, vaan tarkoitus olisi ainoastaan tiedottaa siitä, mistä asiassa on kysymys, sekä siitä, missä ja miten kuulutus on nähtävänä.

Pykälän 2 momentin mukaan yhteysviranomaisen kuulutuksessa olisi mainittava, mistä asiassa on kysymys ja miten siitä voidaan esittää mielipiteitä. Kuulutuksen sisällöstä säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Pykälän 3 momentin mukaan yhteysviranomaisen pyytäisi arviointiohjelmasta tarvittavat lausunnot. Lausunnot olisi pyydettävä hanketta käsitteleviltä lupaviranomaisilta ja muilta viranomaisilta, jota asia koskee sekä todennäköisen vaikutusalueen kunnilta.

Määräaika lausuntojen antamiselle ja mielipiteiden esittämiseksi olisi pääsääntöisesti 30 päivää, toisin kuin voimassa olevassa laissa, jossa määräaika on vähintään 30 päivää ja enintään 60 päivää. Lyhentämällä arviointiohjelmasta annettavien lausuntojen ja mielipiteiden esittämistä koskevaa

enimmäismääräaika 60 päivästä 30 päivään voitaisiin hieman lyhentää arviointimenettelyn keskimääräistä kestoja. Vain erityisestä syystä aikaa voitaisiin pidentää enintään 60 päivän mittaiseksi. Erityinen syy voisi olla esimerkiksi Espoon sopimuksen soveltaminen, jossa kuullaan toista sopimuspuolta.

19 §. Yhteysviranomaisen lausunto arviointiohjelmasta. Pykälän 1 momentin mukaan yhteysviranomaisen antaisi arviointiohjelmasta lausuntonsa hankkeesta vastaavalle. Yhteysviranomaisen olisi lausunnossaan otettava kantaa arviointiohjelman laajuuteen ja tarkkuuteen sekä siihen, kuinka tarvittavat selvitykset voitaisiin sovittaa yhteen muiden lakien mukaisten selvitysten kanssa, mikäli se on mahdollista. Lausunto olisi otettava huomioon arviointiselostusta laadittaessa. Lausunnossa olisi huomioitava arviointiohjelmasta 18 §:n mukaan annetut lausunnot ja mielipiteet ja esitettävä niistä yhteenveto. Esitetyt mielipiteet ja lausunnot annettaisiin tiedoksi hankkeesta vastaavalle.

Lausunto toimitettaisiin 2 momentin mukaan tiedoksi asianomaisille viranomaisille sekä julkaistaisiin yhteysviranomaisen internet-sivuilla.

20 §. Arviointiselostus. Pykälän 1 momentin mukaan hankkeesta vastaava selvittäisi arviointiohjelmansa ja yhteysviranomaisen siitä antaman lausunnon pohjalta hankkeen ja sen vaihtoehtojen vaikutukset ja laatisi arviointiselostuksen. Arviointiselostus olisi hankkeesta vastaavan yhtenäinen esitys hankkeen ja sen vaihtoehtojen ympäristövaikutuksista. Sen olisi oltava havainnollinen ja yleistajuinen ja annettava riittävät tiedot, jotta yhteysviranomaisen voi laatia sen pohjalta perustellun päätelmänsä, ja jotta sitä voidaan hyödyntää lupaharkinnassa. Arviointiselostus olisi toimitettava yhteysviranomaiselle.

Pykälän 2 momentin mukaan arviointiselostuksen sisällöstä säädettäisiin tarkemmin asetuksella. Arviointiselostus täyttäisi muutosdirektiivin (artikla 5.1 ja liite IV) ja Espoon sopimuksen mukaiset vaatimukset. Sisältöä koskeva säännös olisi kuitenkin jossain määrin joustava, koska hankkeet ovat hyvin erityyppisiä. Arviointiselostuksen tulisi sisältää tarvittavat tiedot hankkeesta ja kuvauksen ympäristön nykytilasta. Siinä kuvattaisiin hankkeen ja sen kohtuullisten vaihtoehtojen todennäköisesti merkittävät ympäristövaikutukset ja perustella, miten kyseiseen rajaukseen on päädytty. Lisäksi esitettäisiin ne toimenpiteet, joilla voidaan lieventää haitallisia vaikutuksia, tiedot seurannasta, vaihtoehtojen vertailusta ja arvioinnin toteuttamisesta. Arviointiselostukseen kuuluisi myös yleistajuinen yhteenveto.

21 §. Arviointiselostuksesta kuuleminen. Vastaavalla tavalla kuin arviointiohjelman kohdalla, pykälän mukaan yhteysviranomaisen olisi tiedotettava arviointiohjelmasta kuuluttamalla siitä omilla internetsivuillaan ja lisäksi hankkeen todennäköisen vaikutusalueen kunnissa.. Mitä julkisista kuulutuksista annetussa laissa säädetään kuulutuksen panemisesta ilmoitustaululle, sovellettaisiin arviointiohjelmasta koskevan kuulutuksen julkaisemiseen sähköisesti kunnan internet-sivuilla. Kuulutusaika olisi jatkossa sama kuin mielipiteiden esittämiseen ja lausuntojen antamiseen varattu aika.

Kuuluttamisvelvollisuus kattaisi hankkeen todennäköisen vaikutusalueen kunnat. Kuulutuksen sisällöstä säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Lisäksi arviointiselostuksesta olisi tiedotettava ainakin yhdessä hankkeen vaikutusalueella ilmestyvässä sanomalehdessä.

Kuulutuksessa tulisi ilmoittaa myös määräaika mielipiteiden esittämiseksi ja lausuntojen antamiseksi. Määräaika alkaisi kuulutuksen julkaisemispäivästä ja kestäisi vähintään 30 päivää ja enintään 60 päivää. Lausunto olisi pyydettävä ainakin vaikutusalueen kunnilta ja niiltä viranomaisilta, jotka ovat antaneet lausunnon arviointiohjelmasta 18 §:n mukaisesti.

Kun hanke edellyttää sekä hankekohtaista kaavaa että ympäristövaikutusten arviointia, näihin menettelyihin kuuluva tiedottaminen ja kuuleminen voitaisiin yhdistää. Tällöin menettelyille laadittaisiin yhteinen kuulutus, niillä olisi yhteneväinen kuulemisaika, mielipiteitä voisi toimittaa samalle taholle ja tarpeen mukaan järjestettävä yleisötilaisuus olisi yhteinen.

22 §. Muu osallistuminen. Voimassa olevassa YVA-laissa olevaa säännöstä selvennettäisiin niin, että hankkeesta vastaava ja yhteysviranomaisen voisivat yhdessä sopia arviointimenettelyyn liittyvistä osallistumisjärjestelyistä sen lisäksi mitä laissa muuten säädetään. Esimerkiksi arviointiohjelman laatimisvaiheessa mahdollisesti järjestettävä osallistuminen voisi olla tällainen sekä lähes kaikissa hankkeissa järjestettävät arviointiohjelman ja –selostuksen yleisötilaisuudet.

23 §. Yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä arviointiselostuksesta. Yhteysviranomaisen antaisi perustellun päätelmän arviointiselostuksesta hankkeen merkittävistä ympäristövaikutuksista. Perusteltu päätelmä olisi annettava hankkeesta vastaavalle kahden kuukauden kuluessa lausuntojen antamiseen ja mielipiteiden esittämiseen varatun määräajan päättymisestä.

Voimassa olevaan lakiin nähden uutena vaatimuksena olisi vaatimus yhteysviranomaisen perustellun päätelmän julkaisemisesta yhteysviranomaisen internet-sivuilla.

24 §. Puutteellisen arviointiselostuksen täydentäminen. Pykälä koskisi tilannetta, jossa arviointiselostus on puutteellinen niin olennaisella tavalla, ettei yhteysviranomaisen ole mahdollista tehdä sen pohjalta perusteltua päätelmäänsä. Yhteysviranomaisen olisi ilmoitettava havaitsemastaan olennaisesta puutteellisuudesta hankkeesta vastaavalle ja varattava tälle mahdollisuus täydentämiseen ja täsmennettävä, miltä osin arviointiselostusta on täydennettävä. Viranomaisen pyytäisi täydentämistä ensisijaisesti ennen arviointiselostuksesta kuuluttamista. Puutteellisuus saattaa kuitenkin tulla esiin vasta kuulemispalautteen yhteydessä, jolloin täydentämispyyntö tehdään heti, kun yhteysviranomaisen voi yksilöidä täydentämistarpeet. Arviointiselostuksesta kuultaisiin täydentämisen jälkeen tavanomaiseen tapaan 21 §:n mukaisesti, ja tämän jälkeen yhteysviranomaisen antaisi perustellun päätelmänsä 23 §:n mukaisesti.

4 luku. Arvioinnin huomioon ottaminen lupamenettelyssä ja luvassa

25 §. Arvioinnin huomioon ottaminen lupaharkinnassa. Pykälän 1 momentti edellyttäisi, että laissa tarkoitettua hanketta koskevaan lupahakemukseen tai muuhun siihen rinnastettavaan hakemukseen on liitettävä arviointiselostus ja yhteysviranomaisen siitä antama perusteltu päätelmä hankkeen merkittävistä ympäristövaikutuksista.

Pykälän 2 momentti sisältäisi keskeisen periaatteen siitä, että viranomaisen ei saa myöntää lupaa hankkeen toteuttamiseen eikä tehdä muuta siihen rinnastettavaa päätöstä ennen kuin se on saanut käyttöönsä arviointiselostuksen ja yhteysviranomaisen siitä antaman lausunnon. Vastaavansisältöinen säännös on voimassaolevan lain 13 §:ssä.

Pykälän 3 momentti edellyttäisi, että lupapäätökseen tai siihen rinnastettavaan päätökseen kirjattaisiin näkyviin perusteltu päätelmä sekä se, miten se on otettu huomioon.

26 §. Perustellun päätelmän ajantasaisuus. YVA-direktiivin nimenomainen säännös edellyttää, että toimivaltainen viranomaisen varmistaa perustellun päätelmänsä ajantasaisuuden luvanmyöntämishetkellä. Saman vaatimuksen voidaan katsoa seuraavan hallintolain 31 §:n viranomaiselle asettamasta velvollisuudesta huolehtia asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä. Perustellun päätelmän ajantasaisuusvaatimuksella tarkoitetaan sitä, ettei päätelmän laatimisen jälkeen ole ilmennyt olennaisia muutoksia arviointimenettelyssä saatuihin tietoihin tai niiden perusteena olleisiin seikkoihin, kuten lähiympäristön asutukseen tai luonnonolosuhteisiin.

Perustellun päätelmän ajantasaisuus olisi sidottu lupa-asian ratkaisemiseen: Yhteysviranomaisen tekemän perustellun päätelmän olisi oltava ajan tasalla lupa-asiaa ratkaistaessa. Lupaviranomaisen olisi varmistettava perustellun päätelmän ajantasaisuus. Ellei päätelmä ole ajan tasalla, 24 §:n mukainen menettely soveltuisi, kuitenkin siten, että yhteysviranomaisen sijaan täydennyspyynnön hankkeesta vastaavalle esittäisi lupaviranomainen. Täydennystarpeen tulisi kuitenkin olla vähäistä suurempi ja sellainen, että sillä on merkitystä lupapäätöksen kannalta.

Pykälän 2 momentin mukaan hankkeesta vastaava voisi pyytää yhteysviranomaiselta näkemystä perustellun päätelmän ajantasaisuudesta. Yhteysviranomaisen olisi tarvittaessa yksilöitävä, miltä osin päätelmä ei enää ole ajan tasalla, ja mitä tietoja sen ajantasaistamiseksi tarvittaisiin.

5 luku. Valtioiden rajat ylittävät ympäristövaikutukset

27 §. Suomen lainkäyttövaltaan kuuluvalla alueella toteutettavat hankkeet. Pykälä sisältäisi säännökset ympäristöministeriön yleisestä vastuusta huolehtia Suomea velvoittavan kansainvälisen sopimuksen mukaisten tehtävien hoidosta, jos Suomessa toteutettavalla hankkeella on todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia toisen valtion alueella. kansainvälisiä sopimuksia ovat Espoon sopimus ja valtioiden rajat ylittävistä ympäristövaikutuksista tehty kahdensivlinen sopimus Suomen ja Viron välillä. Myös YVA-direktiivi sisältää velvoitteita asiaan liittyen, joten pykälään lisättäisiin Euroopan unionin jäsenvaltio.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin velvollisuudesta antaa toisen valtion viranomaisille ja niille joiden oloihin tai etuihin hanke saattaa vaikuttaa tilaisuus osallistua arviointimenettelyyn. Lisäksi yhteisöt ja säätiöt ehdotetaan lisättäväksi luetteloon arviointimenettelyyn osallistumiseen oikeutetuista tahoista. Luettelo olisi näin yhteneväinen voimassa olevan lain 2 § 7 – kohdan kanssa, joka koskee osallistumiseen oikeutettuja tahoja kansallisessa menettelyssä. Suomen lainkäyttövaltaan kuuluvalla alueella tarkoitetaan Suomen valtion aluetta ja talousvyöhykettä.

28 §. Suomen lainkäyttövaltaan kuuluvalla alueella toteutettaviin hankkeisiin liittyvä kansainvälinen kuuleminen. Pykälään ehdotetaan koottavaksi toimivaltaisia viranomaisia ja menettelyjä koskevia säännöksiä tilanteissa, joissa Suomi toimii aiheuttajaosapuolena valtioiden rajat ylittäviä ympäristövaikutuksia aiheuttavissa hankkeissa.

Pykälän 1 momentti pohjautuisi nykyisen lain 14 §:n 3 momenttiin. Momentti koskee hankkeesta ilmoittamista ja arviointiohjelman toimittamista toiselle valtiolle, jos Suomessa toteutettavalla hankkeella on merkittäviä ympäristövaikutuksia toisen valtion alueella. Täsmennettäisiin kohdeosapuolen voivan olla myös Euroopan unionin jäsenvaltio. Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi velvoite toimittaa arviointiohjelman yhteydessä ympäristöministeriölle sekä hanketta koskevan ilmoituksen yhteydessä toisen valtion viranomaiselle käänös, joka sisältää riittävät tiedot arviointiohjelman sisällöstä.

Lisäksi täsmennettäisiin toiselle valtiolle tehtävän ilmoituksen aikataulua. Ympäristöministeriön tulisi toimittaa ilmoitus toiselle valtiolle viimeistään silloin kun yhteysviranomainen tiedottaa hankkeesta Suomessa.

Pykälän 2 momentti pohjautuisi voimassa olevan lain 14 §:n 4 momenttiin. Siinä säädettäisiin ympäristöministeriön ilmoitusvelvollisuuden sisällöstä. Momentin kohtaa neljä muutettaisiin siten, että siinä yksilöitäisiin vastauksen määräajan koskevan toista valtiota.

Pykälän 3 momentissa velvoitettaisiin ympäristöministeriö toimittamaan toisen valtion vastaus sekä annetut lausunnot ja mielipiteet yhteysviranomaiselle huomioonotettavaksi omassa arviointiohjelmassa koskevassa lausunnossa..

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin valtioiden välisiä neuvotteluja hankkeiden valtioiden rajat ylittävistä ympäristövaikutuksista. Näillä lisäyksillä täsmennettäisiin Espoon sopimuksen mukaisia menettelyjä. Momentin mukaan ympäristöministeriön on toimitettava arviointiselostus tarvittavine käänöksineen toiselle valtiolle ja tarjottava mahdollisuutta neuvotella erityisesti hankkeen vaikutuksista ja niiden vähentämisen- tai poistamiskeinoista, jos toinen valtio on ilmoittanut osallistuvansa arviointimenettelyyn. Tarvittaessa voitaisiin neuvotella myös muista Espoon sopimuksessa mainituista seikoista, kuten hankkeen mahdollisista vaihtoehdoista tai mahdollisista keskinäisistä yhteistyömuodoista haitallisten vaikutusten vähentämiseksi. Ympäristöministeriö toimittaa saamansa kuulemispalautteen ja mahdolliset neuvotteluasiakirjat yhteysviranomaiselle ja tarvittaessa hankkeesta vastaavalle. Asiakirjat olisi toimitettava hankkeesta vastaavalle, mikäli neuvottelut jatkuisivat vielä sen jälkeen, kun yhteysviranomainen on antanut perustellun päätelmänsä. Hankkeesta vastaavan on liitettävä asiakirjat lupahakemukseensa.

Pykälän 5 momentti koskisi hankkeiden lupa- tai muiden päätösten ilmoittamista toiselle valtiolle. Momentin mukaan lupaviranomaisen olisi toimitettava päätöksensä ympäristöministeriölle ja ympäristöministeriön olisi toimitettava hanketta koskeva lupa tai muu päätös ympäristövaikutusten arviointiin osallistuneelle toiselle valtiolle sen jälkeen, kun se on saanut päätöstä koskevat asiakirjat lupaviranomaiselta.

29 §. *Toisen valtion lainkäyttövaltaan kuuluvalla alueella toteutettavat hankkeet.* Pykälän 1 momentin mukaan, jos Suomea velvoittavan kansainvälisen sopimuksen osapuolen tai Euroopan unionin jäsenvaltion lainkäyttövaltaan kuuluvalla alueella toteutettavalla hankkeella on Suomen lainkäyttövaltaan kuuluvalla alueelle kohdistuvia todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia, ympäristöministeriö huolehtisi sopimuksen mukaisten tehtävien hoidosta toisen valtion ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä. Ympäristöministeriö olisi siten kyseessä olevan toisen valtion ilmoituksen vastaanottava taho Suomessa.

Pykälän 2 momentin mukaan ympäristöministeriö myös vastaisi toisen valtion viranomaiselle, huolehtisi toisen valtion toimittamista asiakirjoista tiedottamisesta ja mielipiteiden esittämisestä ja lausuntojen pyytämiseen mahdollisuuden varaamisesta, toimittaisi lausunnot ja mielipiteet toiselle valtiolle, vastaisi Suomea velvoittavan kansainvälisen sopimuksen mukaisista neuvotteluista toisen valtion kanssa, sekä huolehtisi, että toisen valtion toimittama hanketta koskeva lupa tai siihen rinnastettava päätös on sähköisesti saatavilla. Pykälän mukaisessa tiedottamisessa ja kuulemisessa noudatetaan hallintolakia.

6 luku. Erinäiset säännökset

30 §. *Selvilläolovelvollisuus.* Pykälän tarkoituksena on, että ympäristövaikutukset arvioitaisiin riittävästi myös muissa kuin 3 §:ssä tarkoitetuissa hankkeissa. Hankkeesta vastaavalla olisi sen lisäksi mitä muutoin on voimassa, yleinen velvollisuus olla selvillä hankkeensa ympäristövaikutuksista siinä laajuudessa kuin kohtuudella voidaan edellyttää. Vaikutusten selvittämisessä voitaisiin näissä tapauksissa soveltaa tämän lain mukaisen arvioinnin yleisiä periaatteita. Vastaava säännös on jo voimassaolevassa laissa.

31 §. *Ohjaus, valvonta ja seuranta.* Pykälän 1 momentin mukaan ympäristöministeriölle kuuluisi lain täytäntöönpanon yleinen ohjaus ja seuranta sekä arvioinnin yleinen kehittäminen. Muut ministeriöt huolehtisivat arviointimenettelyn täytäntöönpanon ohjauksesta ja seurannasta sekä arvioinnin kehittämisestä toimialoillaan. Tähän kuuluisivat muun muassa soveltamisohjeiden laatiminen arviointimenettelyn toteuttamisesta ministeriön toimialaa koskevissa hankkeissa. Soveltamisohjeissa olisi mahdollista tarkentaa arviointiselostuksen sisältöä hanketyypeittäin ja ottaa huomioon alalle tyypillisiä erityistilanteita. YVA-oppaita on laadittu muun muassa tie-, rata-, väylä-, kaivos- sekä maa-aineistenottohankkeisiin.

Pykälän 2 momentin mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ohjaisi ja valvoisi lain täytäntöönpanoa toimialueellaan.

32 §. *Hankkeesta vastaavan ja yhteysviranomaisen pätevyys.* Pykälän 1 momentin mukaan hankkeesta vastaavan tulisi varmistua siitä, että sillä on käytettävissään riittävä asiantuntemus arviointiohjelman ja –selostuksen laadintaan. Säännös on joustava, sillä koulutuksen ja kokemuksen lisäksi voidaan asiantuntemuksen riittävyyttä arvioidessa ottaa huomioon esimerkiksi hankkeesta vastaavan käyttämien asiantuntijoiden käytännössä osoitettu erityisalan osaaminen, esimerkiksi lintuasiantuntija.

Yhteysviranomainen ottaisi asiantuntemukseen ja sen riittävyyteen kantaa arviointiohjelma ja -selostuslausunnoissa.

Yhteysviranomaisella olisi vastaavasti velvollisuus varmistua siitä, että sen omalla henkilöstöllä on kulloisenkin hankkeen laadun ja laajuuden sekä tehtävän vaativuuden edellyttämä riittävä asiantuntemus.

33 §. *Valitusoikeus arvioinnin puuttumisen tai puutteellisuuden perusteella.* Pykälän 1 momentin mukaan ELY-keskuksella olisi oikeus valittaa 3 §:ssä tarkoitettua hanketta koskevasta muun lain mukaisen lupa-asian ratkaisusta tai muusta hankkeen toteuttamisen kannalta olennaisesta päätöksestä sillä perusteella, että tässä laissa tarkoitettua ympäristövaikutusten arviointia ei ole suoritettu. Valitusoikeus ei koskisi päätöstä tätä laajemmin, ellei elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella ole oikeutta valittaa muun lain perusteella.

Tämän lisäksi pykälän 2 momentin mukaan se, jolla on muun lain mukaan oikeus hakea muutosta päätökseen, voisi valituksessaan vedota siihen, ettei arviointimenettelyä ole suoritettu. Säännös on tarpeen, koska ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä ei tehdä asiaa koskevaa ratkaisua, josta voisi valittaa. Hanketta koskevan asian ratkaisemisesta säädetään erityislaeissa, joissa säädetään myös asianosaisten oikeudesta valittaa. Yhtä hanketta koskevat useat eri lait, joiden säännökset valitusoikeuden perusteesta ja laajuudesta vaihtelevat. Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettavalla lailla täsmennetään valitusperusteita tältä osin.

34 §. *Pakkokeinot.* ELY-keskuksella olisi pykälän mukaan oikeus sakon uhalla määrätä hankkeen toteuttaminen keskeytettäväksi siihen saakka, kunnes arviointimenettely on suoritettu. Edellytyksenä on, että 3 §:n mukaisen hankkeen toteuttaminen ei edellytä muun lain mukaista lupaa tai siihen rinnastettavaa päätöstä, ja hankkeen toteuttamiseen on ryhdytty ennen tässä laissa edellytettyä ympäristövaikutusten arviointia. Tällainen voisi olla hanke, jonka YVA-velvollisuus määräytyisi yksittäistapauspäätöksellä eikä olisi YVA-direktiivin soveltamisalaa.

35 §. *Maanpuolustusta ja siviilivalmiutta koskevat erityissäännökset.* Ehdotettu pykälä koskee tilannetta, jossa mahdollistetaan YVA-menettelyn soveltamatta jättäminen kokonaan. Toimivaltainen viranomainen voisi puolustusministeriön esityksestä päättää, ettei ympäristövaikutusten arviointimenettelyä sovelleta sellaisiin hankkeisiin, joiden yksinomaisena tarkoituksena olisivat puolustukseen tai siviilivalmiuteen liittyvät toimet, mikäli lain soveltaminen vaarantaisi niiden tarkoituksen. Ennen päätöksen tekemistä olisi pyydettävä lausuntoa asianomaisilta viranomaisilta.

36 §. *Muutoksenhaku arviointimenettelyn soveltamista koskevaan päätökseen.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin hankkeesta vastaavan oikeudesta hakea ehdotetun lain 13 §:n ja 35 §:n nojalla tehtyyn päätökseen valittamalla muutosta hallintolainkäyttölain mukaisesti. ELY-keskuksen päätöksestä valitettaessa kuitenkin toimivaltainen hallinto-oikeus on se, jonka tuomiopiirissä pääosa

kysymyksessä olevasta hankkeesta tai toiminnasta sijaitsee. Vastaava säännös on voimassa olevassa laissa.

Tapauksessa, jossa hallinto-oikeus on kumonnut elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen YVA-lain 10 §:n nojalla tekemän päätöksen, kyseinen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi hakea muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta hallinto- ja oikeuskäytännön turvaamiseksi. Vastaava säännös on voimassa olevassa laissa.

Lain 35 §:ssä säädetään poikkeusmahdollisuudesta yleiseen arviointivelvollisuuteen, kun kyseessä ovat puolustukseen tai siviilivalmiuteen liittyvät toimet. Poikkeaminen edellyttäisi sitä, että lain soveltaminen vaarantaisi niiden tarkoituksen. Asiassa tehtävään päätökseen olisi muutoksenhakumahdollisuus, toisin kuin vastaavan poikkeusmahdollisuuden sisältävän nykyisen lain 26 §:n kohdalla on laita. Mahdollisuus saattaa viranomaisen päätös lainkäyttöelimen tutkittavaksi on vahva perustuslain 21 §:n turvaama pääsääntö, josta voidaan poiketa ainoastaan riittävän painavin perustein. Voimassa olevassa laissa valitus ympäristöministeriön asiassa tekemään päätökseen oli suljettu kokonaan pois. Ehdotetun lain 35 §:n mukaiseen toimivaltaisen viranomaisen päätökseen olisi kuitenkin valitusoikeus hankkeesta vastaavalla.

37 §. *Kustannusvastuu.* Voimassa olevaa lakia vastaavasti tiedottamisen, kuulemisen ja ympäristövaikutusten selvittämisen arvioinnin kustannuksista sekä valtioiden rajat ylittävien vaikutusten arviointiin liittyvien velvoitteiden täytäntöönpanoa varten tarvittavien käännosten kustannuksista vastaisi hankkeesta vastaava. Näin ollen valtion viranomaisen voisi veloittaa valtion maksuperustelain (150/92) mukaisesti hankkeesta vastaavaa viranomaisen suoritteista aiheutuneista kustannuksista.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin yhteysviranomaisen lausuntojen maksullisuudesta.

7 luku. Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

38 §. *Voimaantulo.* Pykälässä säädettäisiin voimassa olevan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain kumoamisesta.

39 §. *Vireillä olevat asiat.* Pykälässä säädettäisiin lain voimaan tullessa vireillä olevien asioiden käsittelystä.

1.2. Laki viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista

10 §. *Valtioiden rajat ylittävät ympäristövaikutukset.* Pykälän 2 momenttia muutettaisiin siten, että suunnitelmasta tai ohjelmasta vastaavaa viranomaista veloitetaan olemaan viipymättä yhteydessä ympäristöministeriöön tilanteissa, joissa suunnitelman tai ohjelman toteuttamisella voi olla todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia Suomea velvoittavan kansainvälisen sopimuksen sopimuspuolen tai Euroopan unionin jäsenvaltion alueelle.

Pykälään lisättäisiin uusi 5 momentti, jossa tuodaan esiin veloite tiedottaa suunnitelman tai ohjelman hyväksymistä koskevasta päätöksestä toiselle valtiolle SOVA-asetuksen 8§:n 2 momentissa säädetyllä tavalla.

10 a §. *Toisen valtion suunnitelman tai ohjelman ympäristöarviointiin osallistuminen.* Ehdotettu pykälä on uusi. Pykäläehdotuksen 1 momentin mukaan, jos Suomea velvoittavan kansainvälisen sopimuksen sopimuspuolen tai toisen Euroopan unionin jäsenvaltion viranomaisen suunnitelman tai

ohjelman toteuttamisella on todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia Suomen lainkäyttövaltaan kuuluvalla alueella, ympäristöministeriö vastaisi SOVA-pöytäkirjan mukaisista ympäristöarviointiin liittyvistä tiedottamis- ja neuvottelutehtävistä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin ympäristöministeriön tehtävistä liittyen neuvotteluihin ja kuulemiseen toisen valtion suunnitelman tai ohjelman ympäristöarvioinnista. Momentin 1 kohdassa säädettäisiin, että ympäristöministeriö ilmoittaa haluaako se neuvotella ennen suunnitelman tai ohjelman hyväksymistä. Tämä koskee sekä tilanteita, joissa valtiot ovat yksimielisiä siitä, että neuvottelut järjestetään, että tilanteita, joissa Suomi SOVA-pöytäkirjan 10 artiklan mukaisesti pyytää neuvottelujen aloittamista. Pykälän 2 momentin 4 kohdan mukaan ympäristöministeriön on pyydettävä suunnitelma- ja ohjelmaluonnoksesta lausunnot muilta viranomaisilta. Lausunnot tulee pyytää elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta ja tarpeen mukaan kunnan terveys- ja ympäristöviranomaisilta sekä muilta vaikutusalueella toimivilta viranomaisilta. Jos kysymyksessä on alueellisesti laajakantoinen tai muuten merkittävä suunnitelma tai ohjelma, lausunto on pyydettävä myös sosiaali- ja terveysministeriöltä. Muiden viranomaisten ohella lausunnot tulee pyytää Suomen ja Ruotsin välisen rajajokisopimuksen (SopS 91/2010) sekä Suomen ja Norjan välisen rajavesistökomissiosta tehdyn sopimuksen (SopS 32/1981) mukaisilta komissioilta aina kun valtioiden rajat ylittävät todennäköisesti merkittävät haitalliset vaikutukset koskevat rajavesistöjä.

Edellä 1 ja 2 momenteissa tarkoitettuja tiedottamis- ja neuvottelutehtäviä hoidettaessa noudatetaan mitä hallintolain 41, 55 ja 62 §:ssä säädetään kuulemisesta.

1.3. Maankäyttö- ja rakennuslaki

9 §. Vaikutusten selvittäminen kaavaa laadittaessa. Lain 9 §:ään ehdotetaan lisättäväksi säännökset hankkeen ympäristövaikutusten arvioinnin tekemisestä kaavoituksen yhteydessä. Maankäyttö- ja rakennuslain mukainen kaavoituksesta vastaava viranomainen olisi tällöin vastuussa siitä, että menettely tehtäisiin tässä pykälässä ja sen nojalla annetussa asetuksessa säädetyllä tavalla. Menettely kattaisi hankkeen ympäristövaikutusten arvioinnin sillä tavalla, että hankkeen ympäristövaikutuksia ei olisi tarpeen arvioida erikseen YVA-lain 3 luvun mukaisessa menettelyssä. Tästä olisi säännös YVA-laissa. Ehdotettavan YVA-lain 5 §:n 1 momentin mukaan YVA-lain 3 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettun hankkeen tai toteutettun hankkeen muutosten ympäristövaikutukset voidaan arvioida YVA-lain 3 luvun mukaisen menettelyn sijaan muun lain mukaisessa menettelyssä, jos vaikutukset tulevat selvitettyiksi ennen lupahakemuksen jättämistä tässä laissa edellytetyllä tavalla. Menettely olisi YVA-direktiivin 2 artiklan 2. kohdassa tarkoitettu menettely, jossa hankkeen ympäristövaikutusten arviointi liitetään jäsenvaltiossa voimassa oleviin menettelyihin.

Pykälässä säädetään mahdollisuudesta arvioida hankkeen ympäristövaikutukset kaavoituksen yhteydessä, mutta se ei loisi hankkeesta vastaavalle ehdotonta oikeutta menettelyyn. Käytännössä asia voisi tulla esille YVA-lain mukaisessa ennakkoneuvottelussa tai muuten kaavan vireilletulon yhteydessä. Tapauskohtaisesti ratkeaisi myös se, minkä tason kaavoituksen, maakunta-, yleis- vai asemakaavan, yhteyteen ympäristövaikutusten arviointi olisi tarkoituksenmukaista kytkeä.

Mahdollisuudesta arvioida hankkeen ympäristövaikutukset kaavoituksen yhteydessä ehdotetaan säädettäväksi pykälän uusissa 3 ja 4 momentissa. Uusien momenttien myötä pykälän nykyinen 3 momentti asetuksenantovaltuuksista siirtyisi sen 5 momentiksi.

Ehdotettavassa 3 momentissa todetaan, että vaikutusarviointi voidaan tehdä YVA-lain 3 luvun menettelyn sijaan kaavoituksen yhteydessä silloin, kun kaava laaditaan yksityisen tai julkisen hankkeen toteuttamiseksi. Lisäksi säännöksessä todetaan, että hankkeesta, johon ympäristövaikutusten arviointimenettelyä sovelletaan, säädetään mainitun lain 3 §:ssä.

Jälkimmäisellä lauseella selvennetään sitä lähtökohtaa, että julkisilla ja yksityisillä hankkeilla tarkoitetaan ehdotettavan YVA-lain 3 §:ssä tarkoitettuja hankkeita. Maankäyttö- ja rakennuslaissa ei säädettäisi lainkaan arviointivelvollisuuden piiriin kuuluvista hankkeista, sillä ne määriteltäisiin YVA-laissa.

Vaikka maankäyttö- ja rakennuslain mukaiseen ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn ei sovellettaisi YVA-lain 3 luvun säännöksiä, tulisi edellä mainitun lain muiden lukujen säännökset sovellettaviksi kuten esimerkiksi yksittäistapauksellista arviointia edellyttävät hankkeet ja tätä edellytysarviointia koskeva päätöksentekomenettely (YVA-lain 2x luku) sekä kansainvälistä kuulemistä koskeva menettely (YVA-lain 5 luku). Kaavoituksen yhteydessä tapahtuva hankkeen ympäristövaikutusten arviointi ei korvaisi näitä muita menettelyitä. Toisaalta nämä menettelyt läpi käynyt hanke voi tulla varsinaisessa arviointivaiheessa myös kaavoitusmenettelyssä arvioiduksi.

Ehdotettavan 3 momentin viimeisessä virkkeessä säädettäisiin, että hankkeesta vastaavan on toimitettava hanketta ja sen vaikutusten arviointia koskevia tietoja kaavan laatimisesta vastaavalle viranomaiselle ja tarvittaessa myös ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain 10 §:n mukaiselle yhteysviranomaiselle (yhteysviranomainen), joka vastaa ympäristövaikutusten riittävyyden arvioinnista ja YVA-laissa tarkoitettun perustellun päätelmän tekemisestä.

Kaavat, joiden yhteydessä tehdään hankkeen ympäristövaikutusten arviointi, valmistellaan kaavoituksen normaalien säännösten mukaisesti kuitenkin niin, että lisäksi olisi noudatettava joitakin erityisiä menettelyvelvoitteita. Tällaisia erityisiä menettelyvelvoitteita on tarpeen säätää toisaalta eri tahojen välisen yhteistyön ja tiedonvaihdon järjestämiseksi tehtävien jakautuessa kahdelle viranomaiselle. Yhteysviranomainen tarvitsee omaa arviointitehtäväänsä varten niitä asiakirjoja, joita hankkeesta vastaava, viranomaiset ja osalliset toimittavat kaavoituksesta vastaavalle viranomaiselle, jotta tämä voi hoitaa omaa kaavoitustehtäväänsä. Toisaalta yksityiskohtaiset säännökset ovat tarpeen YVA-direktiivin 5 ja 6 artiklassa säädettyjen täsmällisten menettelysäännösten toimeenpanemiseksi. Nämä koskevat muun muassa viranomaisilta pyydettäviä lausuntoja ja kannanottoja, menettelyssä eri tahoille ilmoitettavia tietoja, asiakirjojen nähtävilläpitoa sekä asianosaisten ja muiden kuulemiselle säädettäviä riittäviä määräaikoja.

Uusi 4 momentti koskisi tilannetta, jossa hankkeesta vastaava on sama taho kuin kaavan laatimisesta vastaava viranomainen. Näissä tilanteissa hankkeen ympäristövaikutusten arviointia ei voida tehdä kaavan laatimisen yhteydessä. Säännös on tarpeen viranomaisen riippumattomuuden varmistamiseksi YVA-direktiivissä edellytetyllä tavalla. Direktiivin 9 a artiklan mukaan jos toimivaltainen viranomainen on myös hankkeen toteuttaja, jäsenvaltioiden on eriytettävä asianmukaisesti direktiivistä johtuvia velvoitteita toteuttavien viranomaisten ne tehtävät, jotka aiheuttavat eturistiriitoja. Tällaista tehtävien eriyttämisestä säätäminen olisi hankalasti toteutettavissa, kun otetaan huomioon kunnan hallinnon järjestämistä koskevat periaatteet ja niitä ilmentävät kuntalain säännökset. Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan kunnanvaltuusto hyväksyy yleiskaavat (37 §) ja asemakaavat. Asemakaavoituksessa valtuuston päätösvaltaa voidaan muiden kuin vaikutukseltaan merkittävien kaavojen osalta johtosäännössä siirtää kunnanhallitukselle tai lautakunnalle. (52 §.) Kuntalain (365/1995) mukaan kunta päättää hallintonsa järjestämisestä kuntalaissa säädetyllä tavalla. Hallinnon järjestämiseksi valtuusto hyväksyy tarpeelliset johtosäännöt, joissa määrätään kunnan eri viranomaisista sekä niiden toiminnasta, toimivallan jaosta ja tehtävistä (16 §). Kunnan toimielimiä ovat valtuuston lisäksi kunnanhallitus, lautakunnat ja johtokunnat, niiden jaostot sekä toimikunnat (17 §). Valtuusto voi johtosäännössä siirtää toimivaltaansa kunnan muille toimielimille sekä luottamushenkilöille ja viranhaltijoille. Toimivaltaa ei kuitenkaan saa siirtää asioissa, joista valtuuston on tässä tai muussa laissa olevan nimenomaisen säännöksen mukaan päätettävä. (14 §.) YVA-direktiivin toimeenpano edellyttäisi, että se kunnan viranomainen, joka edustaa kuntaa hankkeesta vastaavan roolissa, olisi riippumaton kunnanvaltuustosta, ja siitä muusta

viranomaisesta, joka hyväksyy asemakaavat, jos toimivaltaa niiden osalta on siirretty. Asiasta säätäminen laissa tarkoittaisi siis sitä, että kunta veloitettaisiin johtosäännöin tai muilla tavoilla huolehtimaan siitä, että toimielin, joka päättää hankkeen toteuttamisesta ja edustaa hanketta, olisi jokin muu kuin kunnanvaltuusto tai, jos asemakaavojen hyväksymistoimivalta on siirretty muulle toimielimelle, jokin muu kuin tämä toimielin. Lisäksi säädöksin olisi huolehdittava, että tämä toimielin olisi sillä tavalla riippumaton valtuuston vaikutusvallasta, että eturistiriitatilanteet vältettäisiin. Tämän tyyppinen kunnanvaltuuston toimivallan rajoittaminen ei liene tarkoituksenmukaista. Toinen vaihtoehto olisi rajata kunnanvaltuuston toimivaltaa kaavojen hyväksyjänä silloin, kun kunta on hankkeesta vastaava ja YVA halutaan tehdä kaavoituksen yhteydessä. Tällainenkaan kunnanvaltuuston toimivaltaa koskeva rajausta ei liene tavoiteltava. Niinpä ratkaisuna eturistiriitatilanteiden välttämiseksi ehdotetaan, että ympäristövaikutusten arvioinnin viranomaistehtävät kuuluvat näissä tilanteissa yksinomaan yhteysviranomaisen toimivaltaan.

Säännös ei estä arvioimasta hankkeen ympäristövaikutuksia esimerkiksi maakuntakaavan yhteydessä kunnan ollessa hankkeesta vastaava. Hankkeen ja kaavan vastuutahot ovat tällöin eri viranomaisia eikä säännös näin ollen koske tätä tilannetta.

Pykälän 5 momentiksi siirtyvää asetuksenantovaltuutta ehdotetaan täydennettäväksi lisäämällä siihen erityisiä menettelyvelvoitteita koskevat valtuudet. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää edellä kuvatulla tavalla tarkemmin hankkeesta vastaavan velvollisuudesta toimittaa tietoja viranomaisille sekä viranomaisten tehtävistä ja yhteistyöstä.

62 a §. *Hanketta koskevan kaavoituksen ja ympäristövaikutusten arviointimenettelyn kuulemisten yhteensovittaminen.* Lakiin lisättäisiin uusi pykälä, jossa säädettäisiin yhteistyöstä kaavoituksen ja hankkeen arviointimenettelyn kuulemisten yhdistämiseksi. Uuden 1 momentin tarkoituksena on tehdä yksittäistä hanketta koskevan kaavoituksen ja hankkeen ympäristövaikutusten arvioinnin yhteensovittamisesta aiempaa helpompaa. Hankkeesta vastaava vastaisi hankkeen ympäristövaikutusten selvittämisestä kuten YVA-menettelyssä yleensäkin. Hankkeen ympäristövaikutuksia koskevat selvitykset todennäköisesti hyödyttäisivät kaavoitusta ja nämä yhdessä kaavaa varten laadittujen selvitysten kanssa hyödyttäisivät hankkeen suunnittelua. Selvitystyön osalta olisi tarpeen sopia vastuunjaosta aina kussakin tapauksessa erikseen hankkeesta vastaavan ja kaavoittajan kesken. YVA-menettelyn mukainen arviointiohjelma sekä maankäyttö- ja rakennuslain mukaisen osallistumis- ja arviointisuunnitelma olisivat ne asiakirjat, jossa työnjako kirjataan.

Siten hanketta koskevan ympäristövaikutusten arviointimenettelyn ja hankkeen edellyttämän kaavoituksen välillä on mahdollisuus yhteensovittamiseen. Erityisesti tämä koskee kuulemismenettelyä. Eri kuulemisprosessien yhdistäminen olisi mahdollista ilman, että kuulemisen tarkoitus vaarantuu. Tämän vuoksi esitetään, että lakiin kirjattaisiin mahdollisuus sovittaa yhteen hanketta koskevan kaavoituksen ja hankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettelyn kuulemiset.

Kaavoitus ja YVA käynnistyvät ennakkoneuvottelussa yhteysviranomaisen, kaavoitusviranomaisen ja hankkeesta vastaavan kesken. Ennakkoneuvottelussa todetaan yhteensovittamistarve ja 62 a §:n soveltuvuus. Tämän jälkeen hankkeesta vastaava panee vireille YVA-lain mukaisen YVA-ohjelman ja kaavoitusviranomaisen laatii maankäyttö- ja rakennuslain mukainen osallistumis- ja arviointisuunnitelman (OAS). YVA-ohjelmasta ja OAS:sta laaditaan yhteinen kuulutus, kun YVA-lain mukainen kuuleminen ja maankäyttö- ja rakennuslain mukainen mahdollisuus mielipiteiden esittämiseen alkavat. Näiden päätyttyä saatu palaute välitetään yhtäältä yhteysviranomaiselle YVA-menettelyssä huomioon otettavaksi ja toisaalta kaavoitusviranomaiselle kaavoitusmenettelyssä huomioon otettavaksi. Yhteysviranomaisen antaa lausuntonsa YVA-ohjelmasta.

Seuraavassa vaiheessa hankkeesta vastaava laatii YVA-selostuksen ja kaavoitusviranomaisen valmistelea kaavan. YVA-selostus ja kaavan valmisteluaineisto kuulutetaan yhteisellä kuulutuksella, niillä on yhteneväiset kuulutusaika ja kuulemisaika, ja järjestettävä yleisötilaisuus on yhteinen. Näistä saatu palaute välitetään yhtäältä YVA-menettelyyn ja toisaalta kaavoitukseen. YVA-yhteysviranomaisen antaa perustellun päätelmänsä YVA-selostuksesta ja kaavoitusviranomaisen laatii kaavaehdotuksen. Tämän jälkeen kaavaehdotus vielä kuulutetaan ja siitä voi esittää mielipiteitä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin asetuksenantovaltuus, jotta asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä yhteensovittamisesta.

132 §. *Ympäristövaikutusten arviointi.* Pykälään lisättäisiin YVA-direktiivin ja YVA-lain uudistamisen vuoksi tarpeelliset säännökset siitä, miten ympäristövaikutusten arviointimenettely on otettava huomioon tämän lain mukaisessa päätöksenteossa.

Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin velvollisuus tavanomaista laajempaan vireillöolosta tiedottamiseen ja kuulemiseen silloin, kun päätösmenettely liittyy ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn. Asian vireille tulosta olisi tiedotettava internetissä. Tarkemmat säännökset tiedottamisesta annettaisiin asetuksella, jonka valtuussäännös olisi pykälän 3 momentissa. Direktiivin 6 artiklan velvoitteiden mukaisesti niille ympäristöasioista vastaaville tai paikallisen ja alueellisen toimivallan perusteella toimiville viranomaisille, joita hanke todennäköisesti koskee, on annettava mahdollisuus ilmaista kantansa lupahakemuksesta. Jäsenvaltio voi nimetä nämä viranomaiset. Rakennuslupamenettelyssä tällaiseksi lausunnon antavaksi viranomaiseksi, joka edustaa ympäristönsuojelun etua ja toimii alueellisesti, säädettäisiin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Koska kunnan rakennusvalvontaviranomaisen on itse paikallinen viranomaisen ja osa kunnan organisaatiota, ei erillistä paikallista viranomaista koskevaa lausunnonantovelvollisuutta säädettäisi. Lisäksi viranomaisen voi tarvittaessa hankkia hallintolain mukaisesti muiden viranomaisten lausuntoja, jos asian selvittäminen sitä vaatii. Momentissa säädettäisiin myös YVA-direktiivin 9 artiklan toimeenpanemiseksi, että viranomaisen on laadittava pyydetyistä lausunnoista ja kuulemisten tuloksista yhteenveto, jonka on oltava saatavilla samanaikaisesti päätöksen antamisen ja julkipanon kanssa. Käytännössä tällainen yhteenveto voidaan joko kirjata itse päätökseen tai sen liitteeseen tai se voidaan tehdä erillisenä asiakirjana, joka pidetään nähtävillä samanaikaisesti lupapäätöksen kanssa.

Pykälän 2 momentissa olisi informatiivinen viittaus niihin YVA-laissa säädettäviin asioihin, joilla olisi liityntä päätösmenettelyyn ja jotka olisi otettava huomioon tämänkin lain mukaisessa päätöksenteossa.

1.4. Luonnonsuojelulaki

65 §. *Hankkeiden ja suunnitelmien arviointi.* Uudistettu YVA-direktiivin 2 artiklan 3 kohta asettaa jäsenmaille veloitteen tapauksen mukaan varmistaa, että käyttöön otetaan yhteen sovitettuja ja/tai yhteisiä menettelyjä, mikäli arviointivelvollisuus johtuu samanaikaisesti sekä YVA-direktiivistä, että luonto- tai lintudirektiivistä. Säännöksen tavoitteena on päällekkäisten arviointimenettelyjen välttäminen. Luontodirektiivin 6 artiklan 3 kohtaan perustuvan arviointimenettelyn tarkoituksena on tuottaa hankkeita hyväksyville tai suunnitelmia vahvistaville viranomaisille varmuus siitä, että niiden toteuttamisella ei ole merkittävien kielteisiä vaikutuksia Natura 2000 –verkostoon kuuluvien alueiden koskemattomuuteen. Tätä menettelyä koskevat kansalliset säännökset sisältyvät luonnonsuojelulain 65 ja 66 §:iin.

Voimassa olevan lain mukaan, kyseinen Natura 2000 –alueisiin kohdistuvien vaikutusten arviointi voidaan tehdä myös osana YVA-menettelyä. Suomessa noudatettu menettely vastaa siten pitkälti

YVA-direktiivin muutoksen tavoitteita. Säännöstä ehdotetaan kuitenkin täsmennettäväksi velvoittavampaan muotoon poistamalla pykälän 1 momentin viimeinen lause, ja lisäämällä samaa asiaa koskeva uusi 4 momentti, jossa todettaisiin, että Natura-arviointi tehdään tapauksen mukaan YVA-menettelyn yhteydessä.

Pääsääntöisesti noudatettaisiin siis jatkossa näissä tilanteissa yhteistä menettelyä kyseisten direktiivien velvoitteiden toimeenpanossa. Käytännössä voi kuitenkin olla tilanteita, joissa Natura-arvioinnin tyhjentävä suorittaminen ei kaikilta osin ole mahdollista vielä YVA-menettelyn vaiheessa käytettävissä olevilla hankkeen tiedoilla. Sen vuoksi on tarpeen säilyttää laissa harkintamahdollisuus YVA-direktiivin sanamuodon ”*tapauksen mukaan*” sallimissa puitteissa. Käytännössä arviointi tehtäisiin YVA-menettelyn puitteissa siinä laajuudessa kuin se YVA-menettelyn tarkkuustaso huomioon ottaen on mahdollista. Joidenkin luontodirektiivien edellyttämien erillisselvitysten täydentäminen voi olla YVA-menettelyn päättymisen jälkeenkin vielä tarpeen. Arviointiohjelmavaiheessa tapahtuvalla toimijoiden ja viranomaisten vuorovaikutuksella on keskeinen rooli kokonaistaloudellisesti joustavien menettelyjen määrittelyssä. On kuitenkin todettava, että viime kädessä lupaviranomaisen tehtävänä on ratkaista, ovatko yhteen sovitettut menettelyt tuottaneet luontodirektiivin 6 artiklan 3 kohdassa edellyttämät tiedot päätöksenteolle.

Samassa yhteydessä menettelyä yksinkertaistettaisiin Natura-arviointimenettelyyn liittyvän lausuntomenettelyn osalta. Uuden 4 momentin viimeisessä lauseessa todettaisiin, että voimassa olevan pykälän 2 momentissa tarkoitetut elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ja suojelualueen haltijan lausunnot sisällytettäisiin YVA-lain mukaiseen perusteltuun päätelmään. Tällöin lupaviranomaisen ei enää erikseen olisi tarpeen pyytää kyseisiä lausuntoja. Näin vähennettäisiin lausuntojen määrää ja samalla myös nopeutettaisiin menettelyä, koska lausuntojen antamiseen liittyvä määräaika lyhenisi niiden Natura-arviointien osalta, jotka on suoritettu osana YVA-menettelyä. Tätä voidaan pitää perusteltuna sen vuoksi, että luonnonsuojeluviranomaisilla ja suojelualueen haltijoilla olisi YVA-menettelyn yhteydessä jo arvioinnin varhaisessa vaiheessa mahdollisuus perehtyä ja vaikuttaa arvioinnin asianmukaiseen kohdentumiseen.

1.5. Ympäristönsuojelulaki

5 luku Lupamenettely

39 §. *Lupahakemus.* Pykälä koskee ympäristölupahakemusta ja sitä muutettaisiin ympäristövaikutusten arviointimenettelyn asiakirjojen osalta.

Pykälän 2 momentissa on säädetty muun muassa hakijan velvollisuudesta liittää ympäristövaikutusten arviointiselostus ja sitä koskeva yhteysviranomaisen lausunto lupahakemukseen. Lausunnon sijaan YVA-laissa ehdotetaan säädettäväksi, että yhteysviranomaisen antaisi perustellun päätelmän hankkeen merkittävistä ympäristövaikutuksista, joten viittauksen sanamuotoa ehdotetaan muutettavaksi YVA-lain sanamuotoa vastaavaksi. Lisäksi momentissa säädettäisiin lupaviranomaisen velvollisuudesta varata yhteysviranomaiselle tarvittaessa tilaisuus täydentää päätelmää, jos se ei olisi ajan tasalla lupa-asiaa ratkaistaessa. Tämä kohta liittyy YVA-lain 26 §:ssä tarkoitettuun perustellun päätelmän ajantasaisuuden varmistamiseen. .

83 §. *Lupapäätöksen sisältö.* Pykälä koskee ympäristölupapäätöksen sisältöä ja sitä muutettaisiin ympäristövaikutusten arviointimenettelyn huomioon ottamista koskevan kohdan osalta.

Pykälän 2 momentissa säädetään muun muassa ympäristövaikutusten arvioinnin huomioon ottamisesta lupaharkinnassa. Ehdotuksen mukaan myös YVA-lain 4 luvussa säädetään samasta asiasta. Nämä YVA-lain säännökset koskevat kaikkia YVA-hankkeiden toteuttamiseen tähtäviä ympäristöllisiä lupia, myös ympäristölupaa. Ottaen huomioon, että YVA-lain 4 luvun säännökset ovat

tämän momentin yleistä huomioonottamisvelvollisuutta yksityiskohtaisemmat, ehdotetaan momenttiin lisättäväksi informatiivinen lause, jonka mukaan arvioinnin huomioon ottamisesta säädetään tarkemmin YVA-lain 4 luvussa.

YVA-lain 4 luvussa säädettäisiin tämän hallituksen esityksen mukaisesti niistä lupaviranomaisen tehtävistä, jotka liittyvät ympäristövaikutusten arviointiin ja jotka ajoittuvat hankkeen lupavaiheeseen. Lupaviranomaisen olisi sovellettava YVA-lain 4 lukua ympäristönsuojelulain rinnalla, kun lupa-asia käsitellään ja ratkaistaan. Säännökset koskisivat vain YVA-menettelyn piiriin kuuluvia hankkeita ja niihin liittyviä lupamenettelyitä.

1.6. Vesilaki

5 luku Ojitus

35 §. *Kokouksesta ilmoittaminen.* Pykälän 1 momenttiin esitetään lisättäväksi säännökset sähköisestä tiedottamisesta. Ehdotuksen mukaan ojitustoimituksen toimituskokousta ja loppukokousta koskeva kuulutus olisi julkaistava ojitushankkeen vaikutusalueen kunnan ilmoitustaulun lisäksi myös kunnan internetsivuilla.

11 luku Hakemusmenettely

3 §. *Lupahakemuksen sisältö.* Pykälän nykyisen 2 momentin mukaan sellaisen hankkeen, josta on tehtävä ympäristövaikutusten arviointi, hakemusasiakirjoihin on liitettävä mainitun lain mukainen arviointiselostus. Ehdotetun muutoksen mukaan hakemusasiakirjoihin tulisi liittää myös yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä hankkeen merkittävistä ympäristövaikutuksista. Jos lupa-asiaa käsiteltäessä ilmenee että päätelmä ei ole enää ajan tasalla, tulee lupaviranomaisen varata yhteysviranomaiselle tilaisuus täydentää päätelmää. Päätelmän täydentäminen voisi tarpeen esimerkiksi tilanteessa, jossa hanke tai hankealueen ympäristö on muuttunut siten, että hankkeen vaikutukset poikkeavat päätelmän antamisen ajankohtana arvioiduista. Vastaavasti uusi tietämys hankkeen vaikutuksista voisi olla sellainen syy, minkä vuoksi päätelmää tulisi tarkistaa.

10 §. *Hakemuksesta tiedottaminen.* Pykälän 1 momenttiin esitetään lisättäväksi säännökset sähköisestä tiedottamisesta. Ehdotuksen mukaan kuulutus olisi julkaistava lupaviranomaisen ja kuntien ilmoitustaulujen lisäksi myös lupaviranomaisen ja kuntien ilmoitustaulujen internetsivuilla.

Pykälän 1 momentin asetuksenantovaltuutta esitetään täsmennettäväksi siten, että valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä kuulutuksen sisällöstä ja sen julkaisemisesta.

21 §. *Päätöksen sisältö.* Voimassaolevan 3 momentin mukaan vesitaloushanketta koskevasta päätöksestä on käytävä ilmi, miten hanketta koskeva ympäristövaikutusten arviointi on otettu huomioon. Säännöstä esitetään tarkistettavaksi siten, että päätökseen tulisi lisäksi kirjata ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 21 §:n mukainen yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä hankkeen ympäristövaikutuksista sekä miten tämä on otettu päätöksessä huomioon.

1.7 . Maa-aineslaki

5 §. *Ottamissuunnitelma.* Voimassa olevan lain 5 §:n 3 momentti sisältää viittauksen YVA-lakiin. Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi maininta yhteysviranomaisen lausunnosta.

6 § *Luvan myöntämisen edellytykset.* Pykälän 3 momentissa viitataan YVA-lakiin. Säännöstä ehdotetaan täsmennettäväksi viittauksen osalta.

19 § *Päätöksen julkipano.* Säännökseen ehdotetaan lisättäväksi uusi momentti viittauksesta YVA-lakiin. Vastaavasti nykyiset 2 ja 3 momentti siirtyisivät 3 ja 4 momenteiksi.

1.8 Kaivoslaki

34 § *Lupahakemus.* Muutetaan pykälän 3 momentti (perustelua täydennettävä)

45 § *Lupaharkinnan perusteet.* Lisätään pykälään uusi 2 momentti (perustelua täydennettävä)

56 § *Lupapäätöksen sisältö.* Voimassa olevassa 56 §:ssä, joka koskee lupapäätöksen sisältöä, viitataan YVA-lakiin yleisluonteisesti. Säännöstä ehdotetaan täsmennettäväksi viittauksen osalta.

1.9. Ydinenergilaki

16 §. *Lupaviranomaiset.* Pykälän olemassa olevat momentit 1-3 säilyisivät ennallaan. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi momentti, jossa säädetään lupaviranomaisen velvollisuudesta ottaa huomioon muuttuneen ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (xx/yyyy) velvollisuudet. Pykälään lisättävät velvollisuudet koskisivat lupaviranomaisia, joten niistä säätäminen pykälässä on perusteltua.

Uuden momentin mukaan velvollisuudesta ottaa ympäristövaikutusten arviointi huomioon päätöksenteossa, varmistaa ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain tarkoittaman perustellun päätelmän ajantasaisuus sekä velvollisuudesta kirjata päätelmää koskevat tiedot lupapäätökseen säädetään ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa.

Kyseessä on viittaussäännös, jonka lisääminen on tarpeen ympäristövaikutusten arviointimenettelyä koskevan lain uudistamisen vuoksi ja eräiden sen lain mukaisten viranomaisen velvollisuuksien huomioon ottamiseksi lupahakemuksen käsittelyssä ja päätöstä tehtäessä.

23 §. *Lupahakemuksen käsitteleminen.* Pykälän 1–3 vastaisivat voimassa olevaa lakia. Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain muuttamisen takia pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 ja 5 momentti, jotka sisältäisivät velvollisuuden liittää lupahakemukseen ympäristövaikutusten arviointiselostus sekä ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn liittyvän kuulutusvelvollisuuden soveltamisesta lupahakemuksen käsittelyn yhteydessä.

Voimassa olevan lain 19 §, 20 § sekä 21 §:n mukaan rakentamis- ja käyttö lupien edellytyksenä on, että ympäristönsuojelu on otettu asianmukaisesti huomioon toiminnan suunnittelussa. Voimassa

olevan lain 13 §:ssä on lisäksi säännös hakijan velvollisuudesta julkistaa tarkistettu selvitys laitoksen arvioidusta ympäristövaikutuksista ennen periaatepäätöksen tekemistä.

Uudessa 4 momentissa säädettäisiin velvollisuudesta liittää lupahakemukseen ympäristövaikutusten arviointiselostus ja yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä niin kuin siitä säädetään ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa. Velvollisuus liittää lupahakemukseen arviointiselostus olisi hankkeesta vastaavan velvollisuus, josta säädettäisiin lupahakemuksen käsittelyä koskevassa säännöksessä. Muilta osin lupahakemuksen sisällöstä ja siihen liitettävistä selvityksistä säädettäisiin edelleen ydinenergia-asetuksessa.

[Uudessa 5 momentissa säädettäisiin velvollisuudesta kuuluttaa lupahakemuksen vireilletulosta, kun kyse on sellaisesta hankkeesta josta on tehtävä ympäristövaikutusten arviointi ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain mukaan.]

25 §. Lupaehdot ja niiden muuttaminen. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siihen lisätään velvollisuus kirjata lupapäätökseen luvanhaltijan esittämät toimenpiteet merkittävien haitallisten ympäristövaikutusten ehkäisemiseksi tai vähentämiseksi, mikäli kyseessä on sellainen hanke, josta on tehty ympäristövaikutusten arvioinnista annetussa laissa (xx/yyyy) tarkoitettu ympäristövaikutusten arviointi.

Pykälän 2. ja 3. momentti säilyisivät nykyisellään.

1.10. Maantielaki

18 §. Yleissuunnitelma. Pykälässä säädetään, milloin tiehankkeesta on laadittava yleissuunnitelma. Lainkohdan 2 virkkeen mukaan yleissuunnitelma on aina laadittava hankkeissa, joihin sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (468/1994) (jäljempänä YVA -laki) 3 luvun arviointimenettelyä. Tällaisia tiehankkeita ovat ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain liitteen 1 mukaan moottori- tai moottoriliikenneteiden rakentaminen, neli- tai useampikaistaisen, vähintään kymmenen kilometrin pituisen yhtäjaksoisen uuden tien rakentaminen sekä tien uudelleenlinjaus tai leventäminen siten, että näin muodostuvan yhtäjaksoisen neli- tai useampikaistaisen tieosan pituudeksi tulee vähintään kymmenen kilometriä. Lisäksi arviointimenettelyä sovelletaan yksittäistapauksessa muihinkin kuin edellä lueteltuihin hankkeisiin, milloin niistä aiheutuu todennäköisesti luettelossa tarkoitettujen hankkeiden vaikutuksiin rinnastettavia merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia. ELY -keskus päättää arviointimenettelyn soveltamisesta tällaiseen hankkeeseen.

Tiehankkeen suunnittelu ja maantien liikennejärjestelyjä tarkoittavan kaavan valmistelu tapahtuu yleensä samanaikaisesti. Tiehankkeesta vastaava huolehtii YVA -lain tarkoittaman arviointiohjelman ja arviointiselostuksen laatimisesta. Maantielain 17 §:n 1 momentin mukaan yleissuunnitelman ja tiesuunnitelman tulee perustua maankäyttö- ja rakennuslain mukaiseen oikeusvaikutteiseen kaavaan, jossa maantien sijainti ja suhde muuhun maankäyttöön on selvitetty. Kaavan sitovaa ohjausvaikutusta korostetaan 17 §:n 2 momentissa, jonka mukaan yleissuunnitelmaa ei saa hyväksyä vastoin maakuntakaavaa tai oikeusvaikutteista yleiskaavaa.

Kaavan sitovan ohjausvaikutuksen vuoksi velvollisuutta laatia tiehankkeesta yleissuunnitelma ei ole silloin, kun maantien sijainti ja sen vaikutukset on jo riittävässä määrin ratkaistu asemakaavassa tai oikeusvaikutteisessa yleiskaavassa. Tästä säädetään 18 §:n 1 virkkeessä. Menettelymuotojen yksinkertaistamiseksi ja kaavan tiehanketta sitovan ohjausvaikutuksen korostamiseksi ehdotetaan 18 §:n 2 virkkeen mukaista velvollisuutta laatia yleissuunnitelma kaikissa YVA -lain arviointimenettelyä vaativissa hankkeissa helpotettavaksi. Yleissuunnitelman laatiminen ei olisi tarpeen, jos tiehankkeen luonteesta ja suunnittelutilanteesta johtuen yleissuunnitelman laatimiselle ei olisi tarvetta. Näissä

tilanteissa hankkeen ominaisuudet ovat sellaiset, että muun suunnittelun, kuten kaavoituksen ja tiesuunnitelman laatiminen, ja hankkeen vaikutusten arvioinnin (mukaan lukien YVA-menettely) kautta saatu tieto on riittävä hankkeen suunnittelun ja toteuttamisen kannalta. Esimerkki tällaisesta hankkeesta on YVA-menettelyn piiriin kuuluva moottoritien parantaminen, jossa tien linjausta ei muuteta merkittävästi. Muutoksen vaikutukset voidaan riittävällä tavalla selvittää kaavoituksen, YVA-menettelyn ja tiesuunnitelman laatimisen yhteydessä, eikä yleissuunnitelman laatimiselle ole suunnittelullista tai vaikutusten arviointiin liittyvää tarvetta.

Ehdotuksen mukaan tiehankkeita koskeva YVA -lain mukainen arviointimenettely säilyisi ennallaan ja voimassa olevan lain mukainen yleissuunnitelman laatimisvelvollisuus poistettaisiin tapauksissa, joissa hankkeen luonteesta ja muun suunnittelun tilanteesta johtuen yleissuunnitelman laatimiselle ei olisi tarvetta. Tällöin tiehanke voitaisiin toteuttaa kaavan sekä arviointiselostuksen ja yhteysviranomaisen siitä antaman lausunnon mukaisesti hyväksymällä hanketta koskeva tiesuunnitelma ilman yleissuunnitelmavaihetta.

29 §. *Ympäristövaikutusten arviointimenettely.* Pykälässä säädetään siitä, millä tavoin YVA-lain mukainen ympäristövaikutusten arviointimenettely on otettava huomioon hyväksyttäessä yleis- ja tiesuunnitelmia. Pykälään tehtäisiin YVA-direktiivin ja YVA-lain uudistamisen vuoksi tarpeelliset muutokset.

Pykälän 1 momentissa olisi informatiivinen viittaus YVA-lain mukaiseen veloitteeseen liittää YVA-lain mukainen arviointiselostus ja yhteysviranomaisen siitä antama lausunto tiehanketta koskevaan suunnitelmaan.

Pykälän 2 momentissa viitattaisiin uudistetun YVA-lain säännöksiin arviointimenettelyn ja perustellun päätelmän huomioon ottamisesta hyväksymispäätöksessä, perustellun päätelmän ajantasaisuudesta sekä perusteltua päätelmää koskevien tietojen kirjaamisesta hyväksymispäätökseen.

Pykälän 3 momenttiin ei esitetä muutoksia.

[Pykälään lisättäisiin 4 momentti, jossa säädettäisiin YVA-direktiivin muutoksessa asetetuista uusista vaatimuksista päätöksen sisällölle. Maantielaissa ei ole säännöstä päätöksen sisällöstä, vaan hyväksymisessä tulevat noudatettavaksi hallintolain säännökset päätöksen sisällöstä ja perustelemisesta. Uudessa 4 momentissa edellytettäisiin päätöksessä tuotavan esiin vuorovaikutusmenettelyissä saadut tiedot ja niiden vaikutukset hyväksymispäätökseen. Päätöksessä tulisi lisäksi kirjata suunnitelmassa esitetyt toimenpiteet hankkeen haitallisten ympäristövaikutusten ehkäisemiseksi tai vähentämiseksi.]

1.11. Ratalaki

11 §. *Yleissuunnitelma.* Pykälässä säädetään, milloin rautatiehankkeesta on laadittava yleissuunnitelma. Pykälän 2 virkkeen mukaan yleissuunnitelma on aina laadittava sellaisissa hankkeissa, joihin sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyä annetun lain 3 luvun mukaista arviointimenettelyä. Tällaisia rautatiehankkeita ovat ympäristövaikutusten arviointimenettelyä annetun lain liitteen 1 mukaan kaukoliikenteen rautateiden rakentaminen. Lisäksi ELY -keskus voi päättää arviointimenettelyn soveltamisesta muihinkin rautatiehankkeisiin, milloin niistä aiheutuu todennäköisesti luettelossa tarkoitettujen hankkeiden vaikutuksiin rinnastettavia merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia. Pykälään ehdotetaan tehtäväksi lisäys, jonka mukaan yleissuunnitelmaa ei tarvitsisi tehdä pelkästään sillä perusteella, että hankkeeseen sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyä, jos hankkeen ominaisuuksista sekä suunnittelulle ja vaikutusten arvioinnille asetettavista vaatimuksista muuta johdu. Kun maantielain

18 §:ään ehdotetaan tehtäväksi samansisältöinen muutos, viitataan tässä tuon pykälän perusteluihin.

24 §. Ympäristövaikutusten arviointimenettely. Pykälässä säädetään siitä, millä tavoin YVA-lain mukainen ympäristövaikutusten arviointimenettely on otettava huomioon hyväksyttäessä yleis- ja ratasuunnitelmia. Pykälään tehtäisiin YVA-direktiivin ja YVA-lain uudistamisen vuoksi tarpeelliset muutokset.

Pykälän 1 momentissa olisi informatiivinen viittaus YVA-lain mukaiseen veloitteeseen liittää kyseisen lain mukainen arviointiselostus ja yhteysviranomaisen antama perusteltu päätelmä hankkeen merkittävistä ympäristövaikutuksista tiehanketta koskevaan suunnitelmaan.

Pykälän 2 momentissa viitattaisiin uudistetun YVA-lain säännöksiin arviointimenettelyn ja perustellun päätelmän huomioon ottamisesta hyväksymispäätöksessä, perustellun päätelmän täydennystarpeesta sekä yhteysviranomaisen perusteltua päätelmää koskevien tietojen kirjaamisesta hyväksymispäätökseen.

Pykälän 3 momenttiin ei esitetä muutoksia.

[Pykälään lisättäisiin 4 momentti, jossa säädettäisiin YVA-direktiivin muutoksessa asetetuista uusista vaatimuksista päätöksen sisällölle. Maantielaissa ei ole säännöstä päätöksen sisällöstä, vaan hyväksymisessä tulevat noudatettavaksi hallintolain säännökset päätöksen sisällöstä ja perustelemisesta. Uudessa 4 momentissa edellytettäisiin päätöksessä tuotavan esiin vuorovaikutusmenettelyissä saadut tiedot ja niiden vaikutukset hyväksymispäätökseen]

1.12. Ilmailulaki

79 §. Pykälän 3 momentissa säädetään muun muassa siitä, millä tavoin YVA-lain mukainen ympäristövaikutusten arviointimenettely on otettava huomioon lentopaikan tai muun ilmailua palvelevan alueen rakentamislupaa käsiteltäessä. Pykälään tehtäisiin YVA-direktiivin ja YVA-lain uudistamisen vuoksi tarpeelliset muutokset.

Pykälän 3 momenttiin lisättäisiin informatiivinen viittaus YVA-lain mukaiseen veloitteeseen liittää YVA-lain mukainen arviointiselostus ja yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä rakentamislupaa koskevaan hakemukseen. Pykälän 3 momenttiin lisättäisiin myös viittaus uudistetun YVA-lain säännöksiin arviointimenettelyn ja perustellun päätelmän huomioon ottamisesta hyväksymispäätöksessä, perustellun päätelmän ajantasaisuudesta sekä yhteysviranomaisen lausunnon nähtäville asettamisesta.

1.13. Laki kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta

5 §. Nykyisen pykälän 4 momentin mukaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa tarkoitettua hanketta koskevaan lunastuslupahakemukseen on liitettävä mainitun lain mukainen arviointiselostus. Ehdotetun muutoksen mukaan hakemusasiakirjoihin tulisi liittää myös yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä. Jos lunastuslupa-asiaa käsiteltäessä ilmenee että päätelmä ei ole enää ajan tasalla, tulee lupaviranomaisen varata yhteysviranomaiselle tilaisuus täydentää päätelmää. Päätelmän täydentäminen voisi tarpeen esimerkiksi tilanteessa, jossa hanke tai hankealueen ympäristö on muuttunut siten, että hankkeen vaikutukset poikkeavat päätelmän antamisen ajankohtana arvioiduista. Vastaavasti uusi tietämys hankkeen vaikutuksista voisi olla sellainen syy, minkä vuoksi päätelmää tulisi tarkistaa.

Päätelmän tarkistamisvelvollisuutta arvioitaessa tulee ottaa huomioon se, että lunastusmenettelyssä ympäristöä koskeville näkökohdille voidaan antaa merkitystä rajallisesti. Varsinkin sellaisten hankkeiden, joiden vaikutukset ympäristöön otetaan huomioon esimerkiksi ympäristönsuojelulain tai kaivoslain ennakkovalvontamenettelyissä, osalta päätelmän täydentämistarpeet painottuvat nimenomaan hankkeen toteuttamistapaa ohjaaviin menettelyihin.

7 §. Lunastuslain 7 §:ssä säädetään lunastuslupahakemuksen sisällöstä. Lunastuslain 7 §:n mukaan lunastuslupaa haettaessa on esitettävä lunastuslupa-asian ratkaisemisen edellyttämä selvitys. Hakijan tulee esittää selvitystä lunastuksen tarpeellisuudesta sekä mm. alueen omistussuhteista sekä alueen kaavoitustilanteesta. Lupahakemuksen sisältöä koskevat vaatimukset ovat yleispiirteiset, minkä vuoksi pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti, joka sisältää valtioneuvostolle osoitetun asetuksenantovaltuuden antaa tarkempia säännöksiä lunastuslupahakemuksen sisällöstä ja siihen liitettävistä asiakirjoista.

9 §. Pykälän 1 momenttiin esitetään lisättäväksi säännökset sähköisestä tiedottamisesta. Voimassaolevan pykälän mukaan lunastettavan alueen omistajalle ja haltijalle tieto lunastuslupahakemuksesta annetaan todisteellisena tiedoksiantona ja lunastuslain 8 §:n 2 momentissa tarkoitetuille viranomaisena tavallisena tiedoksiantona. Muille tahoille lunastuslupahakemus annetaan tiedoksi julkisella kuulutuksella kunnan ilmoitustaululla. Momenttiin esitetään lisättäväksi säännökset internetissä tapahtuvasta tiedottamisesta. Tiedottamisvelvollisuus koskisi hanketta, joka edellyttää ympäristövaikutusten arviointia. Tällainen kuulutus tulisi julkaista lisäksi kunnan internetsivuilla.

Pykälään esitetään lisättäväksi uusi 5 momentti, joka sisältäisi valtioneuvostolle osoitetun asetuksenantovaltuuden antaa tarkempia säännöksiä kuulutuksessa mainittavista tiedoista. Tiedot koskisivat muun muassa hakijaa, hanketta, sen sijaintia ja vaikutuksia, hakemusasiakirjojen nähtävilläpitoa ja yleisön kuulemista.

10 §. Pykälän 1 momenttiin ei esitetä tehtäväksi muutoksia. Pykälään esitetään lisättäväksi uusi 2 momentti, jolloin nykyiset 2 ja 3 momentti siirtyisivät 3 ja uudeksi 4 momenteiksi.

Ehdotetun uuden 2 momentin mukaan päätöksessä olisi selostettava hakemuksen tarkoitus tai liitettävä hakemus tarpeellisilta osin päätökseen. Koska lunastuslupapäätökset sisältävät jo nykyään nämä keskeiset tiedot, ei ehdotettu säännös laajentaisi nykyistä käytäntöä. Ehdotettuun uuteen 2 momenttiin esitetään sisällytettäväksi säännökset ympäristövaikutusten arvioinnin huomioon ottamisesta. Voimassaolevaan lunastuslakiin ei sisälly erityissäännöksiä ympäristövaikutusten arvioinnin huomioon ottamisesta, vaan lunastuslaki nojautuu tältä osin ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 13 §:n yleissäännöksiin.

Pykälän 3 momenttiin esitetään lisättäväksi säännökset sähköisestä tiedottamisesta. Ehdotuksen mukaan lunastuslupaviranomaisen olisi ilmoitettava päätöksen antamisesta internetsivuillaan.

1.14. Laki eräiden ympäristön käyttöön vaikuttavien hankkeiden lunastusluvasta

2 §. *Soveltamisala.* Laki eräiden ympäristön käyttöön vaikuttavien hankkeiden lunastusluvasta on aikanaan säädetty Århusin yleissopimuksen täytäntöön panemiseksi (HE 165/2003 s. 34). Lain 2 §:ssä tarkoitettujen putkijohtojen sijoittamisen osalta ei ole säädetty mitään sellaista lupamenettelyä, jossa järjestöjen muutoksenhakuoikeus olisi voitu toteuttaa yleissopimuksen määräysten mukaisesti, minkä vuoksi putkijohdot säädettiin lunastuslupaa edellyttäväksi hankkeiksi ja siten lunastusmenettelyn piiriin.

Lain soveltamisalaa määrittävää 2 §:ää esitetään laajennettavaksi. Ehdotetun uuden 3 kohdan mukaan hanke edellyttäisi lunastuslupaa, jos kyse olisi vähintään 110 kilovoltin sähköjohdosta tai maan rajan ylittävästä kaasun kuljettamiseen tarkoitettuun siirtoputkesta, jos hankkeesta olisi tehtävä ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (/) 3 §:n nojalla ympäristövaikutusten arviointi.

Nimellisjännitteeltään vähintään 110 kilovoltin sähköjohdon rakentaminen edellyttää sähkömarkkinalain (588/2013) 14 §:n mukaan Energianmarkkinaviraston myöntämää hankelupaa. Jos kyse on valtakunnan rajan ylittävästä sähköjohdosta, lupa-asian ratkaisee ministeriö. Lupapäätöksestä on käytävä ilmi, miten ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (468/1994) mukainen arviointi on otettu huomioon. Hankeluvan myöntämisen edellytyksenä on sähkömarkkinalain 16 §:n mukaan, että sähköjohdon rakentaminen on sähkön siirron turvaamiseksi tarpeellista. Valtakunnan rajan ylittävän sähköjohdon hankeluvan myöntämisen edellytyksenä on lisäksi, että sähköjohdon rakentaminen on muutoinkin sähkömarkkinoiden kehityksen ja vastavuoroisuuden kannalta tarkoituksenmukaista. Kun hankeluvassa ei määrätä sähköjohdon reittiä, ei hankeluvalla ohjata hankkeen toteuttamistapaa ja sen ympäristövaikutuksia.

Nimellisjännitteeltään vähintään 110 kilovoltin sähköjohdon rakentaminen edellyttää käytännössä lähes aina lunastusmenettelyä hankkeen toteuttamiseksi tarpeellisten alueiden hankkimiseksi, jossa hakijan tulee liittää hakemusasioihin ympäristövaikutusten arviointiselostus siten kuin lunastuslain 5 §:ssä säädetään. Lunastuslupaharkinnassa on kyse yleisen tarpeen käsilläolon arvioinnista, eli voidaanko hakijalle myöntää käyttöoikeus toisen omaisuuteen tai viime kädessä oikeus lunastaa omaksi toisen omaisuutta hankkeen toteuttamiseksi. Lunastuslupamenettelyssä ei päätetä yksityiskohtaisesti hankkeen toteuttamistavasta, mutta yleisen tarpeen arvioinnissa voidaan rajoitetusti ottaa huomioon myös hankkeen vaikutukset ympäristöön. Sähkömarkkinalakia esitetään tarkistettavaksi siten, että ympäristövaikutusten arviointia ei otettaisi enää huomioon sähkömarkkinalain 14 §:n mukaisessa hankelupaharkinnassa. Nimellisjännitteeltään vähintään 110 kilovoltin sähköjohdon rakentamishankkeissa ympäristövaikutusten arviointi tulisi siis jatkossa huomioon otettavaksi lunastuslupamenettelyssä sähkömarkkinalain mukaisen hankelupamenettelyn sijasta.

Maakaasumarkkinalain (508/2000) 6 luvun 5 §:n mukaan maan rajan ylittävän siirtoputken rakentamiseen on haettava hankelupaa työ- ja elinkeinoministeriöltä. Luvan myöntämisen edellytyksenä on, että maan rajan ylittävän siirtoputken rakentaminen on maakaasumarkkinoiden kehityksen ja vastavuoroisuuden kannalta tarkoituksenmukaista. Lupaa myönnettäessä on otettava huomioon hankkeen merkitys maakaasun sisämarkkinoille. Hankelupaan voidaan liittää luvan edellytysten kannalta tarpeellisiksi katsottavia ehtoja, mutta luvassa ei määritellä siirtoputken reittiä. Jos hakemus koskee ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa (468/1994) tarkoitettua hanketta, hakemukseen on liitettävä mainitun lain mukainen arviointiselostus ennen päätöksentekoa. Lupapäätöksestä on käytävä ilmi, miten ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain mukainen arviointi on otettu huomioon.

Vastaavasti kuin sähkömarkkinalaissa, maakaasumarkkinalain mukaisella hankeluvalla ei ohjata hankkeen toteuttamistapaa ja siitä aiheutuvia ympäristövaikutuksia. Maakaasumarkkinalain 6 luvun 5 §:n mukaisessa hankkeessa on kyse sentyyppisestä hankkeesta, että se edellyttää lähes aina alueen käyttämiseksi tarpeellisten oikeuksien hankkimista lunastusmenettelyssä. Maakaasumarkkinalakia esitetään tarkistettavaksi siten, että ympäristövaikutusten arviointia ei otettaisi enää huomioon maakaasumarkkinalain 6 luvun 5 §:n mukaisessa hankelupaharkinnassa. Maan rajan ylittävän kaasuputken rakentamishankkeissa ympäristövaikutusten arviointi tulisi siis jatkossa huomioon

otettavaksi lunastuslupamenettelyssä maakaasumarkkinalain mukaisen hankelupamenettelyn sijasta.

4 a §. Yleisön kuuleminen. Lunastuslupa-asioissa asianosaisen puhevaltaa ovat perinteisesti käyttäneet lupahakemuksen kohteena olevan kiinteän omaisuuden tai erityisten oikeuksien omistajat ja haltijat sekä laissa säädetyt viranomaiset. Muilla tahoilla ei ole lähtökohtaisesti katsottu olleen sellaista oikeudellista intressiä lunastusasiassa valvottavanaan, koska lunastusluvalla ei lähtökohtaisesti ratkaista hankkeen sallittavuutta tai toteuttamistapaa, vaan yksinomaan voidaan hakijalle myöntää oikeus lunastaa hankkeen edellyttämä käyttöoikeus tai oikeus lunastaa alue omaksi.

Lunastusluvalla voi kuitenkin olla hankeluvan kaltainen merkitys eräissä tilanteissa. Yleensä kyse on pienimuotoisista tai ympäristövaikutuksiltaan verraten vähäisistä hankkeista. Esimerkiksi lunastuslupalain 2 §:ssä tarkoitetun sähköjohdon tai maakaasuputken rakentaminen ei edellytä sellaisia ympäristöllisiä lupia, joissa kokonaisvaltaisesti arvioitaisiin hankkeen toteuttamisen sallittavuutta ja toteuttamistapaa. Näissä tilanteissa lunastuslupa on ainoa hankkeen toteuttamista koskeva viranomaisen päätös. Oikeuskäytännössä (ks. KHO:2011:49 ja KHO:2016:10) on katsottu tällaisessa tilanteessa myös muulla kuin lunastuslain 8 §:ssä tarkoitetulla asianosaisella olevan valitusoikeus. [Korkein hallinto-oikeus on ratkaisussaan KHO:2011:49 katsonut maakaasun siirtoputken rakentamista koskevassa asiassa alueella toimineella asukasyhdistyksellä olleen valitusoikeus maakaasuputken lunastuslupaa koskevasta päätöksestä, viitaten päätöksensä perusteluissa muun muassa tiedon saantia, yleisön osallistumisoikeutta sekä muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeutta ympäristöasioissa koskevalla Århusin yleissopimukseen (SopS 122/2004) ja YVA-direktiivin 2 ja 10 a artiklaan. Toisaalta korkein hallinto-oikeus katsoi ratkaisussa KHO:2016:10, ettei yhdistyksellä ollut lunastusasiassa muutoksenhakuoikeutta kun lunastusluvalla ei päätetty lunastuksen kohteena olevan alueen käytöstä, vaan omistusoikeuden lunastuksesta tai omistajan käyttövapauden rajoittamisesta ja yhdistyksellä oli valitusoikeus laitoksen rakentamiseen liittyvissä muissa kaava- ja lupamenettelyissä.]

Lunastuslupalain 5 §:n mukaan sellaisella rekisteröidyllä yhdistyksellä tai säätiöllä, jonka tarkoituksena on ympäristön-, terveyden-, tai luonnonsuojelun edistäminen taikka asuin ympäristön viihtyisyyden edistäminen ja joka toimii hankkeen tarkoittamalla alueella, on oikeus valittaa lunastuslupalain 2 §:ssä tarkoitetulle hankkeelle annetusta lunastusluvasta. Säännöksen perusteella yhdistyksellä voidaan katsoa olevan oikeus esittää huomautuksensa myös jo aikaisemmassa vaiheessa eli lunastuslupamenettelyssä. Asiaa koskevan säännöksen puuttuessa oikeustila on kuitenkin epäselvä. YVA-direktiivin 6 artiklan 4 kohdan mukaan yleisölle, jota asia koskee, on annettava mahdollisuus osallistua ympäristöä koskeviin päätöksentekomenettelyihin ja sillä on tätä tarkoitusta varten osalta oikeus esittää toimivaltaiselle viranomaiselle huomautuksensa ja mielipiteensä. Asian selventämiseksi pykälän 1 momenttiin esitetään sisällytettäväksi säännökset myös muiden kuin asianosaisten ja viranosaisten mahdollisuudesta esittää mielipiteensä asiasta. Säännös koskisi ainoastaan lain 2 §:ssä tarkoitettuja hankkeita, ei lunastuslain mukaisia lunastuslupia yleisesti. Säännöksellä ei muutettaisi 5 §:n muutoksenhakuun oikeutettujen piirin laajuutta.

YVA-direktiivin 9 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan yleisön saatavilla tulee olla päätöksenteon jälkeen muun ohella yhteenveto kuulemisten tuloksista ja niiden tarkastelusta. Lunastuslupamenettelyssä sovellettavaksi tulevan hallintolain 45 §:n mukaan päätös on perusteltava ja perusteluissa on ilmoitettava, mitkä seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun. Lunastuslupaviranomainen on jo nykyisen sääntelyn nojalla velvollinen perustelemaan ratkaisunsa. Direktiivin veloitteen asianmukaisen täytäntöönpanon varmistamiseksi myös muiden kuin asianosaisten ja viranomaisten osalta pykälän 2 momenttiin esitetään sisällytettäväksi säännökset

lunastuslupaviranomaisen velvollisuudesta vastata 1 momentissa tarkoitetuissa muistutuksissa esitettyihin yksilöityihin muistutuksiin.

5 §. Muutoksenhaku. Pykälän 2 momentin viittaus tarkistettaisiin vastaamaan muutettavaksi esitettyä lunastuslain 10 §:ää.

1.15. Sähkömarkkinalaki

14 §. Hankelupa suurjännitejohdon rakentamiseen. Nimellisjännitteeltään vähintään 110 kilovoltin sähköjohdon rakentaminen edellyttää Energiaviraston myöntämää hankelupaa. Jos kyse on valtakunnan rajan ylittävstä sähköjohdosta, lupa-asian ratkaisee ministeriö. Pykälän 3 momentista esitetään poistettavaksi viimeinen lause, jonka mukaan lupapäätöksestä on käytävä ilmi, miten ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain mukainen arviointi on otettu huomioon.

Hankeluvan myöntämisen edellytyksenä on sähkömarkkinalain 16 §:n mukaan, että sähköjohdon rakentaminen on sähkön siirron turvaamiseksi tarpeellista. Valtakunnan rajan ylittävän sähköjohdon hankeluvan myöntämisen edellytyksenä on lisäksi, että sähköjohdon rakentaminen on muutoinkin sähkömarkkinoiden kehityksen ja vastavuoroisuuden kannalta tarkoituksenmukaista. Kun hankeluvassa ei määrätä sähköjohdon reittiä, ei hankeluvalla hallita edes osaksi ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä tarkoitettujen vaikutusten syntymistä.

Nimellisjännitteeltään vähintään 110 kilovoltin sähköjohdon rakentaminen edellyttää käytännössä lähes aina lunastusmenettelyä hankkeen toteuttamiseksi tarpeellisten alueiden hankkimiseksi, jossa hakijan tulee liittää hakemusasioihin ympäristövaikutusten arviointiselostus siten kuin lunastuslain 5 §:ssä säädetään. Lunastuslupamenettelyssä hankkeen ympäristölliset edellytykset tutkitaan osana lunastuslupaharkintaa. Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn ja sähkömarkkinalain 14 §:n hankeluvan välisen yhteyden purkaminen poistaisi muodollisen arviointimenettelyn huomioonottamisvelvollisuuden näissä hankkeissa, minkä vuoksi harkinnanvaraista ympäristövaikutusten arviointimenettelyä edellyttävät hankkeet esitetään säädettäväksi säännönmukaisesti lunastuslupaa edellyttäväksi laajentamalla eräistä ympäristön käyttöön vaikuttavien hankkeiden lunastusluvasta annetun lain soveltamisalaa määrittävää 2 §:ää.

15 §. Hankeluvan hakeminen. Pykälästä poistettaisiin tarpeettomana velvollisuus liittää ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa tarkoitettua hanketta koskevaan hakemukseen mainitun lain mukainen arviointiselostus.

1.16. Maakaasumarkkinalaki

6 luku. Luvat ja ilmoitukset

6 §. Pykälästä esitetään poistettavaksi 2 ja 3 momentti, joissa säädetään ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa tarkoitettun arviointiselostuksen liittämisestä hankelupahakemukseen ja ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain mukaisen arvioinnin huomioon ottamisesta lupapäätöksessä.

Maakaasumarkkinalain 6 luvun 5 §:n mukaan maan rajan ylittävän siirtoputken rakentamiseen on haettava hankelupaa työ- ja elinkeinoministeriöltä. Luvan myöntämisen edellytyksenä on, että maan rajan ylittävän siirtoputken rakentaminen on maakaasumarkkinoiden kehityksen ja vastavuoroisuuden kannalta tarkoituksenmukaista. Lupaa myönnettäessä on otettava huomioon hankkeen merkitys maakaasun sisämarkkinoille. Hankelupa voidaan liittää luvan edellytysten kannalta tarpeellisiksi katsottavia ehtoja, mutta luvassa ei määritellä siirtoputken reittiä.

Vastaavasti kuin sähkömarkkinalaissa, maakaasumarkkinalain mukaisella hankeluvalla ei hallita ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä tarkoitettujen vaikutusten syntymistä.

Maakaasumarkkinalain 6 luvun 5 §:n mukaisessa hankkeessa on kyse sentyyppisestä hankkeesta, että se edellyttää lähes aina alueen käyttämiseksi tarpeellisten oikeuksien hankkimista lunastusmenettelyssä. Eräistä ympäristön käyttöön vaikuttavien hankkeiden lunastusluvasta annettuun lakiin lisättäisiin sen vuoksi säännös, jonka mukaan kaasun kuljettamiseen tarkoitettu maan rajan ylittävä siirtoputki edellyttäisi lunastuslupaa, jos hankkeesta on tehtävä ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 3 §:n nojalla ympäristövaikutusten arviointimenettely.

2 TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET

YVA-muutosdirektiivin täytäntöönpano ja hallituksen esitykseen ehdotetut muut muutokset vaikuttavat myös ympäristövaikutusten arvioinnista annettavan valtioneuvoston asetuksen sisältöön.

Hankeluettelo, josta nykyisin säädetään asetuksen 6 §:ssä ja 7 §:n harkintaperusteet arviointimenettelyn soveltamiselle yksittäistapauksessa ehdotetaan siirrettäväksi YVA-lain liitteeksi.

Uutena veloitteena muutosdirektiivin artiklan 4 kohdassa 4 ja liitteessä IIA on hankkeesta vastaavalle luotu velvoite toimittaa viranomaiselle tiedot hankkeesta ja sen vaikutuksista, kun päätetään YVA-menettelyn tarpeellisuudesta yksittäistapauksessa. Näitä ovat muun muassa hankkeen kuvaus, ympäristönäkökohdat, joihin hankkeella on todennäköisesti vaikutusta sekä kuvaus mahdollisista todennäköisesti merkittävistä ympäristövaikutuksista. Liitteen IIA edellyttämät tiedot ehdotetaan säädettäväksi asetuksella.

Muutosdirektiivin arviointiselostuksen sisältövaatimuksista on säädetty YVA-direktiivin 5 artiklan 1 kohdassa ja tarkemmin liitteessä IV. Liitteen rakenne on muuttunut ja sisältövaatimuksia on laajennettu, syvennetty ja havainnollistettu esimerkein. Tarkoituksena kuitenkin on, että liitteen sisältövaatimuksia sovelletaan tapauskohtaisesti, ottaen huomioon hankkeen erityisominaisuudet ja ympäristö, johon todennäköisesti kohdistuu vaikutuksia. Liitteen sisällön laajuus korostaa arviointiohjelmavaiheen merkitystä vaikutusten arviointia rajaavana vaiheena. Ympäristövaikutusten arviointi kohdennettaisiin jatkossa todennäköisesti merkittäviin ympäristövaikutuksiin, jotka ovat tarpeen perustellun päätelmän tekemiselle hankkeen merkittävistä ympäristövaikutuksista. On huomattava, että vaikutusten arvioinnin täytyy kattaa myös arvioinnin alkaessa vielä epävarmat vaikutukset, jotka YVAn aikana selvitetään tarkemmin.

Valtioneuvoston asetus ympäristövaikutusten arviointimenettelystä on tarkoitus antaa kokonaan uutena asetuksena. YVA-asetuksen arviointiohjelman ja –selostuksen sisältövaatimukseen tulisi sisällyttäävelvoite esittää tiedot näiden asiakirjojen laatijoista ja heidän pätevyydestään, jotta yhteysviranomainen voisi arvioida tekijöiden asiantuntemuksen ja esittää kantansa sen riittävästä.

YVA-asetusta tarkistettaisiin myös viranomaisten tehtävien osalta.

Laki sisältäisi seuraavat asetuksenantovaltuudet:

YVA-lain 10 §:n mukaan toimivallanjaosta yhteysviranomaisten välillä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

YVA-lain 12 §:n mukaan hankkeesta vastaavan viranomaisille toimitettavista tiedoista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

YVA-lain 17 §:n mukaan arviointiohjelman sisällöstä ja rakenteesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

YVA-lain 18 §:n mukaan arviointiohjelman kuulutuksen sisällöstä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

YVA-lain 20 §:n mukaan arviointiselostusta koskevan kuulutuksen sisällöstä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

YVA-lain 21 §:n mukaan arviointiselostuksen kuulutuksen sisällöstä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Lakiin ympäristövaikutusten arviointimenettelystä sisältyisi mahdollisuus toteuttaa YVA-menettely muun lain mukaisessa menettelyssä. YVA-menettely voitaisiin toteuttaa kaavoituksen kautta, mikä edellyttäisi muutosta maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:ään sekä lisättäväksi maankäyttö- ja rakennusasetukseen tarkentavat säännökset.

3. VOIMAANTULO

YVA-direktiivi on määrä saattaa kansallisesti voimaan viimeistään 16 päivänä toukokuuta 2017. Tämän vuoksi ehdotetaan, että lait tulevat voimaan viimeistään 1 päivänä toukokuuta 2017.

4. SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS

Ehdotettu laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä on keskeinen ympäristönsuojelua koskeva säädös, jolla on liittymäkohtia useisiin muihin ympäristöalan lakeihin. Ehdotettuun lakiin ympäristövaikutusten arviointimenettelystä liittyvät keskeiset perusoikeudet ovat vastuuta ympäristöstä koskeva perustuslain 20 §:n 1 momentti, kansalaisten osallistumista koskeva 20 §:n 2 momentti, oikeusturvaa koskeva 21 §:n 1 momentti. Perustuslain kannalta merkittävä kokonaisuus on erityisesti perustuslain 80 §:n laillisuusperiaatteen huomioon ottaminen lain perussäännöksissä ja asetuksenantovaltuuksissa.

Perustuslakivaliokunta on (PeVM 25/1994 vp) asettanut seuraavat edellytykset perusoikeuksien rajoittamiselle: Rajoitusten tulee perustua laintasoiseen säädökseen, rajoitusten on oltava tarkkarajaisia ja riittävän täsmällisesti määriteltyjä, rajoitusperusteiden tulee olla perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttäviä, painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimia, lailla ei voida säätää perusoikeuden ytimeen kuuluvaa rajoitusta, rajoitusten tulee olla välttämättömiä tavoitteen saavuttamiseksi sekä laajuudeltaan oikeassa suhteessa perusoikeuksien suojaamaan oikeushyvään ja rajoituksen taustalla olevaan yhteiskunnallisen intressin painoarvoon, perusoikeutta rajoitettaessa on huolehdittava riittävästä oikeusturvajärjestelystä sekä rajoitukset eivät saa olla ristiriidassa Suomen kansainvälisoikeudellisten ihmisoikeusvelvoitteiden kanssa.

Vastuu ympäristöstä

Perustuslain 20 §:n 1 momentin mukaan vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille. Säännöksen mukainen vastuu ympäristöstä (ympäristöperusoikeus) toteutuu aineellisen lainsäädännön kautta. Säännöksen piiriin kuuluvat sekä ympäristön tuhoutumisen tai pilaantumisen estäminen että aktiiviset luonnolle suotuisat toimet.

Säännös ilmaisee ihmisten kaikinpuolisen vastuun sellaisesta taloudellisen ja yhteiskunnallisen toiminnan kokonaislinjasta, joka turvaa elollisen ja elottoman luonnon monimuotoisuuden

säilymisen (ks. HE 309/1993 vp., s. 66/II). Ehdotetun ympäristövaikutusten arviointimenettelyä koskevan lain tarkoituksena on edistää ympäristövaikutusten arviointia ja yhtenäistä huomioon ottamista ympäristöön vaikuttavassa suunnittelussa ja päätöksenteossa sekä samalla lisätä kaikkien tiedon saantia ja osallistumismahdollisuuksia. Ehdotetun lain säännöksillä on näin ollen keskeinen merkitys ympäristöperusoikeuden toteutumisen turvaamisessa.

YVA-lain tavoitteita koskevaa ja perustuslain säännösten kannalta keskeistä sääntelyä on erityisesti ehdotetun lain yleisiä säännöksiä sisältävässä 1 luvussa, arviointimenettelyn soveltamisesta päättämistä koskevassa 2 luvussa, arvioinnin huomioon ottamista lupamenettelyssä ja luvassa koskevassa 4 luvussa sekä erinäisiä säännöksiä sisältävässä 6 luvussa. Ehdotetut säännökset toteuttavat perustuslain 20 §:n 1 momentin tavoitteita, mistä syystä poikkeamista tavallisesta lainsäätämisympäristöstä ei pidetä tarpeellisenä.

Kansalaisten osallistuminen

Perustuslain 20 §:n 2 momentin mukaan julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöönsä koskevaan päätöksentekoon. Ympäristönsuojelua koskeva viranomaisten päätöksentekomenettely perustuu pitkälti joko ympäristönsuojelulain säännöksiin tai yleiseen hallintomenettelyä koskevaan lainsäädäntöön. Ympäristövaikutusten arviointimenettely on ympäristöä koskevan päätöksenteon viitekehyksessä osaltaan kansalaisten osallistumismahdollisuuksia varmistava menettely. Näin ollen ehdotettu laki sisältää ennen kaikkea säännöksiä, joiden tarkoituksena on turvata kansalaisten osallistumisoikeutta.

Ehdotetun lain tavoitteesta säädetään sen 1 §:ssä. Arviointimenettelyn kulkua koskevat säännökset ovat ehdotetun lain 3 luvussa. 3 luvun säännöksistä keskeisiä kansalaisten osallistumisen kannalta ovat arviointiohjelmasta kuulemista koskeva 16 § sekä arviointiselostuksesta kuulemista koskeva 19 §.

Edelleen, kansalaisten osallistumisen kannalta keskeisiä säännöksiä on ehdotetun lain 4 luvussa (arvioinnin huomioon ottaminen lupamenettelyssä ja luvassa) sekä 33 §:ssä (valitusoikeus arvioinnin puuttumisen tai puutteellisuuden perusteella). Ehdotetut säännökset turvaavat perustuslain 20 §:n tavoitteita, mistä syystä poikkeamista tavallisesta lainsäätämisympäristöstä ei pidetä tarpeellisenä.

Oikeusturva

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi.

Oikeudesta hakea muutosta YVA-lain nojalla annettuihin päätöksiin säädetään ehdotetun lain 35 §:ssä. Muutoksenhaussa noudatetaan hallintolainkäyttölakia. Toimivaltainen hallinto-oikeus määräytyy hallintolainkäyttölain 12 §:n mukaan, kuitenkin niin, että valitettaessa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätöksestä toimivaltainen hallinto-oikeus on se, jonka tuomiopiirissä pääosa kysymyksessä olevasta hankkeesta tai toiminnasta sijaitsee.

Valitusoikeus määräytyy hallintolainkäyttölain mukaan. Sen lisäksi valitusoikeus on hallinto- ja oikeuskäytännön yhtenäisyyden turvaamiseksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella päätöksestä, jolla hallinto-oikeus on kumonnut elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen 10 §:n nojalla tekemän päätöksen.

Perustuslain kannalta olennaista on se, että ehdotetun lain 35 §:n 3 momentin mukaan menettelyn soveltamista yksittäistapauksessa koskevaan päätökseen ei saa muuten kuin yllä mainitulla hallinto-

ja oikeuskäytännön yhtenäisyyden turvaamisperusteella hakea muutosta. Tällöinkin kuitenkin ne, joilla on oikeus hakea muutosta päätökseen, saavat hakea muutosta samassa järjestyksessä ja yhteydessä kuin hanketta koskevasta muun lain mukaisen lupa-asian ratkaisusta tai hankkeen toteuttamisen kannalta muusta olennaisesta päätöksestä valitetaan.

Tältäkin osin ehdotetun lain on katsottu toteuttavan perustuslain 21 §:n 1 momentin tavoitteita, eikä siten tarvetta tavallisesta lainsäätämisyjärjestyksestä poikkeamiselle olisi.

Asetuksenantovaltuudet

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyä koskeva sääntely perustuu ehdotuksessa osin lainsäädäntövallan delegoinnin varaan. Arviointiohjelman ja arviointiselostuksen sisältöä ja rakennetta koskien, samoin kuin arviointiohjelmaa ja –selostusta koskevien kuulutusten sisältöä koskien, on ehdotetussa laissa valtuudet, joiden perusteella voidaan antaa ehdotetun lain yleisiä perussäännöksiä tarkempia säännöksiä. Tätä sääntelyä on arvioitava perustuslain 80 §:n kannalta.

Tämän lisäksi aikaisemmin asetuksessa ollut hankeluettelo, jossa mainitut hankkeet ovat kuuluneet säännönmukaisen ympäristövaikutusten arviointivelvoitteen piiriin, on ehdotetussa laissa nostettu asetuksesta lain liitteeksi 1 perustuslain 80 §:n perusteella.

Perustuslain 80 §:n mukaan valtioneuvosto voi antaa asetuksia laissa säädetyn valtuuden nojalla. Lailla on kuitenkin säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista. Perustuslakivaliokunnan käytännön mukaan asetuksen antamiseen ja lainsäädäntövallan delegoimiseen liittyvien valtuutusten tulee olla riittävän täsmällisiä ja tarkkarajaisia. Laista tulee käydä selvästi ilmi, mistä on tarkoitus säätää asetuksella. Tällöinkin edellytyksenä on, että oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista säädetään lailla.

Ehdotetun lain asetuksenantovaltuudet sisältyvät lain arviointimenettelyä koskevaan 3 lukuun, tarkemmin sanoen sen arviointiohjelmaa koskevaan 15 §:ään, arviointiohjelmasta kuulemista koskevaan 16 §:ään, arviointiselostusta koskevaan 18 §:ään ja arviointiselostuksesta kuulemista koskevaan 19 §:ään. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa ehdotetun 15 §:n mukaan arviointiohjelman sisällöstä ja rakenteesta, ja ehdotetun 18 §:n mukaan arviointiselostuksen sisällöstä ja rakenteesta tarkempia säännöksiä.

Asetuksenantovaltuuksista ei katsota aiheutuvan tarvetta poiketa tavallisesta lainsäätämisyjärjestyksestä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

LAKIEHDOTUKSET

1. Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä

1 LUKU Yleiset säännökset

1 §. Tavoite

Tämän lain tavoitteena on edistää ympäristövaikutusten arviointia ja yhtenäistä huomioon ottamista suunnittelussa ja päätöksenteossa sekä samalla lisätä kaikkien tiedon saantia ja osallistumismahdollisuuksia.

2 §. Määritelmiä

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *ympäristövaikutuksella* hankkeen tai toiminnan aiheuttamia välittömiä ja välillisiä vaikutuksia Suomessa ja sen alueen ulkopuolella:

a) väestöön, sekä ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen;

b) maahan, maaperään, vesiin, ilmaan, ilmastoon, kasvillisuuteen, eliöihin ja luonnon monimuotoisuuteen, erityisesti niihin lajeihin ja luontotyyppeihin jotka on suojeltu direktiivin 92/43/ETY ja direktiivin 2009/147/EY nojalla.

c) yhdyskuntarakenteeseen, aineelliseen omaisuuteen, maisemaan, kaupunkikuvaan ja kulttuuriperintöön;

d) luonnonvarojen hyödyntämiseen; sekä

e) a–d alakohdassa mainittujen tekijöiden keskinäisiin vuorovaikutussuhteisiin;

2) *ympäristövaikutusten arviointimenettelyllä* 3 luvun mukaista menettelyä, jossa tunnistetaan, arvioidaan ja kuvataan tiettyjen hankkeiden merkittävät ympäristövaikutukset ja kuullaan viranomaisia ja niitä, joiden oloihin tai etuihin hanke saattaa vaikuttaa, sekä yhteisöjä ja säätiöitä, joiden toimialaa hankkeen vaikutukset saattavat koskea;

3) *ympäristövaikutusten arviointiohjelmalla* hankkeesta vastaavan laatimaa suunnitelmaa tarvittavista selvityksistä sekä arviointimenettelyn järjestämisestä;

4) *ympäristövaikutusten arviointiselostuksella* hankkeesta vastaavan laatimaa asiakirjaa, jossa esitetään tiedot hankkeesta ja sen vaihtoehdoista sekä yhtenäinen arvio niiden merkittävistä ympäristövaikutuksista;

5) *hankkeesta vastaavalla* toiminnanharjoittajaa tai sitä, joka muutoin on vastuussa tässä laissa tarkoitetun hankkeen valmistelusta tai toteuttamisesta;

6) *yhteysviranomaisella* viranomaista, joka huolehtii siitä, että hankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettely järjestetään;

7) *osallistumisella* hankkeesta vastaavan, yhteysviranomaisen, muiden viranomaisten ja niiden, joiden oloihin tai etuihin hanke saattaa vaikuttaa, sekä yhteisöjen ja säätiöiden, joiden toimialaa hankkeen vaikutukset saattavat koskea, välistä vuorovaikutusta ympäristövaikutusten arvioinnissa; sekä

8) *perustellulla päätelmällä* yhteysviranomaisen perusteltua johtopäätöstä hankkeen merkittävistä ympäristövaikutuksista, mikä on tehty arviointiselostuksen, siitä annettujen mielipiteiden ja lausuntojen, kansainvälisen kuulemisen tulosten ja yhteysviranomaisen oman tarkastelun pohjalta;

9) *luvalla* viranomaisen myöntämää lupaa tai muuta siihen rinnastettavaa päätöstä hankkeen toteuttamiseen.

3 §. Lain soveltamisala ja arviointimenettelyn soveltaminen

Tätä lakia ja sen mukaista ympäristövaikutusten arviointimenettelyä sovelletaan hankkeisiin ja niiden muutoksiin, joilla todennäköisesti on merkittäviä ympäristövaikutuksia. Ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä arvioitavista hankkeista ja niiden muutoksista säädetään liitteessä 1. Arviointimenettelyä sovelletaan lisäksi yksittäistapauksessa sellaiseen hankkeeseen tai jo toteutetun hankkeen muuhunkin kuin 1 momentissa tarkoitettuun muutokseen, joka todennäköisesti aiheuttaa laadultaan ja laajuudeltaan, myös eri hankkeiden yhteisvaikutukset huomioon ottaen, 1 momentissa tarkoitettujen hankkeiden vaikutuksiin rinnastettavia merkittäviä ympäristövaikutuksia. Päätettäessä arviointimenettelyn soveltamisesta yksittäistapauksessa on sen lisäksi, mitä edellä 2 momentissa säädetään, otettava huomioon hankkeen ominaisuudet ja sijainti sekä vaikutusten luonne. Päätöksenteon perustana olevista tekijöistä säädetään liitteessä 2.

4 §. Suhde muuhun lainsäädäntöön ja muihin menettelyihin

Tätä lakia sovellettaessa otetaan huomioon, mitä hankkeesta ja sen ympäristövaikutuksista on muussa yhteydessä selvitetty, sekä sovitetaan yhteen tässä laissa ja muussa lainsäädännössä edellytetyt selvitykset. Tämän lain mukaisen arviointiselostuksen käyttämisestä muun lain mukaisena selvityksenä säädetään erikseen. Arviointiselostuksen käyttämisestä luonnonsuojelulain 65 §:n mukaisena selostuksena säädetään edellä mainitun lain 65 §:n 4 momentissa.

5 §. Ympäristövaikutusten arviointi muun lain mukaisessa menettelyssä

Tämän lain 3_§:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen hankkeen tai toteutetun hankkeen muutosten ympäristövaikutukset voidaan arvioida tämän lain 3 luvun mukaisen menettelyn sijaan muun lain mukaisessa menettelyssä, jos vaikutukset tulevat selvitettyiksi tämän lain 15 ja 17-24 §:ssä tarkoitettulla tavalla.

Edellä 1 momentissa säädettyä ei sovelleta ydinlaitoshankkeisiin.

Hankkeesta vastaava voi tehdä yhteysviranomaiselle aloitteen 3 luvussa tarkoitettujen arviointimenettelyn korvaamisesta muun lain mukaisella menettelyllä. Yhteysviranomaisen ja muun lain mukaisesta menettelystä vastaava viranomaisen sopivat 5 §:n soveltamisesta kuultuaan hankkeesta vastaavaa.

6 §. Viranomaisten yhteistyö

Valtion ja kuntien viranomaisten on oltava keskenään yhteistyössä tässä laissa säädetyn arviointimenettelyn toteuttamiseksi ja sovittamiseksi hanketta koskevien muiden lakien mukaisiin menettelyihin.

7 §. Hankkeesta vastaavan tiedonsaantioikeus

Hankkeesta vastaavalla on oikeus saada viranomaiselta tämän hallussa olevat hankkeen ympäristövaikutusten arvioinnin kannalta tarpeelliset tiedot.

8 §. Ennakkoneuvottelu

Ennen ympäristövaikutusten arviointiohjelman toimittamista tai arviointimenettelyn kuluessa, yhteysviranomainen voi omasta aloitteestaan, tai toisen asiaa käsittelevän viranomaisen tai hankkeesta vastaavan pyynnöstä järjestää ennakkoneuvottelun yhteistyössä hankkeesta vastaavan ja keskeisten viranomaisten kanssa. Ennakkoneuvottelun tavoitteena on edistää hankkeen vaatimien arviointi-, suunnittelu- ja lupamenettelyjen kokonaisuuden hallintaa, hankkeesta vastaavan ja viranomaisten välistä tiedonvaihtoa sekä parantaa selvitysten ja asiakirjojen laatua ja käytettävyyttä sekä sujuvoittaa menettelyjä.

9 §. Suomen talousvyöhyke

Tätä lakia sovelletaan myös Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain (1058/2004) 1 §:ssä tarkoitetulla Suomen talousvyöhykkeellä.

10 §. Yhteysviranomainen

Yhteysviranomaisena toimii elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Ydinenergialaissa tarkoitettuja ydinlaitoksia koskevissa hankkeissa yhteysviranomaisena toimii kuitenkin työ- ja elinkeinoministeriö. Toimivallan jaosta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ja työ- ja elinkeinoministeriön välillä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Jos hanke sijoittuu useamman elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimialueelle, viranomaisten on sovittava, mikä niistä toimii hankkeen yhteysviranomaisena.

Jos yhteysviranomaisesta syntyy epäselvyyttä tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus vastaa hankkeen suunnittelusta tai toteuttamisesta, ympäristöministeriö määrää, mikä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista toimii hankkeen yhteysviranomaisena. Ympäristöministeriön on päätöksenteossa otettava huomioon hankkeen sijoittuminen ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten voimavarat sekä varmistettava, että hankkeen suunnittelusta ja toteuttamisesta vastaaminen on eriytetty yhteysviranomaisen tehtävistä siten, ettei viranomaisen puolueettomuus vaarannu. Ympäristöministeriön asiassa tekemään päätökseen ei saa hakea valittamalla muutosta.

2 LUKU Päätäminen arviointimenettelyn soveltamisesta yksittäistapauksessa

11 §. Toimivaltainen viranomainen

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tekee päätöksen arviointimenettelyn soveltamisesta 3 §:n 2 momentissa tarkoitettuun hankkeeseen.

Jos hanke sijoittuu useamman elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimialueelle tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus vastaa hankkeen suunnittelusta tai toteuttamisesta, ympäristöministeriö määrää, mikä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista tekee päätöksen. Ympäristöministeriön on päätöksenteossa otettava huomioon hankkeen sijoittuminen ja elinkeino-,

liikenne- ja ympäristökeskusten voimavarat sekä varmistettava, että hankkeen suunnittelusta ja toteuttamisesta vastaaminen on eriytetty toimivaltaisen viranomaisen tehtävistä siten, ettei viranomaisen puolueettomuus vaarannu. Ympäristöministeriön asiassa tekemään päätökseen ei saa hakea valittamalla muutosta.

Työ- ja elinkeinoministeriö tekee 1 momentissa tarkoitetun päätöksen ydinenergiailaissa (990/1987) tarkoitettuja ydinlaitoksia koskevien hankkeiden osalta.

12 §. Hankkeesta vastaavalta edellytettävät tiedot

Päätöksentekoa varten on hankkeesta vastaavan toimitettava toimivaltaiselle viranomaiselle kuvaus hankkeesta ja sen todennäköisistä merkittävistä ympäristövaikutuksista. Kuvaus voi sisältää myös hankkeen ominaisuuksiin liittyviä tietoja sekä suunniteltuja toimenpiteitä, joilla pyritään välttämään tai ehkäisemään hankkeen aiheuttamia merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia. Hankkeesta vastaavan viranomaiselle toimitettavista tiedoista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

13 §. Päätös arviointimenettelyn soveltamisesta yksittäistapauksessa

Toimivaltaisen viranomaisen on tehtävä päätös arviointimenettelyn soveltamisesta viipymättä, kuitenkin viimeistään kuukauden kuluessa siitä, kun se on saanut hankkeesta ja sen ympäristövaikutuksista 12 §:n mukaiset tiedot. Ennen päätöksentekoa on arviointimenettelyn tarpeesta kuultava asianomaisia viranomaisia, ellei tämä ole ilmeisen tarpeetonta ja hankkeesta vastaavalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi asiassa. Niissä tapauksissa, joissa arviointimenettelyä ei edellytetä, päätöksessä on todettava myös mahdolliset hankkeesta vastaavan esittämät hankkeen ominaisuudet ja erityiset toimenpiteet, joilla pyritään välttämään tai ehkäisemään hankkeen merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia.

Päätös on annettava tiedoksi hankkeesta vastaavalle siten kuin hallintolain (434/2003) 60 §:ssä säädetään. Päätös on julkaistava sähköisesti toimivaltaisen viranomaisen internetsivuilla jollei salassapitoa koskevista säännöksistä muuta johdu, ja lähetettävä tiedoksi asianomaisille viranomaisille sekä mahdolliselle aloitteen tehneelle taholle. Päätöksestä on lisäksi tiedotettava viipymättä kuuluttamalla vähintään 14 päivän ajan hankkeen todennäköisen vaikutusalueen kuntien ilmoitustauluilla siten kuin julkisista kuulutuksista annetussa laissa (34/1925) säädetään. Mitä julkisista kuulutuksista annetussa laissa säädetään kuulutuksen panemisesta ilmoitustaululle, sovelletaan kuulutuksen julkaisemiseen sähköisesti kunnan internetsivuilla. Internetissä julkaistava päätös saa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 16 §:n 3 momentin estämättä sisältää tiedot suunnitellun toiminnan sijaintipaikasta.

3 LUKU Arviointimenettely

14 §. Arviointimenettelyn sisältö

Tämän lain mukainen ympäristövaikutusten arviointimenettely käsittää

- a) arviointiohjelman ja arviointiselostuksen laatimisen;
- b) arviointiohjelmasta ja arviointiselostuksesta tiedottamisen ja kuulemisen mukaan lukien kansainvälinen kuuleminen;

- c) yhteysviranomaisen tarkastelun arviointiohjelmassa ja arviointiselostuksessa esitetyistä tiedoista ja kuulemisten yhteydessä annetuista mielipiteistä ja lausunnoista mukaan lukien kansainvälinen kuuleminen;
- d) yhteysviranomaisen lausunnon arviointiohjelmasta;
- e) yhteysviranomaisen perustellun päätelmän hankkeen merkittävistä ympäristövaikutuksista; ja
- f) arviointiselostuksen, siitä annettujen mielipiteiden ja lausuntojen, mukaan lukien kansainvälistä kuulemista koskevat asiakirjat ja perustellun päätelmän huomioonottamisen lupamenettelyssä sekä perustellun päätelmän sisällyttämisen lupaan.

15 §. Arvioinnin ajankohta

Hankkeen ympäristövaikutukset on selvitettävä tämän lain mukaisessa arviointimenettelyssä suunnittelun varhaisessa vaiheessa vaihtoehtojen ollessa vielä avoinna.

16 §. Hanketta koskevan kaavoituksen ja ympäristövaikutusten arviointimenettelyn kuulemisten yhteensovittaminen

Hanketta koskevan ympäristövaikutusten arviointimenettelyn ja hankkeen toteuttamiseksi laadittavan kaavan ollessa samanaikaisesti vireillä kuulemiset voidaan sovittaa yhteen. Tällöin kuuleminen ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta ja ilmoittaminen maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesta osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta sekä kuuleminen ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta ja mielipiteen esittäminen kaavan valmisteluaineistosta tai kaavaehdotuksen asettaminen julkisesti nähtäville järjestetään yhteisessä menettelyssä.

Yhteysviranomainen ja kaavoituksesta vastaava viranomainen sopivat yhteensovittamisesta kuultuaan hankkeesta vastaavaa.

17 §. Arviointiohjelma

Hankkeesta vastaavan on toimitettava arviointiohjelma yhteysviranomaiselle. Arviointiohjelman tulee sisältää tarvittavat tiedot hankkeesta ja sen kohtuullisista vaihtoehdoista, kuvauksen ympäristön nykytilasta, ehdotuksen arvioitavista ympäristövaikutuksista ja niiden selvittämisestä sekä suunnitelman arviointimenettelyn järjestämisestä. Arviointiohjelman sisällöstä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

18 §. Arviointiohjelmasta kuuleminen

Yhteysviranomaisen on tiedotettava arviointiohjelmasta kuuluttamalla siitä viipymättä mielipiteiden esittämiseen ja lausuntojen antamiseen varatun ajan sähköisesti omilla internetsivuillaan ja hankkeen todennäköisen vaikutusalueen kunnissa. Mitä julkisista kuulutuksista annettu laissa säädetään kuulutuksen panemisesta ilmoitustaululle, sovelletaan kuulutuksen julkaisemiseen sähköisesti kunnan internetsivuilla. Lisäksi arviointiohjelmasta on tiedotettava ainakin yhdessä hankkeen vaikutusalueella yleisesti leviävässä sanomalehdessä.

Kuulutuksesta on käytävä ilmi riittävät tiedot siitä, miten hankkeesta ja sen ympäristövaikutuksista ja niiden arvioimisesta on mahdollista saada tietoa, ja miten niistä voi esittää mielipiteitä. Kuulutuksen sisällöstä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Yhteysviranomaisen on huolehdittava myös siitä, että arviointiohjelmasta pyydetään tarvittavat lausunnot. Yhteysviranomaisen on varattava hankkeen vaikutusalueen kunnille tilaisuus antaa lausuntonsa arviointiohjelmasta. Mielipiteet ja lausunnot on toimitettava yhteysviranomaiselle kuulutuksessa ilmoitettuna aikana, joka alkaa kuulutuksen julkaisemispäivästä ja kestää 30 päivää. Erityisestä syystä aikaa voidaan pidentää enintään 60 päivän mittaiseksi.

19 §. Yhteysviranomaisen lausunto arviointiohjelmasta

Yhteysviranomainen antaa hankkeesta vastaavalle lausuntonsa arviointiohjelmasta kuukauden kuluessa lausuntojen antamiseen ja mielipiteiden esittämiseen varatun määräajan päättymisestä. Yhteysviranomainen ottaa lausunnossaan kantaa arviointiohjelman laajuuteen ja tarkkuuteen. Lausunnosta on myös käytävä ilmi, kuinka tarvittavat selvitykset sovitetaan tarpeen mukaan yhteen hanketta koskevien muiden lakien mukaisten selvitysten kanssa. Lausunnossa on esitettävä yhteenveto muista lausunnoista ja mielipiteistä. Yhteysviranomainen toimittaa lausuntonsa ja muut lausunnot ja mielipiteet hankkeesta vastaavalle. Lausunto on samalla toimitettava tiedoksi asianomaisille viranomaisille sekä julkaistava yhteysviranomaisen internet-sivuilla.

20 §. Arviointiselostus

Hankkeesta vastaava laatii ympäristövaikutusten arviointiselostuksen arviointiohjelman ja yhteysviranomaisen siitä antaman lausunnon pohjalta. Arviointiselostus on toimitettava yhteysviranomaiselle.

Arviointiselostuksen tulee sisältää tarvittavat tiedot hankkeesta, kuvauksen ympäristön nykytilasta, kuvauksen hankkeen ja sen kohtuullisten vaihtoehtojen todennäköisesti merkittävistä ympäristövaikutuksista, niiden lieventämisestä, seurannasta ja vaihtoehtojen vertailusta, tiedot arvioinnin toteuttamisesta ja yleistajuinen yhteenveto. Arviointiselostuksen sisällöstä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

21 §. Arviointiselostuksesta kuuleminen

Arviointiselostuksen tiedottamisessa noudatetaan mitä 18 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään.

Yhteysviranomaisen on huolehdittava myös siitä, että arviointiselostuksesta pyydetään tarvittavat lausunnot ja varataan mahdollisuus mielipiteiden esittämiseen. Yhteysviranomaisen on varattava hankkeen vaikutusalueen kunnille tilaisuus antaa lausuntonsa arviointiselostuksesta. Mielipiteet ja lausunnot on toimitettava yhteysviranomaiselle kuulutuksessa ilmoitettuna aikana, joka alkaa kuulutuksen julkaisemispäivästä ja kestää vähintään 30 päivää ja enintään 60 päivää.

22 §. Muu osallistuminen

Edellä 18 ja 21 §:ssä säädetyn lisäksi hankkeesta vastaava ja yhteysviranomainen voivat sopia myös muista osallistumisista koskevista järjestelyistä.

23 §. Yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä arviointiselostuksesta

Yhteysviranomaisen laatii perustellun päätelmänsä hankkeen merkittävistä ympäristövaikutuksista. Perusteltu päätelmä on annettava hankkeesta vastaavalle kahden kuukauden kuluessa lausuntojen antamiseen ja mielipiteiden esittämiseen varatun määräajan päättymisestä. Perustellussa päätelmässä on esitettävä yhteenveto muista lausunnoista ja mielipiteistä. Yhteysviranomaisen on toimitettava perusteltu päätelmä sekä muut lausunnot ja mielipiteet hankkeesta vastaavalle. Perusteltu päätelmä on samalla toimitettava tiedoksi hanketta käsitteleville viranomaisille, hankkeen vaikutusalueen kunnille sekä tarvittaessa maakuntien liitoille ja muille asianomaisille viranomaisille, sekä julkaistava yhteysviranomaisen internet-sivuilla.

24 §. Puutteellisen arviointiselostuksen täydentäminen

Jos yhteysviranomaisen ei voi tehdä perusteltua päätelmää hankkeen merkittävistä ympäristövaikutuksista arviointiselostuksen puutteellisuuden vuoksi, yhteysviranomaisen on ilmoitettava hankkeesta vastaavalle, miltä osin arviointiselostusta on täydennettävä.

Arviointiselostuksesta kuullaan täydentämisen jälkeen edellä 21 §:ssä säädetyn mukaisesti. Yhteysviranomaisen antaa tämän jälkeen perustellun päätelmänsä 23 §:n mukaisesti.

4 LUKU. Arvioinnin huomioon ottaminen lupamenettelyssä ja luvassa

25 §. Arvioinnin huomioon ottaminen lupamenettelyssä

Tässä laissa tarkoitettua hanketta koskevaan lupahakemukseen on liitettävä arviointiselostus ja yhteysviranomaisen siitä antama perusteltu päätelmä hankkeen merkittävistä ympäristövaikutuksista.

Viranomaisen ei saa myöntää lupaa hankkeen toteuttamiseen ennen kuin se on saanut käyttöönsä arviointiselostuksen ja yhteysviranomaisen perustellun päätelmän ja valtioiden rajat ylittäviin vaikutuksiin liittyvät 28 §:ssä tarkoitetut kansainvälistä kuulemista koskevat asiakirjat.

Lupapäätökseen on kirjattava yhteysviranomaisen tekemä perusteltu päätelmä, ja siinä on otettava huomioon tämän lain 18, 21 ja 28 §:n mukaisten kuulemisten tulokset. Päätöksestä on käytävä ilmi, miten perusteltu päätelmä ja mahdolliset valtioiden rajat ylittäviin vaikutuksiin liittyvät 28 §:ssä tarkoitetut kansainvälistä kuulemista koskevat asiakirjat on otettu huomioon.

26 §. Perustellun päätelmän ajantasaisuus

Yhteysviranomaisen tekemän perustellun päätelmän on oltava ajan tasalla lupa-asiaa ratkaistaessa. Lupaviranomaisen on varmistettava perustellun päätelmän ajantasaisuus. Ellei perusteltu päätelmä ole ajan tasalla, noudatetaan soveltuvin osin 24 §:n mukaista menettelyä.

Yhteysviranomaisen on hankkeesta vastaavan pyynnöstä ennen lupa-asian vireilletuloa esitettävä näkemyksensä laatimansa perustellun päätelmän ajantasaisuudesta, tarvittaessa yksilöitävä, miltä osin perusteltu päätelmä ei enää ole ajan tasalla, ja mitä tietoja perustellun päätelmän ajantasaistamiseksi tarvitaan. Hankkeesta vastaava voi tällöin omasta aloitteestaan toimittaa tarvittavat tiedot ja samalla ilmoittaa perustellun päätelmän ajantasaistamisen tarpeesta.

5 LUKU Valtioiden rajat ylittävät ympäristövaikutukset

27 §. Suomen lainkäyttövaltaan kuuluvalla alueella toteutettavat hankkeet

Ympäristöministeriö huolehtii Suomea velvoittavan kansainvälisen sopimuksen mukaisten tehtävien hoidosta, jos Suomessa toteutettavalla hankkeella on todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia Suomea velvoittavan kansainvälisen sopimuksen osapuolen tai Euroopan unionin jäsenvaltion lainkäyttövaltaan kuuluvalla alueella.

Ympäristöministeriön on varattava Suomea velvoittavan kansainvälisen sopimuksen osapuolena olevan toisen valtion viranomaisille sekä niille, joiden oloihin tai etuihin hanke saattaa vaikuttaa, yhteisöille ja säätiöille tilaisuus osallistua tämän lain mukaiseen arviointimenettelyyn, jos tässä laissa tarkoitetulla hankkeella on todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia kyseisen valtion alueella.

28 §. Suomen lainkäyttövaltaan kuuluvalla alueella toteutettaviin hankkeisiin liittyvä kansainvälinen kuuleminen

Yhteysviranomaisen on toimitettava arviointiohjelma tarvittavine käännöksineen viipymättä ympäristöministeriölle, jos hankkeella on Suomea velvoittavan kansainvälisen sopimuksen osapuolena olevan toisen valtion tai Euroopan unionin jäsenvaltion lainkäyttövaltaan kuuluvalla alueelle kohdistuvia todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia. Ympäristöministeriön on toimitettava ilmoitus hankkeesta ja sen liitteenä oleva arviointiohjelma tarvittavine käännöksineen toiselle valtiolle viimeistään silloin, kun yhteysviranomaisen tiedottaa hankkeesta Suomessa siten kuin edellä 18 §:ssä säädetään. Ympäristöministeriö toimittaa toiselle valtiolle annettavan ilmoituksen tiedoksi ulkoasiainministeriölle.

Ilmoituksesta on käytävä ilmi erityisesti:

- 1) tiedot hankkeesta;
- 2) tiedot mahdollisesti valtioiden rajat ylittävistä ympäristövaikutuksista;
- 3) tiedot arviointimenettelystä ja hankkeen toteuttamisen kannalta olennaisesta päätöksestä; sekä
- 4) kohtuullinen määräaika, jonka kuluessa toisen valtion on vastattava ympäristöministeriölle osallistumisesta arviointimenettelyyn.

Ympäristöministeriön on toimitettava toiselta valtiolta saamansa vastaus sekä annetut lausunnot ja mielipiteet yhteysviranomaiselle.

Jos toinen valtio on ilmoittanut osallistuvansa arviointimenettelyyn, yhteysviranomaisen on toimitettava arviointiselostus tarvittavine käännöksineen ympäristöministeriölle, jonka on toimitettava ne viipymättä toiselle valtiolle lausuntojen ja mielipiteiden antamista varten. Lisäksi ympäristöministeriön on tarjottava toiselle valtiolle mahdollisuutta neuvotella muun muassa hankkeen mahdollisista rajat ylittävistä vaikutuksista ja tällaisten vaikutusten vähentämiseksi tai poistamiseksi suunnitelluista toimenpiteistä, sekä vahvistettava kohtuullinen määräaika neuvottelujen kestolle. Ympäristöministeriö toimittaa kansainvälistä kuulemista koskevat asiakirjat yhteysviranomaiselle ja tarvittaessa hankkeesta vastaavalle.

Lupaviranomaisen, joka myöntää luvan, on toimitettava päätöksensä ympäristöministeriölle. Ympäristöministeriö toimittaa päätöksen ympäristövaikutusten arviointiin osallistuneelle toiselle valtiolle.

29 §. Toisen valtion lainkäyttövaltaan kuuluvalla alueella toteutettavat hankkeet

Ympäristöministeriö huolehtii Suomea velvoittavan kansainvälisen sopimuksen mukaisten tehtävien hoidosta toisen valtion ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä, jos sopimuksen osapuolen tai Euroopan unionin jäsenvaltion lainkäyttövaltaan kuuluvalla alueella toteutettavalla hankkeella on Suomen lainkäyttövaltaan kuuluvalla alueelle kohdistuvia todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia.

Ympäristöministeriö, saatuaan asianomaiset tiedot

- 1) vastaa toisen valtiolle, aikooko se osallistua hankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn ja toimittaa ilmoituksen tiedoksi ulkoasiainministeriölle;
- 2) huolehtii siitä, että toisen valtion toimittamista valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arviointiin liittyvistä asiakirjoista tiedotetaan Suomessa hankkeen todennäköisellä vaikutusalueella ja varataan mahdollisuus mielipiteiden esittämiseen ja pyydetään tarvittavat lausunnot;
- 4) toimittaa lausunnot ja mielipiteet toiselle valtiolle;
- 5) vastaa neuvotteluista toisen valtion kanssa muun muassa hankkeen mahdollisista rajat ylittävistä vaikutuksista ja tällaisten vaikutusten vähentämiseksi tai poistamiseksi suunnitelluista toimenpiteistä, sekä vahvistaa kohtuullisen määräajan neuvottelujen kestolle;
- 6) huolehtii, että toisen valtion toimittama hanketta koskeva lupa on sähköisesti saatavilla.

6 LUKU Erinäiset säännökset

30 §. Selvilläolovelvollisuus

Muusta kuin 3 §:ssä tarkoitettusta hankkeesta vastaavan on sen lisäksi, mitä erikseen säädetään, oltava riittävästi selvillä hankkeen ympäristövaikutuksista siinä laajuudessa kuin kohtuudella voidaan edellyttää.

31 §. Ohjaus, valvonta ja seuranta

Lain täytäntöönpanon yleinen ohjaus ja seuranta sekä arvioinnin yleinen kehittäminen kuuluu ympäristöministeriölle. Muut ministeriöt huolehtivat täytäntöönpanon ohjauksesta ja seurannasta sekä arvioinnin kehittämisestä toimialoillaan ja voivat tarvittaessa antaa arviointimenettelyä koskevia soveltamisohjeita.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ohjaavat ja valvovat tämän lain täytäntöönpanoa toimialueellaan.

32 §. Hankkeesta vastaavan ja yhteysviranomaisen pätevyys

Hankkeesta vastaavan on varmistettava, että sillä on käytettävissään riittävä asiantuntemus ympäristövaikutusten arviointiohjelman ja -selostuksen laadintaan. Yhteysviranomaisen arvioi arviointiohjelmää ja -selostusta tarkastaessaan asiantuntemuksen.

Yhteysviranomaisen on varmistettava, että sen omalla ympäristövaikutusten arviointiohjelmien ja –selostusten tarkasteluun ja yhteysviranomaisen lausuntojen ja perusteltujen päätelmien laadintaan

osallistuvalla henkilöstöllä on kulloisenkin hankkeen laadun ja laajuuden sekä tehtävän vaativuuden edellyttämä riittävä asiantuntemus.

33 §. Valitusoikeus arvioinnin puuttumisen tai puutteellisuuden perusteella

Sen lisäksi, mitä muutoksenhausta erikseen säädetään, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella on oikeus valittaa 3 §:ssä tarkoitettua hanketta koskevasta muun lain mukaisen lupa-asian ratkaisusta tai hankkeen toteuttamisen kannalta muusta olennaisesta päätöksestä sillä perusteella, että tässä laissa tarkoitettua ympäristövaikutusten arviointia ei ole suoritettu tai se on suoritettu olennaisilta osiltaan puutteellisesti.

Se, jolla muutoin on oikeus hakea päätökseen valittamalla muutosta, voi valituksessaan vedota siihen, ettei arviointimenettelyä ole suoritettu tai se on suoritettu olennaisilta osiltaan puutteellisesti.

34 §. Pakkokeinot

Jos 3 §:n mukaisen hankkeen toteuttaminen ei edellytä 25 §:n 2 momentissa tarkoitettua lupaa ja hankkeen toteuttamiseen ryhdytään ennen tässä laissa edellytettyä ympäristövaikutusten arviointia, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi sakon uhalla määrätä hankkeen toteuttamisen keskeytettäväksi siihen saakka, kunnes arviointimenettely on suoritettu. Uhkasakosta on voimassa, mitä uhkasakkolaissa (1113/1990) säädetään.

35 §. Maanpuolustusta ja siviilivalmiutta koskevat erityissäännökset

Tämän lain 11 §:n mukainen toimivaltainen viranomainen voi hankkeesta vastaavan esityksestä päättää, ettei tämän lain mukaista menettelyä sovelleta sellaisiin hankkeisiin, joiden yksinomaisena tarkoituksena on puolustukseen tai siviilivalmiuteen liittyvät toimet, mikäli lain soveltaminen vaarantaisi niiden tarkoituksen. Ennen päätöksen tekemistä on pyydettävä lausuntoa asianomaisilta viranomaisilta.

36 §. Muutoksenhaku arviointimenettelyn soveltamista koskevaan päätökseen

Hankkeesta vastaava saa hakea 13 §:n ja 35 §:n nojalla tehtyyn päätökseen valittamalla muutosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa (589/1996) säädetään. Toimivaltainen hallinto-oikeus määräytyy hallintolainkäyttölain 12 §:n mukaan, kuitenkin niin, että valitettaessa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätöksestä toimivaltainen hallinto-oikeus on se, jonka tuomiopiirissä pääosa kysymyksessä olevasta hankkeesta tai toiminnasta sijaitsee.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella on oikeus hakea valittamalla muutosta hallinto-oikeuden päätökseen, jolla hallinto-oikeus on kumonnut elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen 13 tai 35 §:n nojalla tekemän päätöksen.

Lain 13 §:n nojalla tehtyyn päätökseen ei saa muutoin erikseen hakea valittamalla muutosta. Edellä 33 §:n 2 momentissa tarkoitettut tahot saavat kuitenkin hakea muutosta päätökseen, jolla on katsottu, ettei arviointimenettelyn soveltaminen ole tarpeen, samassa järjestyksessä ja yhteydessä

kuin 3 §:ssä tarkoitettua hanketta koskevasta muun lain mukaisen lupa-asian ratkaisusta tai hankkeen toteuttamisen kannalta muusta olennaisesta päätöksestä valitetaan.

37 §. Kustannusvastuu

Tiedottamisen, kuulemisen ja ympäristövaikutusten arvioinnin kustannuksista sekä valtioiden rajat ylittävien vaikutusten arviointiin liittyvien velvoitteiden täytäntöönpanoa varten tarvittavien käännosten kustannuksista vastaa hankkeesta vastaava.

Yhteysviranomaisen lausunto arviointiohjelmasta ja perusteltu päätelmä [arviointiselostuksesta] ovat maksullisia.

7 LUKU   Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

38 § Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 2017.

Tällä lailla kumotaan laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (468/1994).

39 § Vireillä olevat asiat

Tämän lain voimaan tullessa voimassa olevaa lakia sovelletaan edelleen sellaiseen 3 §:n 2 momentin soveltamista koskevaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tai työ- ja elinkeinoministeriön päätökseen, joka on tullut vireille ennen tämän lain voimaantuloa.

Tätä lakia ei sovelleta hankkeeseen tai hankkeen muutokseen, jonka arviointiohjelmasta on ennen tämän lain voimaantuloa tiedotettu kuuluttamalla siitä tämän lain 18 §:n nojalla.

Liite 1**Hankeluettelo**

Hankkeita, joihin sovelletaan arviointimenettelyä ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 3 §:n 1 momentin nojalla, ovat:

1) eläinten pito:

kanalat ja sikalat, joissa kasvatetaan yli

a) 85 000 kananpoikaa tai 60 000 kanaa,

b) 3 000 sikaa (paino yli 30 kg/sika) tai

c) 900 emakkoa;

2) luonnonvarojen otto ja käsittely:

a) metallimalmien tai muiden kaivoskivennäisten louhinta, rikastaminen ja käsittely, kun irrotettavan aineksen kokonaismäärä on vähintään 550 000 tonnia vuodessa tai avokaivokset, joiden pinta-ala on yli 25 hehtaaria;

b) kiven, soran tai hiekan otto, kun louhinta- tai kaivualueen pinta-ala on yli 25 hehtaaria tai otettava ainesmäärä vähintään 200 000 kiintokuutiometriä vuodessa;

c) asbestin louhinta tai laitokset, jotka käsittelevät ja muuntavat asbestia tai asbestia sisältäviä tuotteita;

d) uraanin louhinta, rikastaminen ja käsittely lukuun ottamatta koelouhintaa, koerikastamista ja muuta vastaavaa käsittelyä;

e) turvetuotanto, kun yhtenäiseksi katsottava tuotantopinta-ala on yli 150 hehtaaria;

f) yli 200 hehtaarin laajuinen, yhtenäiseksi katsottavan alueen metsä-, suo- tai kosteikkoluonnon pysyväisluonteinen muuttaminen toteuttamalla uudisojituksia tai kuivattamalla ojittamattomia suo- ja kosteikkoalueita, poistamalla puusto pysyvästi tai uudistamalla alue Suomen luontaiseen lajistoon kuulumattomilla puulajeilla;

g) raakaöljyn tai maakaasun kaupallinen tuotanto;

3) vesistön rakentaminen ja säännöstely:

a) padot ja muut rakenteet, kun padottu tai varastoitu vesimäärä tai vesimäärän lisäys on yli 10 miljoonaa kuutiometriä; (14.4.2011/359)

b) tekoaltaat, kun padottu tai varastoitu uusi vesimäärä tai vesimäärän lisäys on yli 10 miljoonaa kuutiometriä;

c) vesistön säännöstelyhankkeet, jos vesistön keskivirtaama on yli 20 kuutiometriä sekunnissa ja virtaama- tai vedenkorkeusolosuhteet muuttuvat olennaisesti lähtötilanteeseen nähden;

d) veden siirto vesistöalueelta toiselle siirrettävän vesimäärän ylittäessä 3 kuutiometriä sekunnissa;

e) tulvasuojeluhankkeet, joiden hyötyala on vähintään 1 000 hehtaaria;

4) metalliteollisuus:

a) valimot tai sulatot, joiden tuotanto on vuodessa vähintään 5 000 tonnia;

b) rautatehtaat, terästehtaat, sintraamot, rautalejeerinkien valmistuslaitokset tai pasutuslaitokset;

c) muita kuin rautametalleja jalostavat metallitehtaat tai pasutuslaitokset;

5) metsäteollisuus:

a) massatehtaat;

b) paperi- tai kartonkitehtaat, kun tuotantokapasiteetti on yli 200 tonnia päivässä;

6) kemianteollisuus ja mineraalituotteiden valmistus:

a) raakaöljynjalostamot;

b) laitokset, jotka kaasuttavat tai nesteyttävät öljyliusketta, kivihiiltä tai turvetta vähintään 500 tonnia päivässä;

c) tekokuituja valmistavat tehtaat;

d) liuottimia tai liuottimia sisältäviä aineita käyttävät laitokset, joiden liuottimien käyttö on vähintään 1 000 tonnia vuodessa;

e) vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetussa laissa (390/2005) tarkoitettuja vaarallisia kemikaaleja laajamittaisesti valmistavat tehtaat;

f) mineraalivillaa tai sementtiä valmistavat tehtaat;

7) energian tuotanto:

a) kattila- tai voimalaitokset, joiden suurin polttoaineteho on vähintään 300 megawattia;

b) ydinvoimalaitokset ja muut ydinreaktorit, mukaan lukien näiden laitosten tai reaktoreiden purkamisen tai käytöstä poistaminen, lukuun ottamatta halkeamis- ja hyötämiskelpoisten aineiden tuotantoon ja konversioon tarkoitettuja tutkimuslaitoksia, joiden suurin jatkuva lämpöteho ei ylitä yhtä kilowattia; ydinvoimalaitokset ja muut ydinreaktorit lakkaavat olemasta tällaisia laitoksia, kun kaikki ydinpolttoaine ja muut radioaktiivisesti saastuneet elementit on pysyvästi poistettu laitosalueelta;

c) laitokset, joissa jälleenkäsitellään säteilytettyä ydinpolttoainetta;

d) laitokset, jotka on suunniteltu

- ydinpolttoaineen tuottamiseen ja isotooppiirikastamiseen,
- säteilytetyn ydinpolttoaineen tai runsasaktiivisen jätteen käsittelyyn,
- säteilytetyn ydinpolttoaineen loppusijoitukseen,
- ainoastaan radioaktiivisen jätteen loppusijoittamiseen tai
- ainoastaan säteilytettyjen ydinpolttoaineiden tai radioaktiivisen jätteen varastointiin muualla kuin tuotantopaikassa (suunniteltu pidemmäksi ajaksi kuin 10 vuodeksi);

e) tuulivoimalahankkeet, kun yksittäisten laitosten lukumäärä on vähintään 10 kappaletta tai kokonaisteho vähintään 30 megawattia; (14.4.2011/359)

8) energian ja aineiden siirto sekä varastointi:

a) öljyn tai muiden nesteiden kuin veden ja jäteveden kaukokuljettamiseen tarkoitetut runkoputket;

b) kaasuputket, joiden halkaisija on yli DN 800 millimetriä ja pituus yli 40 kilometriä;

c) vähintään 220 kilovoltin maanpäälliset voimajohdot, joiden pituus on yli 15 kilometriä;

d) öljyn, petrokemian tuotteiden tai kemiallisten tuotteiden varastot, joissa näiden aineiden varastosäiliöiden tilavuus on yhteensä vähintään 50 000 kuutiometriä;

e) laitokset, jotka on tarkoitettu hiilidioksidivirtojen talteenottoon geologista varastointia varten tämän hankeluettelon soveltamisalaan kuuluvista laitoksista tai muut laitokset, joissa talteen otetun hiilidioksidin kokonaismäärä on vähintään 1,5 megatonnia vuodessa; (14.4.2011/359)

f) hiilidioksidin kuljettamiseksi talteenottolaitoksilta varastointipaikoille tarvittavat putket, joiden halkaisija on yli DN 800 millimetriä ja pituus yli 40 kilometriä, mukaan luettuina niihin liittyvät paineenkorotusasetat; (14.4.2011/359)

g) hiilidioksidin geologinen varastointi lukuun ottamatta tutkimus-, kehittämis- ja testaustoimintaa, jossa varastoidun hiilidioksidin kokonaismäärä on alle 100 000 tonnia; (14.4.2011/359)

9) liikenne:

a) moottoriteiden tai moottoriliikenneteiden rakentaminen;

b) neli- tai useampikaistaisen, vähintään 10 kilometrin pituisen yhtäjaksoisen uuden tien rakentaminen;

c) tien uudelleenlinjaus tai leventäminen siten, että näin muodostuvan yhtäjaksoisen neli- tai useampikaistaisen tieosan pituudeksi tulee vähintään 10 kilometriä;

d) kaukoliikenteen rautateiden rakentaminen;

e) lentokenttien rakentaminen, kun pääkiitorata on vähintään 2 100 metriä pitkä;

f) pääosin kauppamerenkulun käyttöön rakennettavat meriväylät, satamat, lastaus- tai purkulaiturit yli 1 350 tonnin aluksille;

g) yli 1 350 tonnin aluksille rakennettavat kanavat, alusliikenteen sisävesiväylät tai satamat;

10) vesihuolto:

a) pohjaveden otto tai tekopohjaveden muodostaminen, jos sen vuotuinen määrä on vähintään 3 miljoonaa kuutiometriä;

b) suuret raakavesi- tai jätevesitunnelit;

c) yli 100 000 asukasvastineluvulle mitoitettut jätevesien käsittelylaitokset;

11) jätehuolto:

a) ongelmajätteiden käsittelylaitokset, joihin ongelmajätteitä otetaan poltettaviksi, käsiteltäviksi fysikaalis-kemiallisesti tai sijoitettaviksi kaatopaikalle, sekä sellaiset biologiset käsittelylaitokset, jotka on mitoitettu vähintään 5 000 tonnin vuotuiselle ongelmajättemäärälle;

b) muiden jätteiden kuin ongelmajätteiden polttolaitokset tai fysikaalis-kemialliset käsittelylaitokset, joiden mitoitus on enemmän kuin 100 tonnia jätettä vuorokaudessa, sekä biologiset käsittelylaitokset, jotka on mitoitettu vähintään 20 000 tonnin vuotuiselle jättemäärälle;

c) yhdyskuntajätteiden tai -lietteiden kaatopaikat, jotka on mitoitettu vähintään 20 000 tonnin vuotuiselle jättemäärälle;

d) muiden kuin a tai c alakohdassa tarkoitettujen jätteiden kaatopaikat, jotka on mitoitettu vähintään 50 000 tonnin vuotuiselle jättemäärälle;

12) 1–11 kohdassa tarkoitettuja hankkeita kooltaan vastaavat hankkeiden muutokset.

Liite 2

Lain 3 §:n 3 momentin tarkoittamat päätöksentekoperusteet, joilla määritetään, onko 3 §:n 2 momentin tarkoittamista hankkeista tehtävä ympäristövaikutusten arviointi

1. Hankkeiden ominaisuudet

Hankkeiden ominaisuuksia on tarkasteltava ottaen huomioon erityisesti

a) koko hankkeen koko ja suunnitelma;

b) yhteisvaikutus muiden olemassa olevien ja/tai hyväksytyjen hankkeiden kanssa;

c) luonnonvarojen, erityisesti maan, maaperän, veden ja luonnon monimuotoisuuden, käyttö;

d) jätteiden muodostuminen;

e) pilaantuminen ja haitat;

f) suuronnettomuus- ja/tai katastrofiriskit, jotka ovat varteenotettavia hankkeen kannalta, mukaan lukien

ilmastonmuutoksen aiheuttamat riskit, tieteelliseen tietoon perustuen;

g) ihmisten terveydelle koituvat riskit (esimerkiksi veden tai ilman pilaantumisen johdosta).

2. Hankkeiden sijainti

Hankkeiden vaikutusalueella olevan ympäristön herkkyyttä on tarkasteltava ottaen huomioon erityisesti a) nykyinen ja hyväksytty maankäyttö;

b) alueen ja sen maanpinnan alaisten luonnonvarojen (myös maaperä, maa, vesi ja luonnon monimuotoisuus) suhteellinen runsaus, saatavuus, laatu ja uudistumiskyky;

c) luonnonympäristön sietokyky, ottaen erityisesti huomioon seuraavat alueet:

i) kosteikot, ranta-alueet ja jokisuut;

ii) rannikkoalueet ja meriympäristö;

iii) vuoristo- ja metsäalueet;

iv) luonnonsuojelualueet ja luonnonpuistot;

v) kansallisessa lainsäädännössä luokitellut tai suojellut alueet sekä jäsenvaltioiden direktiivin 92/43/ETY ja direktiivin 2009/147/EY perusteella määrittelemät Natura 2000 -alueet;

vi) alueet, joilla ei ole noudatettu tai joiden osalta arvellaan, että siellä ei noudateta, unionin lainsäädännössä säädettyjä hanketta koskevia ympäristölaatustandardeja;

vii) tiheään asutetut alueet;

viii) historiallisesti, kulttuurisesti tai arkeologisesti merkittävät maisemat ja kohteet.

3. Vaikutusten luonne

Hankkeiden todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia lain 2 §:n 1 kohdassa mainittuihin tekijöihin on tarkasteltava tämän liitteen 1 ja 2 kohdassa määritettyjen perusteiden perusteella ottaen huomioon

a) vaikutusten suuruus ja alueellinen laajuus, kuten vaikutusten todennäköinen maantieteellinen alue

ja väestömäärä, johon vaikutukset todennäköisesti kohdistuvat;

b) vaikutusten yleinen luonne;

c) rajat ylittävä vaikutus;

d) vaikutusten voimakkuus ja moninaisuus;

e) vaikutusten todennäköisyys;

f) vaikutusten odotettu alkamisaika, kesto, taajuus ja palautuvuus;

g) yhteisvaikutus muiden olemassa olevien ja/tai hyväksytyjen hankkeiden vaikutusten kanssa;

h) mahdollisuus vähentää vaikutuksia tehokkaasti.

2. Laki viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annettua lakia (200/2005) 10 § 2 momentti ja

lisätään 10 §:ään uusi 5 momentti ja lakiin uusi 10 a §, seuraavasti:

10 § Valtioiden rajat ylittävät ympäristövaikutukset

Jos suunnitelman tai ohjelman toteuttamisella voi olla 1 momentissa tarkoitettuja

ympäristövaikutuksia, suunnitelmasta tai ohjelmasta vastaavan viranomaisen on oltava viipymättä yhteydessä ympäristöministeriöön ja toimitettava tarvittaessa ympäristöministeriölle suunnitelma- tai ohjelmaluonnos ja ympäristöselostus toiselle valtiolle toimittamista varten. Luonnos ja selostus

tai niiden osia on tarvittaessa käännettävä asianomaisille kielille. Käännösten kustannuksista vastaa suunnitelmasta tai ohjelmasta vastaava viranomainen.

Suunnitelman tai ohjelman hyväksymistä koskevasta päätöksestä on tiedotettava toiselle valtiolle siten kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään.

10 a § Toisen valtion suunnitelman tai ohjelman ympäristöarviointiin osallistuminen

Jos Suomea velvoittavan kansainvälisen sopimuksen sopimuspuolen tai toisen Euroopan unionin jäsenvaltion viranomaisen suunnitelman tai ohjelman toteuttamisella on todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia Suomen lainkäyttövaltaan kuuluvalla alueella, ympäristöministeriö vastaa toisen valtion suunnitelman tai ohjelman ympäristöarviointiin liittyvistä tiedottamis- ja neuvottelutehtävistä.

Ympäristöministeriö:

- 1) ilmoittaa toisen valtion viranomaiselle haluaako se neuvotella ennen suunnitelman tai ohjelman hyväksymistä suunnitelman tai ohjelman toteuttamisen aiheuttamista todennäköisistä rajat ylittävistä ympäristövaikutuksista ja tällaisten vaikutusten vähentämiseksi tai poistamiseksi suunnitelluista toimenpiteistä;
- 2) toimittaa toiselle valtiolle annetun ilmoituksen tiedoksi ulkoasiainministeriölle;
- 3) jos neuvottelut järjestetään, varaa Suomessa yleisölle mahdollisuuden tutustua suunnitelma- tai ohjelmaluonnokseen ja ympäristöselostukseen sekä esittää niistä mielipiteensä;
- 4) pyytää suunnitelma- tai ohjelmaluonnoksesta ja ympäristöselostuksesta lausunnot muilta viranomaisilta;
- 5) toimittaa saadut mielipiteet ja lausunnot toisen valtion viranomaiselle sekä;
- 6) huolehtii mahdollisista muista 1 momentissa tarkoitetuista tiedottamis- ja neuvottelutehtävistä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

Tämän lain voimaan tullessa vireillä olleisiin viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointimenettelyihin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

3. Laki maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 9 §:n 3 momentti ja 132 § sekä lisätään lakiin uusi 62 a §, 9 §:ään uudet 3 ja 4 momentti, jolloin muutettu 3 momentti siirtyy 5 momentiksi ja 132 §:ään uudet 2 ja 3 momentti, seuraavasti:

9 § Vaikutusten selvittäminen kaavaa laadittaessa

Sen lisäksi mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, kaavaa laadittaessa hankkeen ympäristövaikutukset voidaan arvioida ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (---/.....) 3 luvun menettelyn sijaan kaavoituksen yhteydessä silloin, kun kaava laaditaan yksityisen tai julkisen hankkeen toteuttamiseksi. Hankkeesta, johon ympäristövaikutusten arviointimenettelyä sovelletaan, säädetään mainitun lain 3 §:ssä. Hankkeesta vastaavan on tällöin toimitettava hanketta ja sen vaikutusten arviointia koskevia tietoja kaavan laatimisesta vastaavalle viranomaiselle ja tarvittaessa myös ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain 10 §:n mukaiselle yhteysviranomaiselle (yhteysviranomainen), joka vastaa mainitussa laissa tarkoitetun ympäristövaikutusten arviointiselostuksen laajuuden ja tarkkuuden arvioinnista ja siinä tarkoitetun perustellun päätelmän tekemisestä.

Jos hankkeesta vastaava on sama kuin kyseisen kaavan laatimisesta vastaava viranomainen, ei 3 momentin mukaista ympäristövaikutusten arviointia voida kuitenkaan tehdä kaavan laatimisen yhteydessä.

Tarkempia säännöksiä kaavan vaikutusten selvittämisestä ja hankkeesta vastaavan velvollisuudesta toimittaa tietoja viranomaisille sekä viranomaisten tehtävistä ja yhteistyöstä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

62 a § Hanketta koskevan kaavoituksen ja ympäristövaikutusten arviointimenettelyn kuulemisten yhteensovittaminen

Hanketta koskevan ympäristövaikutusten arviointimenettelyn ja hankkeen toteuttamiseksi laadittavan kaavan ollessa samanaikaisesti vireillä kuulemiset voidaan sovittaa yhteen. Yhteysviranomainen ja kaavoituksesta vastaava viranomainen sopivat yhteensovittamisesta kuultuaan hankkeesta vastaavaa.

Menettelyjen yhteensovittamisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

132 § Ympäristövaikutusten arviointi

Jos rakentamisesta taikka muusta tämän lain mukaan luvanvaraisesta tai viranomaishyväksyntää vaativasta toimenpiteestä on tehtävä ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (/) mukainen ympäristövaikutusten arviointi, on hakemuksen vireille tulosta sen lisäksi mitä 133 §:ssä säädetään, tiedotettava internetissä. Lisäksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle on

varattava mahdollisuus lausunnon antamiseen hakemuksesta. Asiassa jätetyistä huomautuksista ja lausunnoista on laadittava yhteenveto, jonka on oltava yleisesti saatavilla samaan aikaan kun päätös annetaan.

Velvollisuudesta ottaa ympäristövaikutusten arviointi huomioon lupamenettelyssä säädetään ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 25 §:ssä ja velvollisuudesta varmistaa mainitun lain 23 §:ssä tarkoitetun perustellun päätelmän ajantasaisuus lain 26 §:ssä.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä tiedottamisesta ja menettelystä mielipiteen jättämiseksi.

Tämä laki tulee voimaan   päivänä   kuuta 2017.

Asia, jossa hankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olevaa ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettua lakia, käsitellään ja ratkaistaan lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

4. Laki luonnonsuojelulain 65 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan luonnonsuojelulain (1096/1996) 65 § 1 momentti, sekä lisätään 65 §:ään uusi 4 momentti, seuraavasti:

65§ Hankkeiden ja suunnitelmien arviointi

Jos hanke tai suunnitelma joko yksistään tai tarkasteltuna yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa todennäköisesti merkittävästi heikentää valtioneuvoston Natura 2000 -verkostoon ehdottaman tai verkostoon sisällytetyn alueen niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty tai on tarkoitus sisällyttää Natura 2000 -verkostoon, hankkeen toteuttajan tai suunnitelman laatijan on asianmukaisella tavalla arvioitava nämä vaikutukset. Sama koskee sellaista hanketta tai suunnitelmaa alueen ulkopuolella, jolla todennäköisesti on alueelle ulottuvia merkittäviä haitallisia vaikutuksia.

Jos hankkeeseen sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (468/1994) 3 luvussa tarkoitettua arviointimenettelyä, edellä 1 momentissa tarkoitettu arviointi tehdään, tapauksen mukaan arviointimenettelyn yhteydessä. Edellä 2 momentissa tarkoitettut elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ja suojelualueen haltijan lausunnot sisällytetään mainitun lain 23 §:ssä tarkoitettuun perusteltuun päätelmään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 2017.

Asiaan, jossa hankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olevaa ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettua lakia, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

5. Laki ympäristönsuojelulain 39 ja 83 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan ympäristönsuojelulain (527/2014) 39 §:n 2 momentti ja 83 §:n 2 momentti, seuraavasti:
39 § Lupahakemus

Hakemukseen on liitettävä lupaharkinnan kannalta tarpeellinen selvitys toiminnasta, sen vaikutuksista, asianosaisista ja muista merkityksellisistä seikoista. Jos hakemus koskee ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa () tarkoitettua toimintaa, hakemukseen on liitettävä mainitun lain mukainen arviointiselostus ja sitä koskeva yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä ennen päätöksentekoa. Jos yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä ei ole ajan tasalla lupa-asiaa ratkaistaessa, yhteysviranomaiselle on varattava tilaisuus täydentää päätelmää. Hakemukseen on lisäksi tarvittaessa liitettävä luonnonsuojelulain (1096/1996) 65 §:ssä tarkoitettu arviointi.

-----

83 § Lupapäätöksen sisältö

Jos hankkeeseen sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettua lakia, lupapäätöksestä on käytävä ilmi, miten arviointi on otettu huomioon lupaharkinnassa. Arvioinnin huomioon ottamisesta säädetään tarkemmin mainitun lain 4 luvussa. Lupapäätöksestä on lisäksi käytävä ilmi, miten vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain mukaiset vesienhoitosuunnitelmat ja merenhoitosuunnitelma sekä tulvariskien hallinnasta annetun lain mukaiset tulvariskien hallintasuunnitelmat on otettu huomioon.

Tämä laki tulee voimaan   päivänä   kuuta 2017.

Asia, jossa hankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olevaa ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettua lakia, käsitellään ja ratkaistaan lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

6. Laki vesilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan vesilain (587/2011) 5 luvun 35 §:n 1 momentti, 11 luvun 3 §:n 2 momentti, 10 §:n 1 momentti ja 21 §, sellaisena kuin niistä on 11 luvun 21 § osaksi laissa 1193/2013, seuraavasti:

5 luku

Ojitus

35 §

Kokouksesta ilmoittaminen

Ojitusoimituksen toimituskokouksesta ja loppukokouksesta on julkisesti kuulutettava vähintään neljätoista päivää ennen kokousta niissä kunnissa, joiden alueelle ojituksen vaikutukset ulottuvat. Jos hakemus koskee ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa (/) tarkoitettua hanketta, kuulutus on lisäksi julkaistava kuntien internetsivuilla. Ojitusuunnitelma on samassa ajassa toimitettava 33 §:n 2 momentissa mainituille viranomaisille ja lähetettävä asianomaiseen kuntaan pidettäväksi yleisesti nähtävänä. Toimituskokouksesta ja loppukokouksesta on lisäksi ilmoitettava tiedossa olevalla postiosoitteella lähetetyssä kirjeessä niille maanomistajille, joita ojitus koskee. Jos ojitus koskee toisen maalla olevaa puroa, jossa on voimalaitos tai muu rakennelma, kirje on lähetettävä myös laitoksen tai rakennelman omistajalle.

---

11 luku

Hakemusmenettely

3 §

Lupahakemuksen sisältö

Jos hakemus koskee luvan myöntämistä ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa (468/1994) tarkoitetulle hankkeelle, hakemusasiakirjoihin on liitettävä mainitun lain mukainen arviointiselostus. Jos hakemus koskee luvan myöntämistä ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa (/) tarkoitetulle hankkeelle, hakemusasiakirjoihin on liitettävä mainitun lain 20 §:n mukainen arviointiselostus ja yhteysviranomaisen antama perusteltu päätelmä. Jos yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä ei ole ajan tasalla lupa-asiaa ratkaistaessa, yhteysviranomaiselle on varattava tilaisuus täydentää päätelmää. Siltä osin kuin selostukseen sisältyy tämän lain säännösten soveltamiseksi tarpeelliset tiedot ympäristövaikutuksista, tätä selvitystä ei ole esitettävä uudestaan. Hakemukseen on tarvittaessa liitettävä luonnonsuojelulain 65 §:ssä tarkoitettu arviointi.

---

10 §

Hakemuksesta tiedottaminen

Hakemuksesta on tiedotettava kuulutuksella, joka julkaistaan lupaviranomaisen ilmoitustaululla ja hankkeen vaikutusalueen kuntien ilmoitustaululla. Jos hakemus koskee ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa (/) tarkoitettua hanketta, kuulutus on lisäksi julkaistava lupaviranomaisen ja kuntien internetsivuilla. Kuulutuksesta on käytävä ilmi, mitä muistutuksia tehtäessä ja mielipiteitä ilmaistaessa on noudatettava. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä kuulutuksen sisällöstä ja sen julkaisemisesta sekä muut valtioneuvoston asetuksella säädettävät seikat.

---

21 §

Päätöksen sisältö

Päätöksessä on selostettava hakemuksen tarkoitus tai liitettävä hakemus tarpeellisilta osin päätökseen. Päätöksessä on annettava hanketta koskevat tarpeelliset 3 luvun 10–14 §:n mukaiset määräykset sekä muut määräykset siitä, miten hanke on toteutettava. Päätöksessä on vastattava lausunnoissa ja muistutuksissa tehtyihin yksilöityihin vaatimuksiin. Jos hankkeesta aiheutuu korvattavaa edunmenetystä, päätöksessä on määrättävä korvauksista siten kuin 13 luvussa säädetään.

Jos hakemus koskee ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa tarkoitettua hanketta, päätökseen on sisällytettävä yhteysviranomaisen tekemä perusteltu päätelmä ja yhteenveto kuulemisen tuloksista. Päätöksestä on käytävä ilmi, miten perusteltu päätelmä ja mahdolliset ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 28 §:ssä tarkoitetut, valtioiden rajat ylittäviin vaikutuksiin liittyvät kansainvälistä kuulemista koskevat asiakirjat on otettu huomioon.

Lupapäätöksestä on lisäksi käytävä ilmi, miten vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain mukainen vesienhoitosuunnitelma ja merenhoitosuunnitelma sekä tulvariskien hallinnasta annetun lain mukainen tulvariskien hallintasuunnitelma on otettu huomioon.

_____

Tämä laki tulee voimaan   päivänä   kuuta 20   .

Hallintoviranomaisessa tai tuomioistuimessa tämän lain voimaan tullessa vireillä olevaan asiaan sovelletaan 11 luvun 3 ja 21 §:n säännöksiä siinä muodossa kuin ne olivat lain voimaan tullessa.

Jos muutoksenhakutuomioistuin kumoaa päätöksen, johon on sovellettava tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä ja palauttaa asian kokonaisuudessaan uudelleen käsiteltäväksi, asia käsitellään ja ratkaistaan tämän lain säännösten mukaisesti.

_____

7. Laki maa-aineslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan maa-aineslain (555/1981) 5 §:n 3 momentti, 6 §:n 3 momentti, sekä lisätään 19 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 ja 3 momentti siirtyvät 3 ja 4 momentiksi, seuraavasti:

5 § Ottamissuunnitelma

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa ([xxx/xxxx](#)) tarkoitettua hanketta koskevaan lupahakemukseen on liitettävä ympäristövaikutusten arviointiselostus ja sitä koskeva yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä. Siltä osin kuin selostukseen sisältyy tämän lain säännösten soveltamiseksi tarpeelliset tiedot ympäristövaikutuksista, ei samaa selvitystä vaadita uudestaan.

6 § Luvan myöntämisen edellytykset

Jos hankkeeseen sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettua lakia ([xxx/xxxx](#)), velvollisuudesta varmistaa yhteysviranomaisen perustellun päätelmän ajantasaisuus, ottaa arviointimenettelyn asiakirjat huomioon päätöksenteossa ja kirjata päätelmää koskevat tiedot päätökseen, säädetään mainitun lain 4 luvussa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 2017.

Asia, jossa hankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olevaa ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettua lakia, käsitellään ja ratkaistaan lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

8. Laki kaivoslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti lisätään kaivoslain (621/2011) 45 §:ään uusi 2 momentti, sekä muutetaan 34 §:n 3 momentti ja 56 §:n 2 momentti, seuraavasti:

34 § Lupahakemus

Malminetsintälupaa, kaivoslupaa ja kullanhuuhdontalupaa koskeva hakemus on toimitettava lupaviranomaiselle.

Lupahakemuksessa on esitettävä lupaharkinnan kannalta tarpeellinen ja luotettava selvitys:

- 1) hakijasta sekä hakijan edellytyksistä harjoittaa haettuun lupaan perustuvaa toimintaa;
- 2) hakemuksen kohteena olevasta alueesta ja sen kaavoitustilanteesta sekä alueen käyttöä koskevista rajoituksista ja niiden huomioon ottamisesta;
- 3) niistä, joiden etua, oikeutta tai velvollisuutta asia saattaa koskea (asianosainen);
- 4) toiminnan edellytyksistä:
  - a) erityisesti alustava arvio alueella olevista kaivosmineraaleista ja mihin arvio perustuu, kun kyse on malminetsintälupahakemuksesta;
  - b) erityisesti esiintymän hyödyntämiskelpoisuudesta, kun kyse on kaivoslupahakemuksesta;
- 5) toimintaa koskevista suunnitelmista;
- 6) toiminnan ympäristö- ja muista vaikutuksista ottaen huomioon suunniteltujen toimenpiteiden laatu ja laajuus; selvitystä ei kuitenkaan vaadita siltä osin kuin vaaditut tiedot sisältyvät 3 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun ympäristövaikutusten arviointiselostukseen;
- 7) toiminnan lopettamisesta ja siihen liittyvistä toimenpiteistä sekä jälkitoimenpiteistä.

Lupahakemukseen on liitettävä:

- 1) viranomaisen todistukset, rekisterinotteet ja vastaavat asiakirjat, joilla varmennetaan hakemuksessa esitettyjen tietojen sekä säädettyjen vaatimusten huomioon ottaminen;
- 2) tarvittaessa selvitys luonnonsuojelulain 65 §:ssä tarkoitettua arvioinnista ja ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (468/1994) mukainen ympäristövaikutusten arviointiselostus, mukaan lukien yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä; sekä
- 3) tiivistelmä hakemuksessa ja sen liitteissä esitetyistä tiedoista.

Malminetsintälupaa ja kullanhuuhdontalupaa koskevaan hakemukseen on lisäksi liitettävä kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelma, jos hakija ei ole velvollinen tekemään sellaista ympäristönsuojelulain nojalla.

Kaivoslupahakemuksessa on vaadittava kaivoksen apualueeksi tarkoitettuun alueeseen rajoitettua käyttö- tai muuta oikeutta. Jos kullanhuuhdonta-alueella on välttämätöntä saada oikeus poiketa 26 §:n 1 momentissa säädetystä rakentamiskiellosta, on sitä vaadittava kullanhuuhdontalupahakemuksessa.

Tarkempia säännöksiä lupahakemuksesta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

45 § Lupaharkinnan perusteet

Malminetsintälupa, kaivoslupa ja kullanhuuhdontalupa myönnetään, jos hakija osoittaa, että tässä laissa säädetyt edellytykset täyttyvät eikä luvan myöntämiselle ole tässä laissa säädettyä estettä. Lupa voidaan kuitenkin tässä laissa säädetystä esteestä huolimatta myöntää, jos este on mahdollista poistaa lupamääräyksillä tai pienentämällä alueen kokoa.

Jos hankkeesta on tehtävä ympäristövaikutusten arvioinnista annetussa laissa (xx/yyyy) tarkoitettu ympäristövaikutusten arviointi, tulee varmistaa yhteysviranomaisen lausuntoon sisältyvän perustellun päätelmän ajantasaisuus, ottaa arviointimenettelyn asiakirjat huomioon päätöksenteossa ja kirjata päätelmää koskevat tiedot lupa- tai viranomaishyväksyntää koskevaan päätökseen ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 4 luvun mukaisesti.

56 § Lupapäätöksen sisältö

Malminetsintälupaa, kaivoslupaa ja kullanhuuhdontalupaa sekä kaivosaluelunastuslupaa koskevassa päätöksessä on selostettava hakemuksen tarkoitus tai liitettävä hakemus tarpeellisilta osin päätökseen. Päätöksessä on otettava kantaa lausunnoissa ja muistutuksissa esitettyihin yksilöityihin vaatimuksiin.

Jos hakemus koskee ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä annetussa laissa tarkoitettua hanketta, päätökseen on kirjattava yhteysviranomaisen tekemä perusteltu päätelmä. Päätöksestä on käytävä ilmi, miten perusteltu päätelmä ja mahdolliset ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 28 §:ssä tarkoitettut, valtioiden rajat ylittäviin vaikutuksiin liittyvät kansainvälistä kuulemista koskevat asiakirjat on otettu huomioon.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 2017.

Asia, jossa hankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olevaa ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettua lakia, käsitellään ja ratkaistaan lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

9. Laki ydinenergiain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti *lisätään* ydinenergiain 16 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 234/2008 ja 269/2011, uusi 4 momentti; 23 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 622/2011 ja 676/2015, uusi 4 [ja 5 momentti] seuraavasti; 25 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on muutettuna laissa (676/2015), seuraavasti:

16 §. Lupaviranomaiset

Jos luvan kohteena olevasta hankkeesta on tehtävä ympäristövaikutusten arvioinnista annetussa laissa (xx/yyyy) tarkoitettu ympäristövaikutusten arviointi, lupaviranomaisen velvollisuudesta varmistaa yhteysviranomaisen perustellun päätelmän ajantasaisuus, ottaa arviointimenettelyyn asiakirjat huomioon päätöksenteossa ja kirjata päätelmää koskevat tiedot lupapäätökseen säädetään ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 4 luvussa.

23 §. Lupahakemuksen käsitteleminen

Jos hankkeesta, jota lupahakemus koskee, on tehtävä ympäristövaikutusten arvioinnista annetussa laissa (xx/yyyy) tarkoitettu ympäristövaikutusten arviointi, velvollisuudesta liittää lupahakemukseen ympäristövaikutusten arviointiselostus ja yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä säädetään ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa.

Lupahakemuksen vireilletulosta on tiedotettava kuulutuksella, joka julkaistaan lupaviranomaisen ja kuntien internetsivuilla, kun kyseessä on hanke, josta on tehtävä ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (xx/yyyy) mukainen ympäristövaikutusten arviointi. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle on lisäksi varattava mahdollisuus lausunnon antamiseen hakemuksesta. Rekisteröity yhdistys tai säätiö, jonka tarkoituksena on ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun taikka asuin ympäristön viihtyisyyden edistäminen ja jonka toiminta-alueella kysymyksessä olevat ympäristövaikutukset ilmenevät, voi esittää mielipiteensä hakemuksesta.

25 §. Lupaehdot ja niiden muuttaminen

Lupaan on lisäksi kirjattava luvanhaltijan esittämät toimenpiteet merkittävien haitallisten ympäristövaikutusten ehkäisemiseksi tai vähentämiseksi, mikäli kyseessä on sellainen hanke, josta on tehty ympäristövaikutusten arvioinnista annetussa laissa (xx/yyyy) tarkoitettu ympäristövaikutusten arviointi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 2017.

Asia, jossa hankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olevaa ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettua lakia, käsitellään ja ratkaistaan lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

10. Laki maantielain 18 ja 29 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan maantielain (503/2005) 18 § ja 29 § seuraavasti:

18 § Yleissuunnitelma

Yleissuunnitelma on laadittava, jolleivät hankkeen vaikutukset ole vähäiset taikka maantien sijaintia ja sen vaikutuksia ole jo riittävässä määrin ratkaistu asemakaavassa tai oikeusvaikutteisessa yleiskaavassa. Yleissuunnitelma on aina laadittava sellaisissa hankkeissa, joihin sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyä annetun lain (xxx/xxxx) 3 luvun mukaista arviointimenettelyä, *jollei se hankkeen luonteesta sekä suunnittelulle ja vaikutusten arvioinnille asetettavista vaatimuksista johtuen ole tarpeetonta.*

29 § Ympäristövaikutusten arviointimenettely

Velvollisuudesta liittää tiehanketta koskevaan suunnitelmaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain mukainen arviointiselostus ja yhteysviranomaisen antama perusteltu päätelmä säädetään ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (xx/xxxx) 23 §:ssä. Siltä osin kuin arviointiselostukseen sisältyy tämän lain säännösten soveltamiseksi tarpeelliset tiedot ympäristövaikutuksista, ei samaa selvitystä vaadita uudelleen.

Jos tiehankkeeseen sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyä, velvollisuudesta ottaa arviointi huomioon suunnitelman hyväksymispäätöksessä, velvollisuudesta ilmoittaa yhteysviranomaiselle perustellun päätelmän täydennystarpeesta ja kirjata päätelmää koskevat tiedot hyväksymispäätökseen säädetään ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa.

Kun yleissuunnitelmaan on sovellettu ympäristövaikutusten arviointimenettelyä annetun lain mukaista arviointimenettelyä, ei sitä enää sovelleta yleissuunnitelman mukaisen tiesuunnitelman laatimiseen.

[Jos tiehankkeeseen sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyä, on suunnitelman hyväksymispäätöksestä käytävä ilmi hallintolaissa säädetyksi lisäksi, mitä lausuntoja, huomautuksia ja mielipiteitä asiassa on annettu ja miten ne ovat vaikuttaneet ratkaisuun. Päätökseen on lisäksi kirjattava esitetyt toimenpiteet merkittävien haitallisten ympäristövaikutusten ehkäisemiseksi tai vähentämiseksi.]

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 2017.

Asia, jossa hankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olevaa ympäristövaikutusten arviointimenettelyä annettua lakia, käsitellään ja ratkaistaan lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

11. Laki ratalain 11 ja 24 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan ratalain (110/2007) 11 § ja 24 seuraavasti:

11 § Yleissuunnitelma

Yleissuunnitelma on laadittava, jolleivät hankkeen vaikutukset ole vähäiset taikka rautatiealueen sijainti ja sen vaikutukset ole jo riittävässä määrin ratkaistu asemakaavassa tai oikeusvaikutteisessa yleiskaavassa. Yleissuunnitelma on aina laadittava sellaisissa hankkeissa, joihin sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyä annetun lain (xx/xxxx) 3 luvun mukaista arviointimenettelyä, *jollei se hankkeen luonteesta sekä suunnittelulle ja vaikutusten arvioinnille asetettavista vaatimuksista johtuen ole tarpeetonta.*

24 § Ympäristövaikutusten arviointimenettely

Velvollisuudesta liittää ratahanketta koskevaan suunnitelmaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain mukainen arviointiselostus ja yhteysviranomaisen antama perusteltu päätelmä säädetään ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (xx/xxxx) 23 §:ssä. Siltä osin kuin arviointiselostukseen sisältyy tämän lain säännösten soveltamiseksi tarpeelliset tiedot ympäristövaikutuksista, ei samaa selvitystä vaadita uudelleen.

Jos ratahankkeeseen sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyä, velvollisuudesta ottaa arviointi huomioon suunnitelman hyväksymispäätöksessä, velvollisuudesta ilmoittaa yhteysviranomaiselle perustellun päätelmän täydennystarpeesta ja kirjata päätelmää koskevat tiedot hyväksymispäätökseen säädetään ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa.

Kun yleissuunnitelmaan on sovellettu ympäristövaikutusten arviointimenettelyä annetun lain mukaista arviointimenettelyä, ei sitä enää sovelleta yleissuunnitelman mukaisen ratasuunnitelman laatimiseen.

[Jos ratahankkeeseen sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyä, on suunnitelman hyväksymispäätöksestä käytävä ilmi hallintolaissa säädetyn lisäksi, mitä lausuntoja, huomautuksia ja mielipiteitä asiassa on annettu ja miten ne ovat vaikuttaneet ratkaisuun. Päätökseen on lisäksi kirjattava esitetyt toimenpiteet merkittävien haitallisten ympäristövaikutusten ehkäisemiseksi tai vähentämiseksi.]

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 2017.

Asia, jossa hankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olevaa ympäristövaikutusten arviointimenettelyä annettua lakia, käsitellään ja ratkaistaan lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

12. Laki ilmailulain 79 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ilmailulain (864/2014) 79 § 3 momentti, seuraavasti:

79 § 3 mom

Jollei tästä luvusta muuta johdu, lentopaikan ja muun ilmailua palvelevan alueen rakentamisessa ja muuttamisessa noudatetaan, mitä kaavoituksesta, ympäristöluvasta, ympäristövaikutusten arvioinnista, rakentamisesta sekä kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta säädetään. Jos ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa (468/1994) tarkoitettuun ympäristövaikutusten arviointiselostukseen sisältyvät tämän lain säännösten soveltamiseksi tarpeelliset tiedot ympäristövaikutuksista, ei samaa selvitystä vaadita uudestaan. *Velvollisuudesta liittää rakentamislupaa koskevaan hakemukseen ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain mukainen arviointiselostus ja yhteysviranomaisen antama perusteltu päätelmä säädetään ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 25 §:ssä. Jos hankkeeseen sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyä, velvollisuudesta ottaa arviointi huomioon hyväksymispäätöksessä, varmistaa perustellun päätelmän ajantasaisuus ja kirjata päätelmää koskevat tiedot hyväksymispäätökseen sekä asettaa yhteysviranomaisen lausunto nähtäville lupapäätöksen kanssa säädetään ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa.*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 2017.

Asia, jossa hankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olevaa ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettua lakia, käsitellään ja ratkaistaan lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

13. Laki kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain (603/1977) 5 §:n 4 momentti ja 9 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat 5 §:n 4 momentti laissa 478/1994 ja 9 §:n 1 momentti laissa 1032/2003,

lisätään 7 §:ään uusi 4 momentti, sellaisena kuin se on osaksi laissa 476/1996, 9 §:ään uusi 5 momentti, sellaisena kuin se on osaksi laissa 476/1996, 1032/2003 ja 917/2011, ja 10 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 ja 3 momentti siirtyvät 3 ja 4 momenteiksi, sellaisena kuin ne ovat 2 momentti laissa 908/2013 ja 3 momentti laissa 580/2009 seuraavasti:

5 §

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa (468/94) tarkoitettua hanketta koskevaan lunastuslupahakemukseen on liitettävä mainitun lain mukainen arviointiselostus. Jos lunastuslupahakemus koskee ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa (/) tarkoitettua hanketta, hakemusasiakirjoihin on liitettävä mainitun lain 25 §:n mukainen arviointiselostus ja yhteysviranomaisen antama perusteltu päätelmä. Jos yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä ei ole ajan tasalla lunastuslupa-asiaa ratkaistaessa, yhteysviranomaiselle on varattava tilaisuus täydentää päätelmää. Siltä osin kuin selostukseen sisältyy tämän lain säännösten soveltamiseksi tarpeelliset tiedot ympäristövaikutuksista, ei samaa selvitystä vaadita uudestaan.

---

7 §

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä lunastuslupahakemuksen sisällöstä ja siihen liitettävistä asiakirjoista.

9 §

Hakemuskirjat ja ilmoitus lausunnon antamista varten asetetusta määräajasta annetaan tiedoksi omistajalle ja haltijalle todisteellisena tiedoksiantona, sekä 8 §:n 2 momentissa tarkoitettulle kuultavalle tavallisena tiedoksiantona siten kuin hallintolaissa (434/2003) säädetään. Tiedoksianto muille kuin edellä mainituille toimitetaan julkisella kuulutuksella kunnan ilmoitustaululla siten kuin siitä erikseen säädetään. Jos lunastuslupahakemus koskee hanketta, josta on tehtävä ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (/) mukainen ympäristövaikutusten arviointi, kuulutus on julkaistava lisäksi kunnan internetsivuilla.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä kuulutuksen sisällöstä.

10 §

Päätöksessä on selostettava hakemuksen tarkoitus tai liitettävä hakemus tarpeellisilta osin päätökseen. Jos lunastuslupahakemus koskee ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa tarkoitettua hanketta, päätökseen on sisällytettävä yhteysviranomaisen tekemä perusteltu päätelmä, tiedot yleisön osallistumisesta ja yhteenveto kuulemisen tuloksista. Päätöksestä on

käytävä ilmi, miten lunastuslupahakemuksesta annetut lausunnot ja mielipiteet, yhteysviranomaisen tekemä perusteltu päätelmä ja mahdolliset ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 28 §:ssä tarkoitetut, valtioiden rajat ylittäviin vaikutuksiin liittyvät kansainvälistä kuulemista koskevat asiakirjat on otettu huomioon.

Tämä laki tulee voimaan   päivänä   kuuta 20   .

Hallintoviranomaisessa tai tuomioistuimessa tämän lain voimaan tullessa vireillä olevaan asiaan sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Jos muutoksenhakutuomioistuin kumoaa päätöksen, johon on sovellettava tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä ja palauttaa asian kokonaisuudessaan uudelleen käsiteltäväksi, asia käsitellään ja ratkaistaan tämän lain säännösten mukaisesti.

---

14. Laki eräiden ympäristön käyttöön vaikuttavien hankkeiden lunastusluvasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan eräiden ympäristön käyttöön vaikuttavien hankkeiden lunastusluvasta annetun lain (768/2004) 2 § ja 5 §:n 2 momentti, sellaisina kuin niistä on 2 § laissa 111/2007, lisätään 4 a § seuraavasti:

2 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan hankkeisiin, joissa tarkoituksena on rakentaa:

- 1) maanpäällinen jännitteeltään vähintään 220 kilovoltin ja pituudeltaan yli 15 kilometrin mittainen sähköjohto; tai
- 2) kaasun, öljyn tai kemikaalien kuljettamiseen tarkoitettu siirtoputki, jonka pituus on yli 40 kilometriä ja halkaisija DN 800 millimetriä.; tai
- 3) jännitteeltään vähintään 110 kilovoltin sähköjohto tai kaasun kuljettamiseen tarkoitettu maan rajan ylittävä siirtoputki, jos hankkeesta on tehtävä ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (/) 3 §:n nojalla ympäristövaikutusten arviointi.

4 a §

Yleisön kuuleminen

Hakemuksesta, joka koskee 2 §:ssä tarkoitettua hanketta, on myös muille kuin kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain 8 §:ssä säädetuille asianosaisille ja viranomaisille varattava ennen asian ratkaisemista tilaisuus ilmaista mielipiteensä.

5 §

Muutoksenhaku

Lunastuslupaa koskeva päätös annetaan tiedoksi siten kuin kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain 9 §:ssä ja 10 §:n 23 momentissa säädetään. Lunastuslupaa koskeva päätös annetaan tiedoksi 1 momentissa tarkoitettulle säätiölle tai yhdistykselle yleistiedoksiantona siten kuin siitä erikseen säädetään.

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Hallintoviranomaisessa tai tuomioistuimessa tämän lain voimaan tullessa vireillä olevaan asiaan sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Jos muutoksenhakutuomioistuin kumoaa päätöksen, johon on sovellettava tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä ja palauttaa asian kokonaisuudessaan uudelleen käsiteltäväksi, asia käsitellään ja ratkaistaan tämän lain säännösten mukaisesti.

_____

15. Laki sähkömarkkinalain 14 ja 15 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sähkömarkkinalain (588/2013) 14 §:n 3 momentti ja 15 § seuraavasti:

14 § Hankelupa suurjännitejohdon rakentamiseen

Hankeluvassa ei määrätä sähköjohdon reittiä. Ennen hankeluvan myöntämistä ei johtoreitille tarvitse olla 17 §:n mukaista aluevarausta eikä kunnan suostumusta.
-----

15 § Hankeluvan hakeminen

Hankelupahakemuksessa esitettävistä tiedoista ja selvityksistä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Tämä laki tulee voimaan   päivänä   kuuta 20   .

Hallintoviranomaisessa tai tuomioistuimessa tämän lain voimaan tullessa vireillä olevaan asiaan sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Jos muutoksenhakutuomioistuin kumoaa päätöksen, johon on sovellettava tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä ja palauttaa asian kokonaisuudessaan uudelleen käsiteltäväksi, asia käsitellään ja ratkaistaan tämän lain säännösten mukaisesti.

16. Laki maakaasumarkkinalain 6 luvun 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maakaasumarkkinalain (508/2000) 6 luvun 6 § seuraavasti:

6 luku

Luvat ja ilmoitukset

6 §

Maan rajan ylittävää siirtoputkea koskevassa hankelupahakemuksessa on esitettävä valtioneuvoston asetuksella säädettävät tiedot ja selvitykset.

— — —

Tämä laki tulee voimaan   päivänä   kuuta 20   .

Hallintoviranomaisessa tai tuomioistuimessa tämän lain voimaan tullessa vireillä olevaan asiaan sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Jos muutoksenhakutuomioistuin kumoaa päätöksen, johon on sovellettava tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä ja palauttaa asian kokonaisuudessaan uudelleen käsiteltäväksi, asia käsitellään ja ratkaistaan tämän lain säännösten mukaisesti.